

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU
TUTANAK DERGİSİ

23'üncü Toplantı
27 Kasım 2025 Perşembe

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde yer alan ve kâtip üyeler tarafından okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklaması

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) Kanun Teklifleri

1.- 2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/280) ve 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/279) ile Sayıştay tezkereleri

- a) Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı
- b) Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü
- c) Meteoroloji Genel Müdürlüğü
- ç) İklim Değişikliği Başkanlığı
- d) Kentsel Dönüşüm Başkanlığı
- e) Türkiye Çevre Ajansı

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

-----0-----
23'üncü Toplantı
27 Kasım 2025 Perşembe
-----0-----

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu saat 10.05'te açılarak beş oturum yaptı.

Komisyon Başkanı Mehmet Muş, Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklama yaptı.

2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/280) ve 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/279) ile Sayıştay tezkerelerinin görüşmelerine devam edilerek,

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının,
Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün,
Meteoroloji Genel Müdürlüğünün,
İklim Değişikliği Başkanlığının,
Kentsel Dönüşüm Başkanlığının,
Türkiye Çevre Ajansının,
Görüşmeleri tamamlanarak;

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının,
Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün,
Meteoroloji Genel Müdürlüğünün,
İklim Değişikliği Başkanlığının,
Kentsel Dönüşüm Başkanlığının,
2026 yılı bütçesi ve 2024 yılı kesin hesabı kabul edildi.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, 2026 yılı bütçelerini görüşmeye devam etmek için 1 Aralık 2025 Pazartesi günü saat 10.00'da toplanmak üzere toplantıya 00.01'de son verildi.

27 Kasım 2025 Perşembe
BİRİNCİ OTURUM
Açılma Saati: 10.05
BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)
BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)
SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)
KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)
----- 0 -----

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Plan ve Bütçe Komisyonumuzun değerli üyeleri, Değerli Bakanım, Bakan Yardımcılarımız, kamu kurum ve kuruluşlarımızın değerli bürokratları, yazılı ve görsel basınımızın kıymetli temsilcileri; Başkanlık Divanı adına sizleri saygıyla selamlıyorum. Hayırlı sabahlar diliyorum.

Pazartesi günü Cumhurbaşkanlığı ve maddeleriyle beraber bu bütçe maratonunu bitirmiş olacağız. Bakanlık olarak bugün son Bakanlığı görüşeceğiz.

Toplantı yetersayımız vardır, Komisyonumuzun 23'üncü Birleşimini açıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklaması

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Gündemimizde Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, Meteoroloji Genel Müdürlüğü, İklim Değişikliği Başkanlığı ve Kentsel Dönüşüm Başkanlığının bütçe, kesin hesap ve Sayıştay raporları ile Türkiye Çevre Ajansının Sayıştay raporu bulunmaktadır.

Şimdi, Sayın Bakana söz vermeden önce, Komisyonumuzdaki değerli bürokratların kendilerini tanıtmalarını rica ediyorum. Buyurun.

(Katılımcılar kendilerini tanıtmaya başladılar)

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Sayın Bakan, kadının adı yok yine Bakanlık bürokrasisinde.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Sibel abla var!

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Sağ olun, yani bir tane var.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, Sayın Kırkpınar, yani hakikaten her şeye cevap vermek zorunda mısınız ya! Lütfen ya! İstirham ediyorum sizden ya!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - E, dayanamıyorum, haksızlıklara dayanamıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Dayanın arkadaşlar, dayanın; az kaldı, bitiyor.

CAVİT ARI (Antalya) - Biz size dayanıyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ya, böyle bir şey olur mu ya! CHP bu, arkadaşlar, lütfen...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Böyle eşitsizlik olur mu Sayın Bakan?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, şimdi, Sayın Bakana otuz dakika...

Bir dakika, Sayıştayı...

(Katılımcılar kendilerini tanıtmaya devam ettiler)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, teşekkür ediyorum.

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) Kanun Teklifleri

1.- 2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/280) ve 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/279) ile Sayıştay tezkereleri ¹

a) Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı

b) Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü

c) Meteoroloji Genel Müdürlüğü

ç) İklim Değişikliği Başkanlığı

d) Kentsel Dönüşüm Başkanlığı

e) Türkiye Çevre Ajansı

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Şimdi, Sayın Bakanımıza otuz dakika süre veriyorum.

Sayın Bakanım, buyurun.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Çok teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, sizleri, basın mensuplarımızı ve aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün Bakanlığımızın sayısız hizmet ve eserle geçen bir yılının muhasebesini yapacağımız ve sizlere hedeflerimizi sunacağımız toplantımızın şimdiden hayırlı olmasını diliyorum.

Kıymetli milletvekilleri, Türkiye bizim cennet vatanımız. Bu güzel vatan, dört mevsimi aynı anda yaşatan eşsiz coğrafyası, uçsuz bucaksız kıyıları ve denizleri, binlerce yıllık şehircilik birikimiyle dünyanın en güzel ülkesidir. Böylesine kıymetli toprakların

1. (1/280) ve (1/279) esas numaralı Kanun Teklifleri 23/10/2025 tarihli 4'üncü Toplantı Tutanağı'na eklidir.

sahibi olan ülkemiz, bir yandan bu güzelliklerin ayrıcalığını yaşarken bir yandan da sayısız yıkıcı depremle kalbinde derin acılar taşıyan bir devlettir. Evet, son yüz yirmi yılda tam 20 büyük deprem yaşayan milletimiz, on binlerce vatan evladını gözyaşlarıyla toprağa vermiştir. Ne yazık ki, hâlen 86 milyonluk büyük ailemizin yüzde 71'i deprem riski yüksek bir coğrafyada hayat sürmektedir. Son afeti 10 Ağustos'ta Balıkesir Sındırgı'da yaşadık. Sadece son beş yılımıza bile mercek tuttuğumuzda Elâzığ'da, Malatya'da, İzmir'de büyük depremler yaşadığımızı görüyoruz. Dün nasıl o zor günlerde devlet ve millet el ele verip evsiz kalan kardeşlerimize yalnızca bir yılda 45 bin yeni yuvayı teslim ettiysek bugün de Sındırgı'da, Bigadiç'te yuvalarımızın inşasına aynı hızla başladık. Bir ay bile geçmeden temellerimizi attık, bir yıl içerisinde, inşallah, konutlarımızın anahtarlarını teslim edeceğiz. Evet, 6 Şubat 2023'te asrın felaketiyle sarsıldık. 11 ilimizde binlerce kardeşimizi kaybettik. Deprem'in ilk dakikalarından itibaren afetzedeye kardeşlerimizin yanından bir an olsun ayrılmadık. Afet'in on beşinci gününde ilk temelleri attık, kırk beşinci günde ilk anahtarları teslim ettik. Bu hızımız hiç durmadı ve işte, iki hafta önce de Adıyaman'ımızda 350 bininci yuvamızın, konutumuzun anahtarlarını kardeşlerimize sunduk. Allah'ın izniyle hak sahiplerine verdiğimiz söz olan 453 bin konuttan çok daha fazlasını yıl sonuna kadar teslim edeceğiz. Bugün geldiğimiz nokta -çok açık ve net söylüyorum ki- tam bir devlet-millet başarı hikâyesidir. Türkiye Cumhuriyeti 200 bin mimar, mühendis ordusuyla, afetzedeye vatandaşlarımız yuvalarına bir saat daha erken kavuşsun diye saatte 23, günde 550 konut üretmektedir. Sadece Hükümetimizin değil, Birleşmiş Milletler ve Avrupa Birliği liderlerinin, yabancı mevkidaşlarımızın, yerli ve yabancı binlerce medya temsilcisinin, hangi partiden olursa olsun bölgedeki tüm belediyelerin de şahitliğinde söylüyorum ki deprem bölgesinde dünyanın en hızlı ve en büyük konut seferberliği gerçekleştirilmiştir ve tamamlanmasına sayılı günler kalmıştır. Çalışmalarımızı yerinde gören tüm bilim insanlarımızla, siyasetçilerle, sivil toplumla ve her kesimden uzmanla ortak inancımız ve objektif görüşümüz şudur: Afet bölgesinde atılan bu dev adım sadece bir bölgenin değil, Türkiye Yüzyılı'nın temellerini atmaktadır. Orada kurulan her yeni şehir yalnızca 11 ilin değil, 780 bin kilometrekare vatan toprağının, Türkiye Cumhuriyeti'nin yarınlarını inşa etmektedir.

Kıymetli milletvekilleri, şimdi, ben sizlere 11 ilimizde yaptığımız çalışmaları detaylı bir şekilde arz etmek isterim. Görselde de detayları arkadaşlar paylaşacaklar, yapılan işlerin görsellerini ekranlarda görebilirsiniz. Tarihimizin, kültürümüzün kalbi Hatay'ımızda 98 bin konutumuzu başarıyla teslim ettik. Yıl sonuna kadar bu sayıyı en az 153 bin rakamına ulaştıracağız. Hatay'ımız için hummalı bir şekilde çalışıyor, Atatürk Caddesi'nden başlayarak tarihî Meclis binası, Habibi Neccar Camisi, Uzun Çarşı'sı, Kemalpaşa'sı ve Antakya'nın tüm tarihî bölgelerini yeniden ihya ediyoruz. İstiklalimizin şehri Kahramanmaraş'ımızda 52 bin konutumuzu, köy evi ve iş yerlerini teslim ettik. Burası Azerbaycan Mahallesi, Ebrar Sitesi'nin bulunduğu alanlar ve burada, tüm deprem bölgesinde bölgedeki demografik yapıyı, bölgedeki iklim şartlarını, bölgede vatandaşımızın bizden beklentilerini de dikkate alarak bir tasarım yaptık ve bu tasarım çerçevesinde hem yerinde hem şehrin dışında hem rezerv alanlarda milletimizle el ele verip bu inşa ve ihya seferberliğini gerçekleştirdik. Tabii, Maraş'ın bir taraftan ticaretini de canlandırmak için Kapalı Çarşı'mız ki bitme aşamasına geldi, hem arkasındaki işte Kasaplar Çarşısı'nın, Demirciler Çarşısı'nın restorasyonunda da artık son aşamaya gelmiş bulunuyoruz.

Battal Gazi'nin emaneti Malatya'mızda da 79 bin bağımsız bölümün 68 binini vatandaşımıza teslim ettik. Burada da şehrin kalbi Valiliğimizi, oradaki Valilik Meydanı'nı, Kuyumcular Çarşısı'nı, Bakırcılar Çarşısı'nı, Şiire Pazarı'nı aslına uygun bir şekilde yeniden inşa etmek suretiyle Malatyalı hemşehrilerimize, kardeşlerimize kazandırdık ve burada kent meydanı projemizle, kafeleri, restoranları ve dükkânlarıyla yepyeni bir ticaret ve buluşma noktası Malatyalı hemşehrilerimizin hizmetine sunulmuştur. Tabii, çarşıımızın hemen yanında yer alan Valilik binası ve meydanını da çok kısa bir süre içerisinde tamamladık. Yine, Malatya'da Türkiye'nin en büyük şantiyesi yer alıyor; 28 bin konutluk İkizce'de, organize sanayi bölgesinin hemen karşısında hem şehri rahatlatacak hem insanımıza hizmet sunabilecek, sosyal donatılarıyla, parklarıyla 28 bin konutluk dev şantiyemizde de gece gündüz çalışmalarımızı sürdürüyoruz.

Yiğitler şehri Adıyaman'ımız... Adıyaman'da 38 bin bağımsız bölümümüzü teslim ettik ve bu sayıyı 43 bine çıkaracağız. Burası Adıyaman İndere bölgemiz, deprem öncesinde sağ olsun, Tarım ve Orman Bakanlığımızla birlikte çalıştığımız, vatandaşımızla istişare ettiğimiz alanımızı hem şehrin merkezinde hem de İndere'de, orada şehre değer katacak sosyal donatılarıyla, parklarıyla, okullarıyla, yeşil alanlarıyla örnek bir şehircilik modelini Adıyaman'a kazandırdık ve gerçekten dağları deldiğimiz, gece gündüz çalıştığımız ve işin sonunda da milletimizi mutlu ettiğimiz bir proje oldu. Tabii, yine şehrin merkezinde, hemen Valiliğin karşısındaki yerde, işte görsellerini gördüğümüz ticaret merkezimizin ilk etabını tamamladık. İkinci etapla ilgili çalışmalarımızı da kararlılıkla sürdürüyoruz ve burada da hem Ulu Camimiz hem kent meydanımız hem köylerimizdeki çalışmalarımız eş zamanlı sürdürülüyor, milletimize bir saat daha erken evini sunabilmek için gece gündüz arkadaşlarımız çalışmalarını sürdürüyorlar.

Yine, Adıyaman'da bu çerçevedeki çalışmalarımız hem merkezde hem de ilçelerde devam ederken deprem'den yine yoğun etkilenen illerimizden bir tanesi olan Gaziantep'te söz verdiğimiz 29.500 konutun 29 binini yaptık ve milletimize sunmuş olduk.

Diğer illerimize baktığımızda, Şanlıurfa'mızda 14 bin konutun 12 binini; Diyarbakır'ımızda 17 bin konutun 16 binini; Adana'mızda 12 bin konutun 11 binini teslim ettik. Yine, Osmaniye'mizde de 12 bin konutun 9.200'ünü ki gerçekten görmenizi isterim, bütün deprem bölgesini görmenizi isterim, hepsi örnek, çok güzel çalışmalar oldu.

Gakgoşlar diyarı Elâzığ'ımızda yine 13 bin konutun 12.300'ünü; Kilis'imizde 2.861 konutun 2.261'ini teslim ettik ve az evvel birkaç örneğini verdiğim meydan projelerimizi, iş yerlerini ve çevre düzenlemeleriyle hem kültürel hem de ekonomik anlamda deprem bölgesinin üretimi, istihdamı, kalkınması anlamında şehirlerimizi en verimli hâle getirdik. Şu ana kadar tam 12 bin iş yerimizi esnafımıza teslim ettik ve 31 binini de yıl sonuna kadar tamamlayacak ve teslim edeceğiz. 43 bin dükkânla şehirlerimizi kalkındıracak ve yüz binlerce kardeşimize yeni istihdam imkânları sunacağız.

Deprem bölgesinde başka bir şehircilik rekorunu altyapı yatırımlarımızla kırdık. Dile kolay, çevre uzunluğu 11 bin kilometreyi bulan yani neredeyse Türkiye çevre uzunluğuna denk gelen bir altyapı çalışmasını yürütüyoruz. İşte, görsellerini paylaştığımız atık su tünellerimizle, yağmur suyu ve kanalizasyon hatlarımızla, millet bahçelerimizle, yol, kaldırım, asfalt çalışmalarımızla, diğer bakanlıklarımızla birlikte yaptığımız okullarımız, hastanelerimiz, buradaki valilik, kaymakamlık binalarımızla birlikte bu projelerimizi ayağa kaldırıyoruz.

Depremden etkilenen köylerimiz var. Tabii, istiyoruz ki köyde kırsal kalkınma olsun, kırsal üretim devam etsin ve milletimiz köyünü terk etmeden orada hem sağlam, güvenli konutlarda otursun hem de üretimine, istihdamına devam etsin. Anadolu kültürümüze sahip çıkan ve gelecek nesillere yaşanabilir bir köy hayatı sunan bir bakış açısıyla hareket ettik ve tam 4.333 köyde çalışıyoruz. Bu çerçevede, 46 bin köy evimizi -işte, görsellerini paylaştığımız- gerçekten yaşanabilir, burada üretimi devam ettirecek bir anlayışla teslim ettik ve inşallah, 63 bin sayısına tamamlayarak köy evlerimizi depoları, ahırları, yolları ve tesisleriyle birlikte milletimize sunacağız. Büyük köylerimizin hepsinde sosyal donatılarını yapıyoruz; mahalle konaklarıyla, camileriyle, parklarıyla orada vatandaşımızın her türlü ihtiyacını giderecek bir bakış açısıyla bu projeleri gerçekleştiriyoruz.

Evet, afet bölgesinde tarihimizin en büyük kırsal dönüşümünü de tamamlamanın şerefine ulaşacağız. 11 ilimizde son yuvalarımızın anahtarlarını teslim etmemize günler kaldığını da burada, Gazi Meclisimizde mutlulukla ifade etmek istiyorum. Bizleri o acılı günlerden bugünlere şanla şerefle ulaştıran, bizi her zaman olduğu gibi milletimize mahcup etmeyen Cenab-ı Allah'a hamdediyorum. Devlet çalışmış, millet kazanmıştır. Sen, ben değil; siz, biz değil Türkiye başarmıştır, 86 milyon hep birlikte başarmıştır. Ülkemizle, devletimizle, milletimizle gurur duyuyoruz. Tarihte eşi benzeri görülmemiş bu muazzam başarı millete sevdalı bir devletin gücüdür, yuva kuran liderimizin, Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın vizyonudur, kararlılığıdır, iradesidir ve ben gerçekten bu başarının gerçek mimarı olanlara, güvenli yuvalarında artık geleceğe dair hayaller kurmaya başlayan tüm afetzedede evlatlarımıza, bizi dualarla çağırıp dualarla yolcu eden annelerimize, bizi kendi öz evladı sayan, inanan, güvenen afet bölgesindeki 14 milyon kardeşimize huzurlarınızda çok teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, bundan tam on üç yıl önce Sayın Cumhurbaşkanımızın İstanbul'dan başlattıkları Türkiye'nin Her Yerinde Kentsel Dönüşüm seferberliğiyle milletimizin güvenini, Türkiye'nin geleceğini inşa etmeye devam ediyoruz. Yerinde, gönüllü ve hızlı dönüşümü milletimizin istikbal, ülkemizin istiklal davası olarak görüyoruz. Bu anlayışla, tam 2 milyon 252 bin ev ve iş yerimizi yenileyerek yaklaşık 10 milyon insanımızı sağlıklı yuvalara taşıdık, güvenli bir geleceğe kavuşturduk. Şu anda 81 ilimizde 258 bin ev ve dükkânımızın yenileme çalışmalarını süratle tamamlıyoruz. Deprem riski yüksek her ilimize yaptığımız çalışmalarda bu kararlılığı ortaya koyuyoruz ve Türkiye'de yaptığımız her 2 dönüşüm projesinin 1'ini yani yarısını İstanbul'da yapıyoruz. İstanbul'da bugüne kadar 924 bin ev ve iş yerimizi dönüştürme başarısını gösterdik, 175 bin bağımsız bölümün yapımına da devam ediyoruz. Yarısı Bizden Kampanyası'yla dönüşüme aldığımız 78 bin ev ve iş yerimiz hızla yapılıyor. İnşallah 2026 yılında da İstanbul'u depreme hazırlamaya devam edecek ve hiçbir farklı gündemin İstanbul'un güvenli geleceğinin önüne geçmesine müsaade etmeyeceğiz.

Saygıdeğer milletvekilleri, Türkiye'de ayakları yere basan ve geleceği öngören en büyük konut politikasını başlatan bir hareketiz. Vatandaşımızın ev sahibi olma isteği, yuvasına kavuşma hayalini biliyor, bu hayalleri gerçekleştirmek için de gece gündüz çalışıyoruz. Bu noktada sosyal konutlarımızı hem deprem dönüşümünün bir parçası hem de gerçek sosyal devletin en somut ispatı olarak görüyor, devletin milletiyle birlikte güçlenmesine imkân tanıyan stratejik bir yatırım olarak bakıyoruz. Her zaman olduğu gibi, belirlediğimiz hedefi orada sözde bırakmıyor "Dar gelirli tek bir vatandaşımız evsiz kalmayacak." cümlesindeki o siyasi cesareti somut eserlerimize yansıtmaya gayret gösteriyoruz. Yaşadığımız afetlerde dimdik ayakta duran, tek bir çatlak dahi almayarak şehircilik tarihine geçen, on yıllardır kendisine yapılan eleştirilere cevap vermeyen, bunun yerine, hiç durmadan yuva kuran ve o eleştirenleri utandıran TOKİ'mizle yirmi dört yıla yaklaşan hikâyemizin sonucunda aziz milletimize tam 1 milyon 750 bin konut sunmanın gururunu yaşıyoruz, 5 milyondan fazla dar gelirli kardeşimizi yeni yuvasına kavuşturmanın şerefini bir madalya gibi göğsümüzde taşıyoruz. Bugün 81 ilimizde 1.615 şantiyede 410 bin yuvamızın, park, bahçe, cami, okul ve sosyal donatımızın inşasını kararlılıkla sürdürüyoruz fakat biz milleti için yaptığı her şeyi az bulan bir kadroyuz, bu sayılarla yetinmiyor, daha fazlası için koşturuyoruz. Hatırlayacaksınız, geçtiğimiz yıl yine buradan, Gazi Meclisimizden milletimize Türkiye'nin en büyük sosyal konut kampanyasını 2025 yılı sonu itibarıyla başlatacağımızın sözünü vermiştik. Daha yıl sonu gelmeden, 24 Ekimde Sayın Cumhurbaşkanımızın teşrifleriyle "ev sahibi Türkiye" dedik ve Yüzyılın Konut Projesi'ni milletimize sunduk. 81 ilde yapacağımız 500 bin sosyal konutun 100 binini İstanbul'da yapacağız ve bu projemizden faydalanan dar gelirli kardeşlerimiz 6.750 liradan başlayan taksitlerle yüzde 10 peşinat, iki yüz kırk ay vadeyle evlerini alabilecekler. Yine, bu projeyle ilk kez uygulamaya başlayacağımız kiralık konut sistemimizle birlikte İstanbul'da yapacağımız 100 bin konuta ilave olarak 15 bin de kiralık konut uygulaması yapacağız. Bu projemizle vatandaşımıza yeni bir yuva sunduğumuz gibi, yepyeni yaşam alanları, istihdam kapıları, ekonomik fayda da sunuyoruz. 500 mahalle konağımızı... Bu projelerimizin, 500 konutun her birinde bir mahalle konağı olacak ve bu mahalle konaklarımızda 500 anaokulu, aile sağlığı merkezi, gündüz bakımevi, el sanatları üretim merkezi, taziyeevi, misafirhane ve spor salonunu da projemizle birlikte milletimize armağan edeceğiz. Başvuruların başladığı 10 Kasımdan bugüne, iftiharla söylüyorum ki 5 milyon 314 bin kardeşimiz projemize müracaat etmiştir. Yüzyılın Konut Projesi bu katılım sayısı ile cumhuriyet tarihi boyunca kamu eliyle başlatılan projeler arasında en yüksek başvuruya mazhar olan proje olarak şehircilik tarihindeki yerini almıştır. Çünkü milletimiz devletin, hükümetinin ve liderinin sözüne sonuna kadar güvenmekte ve yanında durmaktadır. İnşallah, ilk kuramızı 29 Aralıkta çekeceğiz, hemen temelleri atacak ve 500 bin yuvamızın ilk anahtarlarını da Mart 2027'de hak sahiplerine sunacağız.

Şimdi, sizlere bu konut hamlesinin nasıl ekonomik bir gücü harekete geçireceğini de ifade etmek isterim. Projemiz 1,5 trilyon liralık bir ekonomik büyüklüğüyle 300 ayrı sektörde görülmemiş bir ticaret hareketliliği ortaya çıkaracak ve hem ekonomimize katkı sağlayacak hem üretimimizi hem de istihdamımızı artırıp yüz binlerce kardeşimize iş imkânı sunacak. Tabii, bu projeyle, milletimizin canına tak eden haksız ve yersiz konut kiralalarını ve fiyatlarını da inşallah aşağı çekeceğiz. Projemizin pozitif etkisini şu anda bile birçok şehirde gözlemliyor ve bundan da büyük bir mutluluk duyuyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bugün, iklim değişikliği nedeniyle yaklaşık 900 milyon insan kuraklık, sel ve hava kirliliği gibi birden fazla olumsuz etkiyi aynı anda yaşamaktadır. 2025 yılının ilk yarısında doğal afetlerden kaynaklanan toplam ekonomik kayıp -burası çok önemli- yaklaşık 131 milyar doları geçmiş ve bu kayıpların neredeyse yüzde 88'i meteorolojik kaynaklı olmuştur. Ülkemiz de hem denizlerle çevrili olması hem de farklı iklim ve ekosistemleri barındırması nedeniyle dünyanın en hassas iklim bölgelerinden biri olan Akdeniz havzasında yer aldığı için çok büyük bir risk altındadır. Son otuz yıla baktığımızda, Akdeniz havzasında yaşanan ekstrem hava olaylarının sayısında tam 2 kat artış olduğunu biliyoruz. Türkiye'de her yıl ortalama 2 bin civarında orman yangını çıkmakta ve bu sayı düzenli olarak artmaktadır. Geçtiğimiz yıllarda Antalya, Muğla ve İzmir'de büyük yangınlar

yaşadık; yine sel açısından baktığımızda, Kastamonu, Sinop, Bartın, Rize, Giresun ve Trabzon'da tarihimizin en etkili sel hadiselerine tanık olduk. Tüm bu bölgelerde yeni yuvalarımızı yapıp teslim ettik ama geçtiğimiz yaz İzmir'den Hatay'a, Bursa'dan Balıkesir'e, Bilecik'ten Karabük'e kadar yangın felaketleriyle bir kez daha sırandık. Orada yine devletimiz, kahraman ormancılarımızla, itfaiyecilerimizle, ilgili tüm bakanlıklarımızla birlikte bir mücadele ortaya koydu; bizler de hemen yangın sonrasında milletimizin yanına giderek orada yapılması gereken tüm iş ve işlemlerle ilgili destekleri aziz milletimize sunduk ve Bakanlık olarak yangının üzerinden bir ay geçmeden Ödemiş'te, Bilecik'te ve Karabük'te 326 köy evinin ve ahırının yine yapımını başlattık. Tabii, iklim kaynaklı olarak yaşadığımız bu afetlere karşı topraklarımızı ve milletimizi korumak için 2053 net sıfır emisyon ve yeşil kalkınma hedefimizi yine kararlı bir şekilde yürütüyor; projelerimizi, yine uygulamalarımızı titizlikle uyguluyoruz. 2053 net sıfır emisyon hedefi yol haritamızı Bakü'de düzenlenen COP29'da dünya kamuoyuyla paylaştık. Yine, geçtiğimiz hafta Brezilya da 30'uncu Taraflar Konferansı'na katılarak hedeflerimize giden yolu sonuna kadar açacak tarihi bir başarıya imza attık.

İklim değişikliğiyle mücadeledeki verimli çalışmaların, uyum noktasındaki azimli duruşumuzun, kararlı müzakerelerin ve aktif diplomasinin sonucu olarak Türkiye, 2026 yılında düzenlenecek COP31'in ev sahibi olacaktır. Altını kalın çizgilerle çizmemiz gerekir ki bu yalnızca küresel bir organizasyona ev sahipliği yapmak değildir; bu, Türkiye'nin uluslararası arenada çevre ve iklim diplomasisinde kazandığı itibarın, örnek alınan stratejik vizyonun, uzun yıllar süren gayretlerin ve en çok da gençlerimizin ısrar ve fikirlerinin bir sonucudur. Bugün, COP31 Başkanlığıyla Türkiye, o gençlerin hayalini bir adım daha ileriye taşımış, dünyanın çevre politikalarını belirleyen en büyük platformun direksiyonuna geçmiş, küresel iklim gündemini yönlendirme fırsatını eline almıştır; iklim değişikliğiyle mücadelede yol gösteren, öncülük eden bir aktör hâline gelmiştir. Bundan böyle dünya, çevre politikalarını konuşurken Türkiye'nin sesini daha güçlü duyacak, verilen kararların merkezinde Türkiye'nin vizyonunu bulacaktır. COP31 Başkanlığı, değerli milletvekilleri, bir sonuç değil, yeni bir başlangıçtır. Bu yeni başlangıcı hep birlikte daha güçlü kılacağımıza yürekten inanıyorum. Ülkemize ve tüm insanlığa COP31 Başkanlığımızın hayırlı olmasını diliyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye'nin bu başarısına giden yol siz değerli milletvekillerimizin de katkılarıyla onaylanan İklim Kanunu'muzla birlikte sonuna kadar açılmıştır. Şu anda İklim Kanunu'muzu tamamlayacak olan ikincil mevzuat hazırlığımız hızla devam ediyor. 2026 yılında hayata geçireceğimiz Türkiye Emisyon Ticaret Sistemi'yle sera gazı emisyonlarını azaltacak, dış ticaretteki rekabet gücümüzü arttıracak, çevresel ve ekonomik çıkarlarımızı koruyacağız. Az evvel ifade ettiğim gibi, her geçen gün daha fazla kuvvetli meteorolojik hadiseyle karşı karşıya kalıyoruz. Meteorolojik Mobil Erken Uyarı Sistemlerimizle milletimizin can ve mal güvenliği için çalışmaya devam ediyoruz. Doğal kaynaklarımızı korumak için çölleşmeyle mücadele çalışmalarımızı da her geçen gün artırıyoruz. Tahrip olmuş hazine arazilerinde 2021 yılından bu yana 8,5 milyon metrekarelik alanı ağaçlandırdık.

Bugün en kritik çevre koruma başlıklarından biri de atık ve atık yönetimidir. Bakın, bugün dünyada 2 milyar ton atık üretilmekte, bu miktarın 2050 yılına kadar 2 katına çıkması beklenmektedir; bu durum ekosistemleri ve küresel ekonomiyi aynı anda tehdit etmektedir. İşte, tam bu noktada sıfır atık politikaları bir çözüm olarak öne çıkmaktadır. Sayın Emine Erdoğan Hanımefendi'nin öncülüğündeki sıfır atık seferberliğimizle atık sorunlarına dair en net çözümü ortaya koyarak 205 bin bina ve yerleşkede sıfır atık yönetim sistemini kurduk. Bu sayede 10 milyon hanenin yıllık elektrik faturası kadar tasarruf, 10 şehir hastanesi veya 500 okul inşa edebilecek büyüklükteki kaynağı ve yüz binlerce kişiye istihdam sağlayacak iş gücüne karşılık gelen 256 milyar lirayı ekonomimize kazandırdık ve en önemlisi de 553 milyon ağacın kesilmesini engelledik ve bu çerçevede 150 milyon ton karbondioksit salınımını yine engellemiş olduk. Şimdi de Ulusal Depozito Yönetim Sistemi'mizle yeni bir aşamaya geçtik. Çevremize ve ekonomimize katkı sunmak için ilk makine ve altyapı kurulumunu Sakarya'mızdan başlattık. Samsun, Erzurum, Konya, İzmir, Gaziantep ve Mersin'de sistemi devreye almaya başladık. 2026 yılında her ilimizde depozitolu sisteme geçerek ekonomimize yıllık 350 milyar lira katkı sunacak ve doğrudan 100 bin kardeşimize yeni iş imkânı sağlayacağız.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; mavi vatanımıza sadece millî güvenliğimiz açısından değil, çevresel sürdürülebilirliği de merkeze alan bir bakış açısıyla yaklaşıyoruz. Bugün denize kıyısı olan 28 ilimizde ve Van'da deniz çöpleri ve eylem planımızı çalıştırarak 300 bin ton atığı topladık, bertaraf ettik. Marmara Denizi'nde izleme noktamızı 150'ye çıkardık, bin metreküp ve üzeri tüm arıtma tesislerini 7/24 on-line takibe aldık. Şu anda İzmit Körfezi'mizde Avrupa'nın en kapsamlı çevre ve denizcilik projesini yürütüyoruz. Körfez'de 1 milyon 800 bin metrekare denizel alanı tanıdık ve bu çerçevede 1 milyon 620 bin metreküp dip çamurunu Marmara Denizi'nden uzaklaştırdık yani oksijeni artırdık, biyolojik çeşitliliği bu çerçevede koruduk.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakanım, süre bitti. Bu Bakanlığı üç saatte de anlatamayız. Şimdi, evet, beş dakika daha veriyorum, toparlayın Sayın Bakanım, buyurun.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Hatırlayacaksınız, 2024'te İzmir iç körfezde yaşanan balık ölümleri üzerine harekete geçmiş, bilim kurulumuzu oluşturmuş, 15 maddelik İzmir Körfezi Eylem Planı'mızı milletimizle paylaşmıştık. Hâlen Eylem Planı'mızdaki adımların ilerleme durumunu da anlık takip ediyor ve çalışmalarımızı sürdürüyoruz.

Mapa Şamandıra Projemize pilot bölge olarak belirlediğimiz Fethiye Göcek Özel Çevre Koruma Bölgesinde başladık. 90 kilometrekare alandaki 17 koyda sistemi kuracak -bu da çok önemli- yüzlerce tekneye hizmet vereceğiz. Deniz trafiğini düzenleyerek hem atıkların denize deşarjını önleyecek hem de denizlerimize nefes aldırın çayırırları ve ekosistemi koruyarak, çevreyle uyumlu bir deniz turizmini kalıcı hâle getireceğiz.

Göllerimize baktığımızda, Van Gölü Havza Koruma Uygulama Programı'mızla Van ve Tatvan sahilinden milyonlarca metreküp dip çamurunu çıkardık ve bertaraf ettik. Mogan ve Eğirdir göllerimizde yüzey temizliğini tamamlarken, Akşehir ve Beyşehir göllerinde çalışmalarımıza süratle devam ediyoruz. Bu yıl içinde yaptığımız yeni bir düzenlemeyle gri su ve yağmur suyu hasadı için en sert tedbirleri alarak su tasarrufu sağlanması konusunda önemli bir adım attık. Böylece yağmur suyu toplama sistemlerinden yıllık 6,2 milyon, gri su toplama sistemlerinden ise yıllık 4 milyon metreküp tasarruf elde etmeyi hedefliyoruz. En kıymetli karbon yutak

bölgeleri olan korunan alanlarımızı ülke yüz ölçümünün yüzde 13,33'üne ulaştırdık ve bu oranı artırmak için bilim insanlarımızla ortak gayretle devam ediyoruz.

Değerli milletvekilleri, şehirlerimizin nefes alma merkezleri olan, kentsel ısıyı düşüren, havayı temizleyen ve doğal afetlerde milletimizin toplanma alanı olan millet bahçelerimizi yapmaya devam ediyoruz. 81 ilimizde 82 milyon metrekare alandaki 543 millet bahçesinin yapımına başladık, 313'ünü bitirip milletimizin hizmetine sunduk. En son İstanbul'umuzda 1 milyon 215 bin metrekare genişliğiyle Türkiye'nin en büyük millet bahçesi unvanını taşıyan Atatürk Havalimanı Millet Bahçemizi hizmete sunduk. Allah korusun, burası bir afet olduğunda yüz binlerce İstanbulluyu barındıracak, 40 bin çadırın ve 2 bin konteynerin kurulabileceği, hastaneden aşevlerine kadar her türlü ihtiyaca cevap verecek bir afet toplanma alanı olarak da tasarladığımız millet bahçemiz; İstanbul'umuza, aziz milletimize hayırlı uğurlu olsun.

Değerli milletvekilleri, İller Bankamızla, iktidara geldiğimiz 2002'den bugüne içme suyundan atık suya, katı atıktan yenilenebilir enerjiye kadar 1 trilyon TL yatırım değerindeki 10.800 projeyi başarıyla hayata geçirdik. Şu an hâlen 71 milyar lira değerindeki 278 projeyi belediyelerimizle yapmaya devam ediyoruz. Vatandaşımız ile devletimiz arasındaki mülkiyet sorunu kalmaması için 2B'yle hazineye ait tarım arazilerinin satışıyla 1 milyon 176 bin hak sahibi kardeşimize tapu sevincini yaşattık. 85 bin çiftçimize kullandıkları arazileri kiralayarak tarım ve hayvancılığımıza çok büyük katkılar sağladık. Şimdi, 2B arsalarımız için 5 milyon vatandaşımızın heyecanla beklediği çok özel bir adım daha atıyoruz. 81 ilimizde 2B alanlarının tamamının mülkiyet haklarını belirleyecek, kullanıcılarını tespit edecek ve yıllardır bekleyen kardeşlerimize tapularını kazandıracacağız. Tapu Kadastro Genel Müdürlüğümüzle tescil harici alanların tesciline yönelik envanter çalışmalarımızı da 2026 yılı içerisinde tamamlayacağız. Üç boyutlu kadastro ve şehir modelleme çalışmalarımıza da başladık. Artık binalarımızdaki tüm mülkiyet haklarını üç boyutlu izleyebilecek, vatandaşımızın satın alacakları konutları hakkında en doğru bilgiye erişmelerini sağlayacağız. Bu sayede, emlak piyasasında şeffaflığı sağlayarak haksız fiyatları engelleyecek, insanımızı kimsenin kandırmasına, aldatmasına müsaade etmeyeceğiz.

Değerli milletvekilleri...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Başkanım, bitiriyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Milyonlarca vatandaşımızın merakla beklediği site yönetim yasası Meclisimize geldi. Vatandaşımızın cebini ilgilendiren bu düzenlemeyle herkesin şikâyet ettiği haksız ve keyfi aidat artışlarını tamamen durduracağız. Site yönetimi sektörünü 7/24 esasıyla takip edeceğiz. Her yönetimi yılda en az 1 kez denetleyeceğiz ve yanlış uygulama yapanlara her türlü yaptırımı milletimiz adına uygulayacağız.

Yeni sığınak yönetmeliğimizde de artık yeni metro tünelleri, büyük millet bahçeleri, stadyumlar, alışveriş merkezleri, otoparklar, hastaneler, yurtlar ve 10 bağımsız bölüm üzerindeki konutlarda sığınakları zorunlu hâle getirdik. Mevcut sığınakları da bir yıl içerisinde mevzuata uygun hâle getireceğiz.

Bakanlığımızın, tüm bu çalışmalarını daha verimli hâle getirmek için kadromuzu da güçlendiriyoruz. Buradan gençlerimize müjdemizi vermek istiyorum. 2026 yılında da tam yeni 500 kardeşimizi daha ekibimize dâhil edeceğiz. Şimdiden gençlerimize hayırlı uğurlu olsun diyorum.

Sayın, Başkan, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun çok değerli üyeleri; anlatmakla bitiremeyeceğim tüm bu eser ve hizmetlerin ışığında şunu ifade etmek isterim: Yaptığımız her işte şiarımız milletimizin duasına layık olmak için canla başla çalışmaktır. İnşallah, Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde daha nice yıllar bu milletin vefalı evlatları olarak aşkla, azimle, kararlılıkla çalışmaya devam edeceğiz.

Ben bu duygularla her birinize ayrı ayrı teşekkür ediyor, toplantımızın ülkemiz ve milletimiz için hayırlı olmasını diliyorum.

Sayın Başkanım, müsaade ederseniz, deprem bölgesiyle ilgili kısa bir filmimiz var, o filmi de bütün Komisyon üyelerimize göstermek istiyorum.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Başkan, bu filme dikkatinizi çekerim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ağbaba, ben dikkati zaten çektim. Dolayısıyla deprem bölgesine yönelik olduğu için görelim ne yapmışlar.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Bakanla ilgili bir konu değil, biliyorsunuz siz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Benimle alakalı bir konu yani bana mı söylüyorsunuz Sayın Ağbaba, yanlış anlıyorum, değil mi?

Sayın Bakanım, buyurun.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Baştan başlayıp ses de varsa, açabilirlerse...

MEHMET GÜZELMANSUR (Hatay) - Sayın Bakan, önce Hatay'dan başlayın lütfen.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Gösterin, hepsini gösterin arkadaşlar.

ERHAN USTA (Samsun) - Sayın Başkan, son günümüz diye mi kuralları ihlal ediyorsunuz? Aldığımız bir karar vardı.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta, hayır, şöyle, ihlal etmiyorum.

ERHAN USTA (Samsun) - Hiçbir şekilde göstermedik.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta, göstermiyorum. Yapılan konutların görünümü için izin verdim.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bir alacağımız oldu Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Hayır, bir alacağınız olmadı Sayın Ağbaba.

RESUL KURT (Adıyaman) - Ne sakıncası var ya!

ERHAN USTA (Samsun) - Hayır, sakıncası değil...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Hayır, hayır.

Arkadaşlar...

Sayın Usta, bir video yok, konuşma yok, hiçbir şey yok içerisinde ya.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bu işi halledeceğiz Sayın Başkan.

RESUL KURT (Adıyaman) - Görsek ben bundan rahatsız mı olacağım?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, benim burada...

Ya, Sayın Kurt, bir müsaade eder misiniz lütfen.

CEMAL ENGİNYURT (İstanbul) - Kim rahatsız dedi de hemen oradan bağıırıyorsun ya! Sanki rahatsız dedik, hemen muhalefet!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ya, ben kimsenin desteğini istemiyorum arkadaşlar, rica ediyorum ya, benim kimsenin desteğine ihtiyacım yok.

Sayın Bakanım, bir saniye...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Biz deprem bölgesindeki çalışmalarını göstermek istedik. Muhalefet...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Bakan...

CEMAL ENGİNYURT (İstanbul) - Muhalefet ne dedi de "muhalefet" diyorsun? Kendi adamların konuşuyor ya!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir saniye...

Değerli arkadaşlar...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Bakan, bu konu sizinle ilgili değil.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ağbaba...

Sayın Usta, ben aldım kararı.

CEMAL ENGİNYURT (İstanbul) - Başkan alıyor kararı, muhalefet diyorlar.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Burada konuştum, ben size sundum bu öneriyi.

ERHAN USTA (Samsun) - Bu öneriyi siz sundunuz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Tamam, burada ne için alınmıştı bu karar Sayın Usta?

(Gürültüler)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Niçindi Sayın Usta bu?

Karşılıklı konuşmaları...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Veli Ağbaba'nın videolarını göstermemek içindi bu.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Hayır, hayır, ondan dolayı değil arkadaşlar. Burada Plan ve Bütçeye...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bizimkileri engelliyorsun sen.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ya, arkadaşlar, yapılan çalışmaların, konutların gösterimi, içerisinde karşılıklı bir konuşma yok, bir diyalog yok. Bunun gösterilmesi için...

BURHANETTİN KOCAMAZ (Mersin) - Az önce gösterildi.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Kocamaz...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Ya, sunumun devamı arkadaşlar, Sayın Bakanın sunumunun bir devamı.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir saniye değerli arkadaşlar.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bir alacağımız oldu.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Dolayısıyla hayır, bir alacağınız olmadı, özellikle kayıtlara geçiriyorum.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Alacağımız var.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ne alacağınız var canım?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Alacağımız var, bizim filmleri oynatmıyorsun sen.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ya, sizin filmi oynatmak iyi bir şey değil Sayın Ağbaba.

ERHAN USTA (Samsun) - İçerikle ilgili değil, konusu depremdir, başka bir şeydir "Herhangi bir şekilde ne Bakanlar ne de milletvekilleri sunumlarında video koymayacaklar, video göstermeyecekler." denildi, değil mi? Sonuçta arkadaşlar şahit.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta, ben...

ERHAN USTA (Samsun) - Yani şimdi bize böyle ya "Depremi görmek mi istemiyorsunuz?" falan demeyin. Bir kural konuldu ve o kuralı bu vakte kadar getirdik. Hiçbirimiz video koymadık, mesela, geçen gün bizim de videomuz vardı, video koymadık.

(Gürültüler)

ERHAN USTA (Samsun) - Şimdi son günü gelip böyle bir şey yaparsak...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Son günü falan yok Sayın Usta.

Teşekkür ediyorum Sayın Bakanım, iptal ediyorum.

Rahat olun arkadaşlar, rahat olun, iptal ediyorum.

Teşekkür ediyorum arkadaşlar, müsaade ediyorum sizlere de.

Değerli arkadaşlar, kuralları sonuna kadar işleteceğim, hiç merak etmeyin. İzlemek isteyenlere videoyu göndereceğim.

(AK PARTİ ve CHP milletvekilleri arasında karşılıklı laf atmalar, gürültüler)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, teşekkür ediyoruz.

Sayın Zeybek, buyurun.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının bütçesi üzerinde görüşlerimi açıklayacağım.

(AK PARTİ ve CHP milletvekilleri arasında karşılıklı laf atmalar, gürültüler)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Zeybek başladı. Lütfen, kurallara uyalım.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) - Öncelikle, Türkiye'nin en büyük şehri...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Hayır, "Önerge verdim de..."

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) - Sayın Başkan, böyle olmaz ki ama.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Başkan, İsmail'i tut, İsmail'i.

ERHAN USTA (Samsun) - Susturun şurayı ya!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Ya, sadece İsmail mi, sen sus be!

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) - Sayın Başkan, ben ortam müsait olana kadar bekliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, değerli milletvekilleri, Sayın Güneş; herkesi sükûnete ve sakinliğe...

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Hakaret ediyorlar ama, olmaz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Kim hakaret ediyor Sayın Taş?

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Yok, işte "Sen yaptığın etki analizini bilmiyor musun..."

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, bir saniye...

ERHAN USTA (Samsun) - Kayıtlara bu geçsin.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Tamam, kayıtlara her şey geçiyor.

ERHAN USTA (Samsun) - Bir sürü önerge verdik, bir tanesinde etki analizi vermediğimiz için eleştiriliyoruz; çok teşekkür ederim(!) Bütün önergelerimizde etki analizi verdik, bir tanesinde vermeyi...

(AK PARTİ ve CHP milletvekilleri arasında karşılıklı laf atmalar, gürültüler)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, yani, lütfen...

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) - Sayın Başkanım, benim arkadaşlara saygım var, onlar konuştuğu sürece ben onları dinleyeceğim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ya, değerli arkadaşlar, tamam, iyi önerge veriyorsunuz.

ERHAN USTA (Samsun) - Tabii.

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Veriyoruz vallahi, çalışıyoruz gece gündüz, hiç kusura bakmasınlar.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Tamam, sakın olalım. Değerli arkadaşlar, herkesin belli bir bilgisi var. Nihayetinde takdir milletimizin.

Evet, Sayın Zeybek, buyurun.

ERHAN USTA (Samsun) - Millet görse burayı takdir edecek de göstermiyorsunuz ki.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ya, maşallah, videoların izleniyor Sayın Usta, ünlü videolarınız.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlar, Bakanlığımızın değerli bürokratları; bugün Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının bütçesi üzerinde görüşlerimi aktaracağım.

Öncelikle, Türkiye'nin en büyük şehri İstanbul'un seçilmiş Belediye Başkanı Ekrem İmamoğlu'na, 5'inci büyük şehri Antalya'nın seçilmiş Belediye Başkanı Muhittin Böcek'e ve nüfusu en büyük 7'nci şehir Adana'nın seçilmiş Belediye Başkanı Zeydan Karalar başta olmak üzere tüm belediye başkanlarımıza, tutuklu belediye başkanlarımıza Türkiye Büyük Millet Meclisinden dayanışma duygularımı iletiyorum.

Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; kuraklık üzerinde açıklamalar yaptınız; kuraklıktan ve susuzluktan en çok etkilenen şehirlerden bir tanesi de İstanbul. Biliyorsunuz, İstanbul, su havzaları itibarıyla sadece kendi membalarına yağan yağmurla değil, aynı zamanda çevresinde bulunan illerden topladığı suyla da bu ihtiyacını gidermeye çalışıyor; bunlardan bir tanesi, 2014 yılında yapımına başlanan Melen Barajı'ydı. Hâlâ Melen Barajı'ndan İstanbul'a, elhamdülillah, 1 metreküp su gelmiyor; Melen deresinden su aktarılıyor.

Birinci konu başlığımız şu: Hiç bu konuya değinilmedi, İstanbul'un kuraklık riskinin yüksek olduğu bu dönemde bütün şehirlerimiz açısından bu sorun var ama Melen Barajı'nın geleceğiyle ilgili Plan ve Bütçe Komisyonunda daha bugüne kadar hiçbir bakanlık yetkilisi bir açıklama yapmadı. Sadece İstanbul Büyükşehir Belediyesinin ve İSKİ'nin geçmişte ödediği 319 milyon dolar, bugünkü karşılığı 12 milyarın üzerindeki bu rakam heba mı oldu, gitti mi; İstanbul halkının ödediği bu bedeller boşa mı gidecek?

İkincisi, tam da böyle bir dönemde İstanbul'da ortalama 300 bin insanın su ihtiyacını karşılayacak olan Sazlıdere Barajı'yla ilgili bir çalışmaya başladınız. Bu konuya da hiç değinilmedi, burada da hiç konuya girmediniz.

Şimdi, 2022 yılında, 15 Eylül tarihinde İstanbul Sazlıdere Barajı'nın içme suyu kullanma kapasitesi yüzde 100'den yüzde 0'a düşürülüyor 6065 sayılı Karar'la. Şimdi, değerli arkadaşlar, burada ilginç bir şey var, siz, Cumhurbaşkanlığı kararıyla Sazlıdere'yi, baraj olma özelliğini, su toplama, havza özelliğini kaldırılıyorsunuz ama başka bir şey daha var, Devlet Su İşleri tarafından yapılan bu barajla ilgili 2039 yılına kadar 46 milyon doların üzerindeki bir borcun, 46 milyon doların üzerindeki bir paranın 2039 yılına kadar yani yılda 1 milyon doların üzerinde bir bedelin de İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve İSKİ'nin bütçesinden alınmasına devam ediliyor; 2022 ödendi, 2023 ödendi, 2024 ödendi, 2025 ödendi. Bunları niye söylüyorum? Çünkü arkadaşlar, Sazlıdere Barajı, İstanbul'da pek çok ilçenin su ihtiyacını giderirken yılda ortalama 38 ile 50 milyon metreküpü arasındaki bir su ihtiyacını karşılamaktadır. Bu rakam Yalova'nın, bu rakam Uşak'ın, bu rakam Burdur'un su ihtiyacı kadardır yani ortalama 300 bin nüfuslu bir ilimizin su ihtiyacını karşılayacak olan bir barajla ilgili bir karar alıyorsunuz, o şehri yönetenlerden bu bilgiyi gizliyorsunuz ve sonrasında burayla ilgili de plan yapıyorsunuz Sayın Bakan, plan yapıyorsunuz Sazlıdere'yle ilgili.

Biraz önce açıkladınız "100 bin konut yapacağız İstanbul'da." Nerede yapacaksınız? İstanbul'da şu anda Mekansal Planlama, Kentsel Dönüşüm Daire Başkanlığınız İstanbul'da 100 bin konutun yapılacağı yeri pafta üzerinde söylesinler, biz de öğrenelim. Neresi burası, askerî alanlar mı, havzalar mı, tarım alanları mı, kentin dışındaki korunması gereken sulaklar mı, yutaklar mı? Neresi olduğu konusunda hiçbir bilgi vermiyorsunuz. Zaten daha önce açıklanmış olan projelerde de ifade edilen binaların teslim edilmemesinin temel sebebi de buradan geçiyor.

Plan yapıyorsunuz, yargıya gidiliyor, yargı kararıyla planlar iptal ediliyor, arkasından planın 1-2 maddesi değiştirilerek yeni bir plan askıya çıkarılıyorsunuz. Mahkeme diyor ki: "Plan konusuz kalmıştır. Konusuz kalmış planla ilgili verilen yürütmeyi durdurma kararı ve iptal kararları geçersizdir." Şimdi, Türkiye'de ikili bir yargı sistemi var. Yani iktidara yakın kararları, iktidarın aldığı, Bakanlığın aldığı kararlarla ilgili idari yargıdan kararları çevirmek son derece kolay; bir başvuruyorsunuz, ertesi gün. Bizim bu ülkede yaptığınız

planlarla ilgili itiraz başvurularından sonra mahkemenin iptal ettiği planları, dört gün sonra yeni planı askıya çıkardınız; dört gün sonra aynı planın yeniden askıya çıktığını gördük. Bu nedenle, Sazlıdere Barajı'yla ilgili çok acil bir biçimde şunun yapılması lazım: İstanbul'da şu anda barajlarda su seviyesi yüzde 20'nin altına düştü, günde 2,5-3 milyon metreküp kapasitesi olan Melen -burada bilen arkadaşlar var- şu an 700-800 bin metreküple düşmüş durumda. Kuraklık her yeri etkiliyor yani havzaları etkiliyor, havzalardan alınan suları etkiliyor. Bu da ciddi biçimiyle probleme dönüşmüş durumda.

Bir konuda açıklığa gitmek lazım. Mademki buranın havza olma özelliğini kaldırdınız, o zaman bu barajın yapımıyla ilgili... Ya, barajı iptal ediyorsunuz ama barajın yapımı dolayısıyla ödenekleri kesmeye de devam ediyorsunuz bu konuyla ilgili. Sadece İstanbul değil, bakın, bu yaz Türkiye'de Balıkesir'den Tekirdağ'a, Yalova'dan İzmir'e, bütün ülkede içme suyuna ulaşımında problem var. Şehirlerimizde artık düzenli su kesintilerine başlandı, düzenli su kesintileri yapılmak durumunda. Peki, şehirlerin ihtiyacı olan suyu temin etmek kimin görevi? İktidarınızın görevi; şehre getireceksiniz suyu, dağıtımını da belediyeler yapacak. Belediyelerin önemli bir kısmı Cumhuriyet Halk Partili belediyelerin yönetiminde olabilir, Cumhuriyet Halk Partili belediye başkanlarının ama sizin de iktidarda olduğunuz belediyelerde kuraklıkla ilgili mücadelede ciddi bir azalma olduğunu görüyoruz.

Bu Melen meselesinin mutlaka çözülmesi lazım. Bakın, ciddi bir yatırım hatası yapıldı, mühendislik hatası yapıldı. Sıkıştırılmış beton modeliyle yapılan bu baraj dolayısıyla Türkiye'nin 100 milyonlarca dolarlık kaynağı heba oldu; açılmış tek soruşturma yok, bu konuyla ilgili görevinden alınmış tek bir bürokrat yok, hiçbir açıklama yok. Yani bir hata yapıyorsunuz, 100 milyonlarca dolarlık yatırım çöpe gidiyor, bundan kaynaklı olarak sadece İstanbul değil, İstanbul'un çevresinde bulunan şehirlerin de kullanması gereken suyla ilgili bir hata yapıyor.

Sayın Bakan, şimdi gelelim bu Yenişehir bölgesiyle ilgili... Değerli arkadaşlar, 150 milyon metrekarelik bir plan bölgesinden bahsediyoruz, 150 milyon metrekare. TOKİ Başkanımız burada, eski TOKİ Başkanımız Bakan Yardımcısı da burada. 11 milyon metrekarelik alan TOKİ tarafından planlanıyor; planlanabilir, burada projeler de yapabilirsiniz. Soru şu: Biz, 2020 yılında, imarsız alanlar imara geçtiğinde bu Meclisten bundan kaynaklanan değer artış vergisini koymuştuk. Sayın milletvekilleri, 100 milyon metrekareden fazla, 100 milyon metrekareden fazla, bir emsal verirsiniz 100 milyon metrekare, brütten giderseniz 130 milyon metrekarelik bu imar rantından yararlanacak olan özel şahısları ve tüzel kişileri, 2010 yılından sonra burada büyük arazi sahibi olmuş insanları -bizlerin tapu kayıtlarına ulaşma şansımız yok, Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü burada- açıklayınız. 2010 yılından itibaren bu bölgede büyük arazi almış, imar hareketleriyle yüzde 40'ını kesintiye verdikten sonra geriye kalan kısımlarla ilgili imar hakkı almış; köylüden bin liraya; Balkanlardan, Selanik'ten, Bulgaristan'dan göç etmiş köylüden 2010 yılında dönümünü bin liraya aldığı araziye bugün dönümünü 5 milyon TL'ye, 10 milyon TL'ye satıp buradan rant elde eden bu şahısları açıklayın. Bunlardan kaynaklanan değer artış vergisini ne kadar aldınız, bunu açıklayınız; bunu bütün Türkiye bilmek zorunda.

Kentsel dönüşümle ilgili son derece kötü gidiyor. Deprem konutlarıyla ilgili çalışan, emek veren, hizmet eden arkadaşların, gecikmiş olsalar da hepsine teşekkür ederken kentsel dönüşümle ilgili işlerin kötü gittiğini söylemek zorundayız.

Değerli arkadaşlar, 2020 yılında 100 birim olan konut maliyeti 2025 yılının Ekim ayında 2.000 birime çıktı, 2.000. 2020 yılında 150 bin TL'ye yapılan konutlar bugün 3 milyon TL'ye çıktı. Bu kadar yüksek bir konut maliyetiyle kentsel dönüşüm yapılamayacağı ortada. Zaten 75 bin konutla ilgili söylediğiniz rakam da işin iyi gitmediğini gösteriyor. Bakanlığınız esas olarak afet sonrası sorunları çözmek üzere planlamışken, siz, bugün Aydın'dan Muğla'ya, Manisa'dan İzmir'e olan bölgedeki şehirlerimizdeki yüksek riskin, Hatay'ın belli bölgeleri, deprem riski altındaki alanlarımızın büyük bir çoğunluğunda oluşacak olan riskin giderilmesiyle ilgili maalesef kaynak olamıyorsunuz çünkü 2026 yılı bütçesinde şehircilik ve afetle ilgili bütçe payınız yüzde 9,2'den yüzde 8,8'e düşürüldü.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Zeybek, bitti.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) - Bir dakika mı veriyorsunuz?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - E, o kadar.

Buyurun.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) - Yerel yönetimlerle ilgili bütçe payı 2025 yılında yüzde 9,2 iken cezalandırıcı bir mantıkla yüzde 8,8'e getirdiniz; şehircilik ve risk odaklı bütünleşik afet yönetiminin 2025 yılındaki toplam bütçe içinden aldığı pay yüzde 2,9'dan 2,7'ye düşmüş oldu.

Sayın Bakanım, bütçe hedefleri içindeki rakamların düşüyor olması bütçeye konulmuş olan 100 milyar TL; sosyal konutlarla ilgili bütçede hedeflediğiniz 500 bin konuta ulaşmanızın imkânsız olduğunu gösteriyor. 500 bin konut 2026-2027 yıllarında yapsanız, 4 milyon lira üzerinden hesaplasanız yaklaşık 2 trilyon lira, bütçedeki karşılığı 100 milyar; demek ki en az yirmi yıllık bir vadede bu planı yerine getireceğiniz anlaşılıyor. O nedenle, ya Hazine Bakanlığı buradaki rakamları güncellemeli ya da ortaya konulmuş olan hedeflerin yeniden değerlendirilmesi gerekir diyorum.

Bütün bu duyularla, emeği geçen herkese teşekkür ediyorum. Deprem bölgesinde çalışan işçilerimize de bir kez daha partim adına teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Erol, buyurun.

Zaman kaybı benden gidiyor...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Bu salon olmuyor Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ya, elli senedir bu salon var.

Değerli arkadaşlar, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Churchill'in İngiltere Parlamentosuyla alakalı sözlerine bakmanızı isterim.

Evet, Sayın Erol, buyurun lütfen.

Süreniz on dakika.

GÜRSEL EROL (Elâzığ) - Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, sayın milletvekili arkadaşlarım, Bakanlığımızın değerli bürokratları; hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, 2026 bütçeniz ülkemize ve Bakanlığınıza hayırlı olsun.

Ben 2025 bütçesi görüşülürken buradan bir ricada bulunmuştum. Tunceli'den 26'ncı Dönem Milletvekilliği yaptım, Tunceli'nin bir sorununu gündeme getirmiştım. Munzur Vadisi birinci derece sitten ikinci derece site çevrilmişti ve toplumsal olarak inanılmaz bir tepki vardı. Munzur Vadisi'nin yalnızca bir akarsu, bir doğal alan değil, aynı zamanda Alevi toplumu için inançsal bir değeri olduğunu da bunu da ifade etmiştim. Sonra verdiğiniz talimat doğrultusunda üç ay gibi kısa bir sürede Munzur Vadisi'ne Pülümür Vadisi de dâhil edilerek ve sınırları da genişletilerek yeniden birinci derece sit ilan edildi.

Bu anlamda, Sayın Bakanım, hem şahsınıza hem de bu konuda emeği geçen bürokratlara teşekkür ederim. Bu, Alevi toplum için son derece anlamlı ve önemli bir karardır; teşekkür ederim.

Sevgili arkadaşlar, doğal olarak yapılan işlerle ilgili eksiklikleri tespit edeceğiz, eleştireceğiz ama yapılan doğru işlere de teşekkür ederek aslında onların değerini, kıymetini de bilmemiz lazım diye düşünüyorum. Ben, 2020 depremini yaşamış ve deprem sonrası bütün sürecin tamamlandığı, bütün süreci yakından takip eden bir ilin Milletvekiliyim. Biz, 2020 yılında Elâzığ'da bir deprem yaşadık. 2020 yılında yaşanan deprem sonrası gelişen süreç içerisinde önce itiraz ettiğimiz ama süreç içerisinde gördüğümüz zaman da aslında itirazlarımızın çok da haklı olmadığını, yaşanmışlık süresinde yapılan planlamaların doğru olduğunu gördük. Bunlarla ilgili birkaç örnek vereyim. Mesela rezerv alanları, yeni TOKİ konutları şehrin dış bölgesine yapılmıştı ve biz o zaman tepki vermiştik "Niye şehrin dışına deprem konutlarını yapıyorsunuz, işte şehrin bütünlüğü bozulacak, mahalle kültürü bozulacak?" diye eleştiriler getirmiştik ama 2023 depreminde gördük ki, Malatya depreminde gördük ki aslında yeni yerleşim alanlarını ayağa kaldırmaktan ziyade, daha doğrusu mevcut yerleşim alanlarını ayağa kaldırmaktan ziyade yeni yerleşim bölgelerinde TOKİ konutlarının yapılarak kentte nüfus yoğunluğunun dağıtılmasının bir deprem anında yaşanan risklerin düşürülmesi için doğru bir karar olduğunu gördük ve bu anlamda bu karardan dolayı da yetkili arkadaşlarımıza teşekkürlerimizi ilettik. Eleştirilerimiz de oldu, dedik ki: "Yahu, TOKİ konutlarını yapıyorsunuz ama buraları yalnızca bir barınma alanı olarak planlamayın, buralar aynı zamanda bir yaşam alanı; bir yaşamın, bir mahalle kültürünün devam etmesine yönelik alışveriş merkezleri olmalı, sosyal alanlar olmalı, okullar olmalı, insanların günlük ihtiyaçlarını gidereceği ticari alanlar olmalı." diye öneriler getirdik. Bu önerilerimiz de değerlendirilerek TOKİ bölgelerinde ticari alanlar ve günlük yaşamda ihtiyaç duyulan alanlar da giderildi. Riskli alanlarımız vardı. Riskli alanlarda öncelikle insanlar önce çok büyük tepki verdiler. Ya, aslında bu riskli alanları iyi anlatmak lazım bence.

Sayın Bakanım, aslında Bakanlık bürokrasisinin de bunu çok iyi anlatması lazım. Riskli alanlara önce insanlar tepki verdiler.

Şimdi, arkadaşlar, deprem sürecinde eğer bir konutunuz, daha doğrusu depremde konutlarınız hasar almışsa, ağır hasarlı olmuşsa ve yıkılmışsa sizin 10 tane evinizde olsa, mülkiyet hakkınız da olsa, Sayın Bakanım, bildiğim kadarıyla devlet yalnızca 1 tane yapıyor yani 10 tane var ama 1 tane yapıyor; sonuçta yıkılan yerlerin arsası yine kendi arsanız, özel mülkiyetiniz ama riskli alan öyle değil. Yani riskli alanda hem proje bütünlüğü açısından, oradaki emlakın, gayrimenkulün kıymetlenmesi açısından hem de kaç tane mülkiyet hakkınız varsa aynı mülkiyet hakkına sahipsiniz aynı ödeme koşullarıyla. Önce Elâzığ'da riskli alanlara biz tepki verdik, dedik ki: "Ya, milletin oturduğu evi niye yıkıyorsunuz yani burada bir yaşanmışlık var." Ama gelişen süreçte vatandaş da tepki verdi, yararlanmak istemedi ve yararlanmayan mahalleler de bundan son derece pişman oldular sonra çünkü riskli alan ilan edilen bölgelerde hem şehircilik anlamında hem planlama anlamında hem de oradaki emlakın, gayrimenkulün rantının yüksek olması anlamında inanılmaz bir süreç yaşandı.

Şimdi, bunları anlattıktan sonra, Sayın Bakanım, benim aslında bu süreçlerle ilgili önerilerim de olacak. Doğal olarak iktidar, muhalefet olaylara bakış açımız farklı, siyaset anlayışımız farklı. Bir bütçenin yapılma tekniğiyle, uygulamasıyla, yatırım programıyla tabii ki farklılıklarımız olacak hatta kendi partimiz içerisinde bile kendi farklılıklarımız var ama bence farklılıklar üzerine ayrışmak yerine ülkenin genel değerleri üzerine ortaklaşmak lazım. Yani doğru yapılan işlerle ilgili süreci doğru anlatmak lazım, eksikleri doğru tarif etmek lazım, yapılması gereken taleplerle ilgili de mantığı ön plana çıkararak talepleri doğru ortaya koymak lazım.

Deprem sürecini yönetmek çok kolay değil arkadaşlar. Bizim Elâzığ'da 2020 yılında 3 tane bina yıkıldı yalnızca, koskoca şehirde 3 tane bina yıkıldı ve 37 can kaybımız oldu. Bütün devlet oradaydı yani ben devlet derken yalnızca bakanlıkları kastetmiyorum, DEM PARTİ'li belediye başkanlarından, belediyelerden, AK PARTİ'li, CHP'li, MHP'li, Türkiye'deki bu konuda duyarlı olan herkes oradaydı. Sayın Bakanım kırk beş gün süre boyunca Elâzığ'ın dışına çıkmadı, müthiş bir performans gösterdi ama 3 bina yıkıldığı hâlde, 37 can kaybı olduğu hâlde ve günlük hayat devam ettiği hâlde yani evinize gidiyorsunuz, düğmeye basıyorsunuz, elektriğiniz yanıyor, musluğu açıyorsunuz, suyun akıyor, kamu kuruluşları açık; buna rağmen biz 3 tane binanın enkazını bir haftada zor kaldırdık. Bu beceriksizlik değil, içeride bir canlı varsa her parçayı tek tek elle alıyorsun. Bu bir süreç meselesi.

Şimdi, düşünün ki Türkiye'de 11 ilde deprem olmuş, on binlerce insanın can kaybı var, yüz binlerce bina enkaza dönüşmüş. Orada depremin boyutunu değerlendirirken yalnızca müdahale anlamında değil, aynı anda kaos yaşanıyor, aynı anda kriz yaşanıyor, aynı anda acı yaşanıyor, aynı anda panik yaşanıyor, aynı anda umutsuzluk yaşanıyor. Bunların hepsini planlamak çok kolay işler değil. Biz bunları yaşadığımız için bunları anlatıyorum değerli milletvekilleri.

Ama geldiğimiz noktada, Sayın Bakanım -benim kimseden çekineceğim hiçbir şey yok, doğru gördüğüm her şeyi söylerim, eksiklikleri de açık yüreklilikle tarif ederim- sizi ve Bakanlık bürokrasisini kutluyorum. Deprem konutlarının bu kadar kısa sürede, bu kadar büyük miktarda yapılmış olmasını ben bir başarı hikâyesi olarak görüyorum.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Sayın Erol, siz de o ihaleleri aldığınız için...

GÜRSEL EROL (Elâzığ) - Benim bu ihalelerle uzaktan yakından ilgim yok. Kim bu ithamda bulunuyorsa...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, böyle bir laf olur mu ya!

Sayın Karaca, böyle bir...

GÜRSEL EROL (Elâzığ) - Bakın, arkadaşlar, zaten Türkiye'de...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir saniye arkadaşlar.

GÜRSEL EROL (Elâzığ) - Hayır, hayır, bir dakika, bir dakika. Ben cevabını veririm.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Böyle bir şey olur mu ya!

GÜRSEL EROL (Elâzığ) - Türkiye'de zaten siyasetteki en büyük sorun bu. Yani eğer devlet geleneklerine uygun bir siyaset diliniz varsa, eğer çözüm odaklı bir siyaset diliniz varsa, eğer bir sorunun tespitine katkı vermek istiyorsanız -ki benim Elâzığ'da siyaset tarzım, dilim budur- hemen birisi laf atar: "Siz ihale aldınız mı?" Alan da şerefsiz, bunu tespit etmeyen de şerefsiz! (AK PARTİ sıralarından "Bravo!" sesleri, alkışlar)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Arkadaşlar, bir daha alkış olursa... Olur mu ya!

GÜRSEL EROL (Elâzığ) - Bakın, Sayın Bakanım da burada, TOKİ Başkanı da burada. Alan da şerefsiz, bunu kanıtlamayan da!

Ayrıca, bakın, ihale almayı da vermeyi de aslında bunu bir yolsuzluk, bir hırsızlık olarak değerlendirmeyin yani bu da çok anlamsız. "İhale aldın mı?" "İhale verdin mi?" Ya, siyasetin konusu bu değil ki.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Siyasetin konusu tam da bu.

GÜRSEL EROL (Elâzığ) - Arkadaş, bir deprem olmuş, yüz binlerce can kaybı var, yüz binlerce mal kaybı var ve bununla ilgili... Bu bir ulusal mesele. Bu ne AK PARTİ'nin meselesi ne CHP'nin meselesi. Benim ilimde deprem oldu, Ekrem İmamoğlu, Mansur Yavaş, Tunç Soyer; 3 tane büyükşehir belediye başkanı Elâzığ'a geldi, "Evet, biz buraya 1'er tane okul yaptıracağız." dediler ve 1'er tane okul yaptırdılar. Belediye başkanının bir deprem bölgesinde okul yaptırmakla ilgili bir sorumluluğu var mı? Kendi yetki alanında bile yok. Ama niye? O kentin o dönemde okula ihtiyacı vardı ve 3 belediye başkanımız da okul yaptırdı, hepsine de ayrı ayrı teşekkür ederim.

Yani bizim bazı konularda her şeyi siyaset malzemesi yapmamamız lazım. Burası Plan ve Bütçe, teknik olun. Genel Kurulda siyaset yaparız, siyasi boyutuyla tartışırız, konuşuruz ama burada devletin bürokratları da var. Birbirimizi itham ederken, birbirimize konuşurken konuşma dilimize, üslubumuza dikkat edeceğiz.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Rant ilişkisi siyasetin ta kendisidir.

GÜRSEL EROL (Elâzığ) - Arkadaşlar, ağzınızdan çıkan laf yalnızca bir milletvekilini değil, onun ailesini, haysiyetini, onurunu da zedeleyecek laflardır. Onun için herkes birbirine karşı saygılı davransın ve herkesin de birbirine karşı saygılı davranmak gibi bir sorumluluğu vardır.

Sayın Bakanım, bu 500 bin konut projesini de doğru buluyorum ama yerlerini doğru bulmuyorum. Bence Türkiye'de sosyalleşme adına köylere geri dönüşü desteklememiz lazım. Türkiye'de Türkiye nüfusunun yüzde 93'ü büyük şehirlerde yaşıyor. Hâlbuki biz köylerde üretime dâhil edersek insanları ve köylere çevirirsek, bence bu daha anlam kazanır diye düşünüyorum.

Ayrıca iki önerim daha olacak Sayın Bakanım: Yalnızca İstanbul'da yaşayan emekli sayısı 3,5 milyon. Türkiye'de sanıyorum milyonlarca yazlık var ya bir ay ya iki ay kullanılan; millî servet bu, atıl duruyor. Mesela insanların yazdıklarında on iki ay boyunca oturmalarını teşvik edecek düzenlemelerle... Aslında, diyorsunuz ya, işte, "Kira yüksekliğini düşürmek için..." Elimizde zaten bir bina stoku var, milyonlarca yazlık var. "Elektrik parası alınmaz, ısınma alınmaz, büyük şehirdeki evinden gelir vergisi alınmaz" gibi, özellikle emeklilerin de yaşamlarını devam ettirebilecekleri altyapı, alt koşullar sağlanırsa, yazlıkları güncel hayatımızın ekonomisine dâhil etmek gibi bir proje genişletilebilir, düşünülebilir,

Sayın Bakanım, ayrıca, ben, yine Elâzığ depreminde şunu gördüm ki depremde istediğiniz kadar önlem alın ama depremde, deprem sırasında mağduriyet sayısını, insanların nüfus yoğunluğunu düşürmediğiniz sürece... Yani bir sokakta 1 binanın yıkılması ile 10 binanın yıkılması arasında bir fark yok, nüfus yoğunluğunu düşürmek lazım deprem riski olan illerde. Bununla ilgili 11 ilde yüz binlerce konut yapan bu devlet düşünüyorum ki yeni bir sanayi kenti kurulabilir çünkü büyük şehirlerde üstelik de...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bitti.

GÜRSEL EROL (Elâzığ) - Bitiriyorum.

Bir dakika daha vermiştiniz Gökhan Bey'e...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Veriyorum.

İSHAK ŞAN (Adıyaman) - Verin, çok güzel konuşuyor ya. Bravo!

GÜRSEL EROL (Elâzığ) - En büyük deprem bölgesi riski olan İstanbul gibi, Kocaeli gibi yerlerde sanayi bölgeleri... Niye? Oradaki fabrikaların birçoğu kimyasal fabrikalar yani yalnızca yıkılmayacak, aynı zamanda yarattığı etki alanıyla hem kaynaklarımızı hem de havamızı kirletecek. Yeni bir sanayi kenti kurulabilir mi? Deprem riskinin olmadığı bir bölge, her şeyiyle, baştan, sıfırdan...

Bizim "Merkez Türkiye" diye bir projemiz vardı, sanıyorum, 2011 yılındaki parti programımızda vardı, kampanyamızda kullanmıştık. Bunun gibi Türkiye'de sanayinin olduğu kentleri modelleştirerek örnek bir kent yaratabilir misiniz? Ya, her şeyiyle, altyapısıyla, sosyal donatı alanlarıyla, oradaki istihdam alanlarıyla, yaşam kültürüyle, geleneklerinin yaşatılmasıyla ilgili; bunları değerlendirmenizi tekrar sizden rica ediyorum.

Tekrar hayırlı olsun diyorum, başarılar dilerim.

Teşekkür ederim, arkadaşlar, sağ olun.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Akın, buyurun.

İBRAHİM AKIN (İzmir) - Sayın Bakan, değerli milletvekilleri ve değerli bürokratlar; hepinizi DEM PARTİ adına sevgiyle saygıyla selamlıyorum.

Evet, konuşmakta olduğumuz konu aslında sadece bir Bakanlığın bütçesi meselesi değil, aynı zamanda Çevre, Şehircilik ve İklim Bakanlığının Türkiye'deki sosyal, toplumsal, yaşamsal ve insan haklarıyla ilgili ve iklimin geleceğiyle ilgili ve birlikte yaşadığımız küresel problemlerin çözülmesiyle ilgili önemli bir konuyu konuştuğumuzu ifade etmek isterim. Çünkü Bakanlık aynı zamanda Türkiye'nin geleceğinin planlanması konusunda ciddi bir görevle karşı karşıya ve bu görevi yerine getirme konusunda bizim açımızdan karşılıklı iş birlikleri, kolektif hayat, ortak irade yaratılması konusu maalesef gerçekleşmemiş diye düşünüyorum.

Türkiye 2026'ya girerken çevresel, sosyal, ekonomik kırılganlıkların iç içe girdiği bir dönemden geçiyor. Deprem riski, su krizi, kırılganlık, tarımsal gerileme, hava kirliliği, maden faciaları, doğal alanların tahribatı ve aynı zamanda son zamanlarda yaşadığımız ciddi bir insan kaybımız yani farklı farklı konulara bağlı olarak zehirlenme başta olmak üzere yaşıyor. Böylesine kırılgan bir dönemde yaşarken bizim geçmiş dönemdeki rutin politikalarımızı tekrar etmemizin doğru olmadığını, bu tarihsel önemde ciddi bir süreçle karşı karşıya kaldığımızın bilinciyle yeni dönemin siyasetinin de kurulması gerektiğini düşünüyoruz.

(Uğultular)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, bakın, hatip konuşuyor. Sayın Bakanın dinlemesini engellemeyelim lütfen.

İBRAHİM AKIN (İzmir) - Ben de vallahi bu koşullarda konuşamıyorum Sayın Bakan, size bakmak istiyorum ama arkadaşlar maalesef sizinle meşgul oluyorlar.

Değerli milletvekilleri ve Sayın Bakan, COP30'la ilgili bir başlangıç yaparak sizinle görüşmek istiyorum. COP30, biliyorsunuz, Brezilya'nın Belem kentinde yapıldı. Biz Türkiye'den 5 kişilik heyetle gittik; bizim dışımızda sanırım giden olmamıştı, en azından muhalefet açısından. Bakanlığınızın alanında olması ve Türkiye'nin ve dünyanın geleceğiyle ilgili olması sebebiyle hem Bakanlık bütçesi hem de Komisyon açısından Türkiye'nin talip olduğu, COP31'e talip olduğu bir yerde, kolektif olarak buna sahip çıkma, değerlendirme, ne yapılabileceğini konuşma bakımından yapılmış olan bir ortaklık olmaması bizim açımızdan sorunludur. Hem talip olacaksınız hem de bununla ilgili bu Meclisin üyelerini, Komisyon üyelerini dâhil etmeyeceksiniz; bu bir çelişkidir. Aynı zamanda şöyle bir gerçeklikle karşı karşıya kaldığımızı söylemek isterim: Orada hem resmî zirveye katıldım hem de halkların zirvesine katıldım. Her iki zirvenin toplumsal olarak ortaya çıkarttığı değerler açısından bakıldığında orada ciddi kararlar alındı ve Türkiye maalesef bazı kararlara şerh koydu ve imza atmadı. Örneğin, adil geçiş meselesi çok önemli bir konudur dünya açısından bakıldığında, fosil gelecek meselesi çok önemlidir, "iklim borcu" diye bir kavramla bakıldığında çok önemlidir.

Türkiye'nin, bu bakımdan, başka ülkelerde olduğu gibi gerçekten bu sorunun çözülmesi bakımından daha ciddi bir adım atması lazım. Ancak maalesef bu konuyla ilgili Türkiye'nin imza koymadığı bazı şeyleri sizlerle paylaşmak isterim. Örneğin, Türkiye, yeşil sanayileşmeyi imzalamadı ya da Tropikal Ormanların Sürekli Korunması Mekanizmasına karşı mesafe konuldu. Yoksulluk ve sosyal koruma politikalarına uzak duruldu ve bilgi bütünlüğü, bilgilendirme bakımından yani şeffaf iletişim açısından da buna uzak duruldu. Şöyle bir durum burada gerçekleşiyor: Gerçekten Türkiye'de iklim mücadelesi sürdüren insanlar ciddi sıkıntı ve zor koşullarda yaşıyorlar. Örneğin, iklim mücadelesini sürdüren bir gazeteci arkadaşımız Hakan Tosun, maalesef, gecenin bir yarısında katledildi ve bunu kimin katlettiğini hâlâ biz tespit etme konusunda zorluk yaşıyoruz, arkasındaki güçlerin açığa çıkarılması konusunda mücadelemizi sürdürüyoruz.

Ancak buradan şunu söylemek isterim: Türkiye'de gerçek anlamda toplumsal hareketlerin kendi haklarını savunması, toprağını, havasını, suyunu savunması konusunda yaşadığı sorun çok yüksektir. Bu çok yüksek konu karşısında Bakanlığınızın daha duyarlı olması gerektiğini düşünüyorum.

(Uğultular)

İBRAHİM AKIN (İzmir) - Arkadaşlar, lütfen...

Şimdi, ülkemiz özellikle son çıkan iki yasayla birlikte çok ciddi sıkıntı yaşamakla beraber, özellikle fosil yakıt üretimine bağlı olarak enerji politikalarının sürdürülmesi konusu bizim açımızdan kritik bir öneme sahiptir ve COP31 meselesini kısaca Türkiye'nin özellikle Avustralya'yla çatışmalı ve tartışmalı bir süreç sonrası almış olması kıymetlidir. Ancak şunu söylemek isterim ki özellikle bu tür COP'ların genellikle önce Azerbaycan'da, Birleşik Arap Emirlikleri'nde ve Avustralya'da yapılmış olması onların iyi oldukları anlamına gelmiyor Sayın Bakan ve bu ülkeler genellikle dünyada en fazla fosil yakıt üretimi yaparak enerji üreten ülkeler, Avustralya bunun başında geliyor, Türkiye bunun içerisinde ve Birleşik Arap Emirlikleri de aynı şekilde bunun içerisinde. Ama bu ülkelerde bu tartışma sonrası, mesela Brezilya'daki tartışma sonrası muhalefetin de iktidarın da daha güçlü bir şekilde duyarlı hâle gelmesine bağlı olarak bizim arzumuz şudur: Türkiye buradan bir sonuç üretmeli ve COP31 Antalya'da yapılacak, hem Avustralya'yla iş birliği içerisinde yapılacak ancak bizim derdimiz buradan bir toplumsal bilincin artması ve genellikle Türkiye'nin iklim konusundaki yaşadığı krizin çözülmesi konusunda bir mesafe katetmesinin çok önemli olduğunu düşünüyoruz, buna fayda sağlaması gerektiğini düşünüyoruz. Aksi takdirde, daha önce verilen sözler bakımından değerlendirildiğinde maalesef uygun değil.

Bir rakamı paylaşmak istiyorum sizinle. Sizin de verdiğiniz sözler var. Geçmiş dönemde verilen sözlere rağmen 2035 yılına kadar fosil yakıt tüketimine bağlı olarak enerji üretileceği konusunda bir artış var. Bu artıştan kısmen geri çekilmeye çalışıyorsunuz ama 2023'e göre, 2024'e göre yüzde 16 artış yapacağınızı da söylüyorsunuz; bu, aynı zamanda bizim açımızdan bir tutarsızlık. Hem ciddi bir iklim krizinin olduğunu söyleyeceksiniz hem de bu konuda yükselen bir fosil yakıt tüketimini devam ettireceksiniz ve bunun en somut örneklerinden bir tanesini, şunu söylemek isterim; Türkiye'de gerçek anlamda geçmiş dönemde çıkarılmış olan yasalar bunu sürekli teşvik eden bir durumdadır. Özellikle geçen dönemde yapmış olduğumuz 7554 sayılı Yasa, İklim Kanunu, bunun önlenmesini değil, tabiri caizse, teşvik edilmesini sağlayan bir süreç hâline gelmiştir; bunu kabul etmemiz mümkün değil. Bu, sadece insanların kömür ve fosil yakıt sonrası yaşadığı durumu ortaya çıkarmıyor. Bir örnek vermek isterim size: Temiz Hava Hakkı Platformu'nun ortaya çıkardığı bir değer var. Bu değer Türkiye'de 2024 yılında 62.644 kişinin ölümüne sebep olmuş durumda. Bunun toplumsal maliyeti var Sayın Bakan ve 138 milyar dolarlık bir maliyet olduğunu Temiz Hava Hakkı Platformu tespit etmiş durumda ve COP31'in ev sahipliği yapılırken bütün bunlar değerlendirildiğinde biz şunu söylemek istiyoruz: İklim savunucularının güvenliği bakımından, barışçıl toplumsal hakkın değerlendirilmesi ve savunulması bakımından, katılımcı özgürlüğün garantisi bakımından önümüzdeki dönemin, COP31'in Türkiye'de sağlanması gerektiğini düşünüyoruz ve bu konuda iklim meselesini ciddiye alan her türlü platformla ortak bir çalışma yapmayı, alternatif iklim zirvesinin de gerçekleştirilmesi konusunda elimizden geleni yapacağımızı burada ifade etmek istiyorum.

Şimdi başka bir konu; gerçekten bu konuyla ilgili önemli bir durum olduğunu düşünüyorum ve şöyle bir durum var: İklim konusunun yanı sıra, dünyadaki gelişen fosil yakıt tüketimi giderek artıyor ve enerji politikaları bakımından da sorun yaşandığını düşünüyoruz. Burada sizin değerlendirmeniz var ve bu değerlendirmeye bağlı olarak Bakanlığınızın bütçesi yapılmış durumda ve

bunun gerçekten rakam olarak da ciddi bir rakam olduğunu gösteriyor. Ben, 7554 sayılı Yasa'dan sonra çok yaygın bir şekilde ruhsat verildiğini, ÇED olumlu raporu verildiğini ifade etmek istiyorum ve gerçekten de bunun önemli olduğunu düşünüyorum ve bu ÇED meselesi, ülkemiz açısından artık kolayca ruhsat verilen, kontrolsüz bir şekilde her türlü madenciliğin ve enerji politikalarının yapıldığı bir durum ortaya çıkartıyor. Bununla ilgili şöyle bir rakam var: Bu, korkunç bir rakam Sayın Bakan. Madencilik ruhsatlı alanlar Türkiye'nin 58 milyon hektarını şu anda işgal ediyor ve dolayısıyla Türkiye'nin neredeyse yüz ölçümünün yüzde 74'üne denk geliyor genel coğrafyası açısından bakıldığında. Bu, OECD ülkeleri açısından bakıldığında, gerçek anlamda bizim ülkemizle kıyaslandığında 5 katı altında olduğunu gösteriyor. Yani Türkiye neredeyse her türlü madenciliğin saldırısı altında ve doğayı koruyamaz hâle gelmiş durumdayız.

Yine, başka bir konuyla ilgili sizlerle... Zamanımız kalmadı gözüküyor. Rezerv alanı konusunda ciddi sorunlar var. Gittiğim iki yerde, biri İskenderun Hatay -Hatay'da da çok ciddi çalışmalar yaptık- diğeri de Malatya, her iki yere gittiğimizde rezerv alanı mağdurları bize geldi, Mecliste de görüştük bunlarla, bana dosya verdiler, ben size soru önergesi verdim, bu dosyaları şu anda yanımda, size şimdi birazdan uygun bir zamanda vermek istiyorum ve bununla ilgili bu yurttaşımız acil çözüm istiyor ve bu çözümün gerçekten gerçekleştirilmesinin çok önemli olduğunu düşünüyorum.

Diğer taraftan, madencilik dışında yaşadığımız durum, şöyle bir gerçeklikle karşı karşıyayız: Gerçekten, özellikle deprem bölgesi açısından bakıldığında siz büyük ölçüde özellikle konut meselesine değindiniz. Ben de şunu söylemek isterim: Deprem bölgesinde, Hatay'da özellikle gerçekten deprem sonrası yaşanan durum depremin yarattığı tahribatlar kadar fazla. Ben hem AKP milletvekili hem CHP milletvekiliyle görüştüm. Hatay'da konut sırasında inanılmaz bir kirlilik hâli var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Akın, bir dakika veriyorum.

Toparlayın.

İBRAHİM AKIN (İzmir) - 99 tane beton santrali kurulmuş durumda ve bu korkunç bir şekilde oradaki insanların neredeyse deprem sonrası kalmasını da ortadan kaldıracak bir sonuç üretiyor. Her 2 milletvekili de bunu çözüm konusunda destekleyeceklerini söylemişlerdi. Bunu özellikle tekrar buradan ifade etmek isterim.

Diğer bir konu, ben İzmir'le ilgili söylemek isterim. Kentler arasında özellikle iktidarla muhalefet arasındaki yaşanan durum bence ülkeyi mahvediyor. Mesela, İzmir Körfezi'yle ilgili sizin ceza keserek sorun çözme şansınız yok. Bir Gediz Nehri var. Gediz Nehri -Uşaklıyım ben- Uşak'tan başlayarak 4 tane ilin kirliliğini körfeze akıtıyor. Bu bence sadece yerel yönetimin sorumluluğunda değil, aynı zamanda bir iş birliği gerektiriyor. O kirliliğin oraya akmaması gerekiyor. Keza konut meselesiyle ilgili yüzde 20, neyse, yüzde 20'lik... Orada konuşmanızı yaptınız. Türkiye'de konut meselesi, aynı zamanda kooperatifler yapacak. Bu konuyla ilgili eski belediye başkanının yürüttüğü çalışmalar vardı ancak şimdi cezalandırılıyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

İBRAHİM AKIN (İzmir) - Oysa bizim İzmir'de konut meselesi kooperatiflerle çok daha başarılı bir şekilde çözülebilecek. 600 bin tane konut var depreme karşı aynı zamanda sorun olan Bakan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bitti, Sayın Akın, bitti.

İBRAHİM AKIN (İzmir) - Gerçekten son yapılan çalışmalarda...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Saki bekliyor Sayın Akın.

Verdim, bir dakika daha verdim.

İBRAHİM AKIN (İzmir) - Bir saniye... Bir saniye...

Bunun çok önemli olduğunu düşünüyorum, İzmir gerçekten deprem bölgesi, 600 bin konutu yerinde dönüştürme yapmadan o sorunu çözmek mümkün değil burada Sayın Bakan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Saki, buyurun.

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) - Değerli milletvekilleri, bugün burada çevre, şehircilik ve iklim; bu üç kavramı konuşuyoruz ve bunun bütçesini konuşuyoruz. Aslında, yaşamın bizzat kendisini konuşuyoruz, yaşam alanlarımızı konuşuyoruz, bir bütün olarak canlı hayatının ve insan yaşamının bulduğumuz çevreyle birlikte nasıl özgürce yaşanabileceğini konuşmamız gerekiyor. Nasıl temiz bir çevrede yaşamamız gerektiğini konuşuyoruz. Peki, bunu konuşurken hemen ne yapıldı bu dönem boyunca diye baktığımızda, mesela, AKP iktidarı boyunca Maden Kanunu 27 defa, Çevre Kanunu 14 defa, Elektrik Piyasası Kanunu 40 defa, Mera Kanunu 23 defa, Yenilenebilir Enerji Kaynakları Kanunu 17 defa değiştirildi. Şimdi, zannedersiniz ki bu değişikliklerle sorunlar görüldü, daha iyi bir yaşam için gerekli tedbirler alındı; hayır, bu, her bir değişiklik öncelikle sermayenin önündeki engelleri kaldırma değişiklikleriydi. "ÇED ayağıma engel oluyor." dediniz, hemen kanunu değiştirdiniz, artık ÇED raporu meselelerini ikinci plana ittiniz. "Mega projelerimizde yerel yönetimler bize ayak bağı oluyor." dediniz, yerel yönetimlerin yetkilerini kısıttınız, her birini tek bir kişinin inisiyatifine bırakan kanun değişiklikleri yaptıkça yaptınız. Peki, bunun sonuçları ne oldu? Bakın, şimdi, bütün ülke mega projelerle donatılıyor, bir mega proje saplantısı var iktidarın. Peki, bu mega projeler ne uğruna bizim yaşamlarımıza neler getiriyor? Mesela, en büyük mega projesi bizim "Ya Kanal Ya İstanbul" diye ifade ettiğimiz kanal projesi. Neden "Ya Kanal Ya İstanbul" diyoruz biz çünkü bu Kanal İstanbul Projesi gerçekten bütün İstanbul'un yaşamını tehdit altına alıyor. Ne için tehdit altına alıyor? Bir kere, şu anda aralık ayındayız, iklim değişikliğini görüyorsunuz, bahar havası var, su kaynakları bitmiş vaziyette ve Kanal İstanbul'la İstanbul'un içme suyunun yüzde 30'u risk altında, Kanal İstanbul nedeniyle ormanlar, kuzey ormanları zaten yok oldu. Bu orman varlığının iklim değişikliğine etkisini biliyoruz ve bakın, İstanbul'da bu orman katliamları nedeniyle hava kirliliği tekrar had safhaya ulaşmış vaziyette. İstanbul'da şöyle çağrılar yapılıyor: "Pencerenizi açmayın, sokağa çıkmayın, özellikle belli yaş üstü solunum sorunu yaşayanlar çıkmasın." deniliyor çünkü İstanbul'da hava kirliliği inanılmaz boyutlara ulaşmış vaziyette.

Kanal İstanbul'un ÇED raporları meselesinde Danıştay 4. Daireye sunulan bir rapor vardı ve bu 400 sayfalık bilirkişi raporu üzerine çeşitli dava, hukuki süreçler devam ederken Kanal İstanbul'un inşaat projeleri devam ettikçe devam ediyor. Hiçbir uyarı, hiçbir şey ne yazık ki sizin iktidarınıza, sermayenin ihtiyaçlarının önüne geçemiyor. Marmara Denizi'nde müsilağ olmuş, hiç önemli değil, yeter ki bu Kanal İstanbul'la ilan ettiğiniz bölgelerde konut projeleriniz devam etsin, mega projeleriniz yükselsin ve siz buradan

şirketlere, sermayeye kazanç üstüne kazanç sağlayın; sadece bu. Mesela, bu Kanal İstanbul projesi meselesinde bu çevre üzerinde, iklim üzerinde etkileri meselesinin hiçbirini dikkate almıyorsunuz. Zaten "Yenişehir rant projesi" diye ifade ettiğimiz projeyi siz şöyle söylüyorsunuz: "Kanal ayrı, konut ayrı." Ama bütün Kanal İstanbul projeleri gösteriyor ki bu ikisi sizin için aynı.

Kanal İstanbul'un imarının yıllarca devam edeceğini biliyorsunuz ama bu yıllarca devam ederken siz inanılmaz konut alanları açarak... "Şirketlere, TOKİ'ye konut alanı açıyoruz." diyorsunuz ama Sazlıdere Barajı yok oluyor, su yok oluyor; önemli değil, bununla hiç ilgilenmiyorsunuz. Çok ilginç bir durum, mesela, İstanbul Büyükşehir Belediyesine yaptığınız operasyondan sonra hızlandırdınız bunu çünkü demin söylediğim gibi, siz yerel yönetimleri, çevre örgütlerini falan ayak bağı görüyorsunuz ve bunu yaptıktan sonra, İstanbul Büyükşehir Belediyesine operasyon yaptıktan sonra bu Kanal İstanbul projeleri alanındaki projeler inanılmaz hızlandı, inanılmaz hızlandı. Hiçbir uyarıya gerek görmeden üst üste bu Kanal İstanbul'u, İstanbul'un yaşamını tehdit eden bir şekilde uygulamaya devam ediyorsunuz.

Ayrıca, bu vesileyle, mesela, Arnavutköy Belediyesi -AKP'li belediye bu- inanılmaz bir rant elde ediyor, bir sürü taşınmazı satışa çıkarmış vaziyette ve bu uygulamalar devam ederken aynı zamanda, Ya Kanal Ya İstanbul inisiyatifi ve TMMOB'un belirlediği raporlara göre depremi tetikleyebilecek unsurlar var Kanal İstanbul Projesi'nde ama buna ilişkin hiçbir uyarıyı yine dikkate almıyorsunuz. Diyorsunuz ki mesela İstanbul için: "Biz depreme dayanıklı bölgeleri kentsel dönüşümle birlikte ilan ettik." Ama bakın, İstanbul'da 42.200 kişinin deprem sonrası barınma ihtiyacı olan yerlere 20 bin metrekarelik 95 büyük AVM inşa olmuş vaziyette ve geçmişte İstanbul'da toplanma alanı olarak tanımlanan 493 toplanma alanı var, bunun 300'ünü imara açtınız. Sonra diyeceksiniz ki: "Biz binlerce toplanma alanı gösteriyoruz." Gerçekten gösteriyorsunuz kâğıt üzerinde ama o toplanma alanı dediğiniz şeyler ne biliyor musunuz? Sitelerin arasına sıkışmış şu boşluk kadar bir yer. Yani orada herhangi birisinin deprem sonrası barınma, beslenme ihtiyacını karşılayacak bir durum yok ve "Bunlar eski." diyebilirsiniz. Bakın, benim yaşadığım yer Kadıköy Caferağa Mahallesi. Kadıköy Caferağa Mahallesi'nde Moda Bostanı var ve orası toplanma alanı. Daha yeni, siz Temmuz 2025'te "Kat karşılığı yapım işi" deyip orayı imara açtınız. Kuşdili Çayırı, yine, deprem zamanı toplanma alanı, imara açtınız ve bu imara açtığınız yerlerde lüks konutlar inşa edeceğinizi böyle pasaj pasaj veriyorsunuz. Bu konut ihtiyacı meselesi de İstanbul'da hani böyle asgari ücretle yaşayanların, emeklilerin konut ihtiyacını karşılayacak projeler değil, rant alanlarıyla lüks konutları imar ediyorsunuz. Sonra mesela 6306 sayılı Yasa kapsamında riskli ve rezerv alanların öncelikli olarak afet müdahale alanları olması gerekir ama İstanbul'da bu "kentsel dönüşüm" diyerek rezerv alanı yaptığınız yerler, aslında bütün raporlar gösteriyor ki öncelikli yerler değil ama niye sizin için öncelikli? Çünkü bunlarda rant geliri çok fazla. Tarla başı'nı böyle yaptınız mesela, Başbüyük'ü böyle yaptınız. Hâlbuki zemin etütleri açısından oralar depreme daha dayanıklı. Asıl depreme dayanıksız olan yerleri ise kaderine terk ettiniz, dediniz ki "Borçlandırarak size güvenli konut yapalım." Zaten yoksul bölgeler olan o bölgelerde borçlanma mümkün değil, zaten yoksulluk almış başını gidiyor. Dolayısıyla siz "Biz konut projeleri yapıyoruz." derken, kentsel dönüşüm için "güvenli konut" derken aslında yine lüks konutları sermayeye peşkeş çekiyor, diğerlerinin ise 6 Şubat'ta yaşadığımız gibi "Sitelerin altına gömülmesine göz yumacağız." diyorsunuz.

Zamanım azalıyor, bir başka şeye değinmek istiyorum bu ÇED raporuyla bağlantılı. Mesela Kahramanmaraş Afşin-Elbistan'da halkın sağlığını, toprağını, suyunu zehirleyen termik santral genişletilmek isteniyor. Afşin-Elbistan Termik Santrali'ne 688 megavatlık ek ünite yapılmasına ilişkin projeyi hızla "ÇED onayı aldık." diyerek yürürlüğe koyuyorsunuz. Bu ÇED onayı alma meselesini, demin söylediğim gibi kanunları değiştirerek zaten ÇED olayını anlamsız hâle getirmiş vaziyettesiniz ve bu genişletmeyle birlikte yılda 28 milyon ton karbondioksit salınımı yapacağı, binlerce erken ölüme yol açacağı, 110 milyar TL'yi aşan sağlık maliyeti doğuracağı üzerine rapor üzerine rapor veriliyor ve siz hem diyorsunuz ki "İklim değişikliği projesiyle birlikte biz iklim kanunu yapıyoruz." Ama bunu yapıyorsunuz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Saki, süreniz bitti.

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) - Bir dakikam daha var.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Vallahi benden iyi sayıyorsunuz ha, helal olsun.

KAMURAN TANHAN (Mardin) - Sayıyoruz tabii, hak geçmesin.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun.

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) - Şimdi "Afşin-Elbistan genişletmesini mutlaka yapacağız." diyorsunuz her şeye rağmen ve bunun arkasında Çelikler Holding var. Ne kadar ilginçtir ki bu Çelikler Holding, aynı zamanda, Çorum'da Karakaya köyünde köylülerin yaşamına rağmen taş ocağı açmak için sizin verdiğiniz ihalelerle orada taş ocağını, yine hukuki engellere rağmen, fiilî olarak yapmaya devam ediyor ve bir de bu projeleri demografik düzenleme için de kullanıyorsunuz. Ne gariptir ki o taş ocağı için başka daha verimli alanlar gösteriyor oradaki köy derneği "Burası da taş ocağına uygun." diyor ama siz yapmıyorsunuz çünkü bu taş ocağının olduğu bölgede üç Alevi köyü var, bu üç Alevi köyünü boşaltmak istiyorsunuz, demografik değişiklik de yapıyorsunuz.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Ya, yazıklar olsun!

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) - Bunların hiçbirisi tesadüf değil. Buna ilişkin elimizde sayısız örnek var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Ezbere konuşuyorsunuz, ezbere.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Şimdi de Sayın Kocamaz, buyurun.

Süreniz on dakika.

BURHANETTİN KOCAMAZ (Mersin) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının 2026 yılı...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Biraz çalışarak gelin.

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) - Çalışıp köye de gittim, çalışıp köye de gittim, gidip köylülerle konuştum.

BURHANETTİN KOCAMAZ (Mersin) - Sayın Başkan, süremi yeniden başlatın.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, sakın olalım.

Buyurun.

BURHANETTİN KOCAMAZ (Mersin) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının 2026 yılı bütçesi üzerine İYİ Parti Grubumuz adına söz aldım. Değerli hazırunu saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakan, Kahramanmaraş merkezli 6 Şubat 2023'te meydana gelen depremlerin üzerinden neredeyse üç yıl geçmiş olmasına rağmen, depremzede vatandaşlarımızın bir kısmı hâlen 21 metrekarelik konteynerlerde yaşamını sürdürmekte. Uygulamış olduğunuz eksik politikalar yüzünden deprem bölgesinde vatandaşlarımızın bir kısmı bu kışı da ne yazık ki soğukta ve konteyner kentlerde geçirmek zorunda kalacak. Deprem bölgesinde, sizin açıklamalarınızın aksine, barınma problemi hâlen büyük bir sorun olarak devam ediyor. Hâlbuki, siz daha önce yapmış olduğumuz açıklamalarda kasım ayının sonuna kadar deprem bölgesindeki konteyner kentlerin kaldırılacağını söylemişsiniz. Sayın Bakan, elbette bu geçen dönemde bir şeyler yapıldı ancak vatandaşlara vermiş olduğunuz ve tarih vererek vermiş olduğunuz sözlerin hiçbirisi gerçekleşmedi. Sayın Cumhurbaşkanlığı 2023 yılında deprem bölgesi ziyareti sırasında yapmış olduğu açıklamalarda -amaçlarının- 319 bini bir yıl içinde olmak üzere 650 bin yeni konutun yapılarak depremzede vatandaşlarımıza teslim edileceğini söylemiş ve ardından da bir başka ziyaretinde 244 bin konutun ve 75 bin köy evinin inşaatının bir yıl içerisinde bitirileceği sözünü vermişti, dönemin Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği eski Bakanı da Toplu Konut İdaresinin deprem bölgesinde inşa edeceği konut sayısını 850 bin olarak duyurmuştu. Sayın Bakan, aradan geçen otuz iki aya rağmen gelinen bu noktada söylenenlerin hepsi ne yazık ki kocaman bir hayal oldu. Deprem bölgesinde bugüne kadar anahtar teslimi yapılan konut sayısı ancak 350 bine ulaştı.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Ancak, sadece(!)

BURHANETTİN KOCAMAZ (Mersin) - Bırakın normal yaşama ilişkin deprem bölgesinde yaşanan zorlukları, depremzedelerin barınma sorunlarını hâlâ çözemedik. Şimdi de çıkıp bu milletle dalga geçer gibi 500 bin sosyal konut projesi sunuyorsunuz. Siz, önce depremzedelerimizi konteynerlerden kurtarın.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Ayıp ya!

BURHANETTİN KOCAMAZ (Mersin) - Sizler depremzedelerimizi konteyner kentlerden kurtarmadığınız sürece hayatını kaybeden 53 bin insanımızın iki eli yakanızda olacaktır, bunu bilmenizi isterim.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Belediye Başkanlığı yapmış adamsın.

BURHANETTİN KOCAMAZ (Mersin) - TOKİ, zamanında teslim etmediği konutlar yüzünden binlerce vatandaşımızı mağdur etmiştir. TOKİ mağdurları sizlerden sorunlarına çözüm bekliyor. TOKİ mağdurlarını niçin görmezden, seslerini duymazdan geliyorsunuz? Emeklinin ve dar gelirlinin ödeyemeyeceği şekilde yüksek taksitlerin, zamanında teslim edilmeyen konutların maliyet artışlarının hak sahiplerine yansıtılması büyük bir haksızlık değil midir? Bu durum, TOKİ'nin dar gelirli vatandaşlarımıza barınma imkânı sunan bir kurum olmaktan çok uzaklaştığını gösteriyor.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Bizden önce TOKİ kaç konut yapmış?

BURHANETTİN KOCAMAZ (Mersin) - 2022 yılında kurası çekilen İlk Evim Arsa Projesi'nde hak sahibi olan binlerce vatandaşımız şu anda mağdur durumda. Üç yıldır hiçbir somut adım atılmadığını belirten vatandaşlarımıza hâlen yer teslimi yapılmadı, imar planları açıklanmadı, altyapı süreci başlatılmadı, projeye dair takvim, aşama ve resmî bir bilgilendirme paylaşılmadı. Arsanın nerede, ne zaman ve nasıl teslim edileceğine dair en küçük bir bilgi olmadığını söyleyerek sizlere sitem ediyorlar.

Sayın Bakan, vatandaşlarımız İlk Evim Arsa Projesi'nde üç yıldır hiçbir adım atılmadığı için mağdur olduklarını söylüyor. Peki, bugüne kadar oluşan maliyet artışları kime, nasıl yansıtılacak? Bu enflasyon ortamında üç yıl önceki demirin, çimentonun, kısacası inşaat malzemelerinin fiyatı ile bugünkü fiyatlar aynı mı; bunun hesabını kim verecek?

Sayın Bakan, kentsel dönüşüm konusunda da ne yazık ki ülkemizde bugüne kadar -1999'dan bu yana- önemli bir adım atılamadı. Kendi imkânlarıyla kentsel dönüşümü gerçekleştiremeyen emekli ve dar gelirli vatandaşlarımızın evleri ya kendiliğinden çökmekte ya da bu vatandaşlarımız âdeta tabuta dönmüş evlerinde kendi kaderlerini beklemektedir. Niçin yeterli ödenek ayırarak veya uygun finansman sağlayarak kentsel dönüşümü, başta İstanbul olmak üzere, ülke genelinde başlatmıyorsunuz? 11 ilimizi etkileyen Kahramanmaraş depreminden hiç mi ders almadık?

Sayın Bakan, siz o koltukta otururken çevre talan ediliyor. Dış kaynaklı maden şirketleri ormanlarımızı ve tarım arazilerimizi köstebek gibi talan ediyor. Bunlara neden engel olmuyor, neden ses çıkarmıyorsunuz? Bu millet çevreyi size emanet etti, bekçi olarak sizi oraya tayin etti fakat biz bu emaneti bugüne kadar maalesef koruyamadık, koruyamıyoruz. Korumak bir yana, çevreyi koruyan bütün düzenlemeler sizin döneminizde teker teker ortadan kaldırıldı ve çevreyi koruyan hemen hemen hiçbir düzenleme kalmadı.

Daha iki-üç ay önce, temmuz ayında çıkarılan yasayla çevrenin tabutuna en son çiviye de siz çaktınız. Temmuz ayında Genel Kurulda görüşülen ve kanunlaşan 215 sıra sayılı düzenlemeyle, çevre hukuku, anayasal mülkiyet ilkeleri, kamu denetimi ve idari şeffaflık bakımından son derece sakıncalı düzenlemeler getirildi. Şu anda çevresel etki değerlendirme raporları yerli ve yabancı şirketler için âdeta bir formaliteye dönüşmüş durumda. Bundan böyle maden ve benzeri yatırımlarda ÇED raporlarının yeterince incelenmeden ve ilgili kurumlara sorulmadan verilmesinin özellikle ormanlık alanlarda, tarım arazileri, zeytinlikler ile su kaynakları üzerinde geri dönüşü olmayan çevre katliamlarına yol açması kuvvetle muhtemel. Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı Başkanlığında oluşturulan bir kurul, stratejik ve kritik madenlerle ilgili ÇED kararlarını "Üstün kamu yararı var." diyerek kendi inisiyatifleriyle alabilecek.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Böyle bir şey yok ya!

BURHANETTİN KOCAMAZ (Mersin) - Ya, lütfen sus, biraz da dinle ya!

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Dinliyorum seni ama...

BURHANETTİN KOCAMAZ (Mersin) - Kurulda yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, meslek odaları, üniversiteler ve çevre bilim insanlarına neden yer verilmedi; bunu kamuoyuna açıklamanız gerekir. Bu durumda çevresel karar alma süreçlerinin tek merkezli bir yapıya devredilmesi dolayısıyla toplumsal ve bilimsel denetimin ortadan kaldırılması size göre ne anlama geliyor? Bunu mutlaka açıklamanız gerekir. Bu kanuna göre, ormanlık alanlarla birlikte, sit alanları, turizm bölgeleri, mera ve sulak alanlarda fiilen

maden sahası, taş ocağı ve çimento fabrikası projelerinin önü açılacak. İşin en vahim olan yanı ise şu: Bu düzenlemeyle ormanlar dâhil olmak üzere, bazı hassas alanlar için resmî kurumlara ÇED süresince en geç üç ay içinde görüş bildirme zorunluluğu getirilmekte, bu süre içerisinde görüş bildirmeyen kurum olumlu görüş bildirmiş yani izin vermiş sayılıyor. Siz Çevre Bakanı olarak çevreyi talana açacak olan bu düzenlemeden hiç mi rahatsız olmuyorsunuz? Verdiğiniz izinlerle kirlenmedik toprak, nefes alacak hava ve içilecek su kalmadı. Uyguladığımız yanlış çevre politikaları yüzünden dere ve göllerimizden sonra tarihte ilk kez göllerimizi ve bazı barajlarımızı da kuruttuk, gelecek nesillere hemen hiçbir şey bırakmıyoruz.

Sayın Bakan, Mersin'de uygulamaya sokulan, çevreyi kirlüten ve insan sağlığını tehdit eden projeler Mersin'in havasını, suyunu, toprağını ve denizini mahvediyor. Gelişmiş ülkelerin ve Avrupa Birliği ülkelerinin kendi ülkelerinde istemedikleri her türlü yatırım ülkemizde ve Mersin'de hayata geçirilmekte ve geçirilmeye devam edilmektedir. Akkuyu Nükleer Santrali'nin yapımı Mersinli hemşehrilerimizin bütün itirazlarına rağmen tamamlanmak üzere. Santral, sadece Mersin turizmini değil Antalya turizmini de etkileyecek niteliktedir. Santral, tam anlamıyla faaliyete geçtiğinde günlük 25 milyar litrelik soğutma suyunu denizden çekecek ve sonra da denize bırakacak, bu işlem sırasında deniz 2 ile 6 derece ısınacaktır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Kocamaz, bitti süreniz.

Toparlayın, bir dakika vereceğim size.

BURHANETTİN KOCAMAZ (Mersin) - Bu durum karşısında denizin 1 derece bile ısınması ciddi sonuçlar doğuracak. Turizm alanlarının tam ortasına yapılan bu santralden çıkacak nükleer atıkların nasıl, nerede ve hangi yöntemle bertaraf edileceği bile belli değil. Bir önlem almazsak santral yalnızca Mersin'in denizini değil toprağını ve suyunu da kirliletecek.

Çimento fabrikaları çevre ve insan sağlığını tehdit ederken hâlâ daha çimento fabrikalarına izin veriyorsunuz. Bu fabrikalar Mersin'in havasını, suyunu, toprağını kirlendirirken taş ocakları da aynı şekilde zarar veriyor. Mersin'de ekolojik denge adım adım bozuluyor. Çimento ihracatında Avrupa 1'incisi olduk diye sevinenler aslında bilerek ve isteyerek Mersin'de ve Türkiye'de tarımı ve turizmi bitirecek olan yolları kendi elleriyle açıyor. Mersin Limanı'ndaki Atatürk Parkı önünde başlatılan liman genişletme ve rıhtım uzatma çalışmaları tam gaz devam ediyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Hasan Toktaş...

BURHANETTİN KOCAMAZ (Mersin) - Mersin'de nefes alınacak ve dinlenecek bir yer daha ranta kurban ediliyor diyor, bu bütçenin Bakanlığımız için ve ülkemiz için hayırlı olmasını temenni ediyorum.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Çok kötü bir konuşmaydı.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sana mı danışacak?

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Görüşümü söylüyorum.

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Allah Allah ya! Koskoca Milletvekili...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Fikrimi söylüyorum.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Siz de biraz milletvekili gibi konuşun, Bakandan rol çalmayın.

RESUL KURT (Adıyaman) - Veli Bey, siz tarafsızsınız...

HASAN TOKTAŞ (Bursa) - Arkadaşlar, bir müsaade etseniz...

Sayın Bakan, Bakanlığımızın kıymetli bürokratları, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun Muhterem Başkanı ve üyeleri; ben öncelikle 2026 bütçesinin Bakanlığımız ve ülkemiz açısından hayırlı olmasını temenni ediyorum.

Sayın Bakanım, biraz teknik konulara değineceğim.

Ülkemizin en yenilikçi kurumlarından olan, benim de geçmişte mensubu olmaktan gurur duyduğum Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü; Tapu ve Kadastro Bilgi Sistemi, Tapu ve Kadastro Modernizasyon Projesi, Sürekli Kurumsal Gelişim Projesi, Harita Bilgi Bankası, Tapu Arşiv Bilgi Sistemi, Mekânsal Gayrimenkul Sistemi, Web Tapu, e-ipotek, e-haciz, e-tebligat, e-tahsilat, Tapu Takas, mimari projelerin elektronik ortamda sunulması, parsel sorgulama, üç boyutlu kadastro gibi akıllı kent uygulamalarına altyapı teşkil edecek çalışmalarla e-devlete veri sağlayan ve vatandaşımıza da ciddi anlamda büyük kolaylık sağlayan önemli projeler yürütülmekte. Bu yönüyle, Genel Müdürlüğümüzü ve personelinin kutlamak istiyorum ancak aşağıda sayacağım ve ciddi anlamda da önemsemiş olduğumuz hususlarda da maalesef önemli eksiklikler bulunmakta. Bu konuyu geçen yıl da yine aynı Komisyon'da belli oranda dile getirmiştik, aşağı yukarı aynıyla yine dile getirmek durumunda kalıyorum.

Öncelikle, cumhuriyetimizin 2'nci yüzyılına girmekte olmamıza rağmen başta İstanbul, İzmir ve Bursa gibi büyükşehirlerimiz olmak üzere birçok şehrimizde henüz bir koordinat birliği sağlanamamış ve kadastro yenileme çalışmaları henüz, maalesef, tamamlanamamıştır. Yenileme yapılan yerlerde ise ihaleler muhtemelen Kamu İhale Kanunu'ndan kaynaklanmak üzere muhammen bedellerden uzak, muhammen bedellerin çok altındaki kıymlar nedeniyle düşük bedellerle taşeronun taşeronu olan şirketler üzerinden yapılmasından dolayı meslektaşlarımız ve vatandaşlarımızca "Keşke bu yenileme yapılmayıp, önceki kadastro eksik hâliyle ya da kaba hâliyle kalmış olsaydı daha iyi olurdu." gibi bir düşünce hâkim olmakta ve bu da zaten iş yükü fazla olan mahkemelerimizin maalesef bu yenilemenin çok sağlıklı olmaması sebebiyle yükünü iyice artırmaktadır.

Yine, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğümüzün taşra teşkilatı yapısı da bozulmuş, kadastro müdürlüklerinin il müdürlüğüne dönüştürülmesi sebebiyle de birçok ilimizde vatandaşlarımızın kadastro hizmetlerine ulaşması eskisi kadar kolay olmamaktadır. Ayrıca, gelişen teknolojiye bağlı olarak bürokratik işlerin hızlanmasına rağmen, neredeyse sadece 2 ile bakan tapu ve kadastro bölge müdürlüklerimiz olduğu düşünüldüğünde bu durum personel kaybına neden olduğu gibi, ekonomik olarak kamuya daha büyük bir yük getirmektedir. Özellikle yoğun taleplerle karşı karşıya olan tapu müdürlüklerinin dikkate alınması ve personelin iş yükünü katlanılmaz hâle gelmiş olması düşünüldüğünde, bu bölge müdürlüklerinin teşkilatlanma yapısındaki personelin belli bir kısmının da bu yönüyle tapulara kaydırılmak ya da ihtiyaç duyulan yerlere kaydırılması suretiyle daha sağlıklı bir personel rejimi uygulanabilir diye düşünmekteyim.

Sayın Bakan ve değerli milletvekilleri, bir diğer konu ise Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımızın bütçe görüşmeleri kapsamında; sahada çalışan bazı çevre laboratuvarları, sanayicilerimiz ve çevre danışmanlık firmalarımızla ilgili üç önemli konuya daha dikkatlerinizi çekmek isterim. Birincisi, çevre laboratuvarlarına uygulanan asgari birim fiyat tarifes; geçtiğimiz yıl bu konuyu değinmiş, bu konuda hassasiyet gösterilmişti, bu yönüyle de teşekkür ediyorum. Bu laboratuvarların kullanmış olduğu kimyasallar, analiz cihazları ve büyük çoğunluğu yurt dışından gelen ekipmanlar malum döviz üzerinden alınmakta. Bu sebeple laboratuvarlara uygulanan asgari birim fiyat tarifesinin asgari ücret artış oranının altında kalmamasına dikkat edilmesini özellikle dikkatlerinize sunmak istiyorum.

Yine, Türkiye'de özellikle tekstil sektöründe yaşanan -ben Bursa Milletvekili olduğum için Bursa'dan da bunu yakinen biliyorum- filtre krizi ve sanayinin içinde bulunduğu, sanayicinin içinde bulunduğu durumu -tekstil sektörünün de sıkıntılı bir hâl içerisinde olduğu dikkate alındığında- bu konuları da yine dikkatlerinize sunmak istiyorum. Bir süredir ciddi bir filtre krizi yaşanıyor. Bu krizde firmalara uygulanan cezalar 668 bin TL'den başlıyor. Zaten maliyetler nedeniyle zor durumda olan sanayicilerimiz bu cezaların baskısı altında gerçekten üretim yapmakta zorlanabiliyorlar. Bursa'da sadece son dönemde kesilen ceza toplamda 130 milyon TL Sayın Bakanım. Bursa Mahalli Çevre Kurulu Kararı'yla yağ buharı ölçümleri ve toplam organik karbon ölçümleri konusunda üst sınır 15 miligram olarak belirlendi. Bu Türkiye genelinde 20 miligram olduğu hâlde, Bursa'da 15 miligram olarak tespit edilmesi sanayiciyi ciddi anlamda kısıtlı hâle getiriyor. Şöyle: Uygun filtre bulamıyor sanayici veyahut da bulmuş olduğu filtrelerle yapılan ölçümler alt değeri sağlamıyor. Yani burada sanayicinin temel talebi şu: "Bize uygun filtreyi bulun, onu takalım." diyor. Yani bir filtre takıyor sanayici ama sonuca ulaşmıyor ve bu yönüyle de ciddi anlamda sıkıntılar yaşanıyor.

Yine, çevre danışmanlık firmalarının -ki burada ciddi sayıda genç mühendis arkadaşımız istihdam edilmekte- bunların aşırı iş yükü, hak ettiği ücreti mühendislerimizin alamaması, tahsilat sorunları var; ki bu çevre laboratuvarlarında uygulanan yani işlerin Bakanlık tarafından belli oranda dağıtılması ve yüzde 100 tahsilat yapabilme durumlarının bu çevre danışmanlık firmalarında da uygulanmasının sağlıklı olacağı kanaatindeyiz.

Yine, Sayın Bakanım, özellikle Türkiye'de "hobi bahçeleri" diye bir sorun var şu anda. Bu hobi bahçeleri zaman zaman gündeme geliyor fakat devlet ve bürokrasi birçok konuda olduğu gibi, geçmişten günümüze, vatandaşın gerisinde kalıyor. Özellikle pandemi dönemi ve ardından yaşanan büyük depremlerle bu hobi bahçesi artık vatandaşımız açısından bir ihtiyaç hâline gelmiştir, belli bir gelir grubunun üzerindeki vatandaşımız hobi bahçesi ihtiyacı duymaktadır fakat bu konuda özel bir imar uygulaması yapılmadığından dolayı gördüğümüz neredeyse bütün hobi bahçeleri aslında kaçak konumdadır. Yani bunların bir düzenlemeyle, Ankara'yı örnek alırsak, yaklaşık olarak ne kadarlık bir ihtiyacın olabileceği tespit edilip buna göre imar alanlarının belli bölgelerde hazırlanıp kaçak olacağına devlet tarafından harcı alınan ruhsatlı yapılar şeklinde yapılması... Aksi takdirde, kaçığa da engel olunmuyor, malum ve Ankara çevresinde, Bursa çevresinde on binlerce kaçak hobi bahçesi var. Bu ihtiyaç vardır fakat devlet bu konuyla ilgili gerekli planlamayı yapmamaktadır. Yani hobi bahçelerine özel bir imar düzenlemesi kaçınılmaz bir hâl almıştır.

Yine Bursa'dan söz etmek isterim. Bursa'da Nilüfer Çayı bir atık su kanalına dönmüştür Sayın Bakanım, Bursa'nın içerisinden akan o meşhur Nilüfer Çayı âdeta bir atık su kanalına dönmüştür. Gittiğinizde simsiyah akmaktadır, çevresine yaklaşmanız mümkün değildir, inanılmaz bir koku vardır, âdeta zehir saçmaktadır. Bunu geçen yıl da yine dikkatlerinize sunmuştum, bu konuda ciddi tedbirlerin alınması gerektiğini yine dikkatlerinize sunuyorum.

Ayrıca, kentsel dönüşümle alakalı, evet, Kentsel Dönüşüm Başkanlığı kuruldu, bu konuda ciddi kaynaklar aktarılmaya çalışılıyor. Hatta özel borçlanma yetkisi aslında asla olmaması gereken bir durumdur; sonuçta, devlet borçlanabilir, onun ihtiyacını karşılayabilir. Kentsel Dönüşüm Başkanlığına fon oluşması için ciddi gayrimenkuller aktarılmaktadır ama kentlerimiz kentsel dönüşüme göre planlanmamaktadır. Yani bizim kentsel dönüşüm yaptığımızı zannettiğimiz, aslında, bir parselde, bir adada eski binayı yıkıp yenisini yapmayı milletimize... Belediyeler koca tabelalar asıyorlar "Kentsel dönüşüm yapıyoruz." diye. Bu, kentsel dönüşüm değildir; eski bir binanın yıkılıp yerine yeni, depreme dayanıklı bir bina yapılmasıdır. Kentsel dönüşümü bütüncül olarak düşünmek zorundayız ve kentlerimizi kentsel dönüşüme göre, o kültüre göre planlamak zorundayız. Bu konuda da bir çaba ve gayretin ya da Bakanlığın yönlendirici olmasını dikkatlerinize sunuyorum, bütçenin hayırlı olmasını temenni ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, teşekkür ediyorum.

Sayın Mehmet Atmaca, buyurun.

Süreniz yirmi dakika.

MEHMET ATMACA (Bursa) - Sayın Başkan, Kıymetli Komisyon üyelerimiz, Çok Değerli Bakanım ve Bakanlık yetkilileri; hepinizi saygı ve sevgiyle selamlıyorum.

Bu bütçenin hayırlar getirmesini temenni ediyorum.

Tabii, ben de birçok milletvekilimiz gibi deprem bölgesinde yapılan çalışmalarını büyük oranda takdir ediyorum ancak verilen sözler ile gerçekleşen arasında ciddi farklar var, bir de bu işin tamamen siyasi polemik konusu edilmesi son derece rahatsızlık verici çünkü orada hâlâ devam etmekte olan birçok sorunun örtülmeye çalışıldığını görmekteyiz. Hem teslim edilen konutların oturma şartlarını haiz olunmadığı hâlde teslim edildiği ve teslim aldığı görünen insanların konteynerlerinden çıkarılmak zorunda kalışları orada ciddi sorunlar oluşturmaktadır ama yine, buna rağmen, bu kadar zamanda, bu kadar büyük yatırımların yapılmış olması organizasyon açısından küçümsenecek bir durum değil. Ancak, tabii, TOKİ ve devlet eliyle şehirleşme gerçekten çok soğuk ve çok insancıl değil yani köyler yaptınız, az evvel gördük, oyuncak gibi yani bir kültür yok, köydeki o eski yaşamı yansıtan, farklılığı ortaya koyan bir kültürel etki yok. Tek tip, soğuk bloklar; bu, son derece rahatsız bir yapılanma şekli ve maalesef, TOKİ'de her yerde benzer mimarileri, çok soğuk mimarileri kullanıyor ve bugün nerede uygulama varsa, gidin, gezin, görün "Bunu TOKİ yapmıştır." diye hemen tahmin edebiliyorsunuz. Yani, üzülmek bir benzetme yapmak istiyorum, belki abartı ama eski Doğu Bloku ülkelerindeki komünist rejimlerin insanlara barınma amaçlı yaptıkları şeylere benziyor. O yüzden biraz daha sosyal ve farklılıkları koymak gerekiyor.

Tabii, ben, TOKİ'nin ve Bakanlığınızın maalesef bir konut yapma bakanlığına döndüğünü görmekteyim çünkü en büyük icraatlarınız ve yatırımlarınız bunlarla ilgili. Hâlbuki böyle bir vazifenizin olmadığını ben düşünüyorum. 500 bin konut vaadiniz var; ben, bunu övünülecek bir şey değil utanılacak bir şey olarak düşünüyorum. Evet, korkunç bir konut ihtiyacı var; neden? Çünkü

insanımız kendi imkânlarıyla konut sahibi olamıyor. Eskiden, çalışan insanlar emekli olana kadar ya da emekli olduğunda ev sahibi olabiliyordu; artık bir çalışanın ya da bir emeklinin kendi imkânlarıyla ev sahibi olabilme hayali dahi kalmadığı için devlet böyle bir yatırım yapma mecburiyetinde kalıyor. Bu, övünülecek değil, bana göre utanılacak bir şey. Bir de bu projeye, 500 bin konuta 5 milyondan fazla insanın başvurmuş olmasını da burada övünülecek bir şey gibi anlatmanıza şaşırdım, ben olsam utanırdım çünkü sonuçta bunlar sosyal konut. Devletin büyük ölçüde finanse etmesi ve insanlara kolay ödeme şartları sağlayarak ev sahibi edindirmeye çalışması, yaşanmakta olan ekonomik darboğazı en iyi şekilde anlatan bir durumdur. Ben Bakanlığınızın bu konut yapma sevdasından vazgeçmesi gerektiğini düşünüyorum, insanların ve müteahhitlerin önünü açmasını tavsiye ediyorum. TOKİ resmen yerel müteahhitlerle rekabet eder hâle gelmiştir. Bu, hem sosyal yapıya hem kültüre hem de oradaki yerleşime bana göre olumlu bir katkı vermiyor.

Tabii, "Şehircilik Bakanlığı" deniyor ama şehircilik yaklaşımlarınız son derece yanlış; tamamen rant amaçlı. Şehircilikte öncelikle bir tasarım gerekiyor. Hiçbir tasarım olmadan, nasıl bir kent elde etmek istediğimizi tasarlamadan talep üzerine ya da rant temin edilebilecek alanlarda bir kısım uygulamalar oluyor. Ben özellikle "kentsel dönüşüm" kavramına hep karşı çıktım çünkü 2012 yılında bu kanun çıktığı zaman riskli yapıların ve alanların dönüştürülmesi kanunu olarak çıktı. Bunu bir şekilde "kentsel dönüşüm" kavramına çevirdiniz. Ya, kentsel dönüşüm, kentsel sorunların çözülebilmesi adına uygulanması gereken bir metottur ama siz, yaptığınız uygulamalarla, tam aksine, kentsel ihtiyaçları -efendim, yoğunluğu artırdığınız için- kentsel sorunları artırıyorsunuz. Bu uygulamalardan mutlaka vazgeçmeniz gerekiyor.

Tabii, bu kentsel dönüşüm uygulamalarında da rezerv alan konusu son derece istismar edilmiş bir konudur. Rezerv alandaki temel mantık şuydu: Riskli alanların taşınacağı alanlar olarak öngörülmüştü ama ancak şu anda yeni konut inşa etme alanları olarak istenen yerler maalesef rezerv alan diye ayrılabilir. Yine, rezerv alan seçiminde meskûn mahal olmasına dikkat edilmiyor, rezerv alan içerisinde riskli olmayan yapıların olmasına dikkat edilmiyor; tarım alanı ya da orman alanı olması bile maalesef rezerv alan olarak ayrılmasına engel değil. Bu, son derece istismara ve kötü kullanıma açık bir durumdur. Zaten bu konu yasalaşırken de biz benzer düşüncelerimizi ifade etmiştik.

Kentsel dönüşümle ilgili gerçekten sizlerden ricamız, özellikle teknik ekip ve kadro bakımından zayıf olan illerimizde önce bir kentsel tasarım yaptırın ve önce oradaki kültürü, sosyal yapıyı yaşatacak tasarımlar, sonra bu tasarımlara bağlı dönüşüm yapın. Yalnız, kentsel dönüşümü depremi gerekçe göstererek yapmış olmanız ayrı bir vahamettir çünkü maalesef, hâlâ deprem anında çökme riski olan yapıların dönüştürülmesinde bir önceleme yoktur. Biz Hatay depreminde gördük, Hatay'da "tasarım depremi" diye ifade ettiğimiz depremin en az 3 katı büyüklüğünde bir deprem olmasına rağmen deprem anında can kaybına sebebiyet verecek yıkımların meydana geldiği bina miktarının yüzde 10'u geçmediğini biliyoruz. Bizim o yüzden, şu an bütün riskli yapılarımızı, hasarlı yapılarımızı dönüştürebilecek kadar ekonomik gücümüz olmadığı için can kaybına sebebiyet verecek yapıların tespit edilerek bunların öncelikle dönüştürülmesi, öncelenmesi lazım ama maalesef, bu konuda hâlâ hiçbir çalışma yok, tamamen milletin talebi ya da kamunun bir kısım yeni yerleşim alanları oluşturma adına yaptığı uygulamaları var hep. Bugün Bursa'da ve özellikle İstanbul'da yakın tarihte deprem bekleniyor. Ha, tabii ki Hatay'daki gibi tasarım depremi üzerinde bir deprem beklenmiyor belki ancak tasarım depreminde bile yıkılma olasılığı olan o kadar çok bina var ki öncelikle bunların tespit edilerek dönüştürülmesi esastır. Bu kentlerde beklenen yıkım oranı yüzde 5'ler civarındadır. En kötü, bu yüzde 5'i bularak dönüşmeye başlamalıyız ki depremde benzer manzaraları ve can kayıplarını yaşamayalım. Ben bu konunun yani deprem korkularının istismar edildiğini ve bunu istismar ederek rant üretildiğini düşünüyorum ve maalesef sizin Bakanlığınızın özellikle konut yapma konusundaki hevesi ve arzusu bu alanda da ortada.

Deprem bizim en önemli gerçeğimizdir, Bakanlığınızın bu konuda ciddi bir çalışması maalesef yok. Yani bizim aslında şu an elimizde ciddi bir veri tabanımız var; hangi şehrimizde en riskli alanlar nerelerdir, en riskli yapı stoku hangi alanlarda var? Bizim bu alan daraltmasıyla en çok hasar alabilecek bölgeleri tespit etme ve bunlarda dönüşüm yapma imkânımız varken maalesef böyle bir çalışma yok.

Tabii, yine planlamayla ilgili çok büyük sorunlarımız var. Bakanlığınızın plan yapma yetkisi var, yerel belediyelerde istedikleri planı çıkartamayan birçok kişi ve kuruluşun Bakanlığınız vasıtasıyla planlar çıkardığına şahit oluyoruz. İşte, örneğin, Bursa'mızda bir sanayi bölgesi inşa edilmeye, planlanmaya çalışılıyor, maalesef, Bursa'da mevcut organize sanayi bölgeleri yeterince dolmadığı için, yeni bir organize sanayi bölgesi açmaya kanunen imkân olmadığı için "TEKNOSAB" adı altında teknolojik yatırımlar için bir alan açıldı ve bu yetmedi, şimdi yeni bir organize açılma çabası var. Bunun, köylünün malını gasbederek bir kısım çevrelere rant kazandırma dışında başka hiçbir katkısı yok. Bursa'da mevcut sanayi alanları içerisinde hâlâ bir sürü boş arsa varken yeni sanayi alanlarının açılması doğru değil. Zaten sanayileşmeyle birlikte artacak nüfus da hem kentsel sorunları hem çevre sorunlarını artıran bir durumdur. Bursa gibi bir kentte bugün su sorunu yaşıyoruz. Evet, kuraklık, iklim değişikliği gibi sorunlar var ama bunun esas sebebinin artan nüfus olduğunu ve artan sanayileşmenin olduğunu da bilmek gerekiyor. Yoksa Bursa'daki su kaynaklarımız azalmış değil ancak su tüketimi çok çok fazla arttı, sanayi korkunç derecede suyu kirletiyor ve tüketiyor. Az evvel Sayın Vekilimizin ifade ettiği gibi, atıkları tamamen kontrolsüz olan Nilüfer Çayı tam bir rezillik, ona mutlaka müdahale edilmesi gerekiyor. Uzun yıllardan beri ciddi şikâyetler olmasına rağmen, hâlâ Nilüfer Çayı'mız gibi Türkiye'de buna benzer bir sürü çay ve dere var, hiçbir müdahale yoktur. Yine, Trabzon'da Uzungöl turizm bölgesi olmasına rağmen oradaki bütün atıklar dereye akıtılıyor. Bir arıtma tesisi yapılmış ama dört beş yıldır bu arıtma tesisi çalışmıyor.

Yine, Kıymetli Bakanım, yönetmeliklerle ilgili bazı şikâyetlerimiz var. Yangınla ilgili çok yaşadığımız kötü tecrübeler var, bu tecrübeler sizleri aşırı korkutmuş olacak ki artık yangın yönetmeliklerini uygulanamaz hâle getirmiş oldunuz. Birçok sanayi tesisi ve birçok yapı yeni değiştirilmiş yangın yönetmeliğine uygun hâle yapılarını getirme konusunda ciddi bir sorun yaşamaktadır. Bu işin yapılabilir olması, bir yönetmelik hazırlanırken bunun uygulanabilirliğini de dikkate alınarak hazırlanması gerektiği kanaatindeyim. İşte maalesef birçok sanayi tesisi de sırf yangın yönetmeliğinin değişmesinden kaynaklı yangın ruhsatı alamamaktadır, bunlar için bir geçiş süreci, bir zaman ayrılması gerekiyor tabii ki risk oranları da dikkate alınarak. Yine, Sığınak Yönetmeliği'nden bahsettiniz, Sığınak Yönetmeliği yayınlandığı gün yürürlüğe girdi. Bu, gerçekten çok yanlış bir mantıktır çünkü vatandaş bir sürü para ödemiş,

masraf etmiş, proje hazırlamış, ruhsat aşamasına gelmiş; yönetmelik değişti, sil baştan projeye bir daha ruhsat. Yani her yönetmeliğin bir geçiş, bir hazırlanma süreci olması gerekiyor yoksa "Biz yaptık, oldu."yla bu iş olmuyor, bu sefer yönetmelikler zorluyor. O yüzden, öncelikle, uygulayıcıların yönetmelikleri anlamalarını, kavramalarını sağlamak gerekir ki amaca hizmet etsin. Yine, Deprem Yönetmeliği en problemli yönetmeliklerden biridir. Bugün Deprem Yönetmeliği uygulayan inşaat mühendislerinin anlayabileceği ve uygulayabileceği bir yönetmelik değil; lisans, yüksek lisans eğitimi almış bir mühendisin bile o yönetmeliğe göre hesap yapabilmesi mümkün değil, bu akla mantığa sığmaz. Sadece paket programların uygulaması olduğu kolaylıklarla bir kısım uygulamalar oluyor, bu yönetmeliklerin daha uygulanabilir ve uygulayıcılar tarafından anlaşılabilir olması önemli; lütfen bu konuda gerekeni yapın. Yine, bir revizyon düşünüldüğünü biz öğrendik. Bu revizyonda hakikaten teknikten ve uygulanabilirlikten uzak bazı değişiklikler öneriliyor. Ben bu tür yönetmelik değişikliklerinin ilgili uygulayıcılarla görüşülerek ve yapılabilirliği test edilerek çıkarılması gerektiğini düşünüyorum yoksa sırf sorumluluğu üzerinizden atma adına "Biz yaptık, siz uygulayın." demek doğru değil.

Yine, iş ve işçi güvenliğiyle ilgili bir sürü yönetmelik var ama bunların uygulanabilirliği son derece zor ve maalesef kâfi derecede denetimleri de olmadığı için uygulayanlar haksız rekabete maruz kalıyor. Örneğin inşaatlarda iş yeri güvenliği konusu son derece önemli bir konudur fakat yeteri miktarda denetim yapılmadığı için bu yönetmeliklere harfiyen uymaya çalışan müteahhitlerin bu yönetmeliklere uymadan çalışan müteahhitlerle maalesef rekabet etme şansları olmuyor. Tabii, yapı denetimleriyle ilgili de çok ciddi sorunlu sorunlarımız var. Özellikle yapı denetim firmalarında çalışan mühendisler yeni mezun olmuş, iş bulma imkânı olmayan, çok düşük ücretlere çalışmayı kabul eden insanlardan oluşan bir ekip. Maalesef yapıların denetimlerinde son derece problem ve eksikliklerin oluştuğunu görüyoruz.

Yine, laboratuvarlarla ilgili... Şimdi, yapı denetimleri bir sistem atamasıyla belirleniyor ve bir kısım denetim suistimalleri kısmen engellenmiş oluyor ancak laboratuvarlarda benzer bir durum yok. Müteahhit istediği laboratuvarı seçebiliyor. Bu, birçok suistimale sebep oluyor. O yüzden laboratuvarların da biz Bakanlık tarafından atanması gerektiğini düşünüyoruz. Bu konuda daha evvel bir kanun çalışması olacağı ifade edildiği hâlde, maalesef, hâlâ somut bir adım yok.

Kıymetli Bakanım, Bakanlığınızı konut yapma mantığından çıkarıp çevresel etkilere ve planlamaya ama şehirlerin ufkunu açacak şehir planlamalarına yönelmesini ben tavsiye ediyorum, yoksa şehir içerisinde rantı yüksek yerlerde bir kısım planlar yaparak projeler üretmek doğru değil. İnşaat sektörünü de ekonomiyi canlandıran bir unsur olarak görmemiz son derece yanlıştır. Bu tür yatırımlar ülke ekonomisine katkı sağlayan yatırımlar değildir; tam aksine, ülke ekonomisini heba eden yatırımlardır çünkü yaptığınız konutlar üretim sağlamıyor, bunlar sadece ihtiyaçları karşılamaya yönelik şeyler. Yoksa, Türkiye ekonomisini güçlendirme adına konut yapmak; bu, ekonomik açıdan izah edilmesi mümkün olmayan bir durumdur.

Ben, neticede, az evvel ifade ettiğim gibi, deprem bölgesinde yapmış olduğunuz çalışmalardan dolayı teşekkür ederim ama biraz daha konut sektöründen çıkıp çevre ve iklimle ilgili çalışmalara önem vermenizi isterim.

Çok teşekkür ediyorum, sağ olun, var olun.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, Sayın Atmaca'ya da teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, devam ediyoruz.

Şimdi Sayın Baki Ersoy, sonrasında da Sayın Seydi Gülsoy.

SURURİ ÇORABATIR (Antalya) - Bitiyor mu?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ne bitiyor? Yazmışsınız listeleri vermişsiniz, ne bitiyor? Hemen bitiyor(!) Şuraya bak.

CAVİT ARI (Antalya) - Daha yazacağız.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bayağı bir ilgi var Sayın Bakanım konuşmayla alakalı milletvekillerimizden; sağ olsun, iktidar muhalefet, bayağı bir ilgi var, konuşmak isteyen...

CAVİT ARI (Antalya) - Muhalefet konuşuyor da iktidara ne oluyor böyle durumlarda?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Onlar da izahat yapıyorlar canım.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - 1 kere de anlamıyorsunuz ki 15-20 defa söylememiz lazım.

CAVİT ARI (Antalya) - Randevu alamıyorsanız yardımcı olalım, gidin, konuşun orada. Burası muhalefetin konuşacağı yer arkadaş.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir saniye...

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Bakan anlatıyor, anlamıyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ersoy bekliyor.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Ya, gidin, makamında anlatın.

CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Bakanım, arkadaşlara bir randevu verin, anlatsınlar.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri...

CAVİT ARI (Antalya) - Muhalefet konuşmıyor burada ondan sonra.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Arı, lütfen...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Burada konfor yapıyorlar.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Sizin anlatamadığınız şeyleri anlatıyoruz gelip biz Bakan Bey'e.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Aynen.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sen ne anlatıyorsun? Konfor yapıyorsunuz, konfor, ancak konfor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir saniye... Sayın Ağbaba...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bakanlığın bütçesini anlatıyor bize.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ağbaba, bu kamera işini...

CAVİT ARI (Antalya) - Alıyorsunuz bunu, anlatıyorsunuz burada ya. Bakan Bey anlattı zaten.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Arı...

Ya, bakın, bu bütçeyi çıkaracağım bundan, ona göre. Lütfen...

Yahu şu kamera işini zaten siz soktunuz bu işin içine Sayın Ağbaba.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Hangi işe?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bizimkiler de geçti o işe, kamera işine.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bunlar da geçti vallaha.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, vallaha geçtiler.

VELİ AĞBABA (Malatya) - CHP varsa herkes için var.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun Sayın Ersoy.

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) - Teşekkür ederim Başkanım.

Sayın Bakanım, Değerli Komisyon üyelerimiz, milletvekillerimiz, çok kıymetli bürokratlarımız, basınımızın güzide mensupları; hepinizi saygılarımla selamlıyorum.

Öncelikle Sayın Bakanımıza kapsamlı ve bilgilendirici sunumları için teşekkür ediyorum.

Bugün burada sadece bir bakanlığın bütçesini değil, Türkiye'nin şehircilik vizyonunu, afetlere karşı direncini, sosyal devlet ilkesini ve milletimizin yarınları için umutlarını konuşuyoruz. Bu çerçevede, göreve geldiği günden bu yana durmaksızın çalışan, her afette, her projede milletimizin yanında olan Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanımız Sayın Murat Kurum Beyefendi'ye ortaya koyduğu güçlü irade ve hizmet anlayışından dolayı özellikle teşekkür etmek istediğimi ifade etmek istiyorum.

Ülkemiz son yıllarda çok ağır sınavlardan geçmiştir. 6 Şubat Kahramanmaraş merkezli depremler 11 ilimizi doğrudan etkilemiş, on binlerce canımızı yitirmemize, yüz binlerce yapının yıkılmasına veya ağır hasar almasına sebep olmuştur. Enkaz başında yaşanan çaresizlik, ailelerin birbirine sarıldığı o anlar, arama kurtarma ekiplerimizin günlerce süren mücadelesi ve nice hayal bile edilemeyecek acı manzara... Deprem bölgesine ilk anlardan itibaren gidip çalışmalara bizzat şahitlik etmiş bir insan olarak söylüyorum ki bu felaket hepimizin hafızasında derin izler bırakmıştır. Milletimiz bir kez daha kenetlenmiş, büyük bir dayanışma örneği sergilemiştir. Bu süreçte Sayın Bakanımız Murat Kurum'un ilk andan itibaren sahada vatandaşlarımızın yanında olması, Bakanlığımızın çalışmalarıyla afetin 15'inci gününde deprem konutlarının temellerinin atılması, 45'inci günde ilk anahtar teslimlerinin yapılması gibi dünya literatürüne girecek hızla yürütülen çalışmalar devletimizin kriz anlarındaki gücünü ve kararlılığını ortaya koymuştur. Bugün afet bölgesinde 350 bininci konutun anahtar teslimine ulaşılmış olması bu büyük emeğin en somut göstergesidir. Bu hizmetlerin neferleri olan tüm işçilere, mimarlara, mühendislere ve bürokratlarımıza huzurlarınızda bir kez daha teşekkür ediyoruz.

Elbette ki yalnızca 6 Şubat değil, İzmir ve Elâzığ depremleri, Malatya'daki sarsıntılar, en son Balıkesir'de meydana gelen depremler, ülkemizin deprem gerçeğini her defasında acı bir şekilde hatırlatmaktadır. Ege ve Akdeniz'de yaşanan büyük orman yangınları, Karadeniz'deki sel ve heyelan felaketleri, düzensiz yağışlar, aşırı sıcaklıklar ve şiddetli meteorolojik olaylar iklim değişikliğinin artık hayatımızı doğrudan etkileyen bir gerçek hâline geldiğini göstermektedir. İşte bu nedenle, bugün görüştüğümüz bütçe, afet yönetimini, dirençli şehirleşmeyi, çevre güvenliğini ve iklim değişikliğine uyumu kapsayan bütüncül bir yaklaşımın ürünüdür. Bu bütçe, hem devletine ve milletine ömrünü adanmış Cumhuriyet İttifakı liderlerinin vizyonunun hem de akademik, bürokratik ve siyasi tecrübesini sahada harmanlamış bir Bakanın birikiminin yansımasıdır. Bu kapsamda uygulamaya alınan yerinde dönüşüm modeli Türkiye'nin afetlere karşı şehirleşme anlayışında bir dönüm noktası olmuştur. Vatandaşlarımızın kendi mahallelerinde, kendi parsellerinde güvenli ve modern yapılara kavuşmasını sağlayan bu model, sosyal dokuyu koruyan, şehirlerin kültürel kimliğini yaşatan ve toplumun psikolojik direncini güçlendiren son derece değerli bir yaklaşımdır. Bu politika, modern şehircilikte esas alınan yerinde iyileştirme ve sosyal sürdürülebilirlik ilkelerinin güçlü bir örneğidir. Bakanlığımız sadece deprem odaklı değil, iklim değişikliğine uyum sağlayan şehir modelleri, sürdürülebilir kentsel planlama, yeşil alan stratejileri, atık yönetimi politikaları ve hava, su, toprak kalitesinin artırılmasına yönelik çalışmalarla da takdire şayan kapsamlı bir dönüşüm yürütmektedir. İklim değişikliğiyle mücadele konusunda Türkiye'nin uluslararası yükümlülüklerine uygun olarak hazırladığı 2053 net sıfır emisyon hedefi özellikle enerji verimliliği, karbon ayak izi azaltımı ve doğa dostu şehircilik uygulamaları açısından gelecek nesillere daha yaşanılabilir bir ülke bırakmayı amaçlayan büyük bir vizyondur.

Milliyetçi Hareket Partisi olarak bizler çevreye duyarlı kalkınma modelinin ülkemizin geleceği açısından vazgeçilmez olduğuna inanıyor, doğal değerlerin korunmasını millî bir görev olarak görüyoruz. Şehirlerin kimlikli, düzenli ve estetik bir çerçevede genişlemesi, insan-doğa uyumunun sağlanması, milletimizin güvenli, sağlıklı ve modern yaşam alanlarına kavuşması bizler için öncelikli hedeftir.

Bütün bu genel çerçevenin yanında Bakanlık tarafından yürütülen sosyal konut projeleri Türkiye'nin son yıllarda hayata geçirdiği en büyük sosyal devlet uygulamalarından biri olmuştur. TOKİ eliyle yürütülen 1 milyon 750 bin konut, özellikle dar gelirli ailelerin güvenli ve modern yaşam alanlarına kavuşmasına imkân sağlamıştır. Bu projeler sadece barınma ihtiyacını karşılamakla kalmamış, şehirlerin silüetini yenilemiş, gecekondu alanlarını dönüştürmüş, sosyal huzuru ve toplumsal refahı desteklemiştir. 50 bin, 100 bin ve 250 bin sosyal konut projeleri cumhuriyet tarihimizin en kapsamlı şehircilik hamleleri olarak tarihe geçmiştir. Yüzyılın konut projesi kapsamında hedeflenen 500 bin sosyal konut, Türkiye Yüzyılı vizyonunun, insan merkezli şehircilik anlayışının en güçlü yansımasıdır. Gençlere, emeklilere, engellilere, şehit yakınlarına ve dar gelirli vatandaşlara öncelik verilerek yürütülen bu projeler sosyal devlet ilkesinin en somut karşılığıdır. Kiralık olarak sosyal konut modeli, ilk kez ev sahibi olacak vatandaşlar için getirilen finansman kolaylıkları, uygun ödeme seçenekleri ve yerinde dönüşüm yaklaşımıyla birlikte, Bakanlığın konut politikaları hem erişilebilir hem de sürdürülebilir bir nitelik kazanmıştır. Millet bahçeleri ise şehirlerde yeşil alan kapasitesini artırmış; vatandaşların dinlenme, spor yapma ve sosyalleşme ihtiyaçlarına modern çözümler sunmuştur. 313 millet bahçesinin tamamlanması, 229 millet bahçesinin yapımının devam etmesi ve onlarca yeni millet bahçesinin planlanması, Türkiye'nin çevre vizyonunun pratiğe yansımış hâlidir. Bu projeler yalnızca park değildir; çevresel duyarlılığı artıran, çocuklarımızın doğayla bağını güçlendiren, şehirlerin nefesini açan, sosyal dayanışmayı güçlendiren modern yaşam alanlarıdır.

Sayın Bakanım, değerli milletvekilleri; Milliyetçi Hareket Partisi olarak çevre politikalarını millî bir emanet olarak görüyoruz. Bizim için tabiatın korunması yalnızca bir çevre hassasiyeti değil, aynı zamanda vatan müdafaasının ayrılmaz bir parçasıdır. Ormanlarımız, meralarımız, akarsularımız, göllerimiz, dağlarımız ve ovalarımız bu milletin kültürünün, tarihinin ve kimliğinin temel

unsurlarıdır. Bu nedenle, çevreyi tahrip eden her girişimin karşısında durmak, doğal yaşam alanlarını korumak, şehirlerin ruhunu yok eden plansız yapılaşmaya itiraz etmek Milliyetçi Hareket Partisinin köklü siyasi duruşunun doğal bir sonucudur. Genel Başkanımız, liderimiz Sayın Devlet Bahçeli'nin yıllardır dile getirdiği "Tabiat millî varlıktır." yaklaşımı bugün Türkiye'nin çevre politikalarına yön veren ilkesel bir tutum hâline gelmiştir. Bu çerçevede, Türkiye'nin iklim değişikliğiyle mücadelesi yalnızca bir zorunluluk değil, aynı zamanda küresel sorumluluğun, bölgesel liderliğinin ve çevresel adalet anlayışının da gereğidir. Karbon ayak izinin azaltılması, sanayide yeşil dönüşüm, enerji verimliliği, atık yönetimi ve döngüsel ekonomi gibi alanlarda atılan adımlar, ülkemizin iklim kriziyle mücadelede uluslararası standartları yakalama kararlılığının açık göstergesidir.

Sayın Bakanım, değerli milletvekilleri; toparlayacak olursak, etki ve yetki alanı son derece geniş olan ve Türkiye'nin afetlere hazırlığı, şehirleşme politikaları ve çevre yönetimi bakımından hayati bir rol üstlenen bu Bakanlık için ayrılan bütçeyi son derece olumlu buluyoruz. Görüşmekte olduğumuz 2026 yılı bütçesinde Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı için 275 milyar 11 milyon 91 bin Türk lirası, Kentsel Dönüşüm Başkanlığı için 111 milyar 125 milyon 662 bin Türk lirası, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü için 15 milyar 962 milyon 597 bin Türk lirası, Meteoroloji Genel Müdürlüğü için 6 milyar 86 milyon 888 bin Türk lirası, İklim Başkanlığı için 563 milyon 370 bin Türk lirası kaynak ayrılmış olması devletimizin şehircilik, afet yönetimi ve iklim politikalarına verdiği önemin en somut göstergesidir. Milliyetçi Hareket Partisi olarak bizler milletimizin güvenli yuvalarda yaşaması, şehirlerimizin depreme dayanıklı hâle getirilmesi, sosyal devlet projelerinin güçlendirilmesi ve Türkiye Yüzyılı'nın güçlü şehirler vizyonunun hayata geçmesi adına Sayın Bakanımız Murat Kurum'un yürüttüğü tüm çalışmaları gönülden destekliyoruz çünkü şehirleri dönüştürmek geleceği dönüştürmektir. Güçlü şehirler ise güçlü Türkiye'nin en önemli teminatıdır.

Sayın Bakanım, değerli milletvekilleri; konuşmamın bu bölümünde seçim bölgem olan Kayseri'nin yatırımlarını, taleplerini ve devam eden projelerini değerlendirmek istiyorum: Kayseri, üretim kabiliyeti, sanayi altyapısı, ticaret hacmi, ihracat gücü, üniversiteleri, tarımsal potansiyeli ve çalışkan insanıyla Türkiye'nin yükselen şehirlerinden biridir. Cumhur İttifakı'nın vizyonunu en güçlü şekilde yansıtan şehirlerden biri olan Kayseri, çevre ve şehircilik alanında da son yıllarda önemli bir dönüşüm yaşamaktadır. Kayseri'mize kazandırılan 1 milyon 260 bin metrekarelik Recep Tayyip Erdoğan Millet Bahçesi sadece bir rekreasyon alanı değil, şehrin merkezine nefes aldırın, sosyal buluşma noktaları oluşturan ve çevresel kaliteyi artıran dev ölçekli bir vizyon projesidir. Bu dev proje için sizlere minnettarız Sayın Bakanım. Kocasinan Erkilet Millet Bahçesi yüzde 99 seviyesine ulaşmış olup tamamlandığında bölge halkının sosyal yaşamına büyük değer katacaktır. Hacılar Millet Bahçesi yüksek rakımlı bu ilçemize modern bir nefes alanı kazandırmış; yürüyüş yolları, spor alanları ve yeşil dokusuyla hem gençlere hem ailelere hizmet eden önemli bir sosyal donatı hâline gelmiştir. Talas Millet Bahçesi'nin birinci etabının tamamlanmış, ikinci etabının ise ihale aşamasına gelmiş olması Talas'ın artan nüfus ve kentleşme baskısına karşı güçlü bir çevresel adım niteliğindedir. Kocasinan Keykubat Millet Bahçesi tamamlandığında Kayseri'nin en büyük çevresel yatırımlarından biri olarak şehrin toplam yeşil alan kapasitesini ciddi ölçüde artıracak; daha sağlıklı, daha yaşanabilir ve estetik bir kentsel dokuya katkı sunacaktır.

Sosyal konut yatırımlarında Kayseri, Türkiye'de örnek gösterilen illerden biridir. İncesu, Tomarza, Melikgazi, Kocasinan, Sarioğlan, Develi, Felahiye, Hacılar ve Bünyan ilçelerinde yapımı süren ve tamamlanan projelerle binlerce aile modern ve güvenli konutlara kavuşmaktadır. Bu projeler bir yandan şehrin deprem riskine dayanıklılığını artırırken diğer yandan yeni yaşam alanları ve sosyal donatılarla yaşam kalitesini yükseltmektedir.

Kentsel dönüşüm alanında Kayseri'ye sağlanan 1 milyar 542 milyon liralık destek, riskli yapı stokunun yenilenmesi açısından hayati önemdedir. Rezerv yapı alanlarında yürütülen çalışmalar, vatandaşlarımıza verilen kira yardımları, dönüşüm projeleri ve altyapı yatırımları şehrimizi dirençli şehir olma vizyonuna bir adım daha yaklaştırmaktadır.

2025 Yılı Yatırım Programı'nda Kayseri'ye ayrılan 1 milyar 130 milyon lirayı aşan kaynak, su ve kanalizasyon hatlarından katı atık tesislerine, çevre düzenlemelerinden yeni altyapı projelerine kadar geniş bir alanda kullanılmakta, şehrin geleceğini güçlü bir yatırım yapılmaktadır. Kayseri, üretimde güçlü, şehirleşmede planlı, çevrede duyarlı, millet bahçeleriyle nefes alan, sosyal konutlarıyla güçlenen bir şehir olarak Türkiye Yüzyılı vizyonunun önemli taşıyıcı kolonlarından biridir. Milliyetçi Hareket Partisi olarak bizler Kayseri'nin her ilçesinin talebini, yatırım ihtiyacını ve gelişim hedefini yakından takip ediyor, şehrimizin Türkiye'nin marka şehirleri arasında yerini daha da sağlamlaştırması için var gücümüzle çalışıyoruz. Bu manada, şehrimiz için size ve kıymetli bürokratlarımıza iletmış olduğumuz taleplerimizin olumlu geri dönüşleri için de ayrıca teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım, son olarak, yalnızca seçim bölgem için değil, tüm şehirlerimiz için son derece elzem gördüğüm bir hususa temas etmek istiyorum. Hepimizin sıklıkla dile getirdiği üzere iklim değişikliğinin artık inkâr edilemez şekilde hayatımızı ve şehirlerimizin işleyişini dönüştürdüğü aşikârdır ancak üzülerken ifade etmeliyim ki mevcut kentsel altyapılarımız bu hızlı değişim karşısında gerekli uyumu gösterememektedir. Kayseri özelinde baktığımızda, şehrimiz kimi zaman bir ayda alması gereken yağış miktarını yalnızca bir saat içinde almaktadır. Bu ani ve yoğun yağışlara karşı geçmiş iklim verilerine göre inşa edilmiş altyapı sistemleri yetersiz kalmakta, mevcut yapılar yeni iklim gerçekliğine cevap verememektedir. Gerek merkezde gerek ilçelerde yaşanan altyapı sorunlarının artık yalnızca yerel yönetimlerin imkânlarıyla çözülmesi mümkün görülmemektedir. Sel baskınları, taşkınlar, altyapı çöküşleri ve drenaj problemleri günlük yaşamı aksatmanın ötesine geçerek şehir güvenliği, düzeni ve sürdürülebilirliği açısından da bir beka meselesine dönüşmüştür. Bu nedenle, iklim değişikliğinin doğrudan etkilediği şehir altyapılarının güçlendirilmesi amacıyla afet ve altyapı yatırımlarının merkezî hükûmet bütçesi içerisinde öncelikli olarak ele alınmasını ve söz konusu çalışmaların merkezî bütçeden desteklenmesini zaruri olarak görüyoruz. Zira afet gerçekleşmeden alınacak tedbirler afet sonrası müdahalelerden hem daha insani hem de daha ekonomik olacaktır.

Sayın Bakanım, bu değerlendirmelerimden sonra sizlere yapmış olduğunuz çalışmalardan dolayı teşekkür ediyorum; Allah güç, kuvvet versin diyorum.

2026 yılı bütçemizin de hayırlara vesile olmasını diliyor, teşekkür ediyorum.

Sağ olun.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim.

Son konuşmacı Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Seydi Gülsoy Bey.

Buyurun.

Süreniz yirmi dakika.

SEYDİ GÜLSOY (Osmaniye) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Başkanım, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun saygıdeğer üyeleri, Sayın Bakanım, Sayın Bakan Yardımcılarımız, kurumlarımızın saygıdeğer bürokratları, yöneticileri ve değerli basın mensupları; sizleri sevgiyle saygıyla selamlıyorum.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının 2024 yılı kesin hesabı görüşmeleri ve 2025 yılı bütçesinin ülkemize, milletimize hayırlı olmasını temenni ediyorum.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının bütçesi, şehirlerimize, doğamıza, havamıza ve suyumuzla dair kurduğumuz büyük vizyonun maliyet tablosudur. Bu bütçe, dirençli şehirleri kurma, iklim krizleriyle mücadele etme, vatandaşlarımıza modern, güvenli yaşama alanı sunma çabamızın somut bir göstergesidir.

Ben, asrın felaketi 6 Şubat depremlerinde büyük yara alan bir ilin milletvekili olarak konuşmama öncelikle temsil ettiğim kadim şehrimiz Osmaniye'nin büyük vizyonda aldığı payı ve şehrimize kazandırılan değerleri aktararak başlamak istiyorum. Zira ulusal politikalarımızın başarısı yereldeki karşılığıyla ölçülmektedir.

Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; yiğit Osmaniye'miz, tarihin, tarımın ve sanayinin kesim noktasında, bereketli toprakları ve stratejik konumuyla Çukurova bölgemizin incisidir. Şehrimizin kendine has çevresel zorlukları ve hızla büyüyen bir şehirleşme dinamiği bulunmaktadır. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımızın Osmaniye'de attığı her adım hem deprem gerçeğiyle yüzleşen bir şehir için hayati öneme sahip hem de Osmaniye'li hemşehrilerimizin yaşam kalitesini artırma gayretimizin bir parçasıdır.

Osmaniye'miz 6 Şubat depremlerinin acısını en derinden hisseden şehirlerden biridir. Bu tecrübe bize kentsel dönüşümün bir tercih değil bir beka meselesi olduğunu bir kez daha göstermiştir. Bakanlığımızın TOKİ ve Kentsel Dönüşüm Başkanlığı aracılığıyla başlattığı hızlandırılmış konut ve iş yeri projeleri şehrimizin yaralarını sarmakta ve gelecek nesillere bırakacağımız daha güvenli binalar inşa etmektedir.

Osmaniye ilimizde 6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen depremde hasar alan yapıların, 7452 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Yerleşme ve Yapılaşmaya İlişkin Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin Kabul Edilmesine Dair Kanun uyarınca yürütülen yerinde dönüşüm projesi kapsamında, yeniden inşasına ilişkin, ilimizde Osmaniye Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü ve Kentsel Dönüşüm Müdürlüğüne hizmet verilmekte olup İl Müdürlüğünün nezdinde yapı ruhsatı, yapı inşaat izni belgesi onayı 31/8/2025 tarihine kadar olan işlemler için başvurular sürdürülmektedir.

Gelinen tarih itibarıyla Osmaniye'de yerinde dönüşüm projesi kapsamında 6.390 aktif başvuru bulunmaktadır. Bu başvuruların 4.124 adedi kentsel alanda, 2.266 adedi ise kırsal alanda alınmıştır. Yürütülen yerinde dönüşüm projesi kapsamında Osmaniye'mizde merkezde 565 yapı ve 1.601 adet bağımsız birim ruhsatlandırılmıştır. Kırsal alanda 501 yapı ve 553 bağımsız birime ilişkin yapı izni verilmiştir. Böylece, toplamda 2.154 bağımsız birimin yerinde dönüşüm projesi kapsamında inşaatına başlanmıştır. Osmaniye'mizde yürütülen yerinde dönüşüm projeleri kapsamında şu güne kadar 1 milyar 588 milyon 311 bin 664 TL kaynak hak sahiplerine ödenmiştir.

Değerli Başkanım, kıymetli milletvekillerim; TOKİ Başkanlığımızın eliyle Osmaniye'mize kazandırmış olduğumuz deprem konutlarımız, sosyal konutlarımız, millet bahçelerimiz, kentsel dönüşüm projelerimizle hemşehrilerimizin barınma ihtiyacını çözerken ilimizin ve ilçelerimizin çehresini değiştirdik. Pırıl pırıl bir Osmaniye için Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan liderliğinde, Sayın Bakanımız, kıymetli hemşehrimiz Murat Kurum'un büyük desteğiyle gece gündüz demeden var gücümüzle çalışmaya devam ediyoruz. 15 Kasım tarihinde Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın katılımlarıyla Adıyaman ilimizde 350 bininci deprem konutunun anahtarlarını hak sahiplerine teslim ettik. İnşallah, yıl sonuna kadar 453 bin konutun da teslimini yapmış olacağız. İlimizde 3.125 adet konutun inşası devam ederken 498 adet dükkân, 7 adet cami, 7 adet ofis, 5 adet ticaret merkezi, 20 bin kişilik paket arıtma tesisi ve 3 adet fırının yapımı TOKİ eliyle yürütülmektedir. Bunların yanı sıra, 24 derslikli ilköğretim okulu, 24 derslikli lise, sağlık ocakları, millet bahçeleri ve kütüphaneler Toplu Konut İdaresi Başkanlığı eliyle ilimize kazandırılmaktadır. Bugüne kadar Osmaniye il genelimizde toplam 9.200 deprem konutunun teslimini hemşehrilerimize gerçekleştirdik; inşallah, yıl sonuna kadar bu sayı 12.218'i bulacaktır. Şu an konteyner kentte sadece 53 hak sahibimiz bulunmaktadır. İnşallah, onların da önümüzdeki ayda anahtarlarını teslim edip konteyner kentte hiçbir hemşehrimizi bırakmayacağız. Bu sayılar Hükümetimizin Osmaniye'nin geleceğine yaptığı somut yatırımın ve verdiği önemin en açık göstergesidir. Modern şehirler inşa ederken aynı zamanda hemşehrilerimizin nefes alabileceği, dinlenebileceği yeşil koridoru da yapmaktayız. Atık su arıtma tesislerinden katı atık yönetim alanlarına, okullardan spor salonlarına, millet bahçelerinden bisiklet yollarına kadar uzanan birçok projeyi Osmaniye'de hayata geçiriyoruz. Osmaniye'mizi kentsel dönüşümün yanında yeşil dönüşümle de buluşturuyoruz. İlimizde yaklaşık 144 bin metrekaarelik alanı kapsayan 4 adet millet bahçesi bulunmaktadır. 2 adet millet bahçemizi vatandaşlarımızın hizmetine açmış olup 2 adet millet bahçesinin çalışmaları da hızla devam etmektedir. Bu millet bahçeleri şehrimizin akciğerleri olup şehirlerimize kaliteli sosyal yaşam alanı sunarken aynı zamanda da Allah göstermesin, doğal afetlerde toplanma alanı olarak da kullanılacaktır. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın eşi Emine Erdoğan Hanımefendi'nin himayelerinde sürdürülen Sıfır Atık Projesi, az tüketen, israftan kaçınan, tükettiğini geri kazanan ve ekonomiye kaynak sağlayan bir yaklaşımla Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımızca çalışmaları yürütülmektedir. Sıfır atık eğitim ve farkındalık çalışması sürdürülürken toplumun her kesimden insanın geri kazanıma destek olması hedeflenmektedir. Bugüne kadar Osmaniye'mizde 921 adet bina ve yerleşkede sıfır atık yönetim sistemi hayata geçirilmiştir. Sıfır atık kapsamında 106 bin vatandaşımıza eğitim verilmiştir. Osmaniye coğrafi konum itibarıyla iklim değişikliğinin etkilerine karşı hassas bir bölgededir. Şehrin su kaynaklarının korunması, tarım alanlarının desteklenmesi ve enerji verimliliğini artırmaya yönelik yerel ölçekli tüm projeler ulusal iklim stratejimize tam uyumlu şekilde yapılmaktadır. Osmaniye'mizde yürütülen bu çalışmalar ülkemizin her köşesinde şehirlerin dinamiklerine ve gereksinimlerine uygun şekilde yürütülmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye aktif bir deprem kuşağında yer almaktadır. Kentsel dönüşüm artık makro düzeyde ele alınması gereken, yılda yüz binlerce birimin dönüştürülmesini hedefleyen bir millî seferberlik hâline gelmiştir. Rezerv

alanlarının belirlenmesi, yerinde dönüşüm projeleri ve özellikle dar gelirli vatandaşlarımızın desteklenmesi bu sürecin en kritik ayaklarını oluşturmaktadır. 6306 sayılı Kanun kapsamında ülke genelinde yürütülen uygulamayla birlikte, 6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen Kahramanmaraş merkezli depremler sonucu zarar gören bölgelerde, başta Osmaniye, Hatay, Kahramanmaraş, Adıyaman, Malatya ve Gaziantep illeri olmak üzere afetle zarar gören kentlerimizin yoğun hasar olan kadim merkezlerinde kent kimliğiyle uyumlu, altyapısıyla sağlıklı ve güvenli yaşam çevrelerinin yeniden oluşturulmasına yönelik çalışmalar süratle devam etmektedir. Bu çalışmalar doğrultusunda belirlenen rezerv yapı alanlarında afetin yaralarının kalıcı olarak sarılması, kaybedilen mülklerin yerinde, modern ve güvenli olarak inşa edilerek asıl sahiplerine teslim edilmesi ve şehirlerimizin felaketten önceki olağan hayatına hızla kavuşturulması gayesiyle bir taraftan her türlü etüt, planlama, projelendirme, hak sahipliği tespiti, hak sahiplerinin bilgilendirilmesi, gayrimenkullerin değerlendirme, tahliye, yıkım ve yapım çalışmaları sürdürülürken, diğer taraftan kura, teslimat ve site yönetimi kurulması ve icrası işlemleri süratle devam etmektedir.

Kentsel Dönüşüm Başkanlığı eliyle Osmaniye merkez, Bahçe ve Hasanbeyli ilçelerimizi kapsayan toplam 9 rezerv alanında büyük bir dönüşüm yürütülmektedir. Esenevler, Alibeyli-1, Alibeyli-2, Su Parkı, Bahçe, Hasanbeyli, Rahime Hatun, Metin Tamer, Sefa Evleri, Merkez-1 gibi önemli bölgelerde Emlak Konut ve TOKİ Başkanlığı iş birliğiyle dönüşüm hızla ilerlemektedir. Toplam 278.484 metrekarelik inşaat alanına sahip bu projeler tamamlandığında şehrimize 1.889 konut, 982 iş yeri ve 103 ofis kazandırmış olacağız. Toplam ihale bedelleri 7 milyar 142 milyon TL olan bu hayati çalışmaların fiziki ilerlemesi ortalama olarak da yüzde 64 seviyelerindedir. Tüm inşaatlar 2026 yılı Mart ayı sonuna kadar bitirilecektir. Bu süreçte vatandaşlarımızın mağduriyetini önlenmesi amacıyla Kentsel Dönüşüm Başkanlığından, hisselerini satmak isteyen hak sahiplerine 397 milyon 600 bin TL kamulaştırma bedeli ödenmiştir. Ayrıca, rezerv yapı alanlarında bulunan toplam 759 hak sahibine aylık 11 bin TL'den hesaplanan on iki aylık peşin, 132 bin TL şeklinde başlayan ve toplam 42 milyon 597 bin 219 TL'yi bulan kira yardımı ödemesi de yapılmıştır. Tüm bunlara ek olarak, şartları sağlayan kiracılara ve yapı maliklerine 1 defaya mahsus 22 bin TL taşınma yardımında bulunulmuştur.

Türkiye'nin en büyük metropolü olan İstanbul'da kentsel dönüşüm faaliyetlerini hızlandırmak, risk barındıran yapıları bertaraf ederek yerine sağlıklı ve güvenli yerleşim alanı inşa etmek amacıyla kentsel dönüşümde Yarıyı Bizden Kampanyası'nı başlattık. 2024 yılında Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Cumhurbaşkanlığı kararıyla İstanbul ilinde yürütülecek kentsel dönüşüm uygulamaları kapsamında parselde gerçek veya tüzel kişilere hibe, kredi ve tahliye desteğini kapsayan yapım için yardım verilmesine ilişkin usul ve esaslar belirlenmiş, bu kararlar doğrultusunda hak sahiplerine 700 bin lira hibe, 700 bin lira kredi ve 100 bin lira tahliye desteği olmak üzere toplam 1,5 milyon TL destek verilmiştir. Bütün bu uygulamada 2025 yılı için rakamlar güncellenmiştir. Bu uygulama tüm dünyaya örnek teşkil eden tarihî bir destek olmuştur.

Değerli milletvekilleri, ekim ayında "Ev Sahibi Türkiye" sloganıyla duyurusunu yaptığımız Yüzyılın Konut Projesi'yle Türkiye'nin en büyük sosyal devlet projesinden birini daha hayata geçiriyoruz. Bu program kapsamında 81 ilimizde 500 bin sosyal konutu vatandaşlarımıza takdim edeceğiz. Bu projeyle niyetimiz milyonlarca insanımızın ev sahibi olma hayaline ortak olmak ve kira sorununu da aynı zamanda çözüme kavuşturmadır. Bu büyük hamlenin Osmaniye ayağında da tarihî bir adım atıyoruz; şehrimizin dört bir yanında tam 2.990 adet sosyal konut inşa edeceğiz. Bu konutlar merkezde 1.300, Bahçe ilçemizde 120, Düziçi'nde 500, Hasanbeyli'de 220, Kadiri'de 700, Sumbas'ta 50 ve Toprakkale'de 100 adet olmak üzere her bir ilçemizi kucaklayacak şekilde planlanmıştır. Bu konutlar sadece dört duvardan ibaret olmayacak, sağlamlığıyla güven verecek, modern mimarisiyle yaşam kalitesini yükseltecek ve uygun ödeme koşullarıyla vatandaşımıza kolaylık sağlayacaktır. Yüzyılın Konut Projesi hem kentsel gelişimimizi destekleyecek hem de sosyal refahımızı artıracaktır. Gördüğünüz gibi, bir yandan güvenli ve modern kentsel dönüşümlere devam ederken diğer yandan da herkesin erişebileceği sosyal konutlar üreterek vatandaşlarımızı yeni yuvalarına inşallah kavuşturacağız.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; çevre yönetimi konusunda Bakanlığımız Sıfır Atık Projesi'yle küresel bir başarıya imza atmıştır. Bu proje sadece geri dönüşümün oranlarını artırmakla kalmamış, aynı zamanda vatandaşlarımızın çevre bilincini de kökten değiştirmiştir. Denizlerimizin, göllerimizin ve akarsularımızın korunmasına yönelik mavi vatan stratejimizle uyumlu politikalar su ekosistemimizin geleceğini güvence altına almaktadır.

Ülkemiz, Türkiye Yüzyılı vizyonu ile uyumlu, çevreyi koruyan, rekabet gücü yüksek ve 2053 net sıfır emisyon hedefi doğrultusunda ilerlemektedir. Hazırlamış olduğumuz Ulusal Döngüsel Ekonomi Stratejisi ve Eylem Planı, uluslararası ticaretimizi güçlendirerek dünyadaki büyük ekonomiler arasında yer almamızda önemli bir rol oynayacaktır. Bu çerçevede, kaynakları döngüsel anlayışla yöneten, emisyonu azaltan güçlü bir ekonominin altyapısı inşa edilecektir. İthalata bağımlılık azalacak, uluslararası rekabet gücümüz artacaktır. Türkiye Yüzyılı vizyonu kapsamında yeşil, etkin ve sürdürülebilir bir ekonomi için planlanan adımlar hayata geçirilecektir. Yeşil taksonomiyle çevreci yatırımları tanımlayıp yönlendirecektir. Döngüsel ekonominin ivme kazanması, ölçülebilir ve hesap verebilir dönüşüm süreci inşa edilecektir. Sektörle teşvik edilecek mekanizmalar güçlendirilecektir. Sıfır atık uygulamalarının ülke geneline yaygınlaştırılması sağlanacak, plastik kirliliğiyle mücadelede ülkemizin döngüsel ekonomiye geçişi destekleyen politikalar geliştirilecektir. Sürdürülebilir geleceğe katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; 2017 yılında başlatılan Sıfır Atık Projesi küresel bir çevre hareketine dönüşmüştür. Bu kapsamda yürütülen çalışmalarla 205 bin bina ve yerleşkede sıfır atık yönetim sistemi kurulumu tamamlanmış, 81 il için Sıfır Atık Yönetim Sistemi Planı hazırlanmıştır. Sıfır atık, eğitim ve farkındalık çalışmaları sürdürülerek toplumun her kesiminden insanın geri kazanıma destek olması hedeflenmektedir. Böylelikle atıkların kaynakta ayrı toplanmasına ilişkin çalışmalara hız verilmesi amaçlanmaktadır. Ülkemizde atık yönetimi noktasında büyük ve hızlı bir dönüşüme kapı aralayan Sıfır Atık Projesi uluslararası alanda da dikkatleri üzerine çekmiş, "Dünya Ortak Evimiz" sloganıyla yürütülen proje 6 uluslararası ödüle layık görülmüştür. Yeşil finans mekanizmalarının kurulması, sanayide ve ulaşımda karbon azaltma stratejimiz, enerji verimliliğini artırmaya yönelik teşvikler, ülkemizin rekabet gücünü artırırken küresel iklim sorumluluğumuzu da yerine getirmemizi sağlamıştır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; iklim değişikliği dünyanın çevresini saran, atmosferi oluşturan ve sera gazı olarak adlandırılan gaz miktarının artışına bağlı olarak gerçekleşen kalıcı sıcaklık ve yağış değişimlerini ifade etmektedir. Bu nedenle, iklim değişikliği çok ciddi çevresel, sosyolojik ve ekonomik sonuçlara yol açabilecek, çok yönlü ve küresel bir sorunla karşı karşıya gelmektedir. 2053 net sıfır emisyon hedefi doğrultusunda yeşil dönüşümü gerçekleştirmek, afetlere dayanıklı ve iklim dirençli kentler

inşa etmek vizyonu çalışmalarımıza kararlı bir şekilde devam etmekteyiz. İklim değişikliğiyle mücadelenin ana hedef ve ilkelerini belirleyen, ülkemizdeki alandaki ilk ve tek düzenleme olan İklim Kanunu çalışmalarına 2021 yılından itibaren başladık; STK'ler ve özel sektör temsilcileriyle, paydaşlarla, kurumlara, kuruluşlarla görüştük. Nitekim, kanun, 2 Temmuz 2025 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabul edilerek yasalaşmıştır. Yine, 9 Temmuz 2025 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Kanunla 2053 net sıfır emisyon hedefinin sağlanması ve yeşil dönüşümün gerçekleşmesi için ülkemizin ihtiyacı olan yasal dayanak da bu şekilde oluşturulmuştur. Küresel bir problem olan iklim değişikliğine ilişkin uluslararası yükümlülüklerimiz çerçevesinde ülkemizce atılması gereken tüm adımları azim ve kararlılıkla atmaktayız. Gerek iklim değişikliğiyle küresel mücadeleye katkı sağlamak gerekse ekonomimizde yeşil dönüşümü hızlandırmak, dış ticarette rekabet gücümüzü korumayı amaçlamak... Ülkemizde karbon fiyatlandırma sistemine dair çalışmaları yapılmaktadır. Emisyon ticaret sistemiyle sera gazı emisyonları azaltılacak, AB sınırında karbon düzenleme mekanizmasına karşı ülkemiz ekonomik çıkarları ve yeşil dönüşüm stratejisi desteklenecektir. Net sıfır emisyon hedefine giden yolda ülkemizin potansiyelini en doğru şekilde kullanarak emisyon ticaret sistemi gibi yenilikçi bir yapıyı ülkemize kazandırmış olacağız.

Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımızın bütçesi geleceğimizin bütçesidir. Bu bütçeyle şehirlerimizi afetlere karşı daha dirençli hâle getirirken doğal mirasımızı korumak için gerekli tedbirleri alıyoruz. Ülkemizin doğusundan batısına, kuzeyinden güneyine kadar her vatandaşımızın güvenli ve sağlıklı bir çevrede yaşayabilmesi için Bakanlığımız çalışmalarını süratle yürütmektedir. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının... Ulusal kalkınma hedefimizi yeşil dönüşümle birleştirerek Türkiye Yüzyılı vizyonumuza uygun adımlar atmaktayız.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - İki dakika ek süre veriyorum.

SEYDİ GÜLSOY (Osmaniye) - Yerelde Osmaniye olmak üzere tüm Türkiye'ye yapılan bu devasa yatırımlar şehirlerimizi geleceğe hazırlamaktadır.

Bu duygu ve düşüncelerle Bakanlığımızın 2026 yılı bütçesinin ülkemize, milletimize ve yiğit Osmaniye'mize hayırlı olmasını diliyorum; başta Sayın Bakanımız, değerli hemşehrimiz Murat Kurum olmak üzere Bakan Yardımcılarımıza, değerli bürokratlarımıza, bütçemizi hazırlayan, emeği geçen tüm personellerimize gönülden teşekkür ediyorum.

Ayrıca, Sayın Bakanım depremin olduğu ilk günden bugüne kadar Osmaniye'mize defaatle gelerek yaralarımızın sarılmasında yanımızda oldu; o gün enkazlar çıkarılırken, bugün inşaatlar yapılırken, vatandaşlar evlerine giderken her daim yanımızda oldu. O yüzden, Sayın Bakanımızı Osmaniye'nin fahri hemşehrasi olarak ilan ettik. Aynı zamanda da Osmaniye ilimizde toplu konutların yapıldığı bir alana da kendilerinin izinleriyle ismini mahallenin adı olarak verdik. Ben, burada tekraren Sayın Bakanımıza, değerli ekibine şükranlarımı sunuyorum, bütçemizin hayırlı uğurlu olmasını diliyorum.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Gülsoy, teşekkür ederiz.

Biz de hemşehrimizi kapmana garip bakmıştık ama tabii hak ediyor değil mi?

SEYDİ GÜLSOY (Osmaniye) - Evet, hak ediyor Sayın Başkanım.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - 11 ilin de hemşehrasi, Tüm Türkiye'nin... İnşallah, Allah yardımcısı olsun.

Böylece gruplar adına konuşmaları bitirdik.

Şimdi Komisyon üyelerine söz vereceğiz.

Çok da talep var, öğleden önce 3 konuşmacıya söz vereceğiz; Sayın Ümit Özlale, Ahmet Vehbi Bakırlioğlu, Sadullah Kısacık olarak devam edeceğiz.

Sayın Ümit Özlale, süreniz on dakikadır.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakan, Bakanlığımızın değerli bürokratları, basınımızın emekçileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Şimdi, ilk önce gerçekten konut stokumuzda bir artış var ve bu artış AB ortalamasının üzerinde gerçekleşmiş. Yani son on seneye baktığımız zaman konut stokumuz hızla artıyor, bence bu iyi bir gelişme çünkü herhangi bir ülkenin büyüme dinamiğine baktığınız zaman, gelişmekte olan ülkelerde özellikle, inşaat sektörü ekonominin lokomotiflerinden bir tanesidir. Bizim de şu anda konut sayımız, nüfusa oranla konut sayımız AB ortalamasının üzerinde dolayısıyla inşaat sektörünün bir itici gücü olduğundan bahsedebiliriz. Özellikle inşaat altyapı, taahhüt sektöründe de dünyanın önemli şirketlerini kendi bünyemizde barındırdığımız için de mutluluk duymalıyız. Peki, sorun nerede? Sayın Bakan, sorun burada işte. O kadar fazla konut artmasına rağmen TÜİK rakamları konut sahipliğinin hızla gerilediğini gösteriyor. 2014'ten bu zamana bizim konut sahipliğimiz yüzde 5 azalmış.

Şimdi, neden azalmış, kimlerin azalmış? Ona baktığımız zaman, sağdaki grafiğe dikkatinizi çekmek isterim, medyan gelirin yüzde 60'ının altı bizim "yoksul" dediğimiz, ortasında orta üst gelir, daha sonrasında da yüksek gelirli vatandaşlarımız var. Bakınız, bu, şunu gösteriyor size: Yoksul vatandaşlarımızın konut sahiplik oranı artmış. İki tane temel problem var burada. Bir, yeni hane halkı yani artık hane halkı statüsünü kazanmış olanlar medyan gelirin yüzde 60'ının altına oluyor, direkt yoksul bir hane halkı olarak sayılıyorlar ve onlar konut sahibi olamıyor. Yani bir vatandaşın en temel haklarından bir tanesi olan barınma hakkını biz yeni hane halkına veremiyoruz. O yüzden de burada konut sahipliği oranının düşmesinin önemli bir kısmı maalesef dar gelirli vatandaşlardan geliyor.

Şimdi, çok basit bir analiz yapalım. Konut sayısının artışından bahsetmiştik. Son on sene içerisinde 5,3 milyon konut yapılmış, güzel bir şey bu ve bizim de ev sahibi sayımız 1,99 milyon artmış, 2 milyon artmış diyelim ama bu da şunu gösteriyor bize: 5,3 milyon konuttan biz sadece 2 milyon ev sahibi yaratabilmişiz, geri kalanı tamamıyla kiracı. Bu, iki tane sorunu beraberinde getiriyor. Birincisi, yatırım aracı olarak konut her zaman görüldüğü için burada normal şartlarda, iyi işleyen bir ekonomide hisse senedi piyasasına gitmesi gereken, şirketlerin büyümesine, özel sektörün büyümesine gitmesi gereken para vatandaşların tamamıyla konut almasına yol açıyor. Peki, hangi vatandaşlar alıyor? 1 evi, 2 evi, 3 evi alan 4'üncü eve almaya başlıyor. Dolayısıyla, biz şöyle çok basit bir analiz yaptık: Son on sene içerisinde yeni yapılan konutları biz konut sahibi olmayanlara verseydik bizim bugün ev sahipliği, konut

sahipliği oranımız bir problem yaratmayacaktı. Bu da çok önemli bir şey. "Neden?" diyecek olursanız, daha fazla konut yaparak konut sorununu çözemeyeceğimizi bizim anlamamız gerekiyor. Ben Yüzyılın Konut Projesi'ne karşı değilim, birazdan bununla ilgili de bir eleştirim olacak ama şunu anlamamız gerekiyor: Türkiye son on sene içerisinde yeterinden belki daha fazla konut yaptı. Temel problem, bu bunu paylaştırmadık ve vatandaşın barınma hakkı, daha fazla konut yapmamıza rağmen, Avrupa Birliği ortalamasının üstünde konuta sahip olmamıza rağmen maalesef azaldı.

Şimdi, konuta erişim problemi özellikle burada bir problem. Mesela, bakınız, şimdi, İstanbul'da 100 metrekarelik bir evin fiyatı 331 tane asgari ücrete denk geliyor. Alamazsınız yani bugün 2 asgari ücretli çalışan bir aile bir konut sahibi olamaz, net.

Peki, buradan da Yüzyılın Konut Projesi'ne gelmemiz gerekiyor Sayın Bakan. Ben bu projenin önemli olduğunu düşünüyorum. Bir eleştirim, bir de sorum var; ilk olarak eleştiriyle başlayayım. Şimdi, burası, Anadolu Ajansı ve TÜİK'ten aldığımız veriler, sizin de ilan ettiğiniz Yüzyılın Konut Projesi. Şimdi, buraya dikkatinizi çekerim, bence en önemli grafiklerden bir tanesi bu. Dikey eksen de ev sahibi olmayan yoksul vatandaşların oranı var, hangi bölgelerde dağıldığı. Mesela, bakın, gerçekten de bizim ev sahibi olmayan yoksul vatandaşlarımızın yüzde 10'u İstanbul'da, TR10 İstanbul ama yüzde 8,5'i de Adana-Mersin'de. Şimdi, sizin ilan ettiğiniz Yüzyılın Konut Projesi'nde baktığınız zaman bütün aslan payını yine Trakya ve İstanbul alıyor. Oysa mesela Adana-Mersin'in çok ciddi bir konut projesi, konut ihtiyacı var, orada sadece konut sahibi olmayanların yüzde 10'una siz konut projesi sağlayacağınızı söylüyorsunuz.

Bakın, hep bölgesel kalkınmadan bahsediyoruz bütün şeylerde. Burada Şanlıurfa-Diyarbakır var. Şanlıurfa-Diyarbakır'daki ev sahibi olmayan yoksul haneler bütün Türkiye'nin yüzde 7'sini oluşturuyor. Siz onların sadece yüzde 14'üne kontenjan ayırmışsınız. İzmir, kendi memleketim, seçim bölgem çok az ve burada şu sonuç çıkıyor Sayın Bakan: Yani biz İstanbul'a devamlı daha fazla yatırım yaparak İstanbul'un sorunlarını kısa vadede çözeceğimizi düşünüyoruz ama orta, uzun vadede şehri yaşanmaz bir hâle getiriyoruz. İstanbul'un sizin için önemini anlıyorum, Türkiye için önemini anlıyorum, Doğu Marmara'nın da önemini anlıyorum fakat biz böyle yaparak, bu tarafa daha fazla konut projesi yaparak İstanbul'un sorunlarını bence çözemeyiz.

Bakınız, bunların hepsi İstanbul, Bursa, Çorlu'dan manzaralar ve biz buraya daha fazla konut yapacağız. Benim bu açıdan... Siz aynı zamanda kentsel planlama, şehir planlamasına da bakıyorsunuz. Bizim yeni şehirler yaratmamız gerekiyor; yeni, daha yaşanabilir şehirler yaratmamız gerekiyor. Mesela ben sizin sunumunuzda şunu çok beklerdim; yeni sanayi bölgeleri, sanayi bölgelerinin etrafına lojmanlar, bir emlak sanayi modeli ve emekçilerimizin çok büyük bir konut problemi var, onların o sanayi bölgelerinin etrafındaki lojmanlarla beraber planlandığı bir planlama beklerdim ama bizim maalesef burada karşılaştığımız şey zaten problemlili olan şehir altyapılarını daha da problemlili hâle getirecek.

Bir başka eleştirim daha var Yüzyılın Konut Projesi'yle ilgili: Geçen sene Plan ve Bütçe Komisyonunda da siz demiştiniz Sayın Bakanım, sizin İlk Evim Arsa -1 milyon- Projesi var; daha önce, 2022 yılında duyurduğunuz, benim de desteklediğim bir projeydi fakat burada neredeyse yüz binlerce mağdur olduğu söyleniyor; bize bunlar ulaştılar -sizlere de ulaşmışlardır- ve hepsi kendisine kurada tapu ya da arsa çıkmasına rağmen bunlara kavuşamadığını söylüyor. Ben sizden akşamüstü ya da gece açıklamanızda daha önce Yüzyılın Konut Projesi'ne benzer bir şekilde başlattığınız İlk Evim Arsa -1 milyon- konusunda hangi durumda olduğumuzu duymak isterim.

Şimdi, biraz da iklim değişikliğine gelmek istiyoruz. Yale Üniversitesi'nin Çevresel Performans Endeksi; bu da bizim dünyada 180 ülke arasında sıralamamızı gösteriyor. Biyoçeşitlilik, hava kalitesi, ekosistem canlılığı, hava kirliliği; bütün bunlarda bizler, maalesef, az gelişmiş bir ülke gibiyiz yani iklim değişikliğine hazır değiliz, havamız kirli, çevremiz kirli; buna daha fazla kaynak ayırmalıyız. Mesela, tekrardan "Climate Action Tracker"a bakın, net sıfır hedefine en uzak 10 ülkeden bir tanesiyiz; son derece yetersiz değil, kritik derecede yetersiz.

Bir şey daha var: Su. Tarım ve Orman Bakanlığı bütçesinde de suya yeterince zaman ayrılmadı, burada da çok fazla ayrılmadı. Ben burada aslında, hani, su stresi olduğunu, susuzluk çekeceğimizi biliyorum ama "su hakkı" diye bir şeyden bahsetmek istiyorum. Bakın, Sapanca örneğinden bahsedelim; mesela TÜPRAŞ Türkiye'nin en fazla kâr eden şirketlerinden bir tanesi. TÜPRAŞ çok rahatlıkla deniz suyunu arıtıp, deniz suyunu arıttıktan sonra oradan ihtiyacı olan suyu kullanabilir; Sapanca'dan kullanıyor. O su halkın, neden TÜPRAŞ bunu kullanıyor? Ya da başka bir şey daha söyleyeyim size: Biz neden suyu her geçen gün daha pahalıya tüketiyoruz? Mesela, Sapanca Gölü'nden su çeken 7 tane şirket var ve bu 7 şirket bize bunun litresini böyle, bir meşrubattan daha pahalıya satıyor; oysa o halkın. Neden bunlar taahhütlerin de ötesinde su çekiyorlar? Neden Sapanca'da ciddi bir susuzluk problemi olmasına rağmen bizler oradan suyu pahalıya satıyoruz ya da TÜPRAŞ'a kullandırıyoruz? Bir "su hakkı" diye bir şey var ve bizim bunun mutlaka ama mutlaka üzerinde durmamız lazım; susuzluk kadar önemli bir şey olduğunu düşünüyorum.

Bakın, 2023 yılından 2080 yılına kadar Kayseri'den Çanakkale'ye uzanan hatta korkunç bir su stresi var Sayın Bakanım ve 2080 senaryolarına baktığınız zaman -ben yapmadım, "World Resources Institute" yaptı; kaynak soracak olursanız gösterebiliriz- bakınız, Karadeniz ve Kuzeydoğu Anadolu dışındaki tüm bölgeler susuzluk çekecek. O rapor bile neyi söylüyor size, biliyor musunuz? 2080 yılında -biz görmeyeceğiz ama sonuçta siz de sunumunuzda bahsettiniz, biz bu ülkeyi çocuklarımıza, torunlarımıza bırakacağız- 43 ilimiz dünyanın en susuz illeri arasında yer alacak; ya, çok uzağa gitmeyelim, beş sene sonra nüfusun dörtte 3'ü yüksek su stresi yaşayacak. Yani, biz gerçekten problemin farkında mıyız? Neden farkında olmadığımızı da şuradan söyleyeyim Sayın Bakanım: Bakanlığın bütçesine baktığımız zaman hep aynı problemi görüyoruz; sizin buradaki söylemlerinizi ile bütçede size ayrılan pay arasında korkunç bir uçurum var. Bakın, şimdi, 2025'te sizin çevre ve iklim değişikliği için ayırdığınız ödenek 13,21'miş; 8,93'ünü kullanmışsınız; 2026 teklifi bunun altında yani bizim çevre ve iklim değişikliğine çok daha fazla kaynak ayırmamız gerekirken bunun altında bir kaynak ayırmışsınız.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ümit Hocam, süre bitti. Bir dakika veriyorum, buyurun.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) - Teşekkürler.

Şimdi, sağ tarafınıza bakmanızı rica ederim değerli bürokratlar. Yani, burada iklim değişikliğinden bahsediyorsunuz, sudan bahsediyorsunuz, toprak ve suyun ne kadar önemli olduğuna bakıyorsunuz. Bakın, şimdi, Çevre ve İklim Değişikliği Programı'na 2025, 2026'dan 2028'e kadar bütçe artışından daha az kaynak ayırmışsınız; biz böyle mi mücadele edeceğiz iklim değişikliğiyle?

Bakın, tekrardan devam edeyim: Şehircilik ve afet yönetimi; buna ayrılan kaynak azalıyor. Dolayısıyla, sizin buradaki sunumunuz ile Bakanlığın size ayırdığı bütçe arasında devasa fark var ve ben iki yıldan beri sadece sizin Bakanlığınızın özelinde değil, bütün bakanlıkların özelinde bu probleme dikkat çekiyorum. Sizin sunumunuz ile merkezî yönetim bütçesinin size ayırdığı pay arasında bir uyumsuzluk var. O yüzden, sizin Bakanlığınızın sadece adını "İklim Değişikliği" koyarak biz iklim değişikliğiyle mücadele edemeyiz diyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri; önce Sayın Bakırlioğlu, sonra Sayın Kısacık size söz vereceğim. Ondan sonra da öğle arasına gideceğiz, öğleden sonra geri geleceğiz, yine çalışmaya devam edeceğiz maalesef.

Evet, Sayın Bakırlioğlu, hazır mı kamera, ışık tamam mı?

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Prodüksiyon hazır.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Sayın Bakanım, öncelikle hoş geldiniz.

Sayın Bakanım, ben rezerv alan mağdurlarından bahsetmek istiyorum. Deprem bölgesindeki, Hatay'daki, Malatya'daki depremedelerle telefonla görüştük; basından da takip etmiştim, televizyondan da takip etmiştim, orada da gözlemlemiştik. Bu insanların evlerinin bulunduğu bölgeler "rezerv alanı" olarak ilan edilmiş. Evleri hasarsız da olsa, herhangi bir hasar olmasa da, sağlam da olsa bu insanlar evlerinden çıkarılmış, evleri yıkılmış ve bu insanlar evlerinden sonra konteynerde yaşamak zorunda kalmışlar.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Nerede, örnek var mı?

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Söylerim ben size.

"Anahtara anahtar," denilmiş, kimisi kiraya çıkmış, kira bedelleri ödenmiş, "Anahtara anahtar." denilmiş ancak 150 metrekare evinin yerine 75 metrekare ev verilmiş ve üzerine de iki yılı geri ödemesiz yirmi yıl boyunca borçlandırılmış. Mesela, 400 metrekare arsa üzerine müstakil evi olan insanlar var, evleri sağlam. Bu insanların evleri rezerv alan ilan edildiği için yıkılıyor ve bu insanlar şunu söylüyor, diyorlar ki: "Benim 400 metrekare arsam var. Eğer ben burayı müteahhite vermiş olsaydım 5-6 tane daire alacaktım. Şimdi ne olacak?" Ciddi bir mağduriyet var, mağduriyet diz boyu. Rezerv alan, baktığınız zaman yoksulu, dar gelirliyi mülksüzleştiren bir aygıt hâline gelmiş.

Şimdi, bir tarafta rezerv alan mağdurları var yani yoksulluğu mülksüzleştiriyor; diğer taraftan da Sayın Bakanım, rezerv alan zenginleri var, rezerv alanından zenginleşen insanlar var. Bazı durumlarda rezerv alan zenginin, holdingin mülküne mülk katıyor. Nasıl oluyor bu? Trampa yöntemiyle oluyor Sayın Bakan. Şimdi, ben daha önce bunu kamuoyuyla paylaşmıştım, kamuoyunda da "ballı takas" olarak geçti. Bir örnek vereyim size, sonra başka bir örnek daha vereceğim: Kentsel Dönüşüm Başkanlığı, Malatya'da İş-Kaya isimli firmaya ait bir kayısı pazarında 187 tane dükkânı İzmir'de, Çeşme'de, Didim'de, Ankara Gölbaşı'da, Diyarbakır'da 15 parsel, Hazineye ait 324 bin metrekare arsayla takas ediyor. 187 tane dükkâna diyorlar ki... Birbiri üzerine 10 milyon 600 bin liradan bir değer biçiliyor ancak ben Malatya'daki insanlarla da konuştum yani normalde 5 milyon, 6 milyon, 7 milyona satılmayan dükkânlar 10 milyon lira değerlendirilmiş. Peki, Hazineye ait, hepimize ait, kamuya ait araziler ne olmuş, arsalar ne olmuş? Onlar da değerinin çok altında değerlendirilmiş ve ne yazık ki bu değerlemeyi GEDAŞ yapıyor Sayın Bakanım; burada sizin olurunuz da var, sizin olurunuzla yapılıyor bu. Şimdi, mesela, ben burada şöyle bir şey yaptım, bunu yaparken de gittim, yerinde inceledim, İzmir'de yerinde inceledim, oradaki sektör temsilcileriyle, STK'lerle bir araya geldik ve ayrıca başka bir değerlendirme şirketine değerlendirme yaptırdık. Arada milyarlarca liralık bir fark var; bakın, milyonlardan bahsetmiyorum, milyarlarca liralık bir fark var, milyarlarca liralık bir kamu zararı var ve milyarlarca liralık bir servet aktarımı var.

Şimdi, hangi arsalarından bahsediyorum, bir iki tanesini size göstereceğim Sayın Bakanım. Sayın Bakanım, burası Çeşme Alaçatı, portun hemen üzeri şu kırmızı görmüş olduğunuz alan; şurası deniz, rezidansların yanında, otellerin üzerinde... Ki Çeşme Türkiye'deki emlak fiyatının en yüksek olduğu yer, burada 53 bin metrekare 2 tane parsel var ve bunlara kaç para bedel biçilmiş biliyor musunuz Sayın Bakanım? Bir tanesine metrekaresi 5.500 lira, diğerine metrekaresi 7.000 lira; bunun bir tanesi "spor alanı" olarak geçiyor -imarlı yer burası- öbür tarafı da "sosyal donatı alanı" olarak geçiyor. Ben oraya gittim, oradaki insanlar bana dedi ki: "Ya, burada bu fiyatlara tarla alamazsınız." Gerçekten de doğru. Nereden biliyorum? Mesela bu takası yapan Kentsel Dönüşüm Başkanlığı bu olaydan, bu takastan bir iki ay sonra İzmir'de muhtelif yerlerde açık arttırmaya, müzayedeye çıktı. Mesela, Çeşme'de tarla vasfındaki, üzerine sadece 120 metrekare bağ evi yapılabilecek tarımsal amaçlı alanlar, bakın, metrekaresi 11 bin liradan müzayedeye çıktı, belki 20 bine satıldı. Bakın, bu trampayı, takası yapan da GEDAŞ ve Kentsel Dönüşüm Başkanlığı, bu ihaleyi, müzayedeyi yapan da. Yani bakın, orada bazı kamu arazileri, arsaları, konut -Alaçatı da yakın- 156 bin liradan satıldı, bunu satan da devlet. Şimdi, 5 bin lira, 5.500 lira...

Başka bir örnek: Mesela Güzelbahçe, bakın o da İzmir'in ilçesi, konut fiyatları, emlak fiyatları Çeşme'yle, Alaçatı'yla mukayese bile edilemez, spor tesis alanı, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı tarafından satılmış, hazinenin malı, satılıyor. Kaç paraya satılıyor biliyor musunuz? 31 bin liraya satılıyor, 31 bin liraya satılıyor. Güzelbahçe'de biz trampada Çeşme'de denize nazır, Port'un orada, Alaçatı'da 5.500 liraya veriyoruz Sayın Bakan.

Başka bir şey, Diyarbakır Kayapınar ilçesi Barış Mahallesi... Bakın, burada 9 bin liradan değer biçilmiş, 9 bin liradan; 500 metre ileride, aynı mahallede başka bir hazine taşınmazı Emlak Yönetim tarafından ihaleye çıkarılıyor, bedel ne biliyor musunuz? 17.700 lira. Bakın, 9 bin lira trampadaki bedel, ihalede Emlak Yönetim -aynı, komşu arsa neredeyse- 17.700 liradan satıyor. Bu, ihale bedeli, kaç paraya satılıyor biliyor musunuz? 33 bin liradan satılıyor, 4 katı; 33 bin liradan satılıyor. Şimdi, arkadaşlar, neden İzmir yahu, neden İzmir? Niye? Niye bu butik araziler, kupon araziler? Yahu, GEDAŞ nasıl böyle bir değerlendirme yapabilir; ya, nasıl yapabilir

böyle bir değerlemeyi, göz var, izan var? Burada çok ciddi bir kamu zararı var. Ben savcılığa gittim, suç duyurusunda bulundum, savcı "Soruşturmaya gerek yok." dedi ya. Kime sormuş, biliyor musunuz? GEDAŞ'a sormuş. Ben GEDAŞ'ı şikâyet ediyorum, "Burada kamu zararı var." diyorum, savcı GEDAŞ'a soruyor, böyle bir şey olabilir mi? Bu konuda ne yapacaksınız? Bu bir örnek.

Bakın, başka bir örnek söyleyeyim size: Yahu, başka bir ballı takas, yine Malatya, yine İzmir; bu sefer Malatya eski hal binası, rezerv alan olarak ilan ettiniz. Kimin burası? Malatya Girişim Grubu, MGG'nin. Kim var bunun içinde? Rönesans var bunun içinde. Burayı MGG, benim basından takip ettiğim kadarıyla, 12 milyon ile 15 milyon euro arasında bir bedelle satın alıyor. Daha sonra burası rezerv alan ilan ediliyor, daha sonra buranın karşılığında İzmir'de 54 bin metrekare yer veriyor. Nerede? Karabağlar'da Uzdere Mahallesi'nde, Folkart'ın arkasında. Bunun değeri ne kadar biliyor musunuz? 40 milyon euro, adamlar 15 milyon euroya, almışlar, trampa yapıyor, İzmir'de 40 milyon euro değerinde arsa veriliyor. Sayın Bakan, bu nasıl olur? Böyle bir şey nasıl olabilir? Bir taraftan rezerv alan mağdurları var, insanlar evlerinden edilmişler, 150 metrekare evin yerine 75 metrekare ev verilmiş, üzerine borçlandırılmış diğer taraftan aynı kanunla rezerv alan ilan edilmiş, holdingler mallarına mal katmışlar. Niye Hatay'daki Ali amcaya, Hasan amcaya Çeşme'den arsa vermiyorsunuz, niye Gölbaşı'dan arsa vermiyorsunuz, niye Didim'den arsa vermiyorsunuz? Bu olacak iş değil, burada bunun mutlaka ve mutlaka üzerine gidilmesi lazım. Bir de şu: Türkiye'de buna benzer ne kadar takas yapıldıysa biz sizden bunların hepsini istiyoruz, hepsinin dokümanlarını, ne vermişiz ne almışız; bunların hepsinin dokümanlarını Türkiye Büyük Millet Meclisine vermek zorundasınız. Benim hissiyatım, bu örneklerden sonra gördüğüm şey, bu bir organize iştir, burada hata yoktur, kusur yoktur, kasıt vardır burada. Sizin bütün takasları bize...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakırlioğlu, bir dakika vereyim.

Buyurun.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Çünkü burada Başkanım bir söz verdi bize, burada bakanlar geldiği zaman sorularına cevap verilecek, ben de bu konuda soru önergesi vermiştim aynı minvalde, o soru önergemizin cevaplarını istiyorum.

Türkiye'de bu Kanun'la yapılmış bütün trampaların dökümünü ne almışız ne vermişiz bir milletvekili olarak bunu bilmek istiyorum.

Ayrıca sunumunuzda 453 bin konut, köy evi ve iş yerinin yakın zamanda biteceğinden bahsetmişsiniz. 17 Mart 2023'te Cumhurbaşkanlığı resmî raporlarında yapılması gereken konut, iş yeri, köy evi sayısının 850 bin olduğu belirtilmişti yani arada neden fark var? Bu 850 bin hedef vardı, nasıl oldu da 450 bine düştü?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Kısacık...

CAVİT ARI (Antalya) - Ağzına sağlık, Türkiye'deki büyük yolsuzluğu ortaya çıkardın, büyük bir usulsüzlüğü ortaya çıkardın Vehbi Bey, kutluyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Arı, müsaade edin.

Sayın Kısacık, buyurun.

SADULLAH KISACIK (Adana) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Sayın milletvekillerimiz, Sayın Komisyon Başkanımız, sayın Komisyon üyelerimiz, Sayın Bakanım, değerli Çevre ve Şehircilik İklim Değişikliği Bakanlığı bürokratları ve değerli basın mensupları; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Şimdi, Çevre ve Şehircilik İklim Değişikliği Bakanlığının bütçesi...

CAVİT ARI (Antalya) - Ama çok önemli bir iddia ortaya attı, soyulmuş ülke, haberimiz yok!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Kimlerin soyduğu belli oluyor ülkeyi!

SADULLAH KISACIK (Adana) - Sayın Başkanım...

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Sadullah Bey'i duyamıyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, Sayın Kısacık konuşmaya başlıyor, herkes kendi zaviyesinden bakıyor. Şimdi, buradan bakarsınız başka görürsünüz, buradan bakarsınız başka görürsünüz. Şimdi yani...

HASAN TOKTAŞ (Bursa) - Soygun var Sayın Başkan yani çok net.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, ya ben...

HASAN TOKTAŞ (Bursa) - Parsel numaraları ortada, cevap verilmesi lazım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ya, Sayın Toktaş, Sayın Kısacık konuşuyor, siz az önce kendiniz sinirleniyordunuz sizin sözünüze müdahalede...

HASAN TOKTAŞ (Bursa) - Yok, yok.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - O anlattı, tutanaklara girdi, kayıtlara girdi, Sayıştay burada, herkes burada; daha ne yapacağız? Bakanlık yetkilileri de cevap verecek en son. Yani biz bir taraftan bakıyoruz, öbür tarafını bilmiyoruz ne olduğunu, bir bakalım onlar ne diyecekler? Ya, peşinen kimsenin bu böyledir, bu böyle karar verildi; ben hiçbir milletvekilinin söylediğine de yanlış demiyorum ama arkadaş dediği de herkesin doğru değil ki, bir bakacağız ne olduğuna. O kendi değerlendirmesini yaptı, bir de bu taraftan değerlendirme olacak, ondan sonra karar milletin.

Sayın Kısacık, buyurun.

SADULLAH KISACIK (Adana) - Çevre ve Şehircilik İklim Değişikliği Bakanlığımızın bütçesi 275 milyar TL ama 2026'da faize ayırdığımız bütçe 2 trilyon 740 milyar TL yani faize ayırdığımız pay Bakanlığınız bütçesinin tam 10 katı, düşünün.

Yine, Sayın Bakanım, sunumunuzda "2002 yılından bugüne içme suyundan atık suya, katı atıktan yenilenebilir enerjiye kadar 1 trilyon TL yatırım değerindeki 10.800 projeyi başarıyla hayata geçirdik." dediniz. Düşünün ki İLBANK'ın yirmi üç yıldır yaptığı yatırımların 2,7 katını sadece biz 2026 yılında faize ödeyeceğiz. Bakın, ekonomimizin durumu ne kadar da acı... Keşke ekonomimiz daha iyi yönetilseydi de faize giden 2 trilyon 750 milyar lira deprem bölgesinin inşasına, kentsel dönüşüme, şehir ve çevre altyapısına ayrılseydi keşke ama biz bu tutarı sadece 2026 yılında faize vereceğiz ve bu durum ülkemizin ekonomisini net bir şekilde ortaya koymaktadır rakamlarla.

Şimdi, deprem anında yapılacaklarla, sorumluluğumuz ile deprem sonrasındaki sorumluluğumuzu yine birbirinden ayırmamız gerekiyor. Maalesef devletimiz depremin ilk anında ve sonrası ilk günlerde milletimizin yanında olmada geç kaldı. Keşke, hani şu deprem sonrasını anlattığımız sunumların bir kısmını da... Mesela "Depremde de bunu yaptık, anında yiyecek götürdük, anında afetlere müdahale ettik, anında ilk şu kadar kurtarma çalışmalarında bulunduk." deseydik ama maalesef, bakın, geç kalınmış acı bir tecrübe var.

Şu Plan ve Bütçe görüşmeleri sonrasında benim karamsarlığım daha da arttı. Devlet kurumlarının hâlâ şu anda ileride yaşanacak herhangi bir depreme müdahale anlamında hazır olmadığını gördük. En son acil eylem planları, risk azaltma 2021 yılında, depremden önce yapılmış, acı bir tecrübe yaşamışız, güncellenmemiş, hâlâ acil durum planlarında sıkıntı var. Bakın, hâlâ tam... Bugün, Allah göstermesin, yine deprem olsa yine bir kaos, yine bir koordinasyon sıkıntısı yaşayacağız bakın, net bir şekilde

Diğer bir olay: Şu anda ülkemizin en büyük riski kuraklık. Şu anda, bırakın tarımsal sulamayı, kullanma suyunu, çoğu ilimizde eğer hava bu şekilde giderse belki bir ay, iki ay içerisinde içecek 1 bardak su bulamayacağımız günler geliyor ve bu tüm oyunun kuralını değiştiriyor. Su yoksa hiçbir şeyin anlamı yok yani şurada toplantı yapmamızın bile bir anlamı yok. Belki şehirler boşalacak, o şekilde, ciddi bir risk ama biz barajlarımız yüzde 90 doluluk oranında nasıl yaşıyorsak şimdi de aynısını yaşıyoruz. Hiçbir önlem, hiçbir eylem planı yok. Bakın, aynı yaşıyoruz. Şu anda barajlarımızın çoğunun oranı yüzde 10, yüzde 20 seviyelerine düşmüş ama biz hâlâ hiçbir israf vesaire, önlem almıyoruz, hiçbir plan görmüyoruz. Yine, Sayın Cevdet Yılmaz'a da bunu söylediğimde daha kuraklıkla ilgili bir ekibin oluşturulduğunu, başında da kendisinin bulunacağı bir ekibin oluşturulduğunu, takımın oluşturulduğunu söyledi. Ama Sayın Bakanım, su bitti, su bitti yani, su bitti, daha biz neyin önlemini alacağız, neyin planını yapacağız, biten suyun? Biz bundan sonra nasıl yaşayacağımızın planını yaparız eğer böyle giderse.

Şimdi, diğer bir olay, dar gelirli için 500 bin konut ve buna 5 milyon kişi başvurmuş. Bu bana şu şeyi hatırlattı: Bazı kamu kurumları, belediyeler 10 kişilik kadro açar, ona 3 bin kişi başvurur. Yani o aslında sosyoekonomik durumu gösterir. Yani 10 kişilik bir belediye kadrosuna mühendisinden, avukatından tutun da birçok şeye kadar bir bakarsınız 10 bin-15 bin kişi haberlerde görürsünüz, böyle başvuru olur. Bu da onun gibi, 500 bin konut ilan ediyoruz, 5 milyon kişi başvuruyor. Niye başvuruyor? Çünkü artık vatandaşın konuta ulaşma şansı kalmadı. Bu hayat pahalılığıyla, bu enflasyonla vatandaşımıza artık konut alma, konut sahibi olma hayal gibi bir şey oldu, hayal gibi.

Mesela ben milletvekiliyim, orta ve üst grubun yaşadığı, diyelim Çukurambar Mahallesinde yirmi yıllık, on beş yirmi yıllık binalar var orada, biliyorsunuz. Sayın Bakanım, ben size maaş kartımı vereyim, yeme içme bana ait, ben kendi masraflarımı, çocuğumu çocuğumu, her şeyi karşılayacağım, tamam, sadece maaş kartımı vereceğim, bana Çukurambar'dan ev alın. Borçlanma yetkisi de var, kredi çekme yetkisi de var. Maaş kartımı vereyim, bana Çukurambar'dan -ben milletvekiliyim- ev alın. Bu kadar uzak şu anda ev almak. Şimdi, düşünün Çukurambar bölgesini yani bürokratların, memurların, orta ve üst gelirin oturduğu yer ama hadi şimdi orada oturanlar şu anda oturdukları evi alsınlar. Bu kadar uzaklaştı artık, bu kadar uzaklaştı.

AK PARTİ iktidarının öncesi de öyleydi. Evet, eve ulaşım zordu, arabaya ulaşım, almak zordu, hayat pahalıydı AK PARTİ iktidarı öncesinde ama AK PARTİ iktidarında ne oldu? 2006'da, 2007'de, 2008'de, 2010'lu yıllarda biz şunu gördük: Gidin, şimdi o evleri alanlara sorun; karı koca memur, birisi normal evin geçimini sağlamış, eşinin maaşıyla kredi çekip ev aldı herkes Sayın Ali Babacan'ın ekonomiyi yönettiği zamanlarda. Bakın, herkes rahat bir şekilde hem de iyi semtlerden orta gelir ev aldı, ev sahibi olma şansı oldu. Ama şimdi orta gelirin orta semtlerde ev alması hayal artık. Yani dar gelirliden vazgeçtim, hayal oldu, hayal. Konuta ulaşmamız bu kadar zor oldu Sayın Bakanım artık. Yani bu 500 bin konutla, 1 milyon konutla çözülebilecek bir şey değil. Bu pansuman bile değil. Bizim ekonomiyi yeniden ayağa kaldırmamız lazım, orta geliri yeniden ayağa kaldırmamız lazım, alım gücünü artırmamız lazım; yoksa biz bunlardan hiçbir şey elde edemeyiz, net söylüyorum. Yani biz burada 500 bin konutla kendimizi kandırmayalım, halk çok zor durumda, evlenemiyor. Bakın, bu yıl aile yılı, kim aile kurmayı hayal edebilir? Rica ediyorum... Onun için Bakanlığımıza daha net önlemler düşüyor.

Diğer bir konu TOKİ... TOKİ, tabii, ülkemizde başarılı işler yaptı ve sizin nezdinizde TOKİ yöneticilerimize teşekkür ediyorum. Neden? Çünkü depremlerde hiçbir TOKİ binası yıkılmadı ve devlete olan güveni tesis etti, o önemliydi. Ben şimdi Hatay'a bakıyorum, gerçekten de geri dönenler diyor ki: "TOKİ'de olmasa oturmam." diyor. Bakın, bu önemliydi, bu anlamda teşekkür ediyorum ama bir şeyi itirazım var Sayın Bakanım, şimdi, TOKİ'nin yer seçimleri çok alakasız yani yapılmış olmak için yapılan yerler var. Burası Adana, Karataş, Bahçe Mahallesi'nde yapılan TOKİ konutu, burası benim köyüm. Bakanım, bura tarlanın ortası. Bakın, çeşitli yerlerden resim: Burada, çevresinde hep tarla görüyorsunuz, bakın, bir tane orada bir tesis, bir bina, bir şey yok, bakın, tarlanın ortası. Ben gördüm, ilk önce inanmadım, temeli atıldılar "Bu nasıl olacak?" filan, bir baktım, hızlı da yükseldi. Köylüler bile anlam veremiyor. Köyde şöyle bir söylenti var: "Ya, buraya Suriyeliler mi gelecek, Afganlılar mı gelecek?" Çünkü burada kim oturacak acaba? Bunun yanında bakkalı yok, sağlık ocağı yok, market yok. Yani şimdi burada dar gelirli oturamaz. Niye oturamaz? Adamın arabasının olması lazım. Çocuğu hastalansa götürecek hastane yok. Başkanım, bakın, bu, oranın fotoğrafı ve tarım arazisinin dibi. Bura benim çocukluğumun geçtiği yer, bizim arazilerimiz de var burada. Tarım arazisinin dibi Başkanım, tarım arazisi bura ya. Bakın, hemen komşunun bahçesi, bakın, narenciye bahçesi. Bakın, buralar hep tarım arazisi. Burada hiç taşlık alan görüyor musunuz? Bura tarım arazisi. Yani ben bu yerleri seçerken nasıl seçiliyor, ne oluyor; inanın o anlamda şok oldum Sayın Bakanım.

İkinci olay, yine bizim Adana Ceyhan Nehri maalesef... 2 kadim nehirde biridir Seyhan ve Ceyhan yani Ceyhan'ın durumunun bu da net resmidir Sayın Bakanım, bunların videosu da var, videoları da var. Bakın, yazık günah! Net bir şekilde Ceyhan Nehri kirleniyor ve biz bu kirliliği Tarım Bakanlığımıza da bildiriyoruz, Çevre ve Şehircilik Bakanlığımıza da bildiriyoruz, diyoruz ki: "Bakın, burada kirlilik var." Ve bir kez, iki kez değil, mutad şeylerde, net şeyleri de var. Yazı geliyor, diyor ki: "Herhangi bir kirliliğe rastlanmamıştır." Ya, bu ne o zaman? Şunu anlıyorum: Orada bazı organize sanayii firmaları, organize sanayi bölgesi var ama baskıya karşı direnin. Bu, kirliliğin net resmidir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Kısacık, süreniz bitti, açıyorum.

SADULLAH KISACIK (Adana) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Bu net, bir, iki gün değil. Bu Ceyhan Nehri. Ceyhan Nehri bizim göz bebeğimiz, ülkemiz için önemli bir nehir. Suyun şu hâlde olduğu zamanda da önemli. Dolayısıyla, bu nehrimize sahip çıkmanızı sizden rica ediyorum.

Diğer bir konu, Çevre ve Şehircilik Bakanlığımızdan şunu beklerdim: Bu kadar ilimizde deprem yaşandı, bir tane hafıza mekân oluşturmamış. Keşke Hatay'da, Kahramanmaraş'ta, Adıyaman'da, Adana'da şunu yapabilseydik: Bir binamızı da ibretiâlem için oraya koyup "Bak, burada 6 Şubat 2023'te deprem yaşandı. Bu bina, bu yıkıntı burada, biz önlem almazsak ya da müteahhitleri sorgulamazsak ya da yerel yönetimler için ciddiyetinde olmazsa sonumuz budur." deseydik. Mesela, şimdi, Beştepe'nin önünde ne var Sayın Bakanım? Orada bir araç var değil mi? O 15 Temmuz hain darbe girişimini hatırlatmak için "Bak, burada bu yaşandı." diyor. Nedir bu? Hafıza mekândır, hafızadır yani Beştepe'nin hafızasıdır. Ya, biz niye depremlerde bunu yapmadık? Hatta geçen ben bunu anlattığım zaman bir inşaat mühendisi profesörü hocam dedi ki: "Keşke öyle mekânlar olsaydı da öğrencilerimizi o mekânlara götürüp gezdirseydik." Her ilde, en azından bir tane, Sayın Bakanım, eğer böyle bir şansımız varsa, maket de olsa, öyle bir yer varsa anıt da olsa her ilde bir hafıza... Yani "Bu şehirde böyle bir acı yaşandı ve bu acının altında bunlar yaşandı." diye onları göstermemiz lazım hafıza mekânda; keşke bunu yapsaydık diyorum.

Bütçemizin hayırlı, uğurlu olmasını diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, böylece, öğlene kadar olan müzakereleri tamamladık. Öğleden sonra Sayın Mustafa Erdem'le devam edeceğiz ve Sayın Cevdet Akay, Sayın Aksu.

Şimdi, Sayın Bakanımıza, sayın milletvekillerimize, Bakan Yardımcılarımıza, kurum başkanlarımız ve genel müdürlerimize F blokta, tören ara salonda yemek ikram edeceğiz, diğer bürokrat ve katılımcılar için alt katta bulunan üyeler lokantasında yemek hazırlığı olacaktır.

Görüşmelere 14.45'e kadar ara veriyorum.

Kapanma Saati: 13.41

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)

KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)

----- 0 -----

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Şimdi, İkinci Oturumu açıyorum.

Görüşmelere 15.15'e kadar ara veriyorum.

Kapanma Saati: 14.45

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 15.18

BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - 23'üncü Birleşim Üçüncü Oturumu açıyorum.
Kaldığımız yerden devam edeceğiz.

Sayın Erdem, buyurun lütfen.

MUSTAFA ERDEM (Antalya) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakan, değerli bürokratlar, basınımızın değerli temsilcileri; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli milletvekilleri, ne yazık ki bu bütçenin temel önceliği çevreyi korumak ve iklim krizini durdurmak değil hâlâ büyük ölçüde kentsel dönüşüm ve mekânsal pazarlama başlıkları altında inşaat ve rant ekonomisine hizmet etmek. Türkiye'nin akciğerleri yanarken, su kaynakları kururken ve vatandaşlarımız kirli hava solurken Bakanlık çevrecilik faaliyetini millet bahçelerine indirgemıştır.

Değerli arkadaşlar, dünyada bir iklim krizi yaşanmaktadır. Bütçede de sıkça çevre, yeşil, 2053 Net Sıfır Emisyon Hedefi ve Yeşil Dönüşüm vizyonu vurgulanmaktadır. Elbette bu hedefin var olması sevindiricidir. İklim Değişikliği Başkanlığının kurulması doğru bir adım olmakla birlikte bütçe içindeki payı yetersizdir. İktidar, iklim değişikliğini bir tehditten çok bir fon kaynağı veya uluslararası imaj makyajı olarak görmektedir. Temmuz 2025'te bir kanun çıkardınız, İklim Kanunu. Bu kanun iklimi korumanın değil yok etmenin kanunu oldu. Türkiye'nin ilk iklim kanunu olduğu söylenen bu düzenlemeyle Kaz Dağları'ndan Akbelen'e, İkizdere'den Antalya'nın verimli ovalarına kadar doğanın her karışını korumak için çırpınan insanları yok saydınız. Kanunun amacı doğayı korumak değil, sera gazı azaltımı değil; kanun sera gazı ticareti düzenliyor âdeta. İktidar iklim krizine karşı mücadele ediyormuş gibi yaparken emisyon salınımı pazarlanabilir bir meta hâline getirildi. Daha fazla kirletenin sadece para ödeyerek yoluna devam edeceği bir sistem getirdiniz. "Karbon ticareti" adı altında fosil, yakıt şirketinin günah çıkarma pazarları kuruluyor. 2053 net sıfır hedefi masalları anlatılırken kömür madenciliği teşvik ediliyor, ormanlar karbon piyasalarına kurban ediliyor. Bu kanun bir iklim kanunu değil tam anlamıyla bir ticaret kanunudur.

Değerli arkadaşlar, yine iktidar bir taraftan çevreyi koruma iddiasını dile getirirken diğer taraftan madencilik ve sanayi rantına kapıları sonuna kadar açmaktadır. Maden Kanunu tam 30 kez değişmiş, iktidar ne kadar istikrarsız ve rant odaklı olduğunu 30 kez değiştirdiği bu Maden Kanunu'nda göstermiştir. Bu değişiklikler orman varlıklarımızı ve su kaynaklarımızı madencilik faaliyetlerine kurban etmiştir. Rakamlar utanç vericidir, sadece 2024 yılında 10.244 hektar büyüklüğündeki orman alanında madencilik faaliyeti yürütülmesine olanak sağlanmıştır.

Sayın Bakan, doğayı tahrip eden projelere dahi kısa sürede ÇED raporları verilmektedir. İktidarınız Antalya'mızın dağlarını, ormanlarını ve en hayati kaynağı olan suyunu birkaç şirketin kısa vadeli rantı hırsına kurban etmeyi bir politika hâline getirmiştir. Bu politikayı meşrulaştırmanın en büyük aracı ise "ÇED raporu Gerekli Değildir"dir. ÇED raporuyla bölge halkına rağmen masa başında ruhsatlar dağıtılmaktadır. Gündoğmuş ilçemiz geçtiğimiz yıllarda Uçansu Şelalesi ve Alara Çayı'na yapılmak istenen HES projelerine karşı direndi. Şimdi ise bölgenin içme suyunu doğrudan tehdit eden taş ve mermer ocaklarıyla boğuşuyor. Serinyaka mahallesinde yerleşim alanlarının yakınında planlanan 56 hektarlık taş ocağına "ÇED Gerekli Değildir" raporu verildi. Bu rapor sadece toprağa, tarıma, hayvancılığa zarar vermekle kalmayacak, akarsu ve yer altı su kaynaklarını da yok edecektir. En vahimi, Gündoğmuş merkez olmak üzere 3 mahalleyi kapsayan bölgenin içme suyunun karşılandığı alana mermer ocağı projesi planlandı ve yine "ÇED Gerekli Değildir" kararı verildi. Yine, Finike ilçesine bağlı Günçalı, Ernez köyünde açılmak istenilen bir mermer ocağı var. Ernez köyü çevre köylerle birlikte önemli bir ekoturizm potansiyeli barındırıyor. Ernez'in yerleşim alanının bitişiğinde açılmak istenen mermer ocağı için yaklaşık 100 hektarlık ruhsat verildi. 19 Kasım 2025 tarihinde yine proje "ÇED Gerekli Değildir" kararıyla verildi. Manavgat ve Gündoğmuş'un temel su kaynağı olan Gürlevik Yaylası'nda madencilik faaliyeti ısrarla sürdürülmek istenmektedir. Doğayı, tarihi, hayvancılığı ve içme suyu kaynaklarını tehdit edilen tüm taş, mermer ve maden ocaklarının "ÇED Gerekli Değildir" kararları derhâl iptal edilmelidir Sayın Bakanım.

Sayın Bakan, ülkemiz su krizi içindedir. Son altmış yılda 240 gölden 186'sının kurumasıyla birlikte Türkiye genelinde "İyi durumda." denilebilecek tek bir göl kalmamıştır. Akarsularımız aynı durumdadır fakat bütçede acil bir su projesi bulunmamaktadır.

Yine, hava kirliliği sorunlarında ilerleme kaydedilmemiştir. Temiz Hava Hakkı Platformu'nun raporu göstermiştir ki 2024 yılında hiçbir ilimiz Dünya Sağlık Örgütü kılavuz değerlerine göre temiz hava sınıfına girememiştir. Bakanlık hava kirliliğinin en büyük kaynağı olan teknik santrallerin denetimini sıkılaştırmak yerine bu konudaki mevzuatı esnetmeye devam etmektedir.

Değerli milletvekilleri, Cumhurbaşkanlığı tarafından "Yüzyılın Konut Projesi" adı altında 500 bin sosyal konut projesi duyuruldu. Biz dar gelirliyi konut sahibi yapacak projelere karşı değiliz ancak geçmişin mağduriyetleri çözülmeden, vatandaşa verdiğiniz eski sözleri yerine getirmeden hangi yüzyıl projesini vadediyorsunuz? Bakınız, 2019 ve 2020 yıllarında duyurulan projelerin hak sahipleri altı yıl geçmesine rağmen hâlâ konutlarına kavuşamadı. Vatandaş bizleri mail yağmuruna tutuyor.

Yine, 2022 yılında duyurulan İlk Evim Arsa projesinde 1 milyon arsa projesi vardı, söz verdiniz "Alt yapısı, imarı hazır; Aralık 2022 itibarıyla tapu." dediniz; üç yıl geçti, yüz binlerce insandan "başvuru" "peşinat" "taksit" adı altında paralar toplandı ama ortada "Al, bu senin arsan." diyebildiğiniz tek bir vatandaş yok. Ne diyor mağdurlar? "TOKİ'ye gidiyoruz 'Sizin bölgenizde arsa yok.' diyorlar." Arsa olmadan kura çekilmiş, bu nasıl bir ciddiyetsizlik? Ortada arsa yokken nasıl çekilir? Toplanan paralar nerede Sayın Bakanım?

Yine, TOKİ'nin Antalya Konyaaltı'nda yapacağı 6 etaptan oluşan yeni toplu konut projesi için seçilen yer Çakırlar mahallesi sınırlarında Boğa Çayı'nın kolu olan Çandır Çayı yatağında yer alıyor. Toplam 206 bloktan oluşan projenin yeri -AFAD'ın raporlarına rağmen- uygun değil Sayın Bakanım, bu yerin değiştirilmesi lazım.

Bütçenin hayırlı olmasını diliyorum, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Akay, buyurun.

Süreniz on dakika.

CEVDET AKAY (Karabük) - Teşekkürler Sayın Başkanım.

Değerli Komisyon üyeleri, Sayın Bakanım, Değerli Bakan Yardımcılarımız, kıymetli bürokratlar; ben de hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının 2026 bütçesi 275 milyar. Genel bütçe büyüklüğü içerisinde yüzde 1,45 civarında, geçen yıl da bu oranlar seviyesindeymiş. Yüzde 25,40'lık bir artış var, enflasyon oranının altında kalmış bu artış. Şimdi, 2024 yılı kesin hesabına baktığımız zaman da başlangıç ödeneğine göre 136 milyarlık bir aşım olmuş, yıl içinde alınacak ilave aktarımlarla aşım giderilmiş olacak.

Yoksullukla mücadelede dikkatimi çeken bir konu oldu. 2026'da 100 milyarlık bir rakam, 77 milyarlık bir artış var bir önceki yıla göre, yüzde 337, yerel yönetimlerin güçlendirilmesi projesiyle ilgili, il müdürlükleriyle alakalı. Burada ne tip projeler düşünüyor, neler yapılması planlanıyor, bu konuda aydınlatılırsak mutlu olacağız.

Tabii, baktığımız zaman, sermaye transferleri, sermaye giderleri, Hazine yardımları -oraya vaktim kalmadığı için çok girmeyeceğim- kâr amacı gütmeyen kuruluşlara yapılan transferler, hane halkı ve işletmelere yapılan transferler kalemi var; özellikle dış proje kredileri var. Bunların nasıl, nerelere kullanıldığıyla alakalı da genel olarak bir bilgi verilmesi Komisyonumuz açısından faydalı olacak.

Ben Kentsel Dönüşüm Başkanlığıyla ilgili birkaç şey söylemek istiyorum. 2026 bütçesi 111 milyar 125 milyon olarak planlanmış, bunun da yüzde 98'i cari transferler, sermaye transferi şeklinde kâr amacı gütmeyen kuruluşlara yapılan transferler. 2025 için bu ödenek 136 milyarken haziran sonu itibarıyla henüz 3 milyar civarında bir harcama yapılmış. Kentsel Dönüşüm Başkanlığı çok önemli bir şey, bir taraftan da bir torba yasa görüşüyoruz, Genel Kurulda da bu torba yasanın görüşülmesine devam ediliyor; Kentsel Dönüşüm Başkanlığına kamu bankalarından borçlanma yetkisi verilecek kanunlaştığında. Nedir detayı? Şu: Kentsel Dönüşüm Başkanlığı vadeli alacaklarının yüzde 25'i kadar kamu bankalarından kredi kullanabilecek. Şimdi, 96 milyar civarında bir vadeli alacağı olduğu ifade edildi bize Kentsel Dönüşüm Başkanlığı tarafından. Yani 24 milyar civarında kamu bankalarından bir kredi kullanımı söz konusu olacak alacak bu vaziyetteyse. Şimdi, Hazine ve Maliye Bakanlığı haricinde bir tek Türkiye Varlık Fonunun borçlanma yetkisi var. Şimdi, Kentsel Dönüşüm Başkanlığı da böyle bir yetki almış olacak. Şimdi, Türkiye Varlık Fonu alt fonu var "PİDF" diye geçiyor. O da Hazine ve Maliye Bakanlığıyla anlaşma yapıp birtakım krediler kullanıyor. Bunu da kamu bankalarına aktarıyor. En son 3,6 milyar euro kullanmıştı, vadesi geldiğinde 100 milyarını ödeyebildi. Şimdi, bunu öderken de sermaye desteği sağladığı kamu bankalarından tekrar kredi kullanarak geri ödeyebildi. Şimdi, Kentsel Dönüşüm Başkanlığının 136 milyarlık bütçesinin haziran sonunda henüz 3 milyarının kullanıldığı düşünülüyorsa, demek ki bu altı aylık süre içerisinde kullanılan rakamlar var ki krediye ihtiyaç doğdu. Bu kredinin faiz oranı nasıl olacak? Hangi projelere, kimlere, nasıl aktarılacak? Bununla ilgili bilgi, detay bilgi istiyoruz çünkü baktığımız zaman 9,4 milyar civarında, yüzde 39-40 arası bir faiz oranını da düşünürsek ekstra bir maliyet yüklenimi olacak. Yani buradaki maliyet ve kârlılık hesaplamasının etki analizinin sağlıklı yapılması gerekiyor. Bu hesaplandı mı? Yani bu kredi kullanıldığında, faiz yüküyle karşılaştırıldığında projenin hızlı bitirilmesiyle kamu kazancı oluşacak mı? Bu konuyla ilgili bilgi isteyeceğiz.

Bir de burada Kentsel Dönüşüm Başkanlığında Taşınmaz ve Kaynak Geliştirme Genel Müdürlüğü var, dış proje kredileri var burada; 5 milyar 443 milyon civarında. İşte, geçen yıl da harcanan rakamlar var, ödenek 4,5 milyarmış. Bu da kâr amacı gütmeyen kuruluşlara yapılan transferler kalemi vasıtasıyla kullanılıyor. Bu dış proje kredileri -Bakanlık içinde sormuştum, buraya da ayrıca ekstra soruyorum- nereden, hangi şartlarda, hangi koşullarda kullanılıyor, kimlere aktarılıyor, faiz oranı nedir? Bu projelerin tamamlanma oranı nedir, geri dönüşlerinde sıkıntı var mıdır? Bu konuyla ilgili de cevap bekleyeceğiz.

Ben, değişik bir konuya daha değinmek istiyorum. Plastik atıklarla ilgili ithalat yani Avrupa'dan ülkemize gelen plastik atıklar var. Açıklamalara göre, mesela Almanya'dan 87 bin ton -2023 yılı rakamları bunlar- ithalat yapılmış, gönderilmiş oradan buraya; Hollanda'dan 27 bin ton plastik çöp; Belçika'dan baktığımız zaman 74 bin ton; İtalya'dan 41.580 ton; Birleşik Krallık'tan 141 bin ton gibi rakamlar. Şimdi, plastik atıkla ilgili Avrupa'daki bütün ülkeler arasında baktığımız zaman beş yıldır aşağı yukarı hep ilk sırada yer almışız ve plastik atık ithalatı nedeniyle kirlilik geri dönülemez bir aşamaya doğru gidiyor. Son on yılda 30,5 milyar euroluk para ödemişiz dışarıya bu çöplerle ilgili, plastik atıklarla ilgili. Bunun ne kadarı geri dönüştü? Ne kadarı doğamızı zehirledi veya mahvetti diyelim. Bir de bizim teknoloji sistemimiz, Sayın Bakanım, bu tonlarca çöpü öğütebilecek kapasiteye sahip mi, yok edecek kapasiteye sahip mi? Bunun planlamasıyla ilgili bir çalışma var mı? Burada son durum nedir? Yani bizim için bir problem midir? Burada kuzey ormanlarının ve doğasının da tahribi söz konusu olduğuyla ilgili basına çıkan açıklamalar var, kamuoyuyla paylaşılan hususlar var. Buradaki somut durum, son durum nedir? Bununla ilgili açıklama yaparsanız memnun olacağız.

Bir de Emlak Konut Gayrimenkul Yatırım Ortaklığıyla, Suudi Arabistan'ın normal Konut Bakanlığının ulusal konut şirketi var NHC diye; orayla en son bir ön sözleşme yapıldı "Hayat Mekke Projesi" diye. Buradan, tahmin ediyorum, 400 milyon dolar civarında ön sözleşmede bir kredi kullanımı söz konusu. Bu kredi kullanımı hangi projeler için yapılacak? Uluslararası işbirliği olan Emlak Konut Globalin yürüttüğü projeyi biliyoruz. Süreci o takip edecek, yürütecek. Bu kaynaklar öncelikli olarak nereye kullanılacak? Bu konuyla ilgili bir açıklama yaparsanız memnun olacağız.

Bölgemle ilgili bir şeyler söylemek istiyorum. Yakında Karabük'ü de ziyaret ettiniz Sayın Bakanım. Orada olumlu dönüşleri de biz de aldık. Her zaman yakın ilgi, alaka gösteriyorsunuz bölgemize. Karabük Milletvekilimiz Ali Keskinlik da burada. O da siz hep buraya geldiğiniz zaman saflarında yerini alıyor. Şimdi, onun memleketinde bir sorun var, onu söyleyeceğim, onu ifade edeceğim buradan. Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğünün hibe desteğiyle Eskipazar Kıran köyde 1.200 ton/günlük 10 bin kişilik biyolojik atık su arıtma tesisi -şöyle hızlıca göstereceğim, hızlı geçeceğim- inşası ve bağlantı hatlarıyla alakalı; on iki yıldır burada arıtma yapamıyor. Tekrar bazı resimleri göstereceğim. Arıtma yapamama sebebi de burada hatalı yer seçimiyle alakalı olduğu ifade ediliyor, biz öyle biliyoruz yani milyonlarca liralık yatırım heba olmuş durumda. Burayla ilgili ne yapılabilir, ne edilebilir? Sırf bu yüzden Eskipazar merkez ve köylerdeki atık sular bu Eskipazar Çayı'na akıyor Sayın Bakanım. Gerede Çayı'nı biliyorsunuz, Gerede organize dereden gelen. Onlarla ilgili önlemler alınmaya çalışılıyor ama yaklaşık 288 kilometrelik bir hat boyunca Eskipazar Çayı'yla ve oradan devam edip Filyos Çayı'yla birleşip Hisarönü'nden yani Filyos'tan Karadeniz'e dökülen bir hattın bahsediyoruz. 350 bin civarında nüfus var. Burada hayvanlarımızın öldüğünü, balıkların öldüğünü görüyoruz, pis kokular

yayılıyor pencereler açıldığı zaman. Buradaki kirlilikle ilgili sonuç alamadık. Buraya sizden özel ilgi rica ediyoruz Sayın Bakanım. Bu konuyla alakalı hakikaten Karabük'ü hemşehrilerimiz de bunu sizden talep ediyorlar. Bu sorunun çözülmesi bölgemiz için, hepimiz için faydalı olacak. Filyos Limanı da bizim için son derece önemli yani sağlık açısından da son derece önemli. Zaten hava kirliliği bizim bölgede had safhada. Özellikle kanser hastalarının da yoğunlaştığı bir bölge. Onun için onkoloji biriminin de güçlendirilmesini istiyoruz. Bunu özellikle ifade etmek istediğim.

Bir de Safranbolu Millet Bahçesi var. Safranbolu Millet Bahçesi'nin de 2019 yılında temelleri atıldı. Safranbolu, UNESCO'nun koruma altına aldığı dünya miras şehri bir ilçemiz, herkesi de davet ediyorum görmeye fakat bir millet bahçesine kavuşamadı. Tasarruf tedbirlerinin dışına aldınız siz onu.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - 1 Aralıkta ihalesini yapıyoruz.

CEVDET AKAY (Karabük) - Evet.

Orada sıkıntı şu: 2019'dan bu yana sürekli müteahhit değişti, bir türlü bitiremediler. Ben baktım, hak ediş de gönderilmiş esasında ama niçin bitirilmediğiyle ilgili konuda da siz mutlaka bir denetleme yaparsınız. Başlangıç tarihi ile şu anda, yeniden ihale yapacağınız tarih arasındaki maliyetler çok ciddi derecede arttı. Dolayısıyla kamu zararı da oluştu. Az önce bahsettiğim Eskipazar atık suyu olayında da kamu zararı var. Bunlarla ilgili müsebbiplerinden tazmin edilmesi ve takip edilmesi önemli. Bunu da sizden bekliyoruz.

Ben, bütçenizin hayırlı olmasını temenni ediyorum.

Bu vesileyle hepimizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum tekrar.

Bir de sorularım olacak ama oraya giremedim, incelemeye ilgili; onu da sorular kısmında soracağım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın İsmail Faruk Aksu, buyurun.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) - Evet, teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakan, sayın milletvekilleri, kıymetli bürokratlar, basın mensupları; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, sunumunuz ve gayretli çalışmalarınız için teşekkür ediyoruz. Kentleşme ve çevre politikalarının önemi, artan barınma ihtiyacı, yaşanan afetler ve iklim değişikliğinin etkilerinin yoğun hissedilmesiyle birlikte son yıllarda daha da öne çıkmıştır. Milliyetçi Hareket Partisi olarak, yerleşimlerin afete duyarlı olmasını, doğal, tarihî ve kültürel varlıkların korunmasını, planlı, altyapılı yaşanabilir şehirlerin inşa edilmesini ve vatandaşlarımızın hayat kalitesinin yükseltilmesini kentleşme politikalarının esası olarak görüyoruz. Kent planlarının sadece bugünü değil gelecek nesilleri de gözetken bir anlayışla hazırlanması gerektiğine inanıyoruz. Şehirleşmede yaşanabilirlik, ekonomik canlılık, kültürel doku ve doğal çevrenin bir bütün olarak ele alınmasını, yerel kalkınma ile çevre, sanayi, ticaret ve sosyal politikalar arasında güçlü bir denge kurulmasını öngörüyoruz.

Kent planlaması ve gelişiminde imar konusu, haksız kazancın yoğunlaştığı alan olarak öne çıkmaktadır. İmar yetkisinin kullanımında yer yer keyfi uygulamalara, haksız rantın oluşmasına yol açılmaktadır. Bu istismarın önlenmesi için planlama süreçlerinde şeffaflık ve merkezî denetimin artırılması gerekmektedir. Kamu eliyle yapılan büyük hizmetler sonucu oluşan rantın vergilendirilmesi dâhil bu konuda varsa mevzuat eksikliğinin Meclisimizce giderilmesi, idari düzenlemelerin de yürütme tarafından yapılması gereklidir. Farklı kent dokularının ortaya çıkmasını önlemek için çeşitli kurumlardaki plan ve imar yetkisinde birlik sağlanmalıdır. Her aşamada etkin denetim, sağlıklı ve sürdürülebilir kentleşmenin vazgeçilmez unsurudur.

Barınma hakkı, en temel insan haklarından biridir. Konut sektöründeki aşırı fiyat artışlarının önüne geçilmesi, sürdürülebilir konut finansman politikalarının geliştirilmesi ve dar gelirli grupların konuta ulaşılabilirliğinin kolaylaştırılması amacıyla Bakanlığınızın koordinasyonunda kamunun düzenleyici, denetleyici ve yönlendirici rolü üzerindeki eksiklikler giderilmelidir, varsa yetki geçişkenlikleri önlenmelidir. Başta arsa olmak üzere, konut maliyetini düşürücü enstrümanlarla, alternatif finansman modelleri ve desteklerle konuta erişim artırılabilir. Nitekim bu kapsamda gayrimenkul sertifikası, İstanbul'da kiralık konut üretimi ve ihtiyaç sahiplerine 500 bin sosyal konut gibi başlattığınız projeleri olumlu buluyor, memnuniyetle karşılıyoruz. Bugüne kadar 5 milyon üzerinde vatandaşımızın başvurmuş olmasını hem ihtiyacın hem de Bakanlığınıza güvenin sonucu olarak görüyoruz. Girişimin, enflasyon içinde önemli bir paya sahip konut ve kira etkisinin azaltılmasına da katkı sağlamasını umuyoruz. Bu tür uygulamaların genişletilmesi, toplumun ekseriyetini kapsayıcı hâle getirilmesi, kırsal kalkınmaya da hizmet etmesi ve alternatif yöntemler ve finansman modelleriyle desteklenmesi de önem arz etmektedir.

Değerli milletvekilleri, Türkiye bir deprem ülkesidir. Topraklarımızın yüzde 70'i deprem riski altındadır. 6 Şubat depremleri sonrası devletimizin bütün kurumları seferber olmuş, yaralar büyük bir hızla sarılmıştır. Deprem bölgesinde gösterilen çabalar sonucu 350 bininci konut teslim edilmiştir. Bu süreçte gösterdiğiniz gayretler için size, şahsınızda tüm Bakanlık çalışanlarına ve Sayın Cumhurbaşkanımıza, emeği geçen herkese teşekkür ediyoruz. Deprem yaralarının sarılması için bugüne kadar sadece merkezî yönetim bütçesinden 2023'te 960 milyar lira, 2024'te 1 trilyon 28 milyar lira, 2025'te 584 milyar lira kaynak ayrılmışken 2026 yılı bütçesinden de 653 milyar liralık ödenek ayrılması öngörülmüştür. Bu destekler, devletimizin tüm imkânlarıyla depremin yaralarının sarılmasını önceliğinin somut bir göstergesidir.

Bununla birlikte, afetle mücadele sadece deprem sonrası afet yönetimiyle sınırlı olmayıp afet öncesi planlama ve etkin bir risk yönetimini de gerektirmektedir. Bu kapsamda, bilim insanlarınca tahmin edilen olası İstanbul depremi konusunda da hazırlıkların süratle tamamlanması, bölgede yoğun sanayi ve ticaret tesisleri için alternatif alanların oluşturulması büyük önem taşımaktadır. Kentsel hizmetlere ve konuta erişimin güçlendirilmesi yanında kentsel dönüşüm yoluyla konut eşitsizliklerinin giderilmesi de gereklidir. Yapılan mevzuat değişikliğinin de etkisiyle kentsel dönüşümde önemli mesafe alındığını memnuniyetle takip ediyoruz. Kentsel dönüşüm projeleri afet önceliği gözetilerek hem vatandaş odaklı hem de hızlı bir biçimde yürütülmektedir.

Bununla birlikte, özellikle İstanbul'a ilişkin bazı tespitlerimizi de iletmek istiyorum. Ruhsat ve izin işlemlerinde yığılma söz konusu. Belediyelerin imar planı çalışmalarında iki yılı aşan gecikmeler yine söz konusu. Sayın Bakanım, bu konularda belediyeler desteklenebilir ya da yönlendirilebilir mi? Yapı denetim firmalarının özellikle küçük ölçekli yerler için ekstra para istedikleri iletilmektedir. Sığınak Yönetmeliği'ne ilişkin bazı sorunlar yine bize iletilmektedir. Bunlar yönetmelikteki muafiyetle ilgili konular.

Sözleşme yapılan tarihin değil, karot alınan tarihin muafiyeti esas alınması gerektiği ifade edilmektedir. Vatandaş ile yüklenici firmanın yaptığı anlaşmanın esas alınmaması sebebiyle birçok firmanın bu yönetmelikten sonra anlaşmayı feshettiği söylenmektedir. Tüm bunlar kentsel dönüşümün hızını kesen, yavaşlatan, dolayısıyla maliyetleri artıran, kentsel dönüşüm amacını aksatan kısıtlar olarak dikkat çekmektedir.

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; parti olarak "Çevre vatandır." anlayışıyla çevreyi korumayı sadece ekolojik bir mesele değil millî bir sorumluluk olarak görüyoruz. Bu kapsamda, doğal, tarihî ve kültürel değerlerin korunması, sürdürülebilir kalkınma anlayışının benimsenmesi ve çevre bilincinin toplumsal kültüre dönüşmesi büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, sıfır atık gibi oldukça başarılı olan projeye birlikte, sürdürülebilir kalkınma ve kaynak verimliliği için döngüsel ekonomiyi de kurumsallaştırmak gerektiğini düşünüyoruz. Bu yaklaşım geleneksel "al-kullan-at" anlayışı yerine, kaynakların sürekli dolaşımda tutulduğu bir sistemi öngörmektedir. Bu dönüşüm çevresel bir gereklilik olmanın ötesinde önemli bir ekonomik fırsat olarak da öne çıkmaktadır.

İklim değişikliği de ekonomik ve güvenlik boyutlarıyla küresel bir meseledir. Ülkemiz, iklim değişikliğinden en fazla etkilenmesi muhtemel ülkeler arasındadır. Bu nedenle yeşil üretim, temiz enerji ve çevre dostu teknolojiye yapılacak yatırımların hem ekolojik dengeyi hem de sürdürülebilir kalkınmayı güvence altına alacağını değerlendiriyoruz.

Değerli milletvekilleri, Sayın Bakanım; kadastro, Bakanlığınızın önemli görev alanlarından biri; mülkiyet hakkının ve devlet otoritesinin temelini oluşturmaktadır. Ancak ülkemizin birçok yerinde kadastro kaynaklı sorunlar hâlâ devam etmektedir. Bu sorunların giderilmesi mülkiyet hakkına saygılı, uzlaşmacı, vatandaşlar ile devlet arasındaki uyumsuzlukları asgariye indirecek bir kadastro barışı anlayışıyla mümkündür. Bu kapsamda uygulamaya dair yargı içtihatları da dikkate alınarak yapılacak yasal düzenlemelerle birlikte destekleyici, teşvik edici uygulamaların hayata geçirilmesi yararlı olacaktır. Ayrıca, kamulaştırma, toplulaştırma ve imar uygulamalarında nesnel ölçütlerle dayalı bir gayrimenkul değerlendirme sisteminin geliştirilmesi hem yatırımcı güvenliğini hem de kamu kaynaklarının verimli kullanımını artıracaktır. Bu yönde yapılacak düzenleme vergi oranlarını da yeni bir tarifeyle bağlamak suretiyle vatandaşlarımıza katlanılamaz yük getirmeyecek şekilde hayata geçirilmelidir.

Milliyetçi Hareket Partisi olarak seçim beyannamemizde vurguladığımız gibi, devletin yürüteceği hizmetlerde uyumlu teşkilat yapısının oluşturulması, hizmette birlik sağlanmasını gerekli görüyoruz. Devletimizin kritik icraat alanları olan şehircilik, çevre, tapu kadastro ve iklim değişikliği başlıklarının her biri çok yönlü fonksiyonlar içerdiğinden, verimliliğin ve kamusal faydanın artırılması bakımından Bakanlığınızın kurumsal yapısının benzer görevleri bulunan kurumlarla birlikte gözden geçirilmesi gerektiğini düşünüyoruz.

Parti olarak insan merkezli, çevreyle uyumlu, afete dirençli, millî ve üretken şehir hedeflerini sonuna kadar destekliyoruz. Şehirlerimizin her insanımız için sağlıklı, güvenli, şehrin değerlerini koruyabilen yaşanabilir kentler hâline gelmesini öngörüyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) - Devletimizin gücü ve milletimizin dayanışmasıyla aşamayacağımız hiçbir zorluğun olmayacağını yaptığınız çalışmalarla ispat ettiğinizi düşünüyoruz.

Bu düşüncelerle bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum, sizleri saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ağbaba, buyurun.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Başkan, çok teşekkür ediyorum.

Sayın Bakan, öncelikle bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum. Bir önemli konuyu -mail ve telefonlarımız susmuyor- aktararak konuşmama başlamak istiyorum, bir mektup okuyacağım size: "Hükûmet 2022 yılında duyurdu. Yüz binlerce insanı mağdur etti. İlk Evim Arsa 1 milyon arsa projesinde gelinecek durumu bilgilerinize sunarız. Dört yıldır bekliyoruz. Verilmeyen arsalar, belirlenmeyen yerler, yapılmayan altyapılar, toplanan ama karşılığı olmayan paralar... Sayın Vekilim, bizden başvuru bedeli, ön katılım bedeli, peşinat artı taksit olarak çeşitli kalemlerden para toplandı; ortada 'Al bu senin arsan, git, evini yapmaya başla.' diyebildikleri tek bir vatandaş yok. Sayın Vekilim 'Yüzyılın Projesi' dediler 'Altyapısı, imarı hazır.' dediler, '2002 Aralık ayından itibaren tapu...' dediler, hiçbirini gerçekleştirmedi. Sonra yeni takvimi açıkladılar '2025 Temmuzda her şey bitecek.' dediler, 2024 Plan ve Bütçe Komisyonunda Sayın Bakan Murat Kurum '2025 Temmuz ayına kadar tahsis süreçlerini tamamlayacağız.' dedi. Sayın Vekilim, Kasım 2025 oldu, daha birçok yerde arsaların yeri belli değil. TOKİ'ye gidiyoruz 'Sizin bölgenizde arsa yok, birçok ilde, ilçede arsa bulamıyoruz.' diyorlar. Arsa olmadan kura çekilmiş Sayın Vekilim. Ortada arsa yok ama arsa varmış gibi kura çekilip hayat satılmış. Altyapı dersiniz tam bir facia; başladıkları sona eren tek bir yer yok. 'Altyapı olmadan inşaat başlanmaz.' diyorlardı ama bizlerden hâlâ para topluyorlar. Bu paraları bu insanlar çocuklarının boğazından kesip TOKİ'ye veriyor. Ortada ne arsa var tapu var ne altyapı var. Devlete ait boş arsayı dört senedir parselleyip veremeyen insanlar bugün çıkmış 500 bin konut projesi açıklıyor. İlk Evim Projesi'nde arsa olmadığını söyledikleri il ve ilçeleri bugün 500 bin konut projesine dâhil ediyorlar. Soruyoruz: Arsa varsa İlk Evim arsa projesinde hak sahiplerine neden verilmiyor? Yoksa 500 bin konut için olmayan arsayı nereden bulup yapacaksınız? Yine hayal mi satacaksınız, yine umut tacirliği mi olacak? İlk Evim Arsa için 2022 yılında 'Yüzyılın Projesi, Asrın Projesi' dediler geldiğimiz noktada yüzyılın mağduriyeti oldu. Lütfen olmayan arsaları, yapılmayan altyapıları, verilmeyen tapuları, toplanan ama nereye harcadığı belirsiz olan paraları, tutulmayan sözleri Sayın Çevre Şehircilik Bakanı Murat Kurum'un yüzüne söyler misiniz." diyorlar. Ben de söyledim Sayın Bakan, böyle bir mağduriyet var.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Alalım dilekçeyi, dönelim hemen.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Hemen vereceğim Sayın Bakanım.

Şimdi ben Malatya'yla ilgili birkaç şey söyleyeyim, sonra önerilerimizi söyleyeyim. Öncelikle, geçtiğimiz yıl sizi Hekimhan Belediye Başkanımızla ve milletvekilimizle ziyaret ettiğimizde Hekimhan'la ilgili bir kentsel dönüşüm uygulaması başlatıldı. Size çok teşekkür ediyoruz, hiç kırmadınız Hekimhan'ı. Burada huzurlarınızda Hekimhan adına size teşekkür etmek istiyorum. İnşallah -biraz önce konuştuk- o da hızlanır. 2026 Ocak ayında ihaleye çıkacağınız söyleniyor. Hekimhan için önemli bir şey olacak.

Belki biliyoruz, belki bilmiyorsunuz -TOKİ'deki arkadaşlar biliyordur- yirmi dört saat çalışmadan dolayı Malatya'da çok insan öldü iş kazalarından, 20'ye yakın insan öldü. Bunu da dikkatinize sunuyorum.

Bizim yerinde dönüşümümüz -gerçi daha çok yerel yönetimi ilgilendiriyor ama- yavaş gidiyor. Yine bir şikâyet var Sayın Bakan, bunu iletmek istiyorum. Biliyorsunuz, bu 1,5 milyon ilk çıktığında iyi paraydı ama şimdi enflasyondan dolayı, artan maliyetlerden dolayı bu para biraz düşük kalıyor, bunu da size iletmis olayım. Müteahhitlerin bir şikâyeti var, onu da araya sıkıştırıyım; hak edişleri geç veriyormuşsunuz "Kırk gün sonra ödeniyor." diyorlar, onu da belirtiyim. Belediyelerimizin talepleri vardı, ben onu ilettim; Arapgir, Hekimhan, Doğanşehir, Arguvan belediyeleri adına size teşekkür ediyorum. Malatya'da tabii bizim Büyükşehir Belediyemize de desteklerinizi bekliyoruz. Onlara destek oluyorsunuz ama ben onu da söylemiş olayım, AK PARTİ Belediyesi biliyorsunuz Sami Er Başkan. Biz yerel yönetimde rakiptik ama sonuçta biz de Malatya için siyaset yapıyoruz, Malatya'da yaşıyoruz. O konuda desteklerinizi bekliyoruz. Yine, Sayın TOKİ Başkanı ve Başkan Yardımcısıyla konuştum, Arguvan'da TOKİ'miz yok. Arguvan'da TOKİ yapılmasını bekliyoruz; uygun fiyata, uygun oranda arsa vermeyi de taahhüt ediyoruz Sayın Bakanım. Doğanşehir Belediye binasını söyledim. Doğanşehir hakikaten depremde en çok hasar alan ilçemiz. Hem ilçelerimiz hem beldelerimiz yerle bir oldu. Polat'ı siz biliyorsunuz, Polat konutları bitti. Doğanşehir'de bizim bir rezerv alan problemi hâlâ devam ediyor, imar plan sorunu devam ediyor. Doğanşehir'de deprem sürecinin ardından şuyulandırma uygulamasına gidildi, çalışmalar Büyükşehir Belediyesi ile Bakanlık tarafından yürütüldü. Vatandaşlardan gelen yoğun itirazlar üzerine Büyükşehir Belediyesi ve Bakanlığımız tarafından bu uygulama iptal edildi. Geline aşamada söz konusu uygulamayı ihaleden yürüten, tamamlayan Büyükşehir Belediyesi iken iptal sonrası tüm sorumluluk ve işlemler ilçe belediyesine devredilmek isteniyor. Bu durum mevzuat ile kamu idaresi ilkeleriyle bağdaşmıyor. İptal edilen 18 madde uygulamasına ilişkin cetvellerin, paftaların ve diğer geri dönüş işlemlerinin Büyükşehir tarafından mevzuata uygun şekilde tamamlanmasını bekliyoruz. Bu konuya dikkatinizi çekmek istiyoruz. Doğanşehir Belediyesinin binasını söyledim.

Kaçak yapılarla ilgili bütün deprem bölgesinde, biliyorsunuz hemen deprem sonrasında -kaçak yapı demeyelim ama- insanlar can havliyle gittiler, bahçelerine evler yaptılar. Malatya'da yaklaşık 30 bin tane kaçak ev var. Bu konuya bir çözüm bulunması gerektiğini söylemek istiyorum. Tabii ki depreme dayanıklı olsun, tabii ki mevzuata uygun olsun ama 30 bin kaçak yapı da hakikaten yıkılsa sizin üzerinize yük, vatandaşa yük; bunun da değerlendirilmesini sizden rica ediyoruz.

Sosyal konut projesini önemli buluyoruz, birazdan geleceğim ben, söyleyeceğim. 500 bin sosyal konut projesi önemli ama Malatya'da 9.609 konut inşa edileceği söyleniyor. Bunun da artırılmasını sizden rica ediyoruz.

Yine, biraz önce bürokrat arkadaşlara aktardım, İkizce bizim çok büyük bir yerleşim yeri oldu, yaklaşık 30 bine yakın konut yapıldı. Eskiden, tecrübeli Malatyalılar... Beydağı'da yapılan -Ömer Bey zamanda sanırım yapılan- konutlarda ne büfe var ne ekmek alacak yer var, hiçbir şey yok. Burada yapılıyor ama biraz geç yapılıyor. Bu sosyal alanların da bir an önce artırılması lazım ki burası da hayat bulabilsin. İçme suyu ve kanalizasyon sorunu var, MOTAŞ'ın ulaşım ve durak sorunu var, sokakların aydınlatma sorunu var, sağlık ocağı, hastane olmamasından kaynaklı sorun var, cami yok mescit yapılmış ancak elektriği yok.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ağbaba, elektrik idaresi bağlayacak orada elektriği.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Tamam ama buranın sorumluluğunda.

Malatya'da rezerv alanlarda hiçbir tane cami başlayabilmiş değil. Örneğin, bizim de iş yerimizin olduğu Niyazi Mısıri Mahallesi var; Niyazi Mısıri camisi başlamamış, hiçbir cami başlamadı daha doğrusu, bunu da size iletmek istiyorum.

Ev fiyatların açıklanmadığıyla ilgili şikâyet var, kırsal mahallelerde yer seçimiyle ilgili sıkıntı var ve bu kırsal mahalle ve köylerdeki herkesin en büyük şikâyeti, 2020 depremindeki yapılan evler, yapılan köy evleri daha güzeldi; ambarı vardı, ahırı vardı ama şimdi bu konu büyük bir problem. Bazen "Orman arazisine yapın." diyorlar ama insanlar korkuyor, bunu da söylemek istiyorum.

Kamu binaları, yapılanlar sorgulanacak mı? Birçok hükümet binamız, E tipi cezaevimiz, huzurevimiz, yetiştirme yurdumuz, adliye binamız, Ziraat Bankamız, sağlık müdürlüğü, birçok binamız yıkıldı, Yeşilyurt'a bağlı Topsöğüt Konutları yıkıldı. Maalesef, 2020 depreminden sonra "9 şiddetinde depreme dayanıklı hâle geldi." denilen, bizim de Malatya'nın simgesi olan Teze Camisi yani Yeni Cami'miz de yıkıldı, o da yapılıyor şu anda.

"Esnafılar biraz desteklense..." diye talepler var. Küçük sanayi esnafının sorunları hâlâ devam ediyor. Depremden sonra ağır hasar gören Malatya Küçük Sanayi Sitesi'nin Altay Kışlası -Şoför Okulu- arazisinin de yapımında sorunlar devam ediyor. 714 iş yeri teslim edildi, dükkânlar küçük, esnafa yetecek kadar dükkân yok. Geçtiğimiz hafta sanayi sitesi esnafına kurda İkizce bölgesindeki apartmanların altındaki iş yerlerinin çıktığı söyleniyor. Bu kurda evi olana ofis veriliyor, bu kurda esnafa apartman altı.

Yine, Zaviye Mahallesi'nden çok sorun gelmişti, çok kısaca söyleyeyim: Zaviye bölgesi benim de evimin olduğu bölge. Zaviye bölgesinde rezerv alanda herkese kendi binasının konum ve cephesinde, kendi binası olmasa bile başka binada konum, kat ve cephesi aynı olan ev verileceği, herkesin şerefiye hakkının korunacağı sözü verilmesine rağmen bu söz tutulmadı. Mahalle sakinleri sizin de bu yönde söz verdiğinizi söylüyor. Mağduriyetin giderilmesini istiyoruz.

Darende'ye bağlı Engüzek (Ağılbaşı) var, onların hak sahipliği iptal edilmiş, onu söylemek istiyorum. Kuluncak'ta rezerv alanla ilgili halk tepkili, iki metre sıcak su tutuyor, ev sahiplerinin arsaları bilgileri dışında hazineye devredilmiş durumda. Taş ocakları meselesi var, siz de bölgeyi çok iyi biliyorsunuz, TOKİ'de çalışan arkadaşlar da biliyor; Cumhuriyet Örnekköy, Işıklı, Oluklu, Kırılgaç, İkizce, Görgü köylüleri için çok büyük problem, bunun da değerlendirilmesini rica ediyoruz. Malatya'da hava kalitesinin çok sağlıksız olduğu söyleniyor.

Yine çevre sorunları devam ediyor. Buna katlanacağız, yapacak bir şey yok depremden dolayı. Çırmıktı ve Gündüzbey'i biliyorsunuz, değil mi Sayın Bakanım? Orası hem yemekleriyle meşhur hem de Malatya'nın kültürünü çok yansıtan yerler. Buralarda insanlar birbirine girmiş durumda; kimi rezerv alanı istiyor, kimi istemiyor, hangi evleri yapacak, nasıl yapacak, nereye yapacak? Bu konuda açıklama bekliyorlar. Konteyner çarşılarındaki esnafın durumu iyi değil.

Değerli arkadaşlar, şimdi biraz da Cumhuriyet Halk Partisi olarak neler yapacağımızı söylemek istiyorum. CHP olarak sadece sorunları değil çözümleri de konuşacağız. Türkiye'nin nasıl ayağa kalkacağını, şehirlerimizin nasıl güvenli olacağını, doğamızın nasıl korunacağını...

İsmail Bey, dikkatli dinle, sen doktorsun, anlamazsın ama...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Beni şaşırttın vallahi.

VELİ AĞBABA (Malatya) - ...barınma krizinin nasıl sona ereceğini somut şekilde ortaya koyacağız.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Çok şaşırdım.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bak, seni Özkan Yalım'a havale ederim.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Bakanım, Belediye Başkanımız var Uşak'ta. Maşallah, çok iyi belediye başkanıdır İsmail, kıskanma.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - 12 cami yapılıyormuş, 6'sı bitmiş, teslim edilmiş, 6'sı da iki üç ay içerisinde...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ağbaba, süre doldu.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Başkanım, bugün son Bakanlık bütçesi. CHP'nin çözüm önerilerinden rahatsız olduysan söyle.

BAŞKAN MEHMET MUŞ -

On dakikadır CHP'nin çözümü önerilerini bekliyorum burada.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Kentleri rantın değil aklın, bilimin yönettiği bir ülke kuracağız. Deprem riski kapımızda, biz CHP olarak bunu söylüyoruz, bu ülkenin şehirlerini, kaderini müteahhitlerin inisiyatifine bırakamayız. Kent planlamasının ulaşımdan çevreye, afetten iklime kadar bütüncül şekilde yeniden yapılması lazım. Kentsel dönüşüm bugünkü gibi "Yık, yap." mantığıyla değil, yerinde adil, halkın hakkını koruyan modele dönüşecek. Kimsenin evini, mahallesini, kimliğini yok sayan bir dönüşümü asla kabul etmeyeceğiz. Bu ülkenin şehirleri, doğası, tarihi, kültürü ve insanlarıyla bir bütündür ve bu bütünü koruyacağız. İklim krizine dayanıklı bir Türkiye kurmak hepimizin ortak meselesidir. Sabah sözlerimin başında söyledim, bu bir millî güvenlik meselesidir Sayın Bakan. Bu konuda bizim önerimiz, bütün siyasi partileri içeren bir komisyon kurulsun; uzmanlar olsun, hocalar olsun, bilim olsun. Hakikaten bunun, büyük bir krizle karşı karşıya bir millî güvenlik sorunu olduğunu söylüyoruz. Türkiye ulusal İklim Yasası'yla yepyeni bir döneme girecek; her yatırım için ilk uyum analizi yapmak zorunlu olacak, yeşil dönüşüm kalkınmanın kenarında değil merkezinde olacak, enerji verimliliği seferberliği başlatılacak, güneş ve rüzgâr yatırımları hızlanacak, şehirlerde serinlik sağlayan yeşil altyapı, dayanıklı kentsel tasarım yaygınlaşacak. Bu ülkenin geleceği kömürde değil bilimde, teknolojiye ve sürdürülebilirliktedir.

Barınma Türkiye'nin en acil sorunudur. Barınma piyasanın insafına bırakılacak bir meta değildir. Barınma bir haktır, bu yüzden kamu öncülüğünde büyük ölçekli sosyal konut seferberliği, kiracıları koruyan çağdaş bir kiracılık hukuku çıkarılacak, gençlere, öğrencilere yönelik uygun kiralık konut modeli ortaya konacak, konut stokunun enerji verimliliğini artıracak destekleri yaygınlaştıracağız. Dezavantajlı gruplar için "yerinde dönüşüm" temel ilkimiz olacak. Bu ülkede hiçbir yurttaş "Yarın nerede yaşayacağım?" kaygısını düşünmeyecek.

Afet yönetiminde yeni bir dönem, 6 Şubat bize, hepimize, bütün Türkiye'ye büyük bir sorumluluk yükledi. Deprem gerçeği bu ülkenin kaderi değildir, kader hâline getirilmiş bu ihmal zinciridir. 6 Şubat depremi hepimize acı bir ders verdi ve biz bu dersi görmezden gelmemeliyiz. CHP olarak 3 temel ilke ortaya koyuyoruz: Önleme, fay hatlarında yapılaşmaya son verecek...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Son defa süreyi uzatıyorum Sayın Ağbaba.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bilimsel zemin etütleri yapılmadan tek bir imar izni bile çıkmayacak, yapı denetim tamamen bağımsız hâle gelecek. Etkin müdahale, Türkiye'yi ilk kırk sekiz saat ayakta tutacak ulusal afet lojistik sistemi kurulacak, belediyeler ile AFAD arasında gerçek anlamda veri akışı sağlanacak, hak sahipliği adil yapılacak, kimse yerinden edilmeyecek, kentsel dönüşüm "sosyal konut" anlayışıyla yürütülecek, bir daha hiçbir afette "Nerede bu devlet?" sorusu duyulmayacak. Devlet orada olacak çünkü devletin asıl görevi vatandaşını korumaktır.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Malatya adına teşekkür edecektiniz.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Durun geliyorum Sayın Bakan, sözlerimi bitireyim.

CHP Türkiye'ye çözüm üreten, güçlü...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Süre kalmıyor sonra, erken yapın.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Daha bir buçuk dakikamız var.

Burada bir kez daha söylüyorum: CHP sadece eleştiren değil çözüm üreten bir Türkiye vizyonunun adıdır. Bu ülkede şehirler güvenli olacak, doğa korunacak, herkes barınacak, güvende yaşayacak; su, orman, toprak ve iklim politikaları ulusal güvenlik meselesi hâline gelecek. Bu ülkenin kaynakları var, bu ülkenin insanı çalışkan ve kararlı, yeniden ayağa kalkmak için gerekli tek şey adil, bilimsel, planlamacı bir siyaset iradesi; o da bizde var. Genel Başkanımız Sayın Özgür Özel'in öncülüğünde Cumhuriyet Halk Partisi bunu yapacaktır, yapmaya da adaydır.

Ben, tekrar bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum. Buradan da söyleyeyim, bazen siyasette eleştiriyoruz, sizi de eleştiriyoruz zaman zaman ancak Malatya'daki hemşehriliğinizin... Biliyorsunuz, oy birliğiyle bir hemşehrilik verildi, biraz eksik olsa da inşallah bunu tamamlayacağız. 2026 yılında bekliyoruz. Teşekkür ediyoruz katkılarınız için, iletişime açık olduğunuz için size teşekkür ediyoruz, bütçenizin tekrar hayırlı olmasını diliyoruz.

Daha sonra Ömer Bey'le ilgili de konuşacağız o konuları.

SÜLEYMAN ŞAHAN (Yozgat) - Veli Bey, Bakanlık da Komisyon da Malatya için çalışıyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir saniye...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Sayın Bakanım, bir belediye başkanı vardı...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, Sayın Güneş...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Suç duyurusunda mı bulunuyorsunuz?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Yani, değerli arkadaşlar... Sayın Kırkpınar...

Değerli arkadaşlar, seneye de beraberiz, bu bitti de yine beraberiz yani, bırakın şu işi bitirelim.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - İnşallah.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ağbaba, Ömer Bulut Bey'le alakalı, Sayın Bulut'la alakalı...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Ömer Bey değil, Fatma Hanım Malatya'dan sorumlu, çok sık gelip gidiyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ona da teşekkür ediyorsunuz, Ömer Bey bir şey yok mu?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Konuşacağız.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Konuşacağız, tamam.

Sayın Kaya, buyurun lütfen.

ADALET KAYA (Diyarbakır) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, kıymetli hazırun; hoş geldiniz. Buradaki herkesi saygıyla selamlıyorum.

Şimdi Bakanlığınızın ve bağlı kurumların bütçe teklifini, geçen yıla ait faaliyet raporlarını ve performans analizlerini incelediğimiz zaman, ne yazık ki yine bu bütçenin, bu teklifin ranta odaklı, sermayeyi güçlendiren, oldukça da merkezîyetçi bir anlayış üzerine inşa edildiğini görüyoruz. Söz konusu programla ne afetlere dirençli kentler kurulabilir ne de ekolojik dengeyi gözetken bir yaşam inşa edilebilir. Bu bütçe, Türkiye'nin deprem gerçeği ve derinleşen ekolojik krizi karşısında bir çözüm politikası sunmuyor Sayın Bakan.

Şimdi, mali yönetimde şeffaflıkla ilgili bir sorun var. Yani gerçekten bu olacak iş değil Veli Bey. Bakanlığın ve bağlı kuruluşlarının mali tabloları, kaynakların etkin, şeffaf ve hesap verilebilir biçimde kullanılmadığını açıkça göstermekte yani sizin kendi sunduğunuz mali şeyler. Örneğin, Kentsel Dönüşüm Başkanlığına 2024 yılı için tahsis edilen toplam ödenek 220 milyar 374 milyon lira iken harcanan miktar 99 milyar 267 milyon -neyse yani sonuç olarak rakamları uzun uzun okumayayım şimdi- gerçekleşme oranı sadece yüzde 45 olmuş. Yani bir de gelir tahminine baktığımız zaman, gelir tahminiyle yine oluşan net gelir arasında da devasa bir uçurum var. Yani o nedenle bu, mali planlamanın ne kadar gerçek dışı olduğunu gösteriyor bize yani bu rakamlar birbiriyle uyumlu değil, bu konuyla ilgili öncelikle eleştirilerimizi iletelim.

Bir de yine Sayıştay raporları mali yönetimdeki ciddiyetsizliği ifşa etmiş durumda. Resmî kayıtlara göre 57 milyon TL'lik bina yatırımının ve 179 milyon TL'lik hak bedelinin muhasebe kayıtlarında eksik olduğu yani en az 236 milyon TL'nin resmî hesaplarda görünmediği tespit edilmiş. Ya, bu, dahası bir de şey, 2022 döneminde toplanan afet amaçlı olması gereken yaklaşık 38-40 milyar dolar civarındaki özel iletişim vergileri; bunlar da genel bütçeye gelir kaydedildiği için kaynakların hangi projelere harcandığı anlaşılmıyor, izlenemiyor. Dolayısıyla burada bir şeffaflık ilkesi ihlali var, afet için toplanan paranın nereye harcandığını bilmiyoruz, öğrenemiyoruz. Burada hesap verilebilirlik ilkesi de yine ihlal edilmiş. Dolayısıyla soruyorum yani nerede bunun şeffaflığı?

Yine, sosyal konut üretiminden sorumlu TOKİ'nin merkezî bütçe içinde denetlenilebilir bir ödenek kalemine sahip olmadığını görüyoruz. Bu durum devasa kaynakların, özellikle deprem vergilerinin kâr ve rant odaklı projelere yönlendirildiğini gösteriyor. Bu modelde konut bir hak değil bir meta olarak ele alınmış. Dar gelirlinin konut hakkı, barınma hakkı gözletilmiyor Sayın Bakan yani bunlara dikkat edilmesi lazım.

Diğer taraftan, 2026 yılı için belirlenen kümülatif kentsel dönüşüm hedefi bir önceki yıl tahminiyle kıyaslandığında yani bir yılda 150 bin konut hedeflenmiş, ülkenin yüzde 66'sı ve nüfusunun yüzde 70'i deprem tehlikesi altında, bu hedefe ayrılan bütçe sadece 111,1 milyar TL. Bu kadar hayati bir konuda, yaşadığımız onca yıkım ve kayıptan sonra bu bütçeyi adil buluyor musunuz gerçekten diye sormak istiyorum.

Sayın Bakan, geçtiğimiz günlerde yine 6 Şubat depremlerinin ardından yeniden inşa süreciyle ilgili sonuna kadar geldiğini ifade ettiniz, bugün sabah da rakamları sundunuz. Diyarbakır için toplamda 16.319 bağımsız bölümün teslim edildiğini açıkladınız Sayın Bakan. Sormak istiyorum: Bana yerelden gelen, AFAD ve diğer yerel kaynaklardan aldığım tablolarda hazırda toplam teslim edilmiş 8.598 adet konut var, ben bu aradaki farkın nereden kaynaklandığını sormak istiyorum. Diyarbakır'ı soruyorum, dinlemediniz az önce, sabah açıkladığınız rakamlarla bir uyumsuzluk var AFAD'la aranızda; bu farkın neden kaynaklandığını sormak istiyorum çünkü yarısı kadar, çok büyük bir fark.

Yine, sosyal konutlarla ilgili Sayın Bakan; TOKİ projeleri düşük gelirli grupları, sosyal ve ekonomik merkezlerden kopuk, şehirlerin işte uzak cephelerinde inşa edilmekte ama ne yazık ki bu mekânsal ve sosyal dışlanmaya yol açmakta ama tabii, bunu önlemek mümkün. Önceden bunlarla ilgili, ulaşım ile ilgili, altyapıyla ilgili birtakım tedbirler alınabilir yani teslimatlar ne yazık ki kronikleşmiş bir şekilde gecikiyor ve teslimat yapıldıktan sonra bile ulaşım ve altyapıyla ilgili sorunlar sürüyor; ciddi anlamda bir sosyal dışlanma yaratmakta bu durum. Bunun önlenmesi, buna dair tedbir alınması lazım.

Sayın Bakan, yine, toplu taşıma demişken ben de Diyarbakır'ın bir projesinden söz etmek istiyorum. Aslında bilginiz var, proje her aşamasıyla ilgili olarak onaylandı. Dağ Kapı ve Gazi Yaşargil Eğitim ve Araştırma Hastanesi arasındaki tramvay hattından bahsediyorum. Onunla ilgili, İller Bankası Genel Müdürümüz de burada, kendisinin de bilgisi var. Diyarbakır'da bu konuyla ilgili sivil toplum örgütleri, Ticaret ve Sanayi Odası, kentin Belediye Eş Başkanlarımız ve Sayın Valinin de uzlaştığı ortak bir husus bu. Ya, bu konuyla ilgili en son aşama sizde artık, mali sürecin hızlanması gerekiyor çünkü bütün görüşmeler ve onay bekleyen her süreç aşıldı. O nedenle, ben bununla ilgili belgeyi de size sunmak istiyorum.

Bir de son olarak, Sayın Bakan, yine bu çevresel yıkımla ilgili birkaç şey söylemek istiyorum. Bakanlığınızın temel görevlerinden biri bu, çevresel yıkımı önleyici tedbirler almak. Yani ekolojik yıkım ne yazık ki sürüyor, bununla ilgili özellikle ÇED yani çevre etki değerlendirmesi süreçleri ne yazık ki çevreyi koruyucu işlevini yitirmiş durumda. 2024 verilerine göre Şırnak'ta yapılan 31 ÇED başvurusunun hepsine olumlu karar verilmiş; âdeta ÇED süreci ekolojik yıkımın önünü açan yasal bir araç hâline gelmiş durumda. Biz bunda artık bir düzenleme yapılmasını diliyoruz.

Diyarbakır'da sürekli meralar ve yaylalar maden sahası olarak tahsis edilmekte, ilan edilmekte. Bununla ilgili olarak da geçen hafta, bir de mart ayında Çınar Çömçeli köyünde ne yazık ki maden şirketi için jandarma köylülere müdahale etti. Özellikle jandarma tarafından çocuk ve kadınların olduğu alanda ve yakın mesafeden yoğun silah atışı yapıldığı için köylüler çok ciddi anlamda korktular ve işkenceyle gözaltına alınma var. Bu durumla ilgili Diyarbakır Barosu ve demokratik kitle örgütleri dava açtılar, suç duyurusunda bulundular ama ya, ben şunu sormak istiyorum: Gerçekten maden şirketleri için değer mi? Dün değil evvelki gün yine jandarmayla köye girilmiş ve köy ablukaya alındığı için çocuklar okula gidememiş günlerce. Bu, kabul edilemez bir şey yani bunun

önlenmesini artık... Yaşam alanlarını ve doğayı, kendi yaşam alanını savunuyor orada halk ve doğayı savunuyor. Bu tür müdahalelerin önüne geçilmesini istiyoruz, şirketler için de değmeyeceğini düşünüyoruz.

Son olarak -ben bitiriyorum- Sayın Bakan, bu teklif ne yazık ki afetlere karşı dirençli kentler yaratmak, iklim dostu şehirler kurmak konusunda doğru politikalar ve doğru tercihler sunmuyor önümüze. Biz bu bütçenin buna hizmet etmesi gerektiğini düşünüyoruz.

Teşekkürler dinlediğiniz için.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim.

Sayın Erhan Usta...

ERHAN USTA (Samsun) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, Sayın Bakan, değerli bürokratlar, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakan, ilk önce, şu deprem harcamaları ve deprem vergileriyle isterseniz başlayalım. Sadece bir tane tablomuz olacak. Şöyle: Burada "deprem vergisi" dediğimiz, 99 depreminden sonra bir kısım vergiler konuldu hatırlarsınız, kastım o değil. Buradaki kastımız, 6 Şubat depremlerinden sonra özellikle KDV oranlarına, ÖTV oranlarına, işte ek motorlu taşıtlar vergisi gibi ilave vergiler konuldu. Mehmet Şimşek'in birden çok beyanatı var, bu vergilerin depremin yaralarını sarmak amacıyla konulduğuna ilişkin kendisinin beyanatları var yani 2023 Temmuzunda konulan vergilerden bahsediyoruz.

Şimdi, burada 3 tane blok var; 1'inci blokta milyar TL olarak veriyoruz, sonra milyar dolar ve millî gelire oran olarak veriyoruz. Orada yıl yıl var, bir de yıl toplamı var. 2023, 2024, 2025 yıllarında, diyelim ki ilk yılda harcama fazla oldu, gelir daha azdı çünkü yarım yıllık, vergiler temmuzdan itibaren gelmişti. Mesela, şimdi 2026'ya geldiğimizde Sayın Bakan, bize ifade edilen, Sayın Cevdet Yılmaz'ın ve Mehmet Şimşek'in söylediği, 653 milyar lira bu yılın -şu çizginin içerisine alınmış, dikkörtgenin içerisine alınmış ilk şeyden bahsediyorum- deprem harcaması olacak, bütçeye konulan ödenek bu ancak bahsettiğim, Temmuz 2023'te yapılan vergi düzenlemeleri nedeniyle elde edileceğimiz vergi geliri 1 trilyon 313 milyar lira. Yani bu yıl için söylüyorum; 660 milyar lira, aslında, baktığımızda hazineye para kalacak deprem harcamalarını yaptıktan sonra deprem nedeniyle artırılan vergiler üzerinden. Şunu söylemeye çalışıyorum: Yani burada eğer bizim bir miktar daha ihtiyacımız varsa aslında vatandaş bu vergilere... Bakın, bu vergileri, KDV oranlarını her sıkıştığımızda IMF bize "Şu KDV oranlarını artırın; 18'i 20 yapın, bir kısım 8'leri genel KDV oranına getirin." derdi. Bunların hiçbirisini hiçbir zaman yapmadık biz, hep direndik çünkü bunun ekonomiye ciddi bir yük getireceğini söyledik fakat bu depremden sonra bunlar yapıldı ve vatandaşın da hiç kimsenin de gıkı çıkmadı. Dolayısıyla bu vergilerin konuluş amacı, depremin yaralarını sarmak. Tabii, deprem birkaç yıllık harcama ama bunlar kalıcı olarak konuldu.

Şimdi, aşağıdaki en son satıra bakarsanız -onu da milyar dolar cinsinden söyleyelim- Sayın Bakan, 2023-28 döneminde aslında toplamda, bütçe dokümanlarında ifade edilen yapılmış ve yapılacak olan harcamalar 105 milyar dolar. Yani 105 milyar doların bir kısmı 2025'e kadar yapıldı, sonrası da yapılacak diye şu anda beyan ediliyor ama topladığımız ve toplayacağımız vergi 2028'e kadar 159 milyar dolar. Dolayısıyla orada hazineye kalan 54 milyar dolarlık bir marjın olduğunu bilmenizi isterim.

Şimdi, bununla ilgili olarak Kentsel Dönüşüm Başkanlığına borçlanma yetkisi alan bir kanun teklifi, biliyorsunuz, şu anda Genel Kurulda görüşülüyor; bu çok yanlış Sayın Bakan. Tamam, kentsel dönüşüm meselesi çok önemlidir, Türkiye'nin ciddi bir sorunudur, deprem bölgesindeyiz, yapı stokumuzun yenilenmesi gerekiyor ama şu anda merkezî yönetim bütçesi içerisinde hiçbir özel bütçeli kuruluşun, hazineden başka hiçbirisinin borçlanma yetkisi yok. Bu bir kara deliktir, bu sistemi de bozacak bir şeydir; dolayısıyla bundan vazgeçin. Eğer paraya ihtiyacınız varsa buraya daha fazla ödenek koyalım yani bütçe imkânlarını buraya daha fazla seferber edelim çünkü nihayetinde özel bütçeli bir kuruluştur, hazine transferleriyle daha çok hayatını devam ettirir özel bütçeli kuruluşlar, buraya daha fazla kaynak koyabiliriz. Az önce bahsettiğim gibi, depremin bir kısmını da burada kentsel dönüşüm için de kullanırsak... Elimizde zaten 54 milyar dolarlık 2028'e kadar oluşacak fazladan bir kaynağınız var, bunu da burada ifade etmek isterim.

Şimdi, tabii, Türkiye'nin şu anda en güncel meselelerinden bir tanesi kira meselesi ve konut sahiplenme meselesi, özellikle ilk konut anlamında. Şimdi, hani 2002'yle hep mukayese ediliyor ya, 2002 yılında Türkiye'de -bu orana dikkatinizi çekmek isterim arkadaşlar- konut sahipliği oranı yani 1'den fazla, 1 veya 1'den fazla konuta sahip olan hanelerin oranı yüzde 73,1'miş. Bu oran 2014'ten sonra -bunlar Türkiye İstatistik Kurumu rakamlarıdır- radikal bir şekilde düşmeye başlıyor, 2024 rakamı 55,8; yirmi iki yılda 17,3 puan gibi çok fevkalade bir oran düşüşü var konut sahipliği anlamında. Dünya ortalaması ne burada? Burada başka ülkeler var; işte, komünizmden kalan ülkelerde bu oranlar çok yüksek, yüzde 90'larda ama mesela bizim gibi orta gelirde olan veya yeni yüksek gelire geçen Şili, Meksika gibi ülkeler var, buralarda da 60'ların üzerinde. Mesela Şili'de 61,8; Meksika'da 69,6 olan oranın bizde 55,8'e kadar düşmesi çok çok fevkalade düşük. Dünya ortalaması da 65,7 yani bizden tam 10 puan yüksek dünya ortalaması konut sahipliğinde.

Şimdi, konut sahipliği oranı böyle devam ederken hane başına düşen konut sayısında da aslında bir şey var, burada farklı, çelişkili bir durum var yani konut sahipliği oranı düşüyor fakat hane başına düşen toplam konut sayısı da artıyor. 2001 yılında 1,07 hane başına düşen konut sayısı yani 1'den fazla konutları olduğu için insanların, 2023 yılında bu 1,57'ye çıkıyor arkadaşlar. Yani burada bir tuhaflık var, konut sahipliği düşüyor fakat hane başına düşen konut sayısı artıyor. Bunun anlamı şu: Yani ilk konut edinimi zor, yeni haneler, özellikle yeni evlenenler, yeni hane olanlar, aile olanlar konut elde edemiyor fakat Türkiye'de hane başına düşen konut sayısı artıyor çünkü 1'den fazla olanlar çok rahat bir şekilde 2'nci, 3'üncü, 5'inci konutlarına sahip oluyorlar. Dolayısıyla burada sosyal adalet açısından ciddi bir problem olduğunu görmek lazım. Aslında problem konut sayısında değil, öyle anlaşıyor ki problem, konutların dağılımında yani Türkiye genelinde dağılımında.

Şimdi, yapı stokuna baktığımızda, "Deprem bölgesiyiz." diyoruz... Fazla uzatmayacağım ama bir makaleden buldum bu rakamları, bunlar Türkiye İstatistik Kurumu rakamları değil ama onlar da değişik kaynaklardan almış. 2000 sonrası yapılan konutların toplam stok içerisindeki payı 47,4. Dolayısıyla bizim konutlarımızın yüzde 53'lük kısmının hâlâ 2000 öncesi o deprem yönergelerinden önce yapılan konutlar olduğunu söylemek lazım.

Tabii, şimdi, sorun büyük olduğu için siz de Hükümet olarak elbette -Hükümet çözüm makamıdır- çözüm üretmek durumundasınız. "500 Bin Konut Projesi" diye bir projeyi "Yüzyılın Konut Projesi" olarak bir proje takdim ettiniz. Yani biz bunu kesinlikle iyi karşılıyoruz güzel bir şey, yapılması gereken bir şey ama buna gelmeden önce önceden söylediğiniz sözler var, onlara bir bakmak lazım. Şimdi, bir kısım arkadaşlar da bahsetti, "İlk Evim Projesi" bunlarla ilgili Sayın Bakan. Hiç tanımadığımız, numarası bizde kayıtlı olmayan yüzlerce kişiden mesajlar aldık yani insanlar bu konuda çok sıkıntılı, bunu soruyorlar, bunu size sormamızı istiyorlar ne olacak diye. Birazdan detaylarını söyleyeceğim. Mesela, burayla ilgili herhangi bir gelişmenin olmadığı bize ifade ediliyor İlk Evim Arsa Projesi'nde. Yine, Yarısı Bizden Kampanyası başlatıldı 2023'te. Böyle seçim dönemlerinden önce bu tür kampanyalar başlatıyorsunuz fakat buradan herhangi bir sonuç almadan, daha çivi çakılmadan yeni müddetlerle milleti buluşturuyorsunuz. O zaman ister istemez bir güvensizlik oluyor değil mi? Kimde olsa oluşur. Önceki 1 Milyon Konut Projesi sözü ne oldu? Orayla ilgili hiçbir gelişme yokken şimdi 500 binin yapılacağına biz nasıl inanacağız? Mesela, İlk Evim'le ilgili olarak insanlar şunları sormamızı istiyor size, diyorlar ki: "Yani biz para yatırdık, ödemeye de devam ediyoruz. 'Arsanız hazır.' denildi. TOKİ'ye gidiyoruz, TOKİ diyor ki 'Sizin ilçenizde buraya tahsis edilmiş bir arsa yok.' " Kimi yerlerde bu söyleniyor, kimi yerlerde arsa belli bölgelerde tahsis edilmiş ama parsellenmemiş, parsellenen yerde "Altyapı yok." deniliyor. Herkesin şu anda sorunu bu ve işin tuhaf tarafı şu, insanlar bunun farkında yani bize şunu diyorlar: " 'Arsa yok.' denilen il ve ilçelerde 500 Bin Konut Projesi kapsamında konut dağıtılacağı söyleniyor. E, bize yoksa öbür tarafa nasıl bulacaksınız?" İnsanlar bu soruyu sormamızı istiyorlar. Dolayısıyla hayal kırıklığına uğradıklarını söylüyorlar, "Hayal satılıyor." diye ifadeler var. Bu konuda biraz daha dikkatli olmak gerekir. Dolayısıyla gerçekten büyük bir sorun; şu anda artık bir ev sahibi olmak yani insanların sıfırdan ev sahibi olması çok zor. Karı koca çalışıyor olsa bile yani beyaz yaka olsa bile bunun çok zorlaştığı bu ortamda mutlak surette bizim devlet olarak buralara kaynak tahsis etmemiz gerekir ama bunu yaparken de bunların sözde kalmaması lazım. Önce verilen sözleri tutacağız, önce "İlk Evim, İlk Arsam" ya da o proje her neyse o projeyle ilgili bir gelişme kaydedilsin ki biz bilelim, bu 500 bin konuttan da netice alacağız diye bir iyi niyet besleyebilelim veya moral bulabilelim.

Şimdi, tabii, Damla Kent hissesi meselesi var Sayın Bakan, siz de takip ediyorsunuzdur. Bunlar 14 Ağustos 2025'te halka arz edildi borsamızda. Şimdi, tabii, burada büyük bir mağduriyet var. Nominal olarak Türk lirası cinsinden -26 Kasım itibarıyla söylüyorum- yüzde 22,5 kayıp var. Yani insanlar buraya güvendi, paralarını bozdurdu, ondan sonra altınını bozdurdu, dövizini bozdurdu buraya getirdi fakat bırakın altın döviz cinsinden olmayı, burada TL cinsinden bir düşüş var. Bunun nedeninin ne olduğunu biraz anlayabiliyoruz çünkü mahkeme kararları var. İşin altyapısı hazırlanmamış, hiçbir şey hazırlanmadan adım atılmış, şimdi mahkemelere takılıyor tabii ki. Ama insanlar burada diyor ki: "Arkadaş, ben altın bozdurdum." Bakın, o gün altın bozduran birisinin kaybı Sayın Bakan, tam yüzde 39,8; yüzde 40 kaybı var altın cinsinden. Bunu niye altınla mukayese ediyorum? Ben başka bir şeyi altınla mukayese etmem ama bunlar birikimlerden olduğu için bizim insanlarımızda nedir; ya altındır ya dolardır ya da mevduattır. Dolar cinsinden baktığımızda yüzde 25,9'luk kayıp var bugün itibarıyla. Dolayısıyla bu mağduriyetlerin giderilmesi lazım. Buradaki temel problem neyse ona bir bakmak lazım. Yani mahkeme kararlarına ilişkin burada elimde de bilgiler var ama anladığımız kadarıyla işin altyapısı hazırlanmadan birtakım şeyler sunulmuş ama maalesef burada da insanlar tam umutlanmışlar, işte "Biraz biriktireceğiz, biriktireceğiz, en sonunda bir ev sahibi olacağız." derken şu anda paralarının eridiğini görüyor insanlar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Buyurun.

ERHAN USTA (Samsun) - Şimdi, Çevre ve Şehircilik Bakanısınız Sayın Bakan, tabii, çevreyi korumak hepimizin görevi ama en fazla sizin göreviniz; devlet adına, Hükümet adına çevreyi korumak sizin göreviniz. Bakın, Samsun'dan ben örnek vereceğim. Şimdi, Samsun'da, biliyorsunuz, Eti Bakır var -Cengiz Holding- malum bu Cengiz Holding her yerde çıkıyor karşımıza zaten. Şimdi, buraya bir "ÇED Olumlu" raporu veriliyor. Neyle ilgili? Samsun'da fosforik ve sülfürik asit gibi tehlikeli kimyasalların depolanacağı Depolama Amaçlı İlave Dolgu Alanı Projesi'ne "ÇED Olumlu" raporu verilmiş. Yani bu çok fevkalade yanlış bir durum çünkü denize dolgu yapılacak ve burada da bir kısım kimyasalların depolanacağı söyleniyor. Buna nasıl olumlu rapor verilir? Şu anda meslek odaları Samsun'da ayağa kalkmış durumda. Bu işi bilen insanlar "Böyle bir şey olmaz." diyor fakat bununla ilgili "ÇED Olumlu" raporu maalesef verilmiş. Bunun tekrar bir gözden geçirmesi lazım Sayın Bakan yani hakikaten bunu kabul etmek mümkün değil. Bakın, bu aynı kişiler Samsun'un deniz dolgusunu, yollarını yaptılar -yani depolama falan değil- yaptığı yollar ortada. Yolları su basıyor, denizin altında kaldı yollar. Düşünün, bunlara bir de kimyasalları depolayacağı deniz dolgu alanları yapılması konusunda yetki veriliyor, ÇED raporu veriliyor, olumlu görüş veriliyor, izin veriliyor. Ya, bu su bedava falan değil, bu su bizim; bu halk sağlığı, bu gıda güvenliği açısından Çarşamba Ovası'nı dahi etkileyecek bir durum yani ovayı tamamen bitirecek bir durum. Bu konunun tekrar gözden geçirilmesi lazım.

Şimdi, ikinci husus, bir de siz ne yaptınız, bir yönetmelik çıkardınız. Bu, bizim yine Eti Bakır da ilgilendiriyor, Cengiz Holdingi de ilgilendiriyor ama onun dışında başka yerleri de ilgilendirecek bir durum. Deniz tabanına atık boşaltma imkânı tanıyor 23 Ekim 2025'te yapılan yönetmelik değişikliğiyle. Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği'ndeki değişikliklerle tehlikesiz, inorganik atıkların 250 metreden derin bölgelere boru hattıyla dökülmesine izin veriliyor Sayın Bakan; burada asit ve bakır atıkları denize boşaltılacak. Buna bilim insanları tamamen karşı çıkıyor, "Bu olacak bir şey değil." diyorlar yani bunları yapmayalım. Eti Bakırın kazandığından daha fazlasını burada çevre olarak, hem su olarak hem toprak olarak biz kaybedeceğiz, oradaki deniz canlılarını kaybedeceğiz. Yani bununla ilgili 250 metre falan, öyle çok fazla bir şey değil. Buraya her türlü atığı getirip boşaltacaklar. Bununla ilgili bu değişiklik niye yapıldı, kimin baskısıyla yapıldı, neye istinaden yaptınız? Lütfen bu konuda bize bir cevap verin. Bu nedir, ne değildir; bunu anlayalım. Bu sadece Samsun için değil tabii, bu genel bir yönetmelik değişikliği, yarın başka yerde de karşımıza çıkacak ama Samsun'da bu konu çok hassas bir konu. Bakın, şimdi, burada deniliyor ki: "Karbonu denizin tabanında depolanması, çevre mühendisliği disiplinin reddettiği bir uygulamadır. Uzun dönemde okyanus asitlenmesi, bentik yaşam kaybı ve karbon kaçağı gibi geri dönüşmez riskler görmezden gelinmiştir. Bu düzenleme, Türkiye'nin su varlıklarına yönelik ağır ve sonuçları belli olmayan müdahaleler sonucunu doğuracaktır."

Şimdi, Sayın Bakan, konuşmanızda ben hava kirliliğine ilişkin bir hususa rastlayamadım hatta konuşmanızda olmadığı gibi Sürdürülebilir Çevre ve İklim Değişikliği Programı'nda, bakın, hava kirliliğine ilişkin ne hiçbir gösterge var ne bir hedef var. Böyle bir

çevre programı olabilir mi? Hâlbuki bizim, 2024'te Türkiye'nin tek bir ili dahi Dünya Sağlık Örgütü'nün önerdiği seviyede temiz hava kategorisinde değil. Yani hava kirliliğinin bu kadar çok problem olduğu bir ülkede, şehirlerimizin hava kirliliği riskiyle tamamen yüz yüze olduğu bir ortamda sizin programınızın hiçbir şekilde hava kirliliği ilişkin bir göstergesi yok. Dolayısıyla buna ilişkin muhtemelen bir çabanız da yok. E, kuraklık Türkiye'nin en büyük problemi; konuşmanızda hiç kuraklıktan bahsetmediniz. Yeşil alanlarla ilgili problem var. Şu çalışmada 344 tane şehir var, sadece İstanbul girmiş; o da en alt sıralarda, 313'üncü sırada yeşillik açısından.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ERHAN USTA (Samsun) - Dolayısıyla yeşillenmeyle ilgili de çok ciddi problemlerimiz var. Bu problemlerin çözülmesini sizlerden bekliyoruz.

Bütçenizin bu yönde kullanılmasının milletimiz için faydalı olacağını ifade ediyor, heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim.

Sayın Resul Kurt...

RESUL KURT (Adıyaman) - Sayın Başkanım, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun değerli üyeleri, Sayın Bakanım, kıymetli bürokratlar, çok değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Kapsamlı sunumları için Sayın Bakanımıza, bütçenin hazırlanmasında katkıları ve emekleri için de ilgili bürokratlara çok teşekkür ediyoruz.

Bakanlığımızın 2026 yılı bütçesinin ülkemize, milletimize, çiftçilerimize, üreticilerimize hayırlı olmasını diliyorum.

Türkiye'nin en önemli bakanlıklarından biri olan Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımız, şehirlerimizin sağlıklı, güvenli, dirençli bir şekilde gelişmesi için ülkemizin en kritik sorumluluklarını üstlenen bir kurumdur. Deprem risk yönetimi, kentleşme politikaları, kentsel dönüşüm uygulamaları, çevre koruma, iklim değişikliğiyle mücadele, yerel yönetimler, tapu ve kadastro, altyapı ve üstyapı projeleri, planlama ve mimari standartların belirlenmesi gibi Türkiye'nin geleceğini şekillendiren temel alanlarda görev yapmakta ve tüm vatandaşlarımıza dokunmaktadır.

Özellikle afet sonrası yeniden yapılaşma süreçlerinde TOKİ, Emlak Konut, Yapı İşleri Genel Müdürlüğü ve Kentsel Dönüşüm Başkanlığıyla birlikte konut üretiminden yolların yenilenmesine kadar, içme suyu ve kanalizasyon hatlarına kadar, tarihi yapıların restorasyonuna kadar birçok konuda Çevre ve Şehircilik Bakanlığımızın çok gayretli çalışmalarına şahitlik ediyoruz. Bakanlığımızın ortaya koyduğu bu vizyon, şehirlerimizi sadece bugünün ihtiyaçlarına göre değil geleceğin şartlarına karşı da dayanıklı hâle getirme hedefinin güçlü bir ifadesidir.

Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın güçlü liderliği, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımızın kararlı öncülüğünde yürütülen asrın yeniden inşa seferberliği, 6 Şubat depremlerinin ardından milletimize hem umut hem güven vermiş; devletimizin şefkatini, kapasitesini ve sözünün arkasında durma iradesini tüm dünyaya göstermiştir.

Biraz önce, CHP Elâzığ Milletvekili Sayın Gürsel Erol deprem bölgesiyle ilgili -Şamil Ayrım'ın ifadesiyle- sözlerini yürekten söyledi, hakikaten çok yürekten konuştu.

CAVİT ARI (Antalya) - Ya, işinize geldi mi "yürekten" oluyor.

RESUL KURT (Adıyaman) - Deprem bölgesinin imar, inşaat çalışmalarına ilişkin konuşması ve değerlendirmeleri için Sayın Gürsel Erol'a teşekkür ediyorum.

Depremi ilk anından itibaren yalnızca yaraların sarılması değil şehirlerimizin yeniden ayağa kaldırılması, yaşamın normalleşmesi için tarihimizin en büyük konut ve kentleşme hamlesi başlatılmıştır. Bugün deprem bölgesinde TOKİ, Emlak Konut, Yapı İşleri, Kentsel Dönüşüm Başkanlığımızın koordinasyonu ile 11 ilde, 174 farklı alanda, 3.481 şantiyede 200 bin mimar, mühendis, işçiden oluşan dev bir kadro sahada çalışmalarını sürdürüyor.

15 Kasım'da Adıyaman'da Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın da katılımıyla, Sayın Bakanımızın da bulunduğu kura töreniyle 36.884 konut, 3.282 iş yeri, 5.176 köy evi, toplam 45.342 konut, iş yeri ve köy evi teslim edilmiştir. Toplam konut, iş yeri ve köy evi teslim sayısı 350.178 bağımsız bölüme ulaşmıştır. Ayrıca, deprem bölgemizde konutlar ve iş yerleriyle birlikte Gençlik ve Spor Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, üniversiteler, Millî Eğitim Bakanlığı, okul yatırımları gibi yatırımlarda da Bakanlığımızın desteklerini görmekteyiz. Bu rakamlar, sadece yapı üretiminin değil millet-devlet kenetlenmesinin, afet yönetim kapasitemizin ve toparlanma hızımızın somut göstergesidir.

TOKİ Başkanlığı tarafından "Yüzyılın Konut Projesi" olarak adlandırılan, 2025 yılı 500 Bin Sosyal Konut Projesi kapsamında inşa ettirilecek konutlar için de halkımız adına teşekkür ediyorum.

2025 sonunda deprem bölgesinde 358.859 konut, 31.307 iş yeri, 62.817 köy evi olmak üzere toplam 452.983 bağımsız bölümün tamamlanması hedeflenmektedir. Bu hız, dünyada eş benzeri olmayan bir yeniden inşa refleksidir.

Kahramanmaraş merkezli depremlerde en ağır hasarı alan illerden biri olan seçim bölgem, memleketim Adıyaman'da bugüne kadar 29.966 konut, 1.837 iş yeri, 6.730 köy evi olmak üzere toplam 38.533 bağımsız bölüm teslim edilmiştir. 2025 sonu itibarıyla 30.835 konut, 2.580 iş yeri, 10.158 köy evi olmak üzere Adıyaman'da 43.573 bağımsız bölümün tamamlanması öngörülmektedir. Bu tablo, Adıyaman'da yalnızca yaraların sarılmadığını, yeni bir şehirleşme vizyonunun hayata geçtiğini de göstermektedir.

Emlak Konut tarafından Adıyaman merkezde 349.427 metrekare alanda, 160 blokta 3.159 bağımsız bölüm inşa edilmektedir. TOKİ tarafından Mara ve Musalla Mahallelerinde 1.179 konut, 134 iş yeri tamamlanmış, 419 konut teslim edilmiş; kalan iş yeri ve konutlar ise yıl sonuna kadar tamamlanarak teslim edilecektir.

Sayın Bakanım, bildiğiniz üzere, Adıyaman'da sizlerin vizyon projesi olarak Çarşı Proje'miz var. Adıyaman merkezde yürütülen Çarşı Projesi sahada çok yüksek bir memnuniyet oluşturmuştur. Tüm emeklerimiz, çalışmalarınız ve destekleriniz için ne kadar teşekkür etsek azdır. Esnafımızın, ticaret hayatımızın, hemşehrilerimizin çok büyük bir bölümü şehir merkezinin yeniden canlanmasından duyduğu memnuniyeti açıkça ifade etmektedir. Ancak bununla birlikte kentsel dönüşüm modeliyle yapılacağı açıklanan Çarşı Projesi'nin kalan etaplarının da rezerv alan ilan edilerek Bakanlığımızın yüksek tecrübe ve sizlerin vizyonuyla 2, 3 ve 4'üncü etaplarının yeniden programa alınması için de hemşehrilerimizden çok güçlü bir talep bulunmaktadır. Bu etapların

birleştirilerek tek planlama içinde ele alınması kent merkezinin bütünlüğünü sağlayacak, ticari sürekliliği güçlendirecek, yaya akışındaki geçici boşlukları ortadan kaldıracak, esnafın toparlanma sürecini hızlandıracak; bu büyük projeye ihtiyacımız var. Adıyaman'ın ekonomik ve sosyal normalleşmesi adına Çarşı Projesi'nin ivedilikle devam ettirilmesi şehrimizde büyük bir beklenti ve umut oluşturmaktadır.

Adıyaman İndere'de, 700 futbol sahasına eş değer 5 milyon metrekare alan üzerinde 10 bin mühendis, mimar ve işçinin çalışmasıyla 16.467 konut, 355 iş yeri, toplam 16.822 bağımsız bölüm inşa edilmektedir.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Güzelmansur, Sayın Bakanı meşgul etmeyelim lütfen.

RESUL KURT (Adıyaman) - 9 binden fazla bağımsız bölüm teslim edilmiş, hemşehrilerimiz güvenli yuvalarında yaşamlarına başlamıştır. 2025 sonu itibarıyla İndere tamamlandığında 100 bin kişiye güvenli yaşam alanı, 550 bin metrekare yeşil alan, 9,5 kilometre yürüyüş parkuru, 18 okul, 9 sağlık tesisi, 14 sosyokültürel alan, 9 kamu binasıyla modern, güvenilir, yaşanabilir, yeni bir şehir kurulmuş olacaktır.

Sayın Bakanım, son açıklanan 500 Bin Sosyal Konut Kampanyası çerçevesinde vatandaşlarımızdan Adıyaman özelinde de çok yoğun bir talep bulunmaktadır. Deprem sonrası henüz hak sahipliği kapsamına girmeyen geniş bir kiracı kesimi var, bu kampanyayı yeni bir fırsat ve umut kapısı olarak görmektedir. Bu nedenle, Adıyaman'a sosyal konut kontenjanının artırılması, başvuru ve hak sahipliği süreçlerinde deprem bölgesine öncelik verilmesi, ödeme koşullarında özel kolaylıklar sağlanması Adıyaman'ın sosyoekonomik açıdan toparlanması için büyük önem taşımaktadır. 500 Bin Sosyal Konut Kampanyası kapsamında Adıyaman'a 6.620 sosyal konut projesi ayrılmış olup bunun için de teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Sayın Bakanım, kent merkezi çarşı alanındaki süreçlerin hızlandırılması esnafımızın ekonomik toparlanmasını güçlendirecektir. Detaylıca açıkladığım üzere Çarşı Projesi'nin 2, 3 ve 4'üncü etaplarının birleştirilerek başlatılmasıyla şehir merkezinin bütüncül şekilde ayağa kalkmasını sağlayacak projeye desteklerinizi bekliyoruz. Köy evleri altyapılarının yol, içme suyu, kanalizasyonla eş zamanlı bitirilmesi önem arz etmektedir. İndere'de sosyal donatı ve kamu hizmet binalarının konut teslimleriyle paralel değerlendirilmesi gerekmektedir. Ağır hasarlı bölgelerde kentsel dönüşümün 2'nci etap planlamalarının vakit kaybedilmeden başlatılması önem arz ediyor. Ayrıca, Adıyaman Eğriçay Millet Bahçesi Proje'mizin daha aktif ve sosyal tesisler yaparak faydalı olmasını sağlayacağınızı ümit ediyoruz.

Bu vesileyle, ilk andan itibaren Adıyaman'a desteklerini esirgemeyen Sayın Cumhurbaşkanımıza, Sayın Bakanımıza, TOKİ, Emlak Konut, Yapı İşleri ve tüm kurumlarımıza, 200 bin emekçi kardeşimize şükranlarımı sunuyorum. Milletimizin bize emanet ettiği sorumluluğun bilinciyle Adıyaman'ımız için çalışmaya kararlılıkla devam edeceğiz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

RESUL KURT (Adıyaman) - Sayın Başkanım, hemen bitiriyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Buyurun.

RESUL KURT (Adıyaman) - Sözlerime son verirken Bakanlık bütçesinin hayırlı olmasını diliyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Kurt, teşekkür ederiz.

Sayın Yaşar Kırkpınar...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Evet, çok teşekkür ediyorum.

Sayın Başkanım, kıymetli milletvekillerimiz, çok Saygıdeğer Bakanım, Kıymetli Bakan Yardımcılarımız, değerli bürokratlarımız, basınımızın saygıdeğer mensupları; ben de hepinizi saygıyla, sevgiyle selamlıyorum.

Sayın Bakanım, bütçenizin hayırlı ve bereketli olmasını temenni ediyorum.

Tabii, bugün çok önemli bir bakanlığın bütçesini görüşüyoruz. Çevreden imara, iklimden şehirciliğe, kadastrodan mülkiyete, meteorolojiden afete, kültürden medeniyetlere, her alanla ilgili Bakanlığınızın bir alanı var, ilgisi var dolayısıyla çok büyük bir çaba sarf ediyorsunuz. Başta size ve ekip arkadaşlarınıza bu özverili çalışmalarınızdan dolayı teşekkürlerimizi ve en kalbî şükranlarımızı arz ediyoruz.

Tabii, AK PARTİ hükümetleri olarak her alanda olduğu gibi bu alanda da devasa işler yaptık hatta dünyanın en büyük konut seferberliğini yaptınız ve başardınız. Bizler, sizlerle ve ekibinizle gurur duyuyoruz; Allah sizleri nazardan saklasın, korusun çünkü saatte 23 konut üretiyoruz, günlük olarak 550 konut üretiyoruz. Şu an, konuşmama başladığımda ve konuşmam bittiğinde de 4 konut üretmiş olacaksınız; dolayısıyla gerçekten dünyada eşi benzeri olmayan bir konut seferberliği. Bu da bizi tabii, ülkemizle, Bakanlığımızla, mühendisimizle, işçimizle, ülke insanımızla gurur duymaya götürüyor. Bunun en bariz örneği, geçen haftalarda, Sayın Cumhurbaşkanımız Adıyaman'da 350.000'inci konutun anahtarını teslim etti. Tabii, muhalefet partilerinden hak teslimi yapanlar var, teşekkür edenler var ama çok ağır, mesnetsiz eleştirilerde bulunanlar da var. Özellikle aslında ben onlara cevap verecektim fakat konuşmacılardan birisinin -söz verdiğimizizi- "Sadece 350 bin konut yaptınız." diye bir eleştirisi olmuştu. Bu bakışa, bu zihniyete gerçekten verilebilecek hiçbir cevabın olmadığını da ben ifade etmek istiyorum. O "sadece 350 bin konut" dediği, bunlar sayıdan, rakamdan ibaret değil; altyapısıyla, üstyapısıyla, sosyal donatılarıyla dünyada eşi benzeri olmayan bir dönüşümden, bir başarıdan, bir başarı hikâyesinden bahsediyoruz. Bundan dolayı sizlere ve ekibinize tekrar teşekkür ediyorum.

Yine, Sayın Bakanım, özellikle İzmir, belki deprem bölgesi değil ama bu anlamda biraz mağdur bir ilimiz. İlimizle ilgili de ben birkaç hususu burada sizlere ifade etmek istiyorum, hem de Bakanlığınızın ilimize yaptığı bazı şeyleri burada bir kere daha ifade etmek istiyorum. Devletimizin, merkezî Hükümetimizin ve TOKİ'nin İzmir'e yaptığı yatırım ve imar çalışmalarının sonuçları nettir, bunları ifade etmek istiyorum.

Bugüne kadar İzmir'de toplam 20 bin konutun inşa edildiğini, tamamlandığını, sahada ilave çalışmaların, önemli yatırımların da devam ettiğini özellikle ifade etmek istiyorum. Yine, 2020'de Seferihisar merkezli İzmir depremi sonrasında acil ihtiyaçları karşılamak ve hak sahiplerini yeni yuvalarına kavuşturmak amacıyla TOKİ tarafından ihale edilen program çerçevesinde 5.061 konutluk bir planlama yapılmış, bu programda konutlar tamamlanarak hak sahiplerine zamanında teslim edilmiştir. Bu rakamlar, depremzedelerimize hızlı konut sağlayabilmek için yürütülen seferberliğin büyüklüğünü de bize göstermektedir. Yine, bu yıl

içerisinde Ödemiş ilçemizde yaşanan orman yangını sonrasında devletimiz boş durmadı, Bakanlık ve TOKİ koordinasyonu ile yangında ağır hasar gören mahalleler için 138 köy evi ile 21 ahır ve diğer ortak kullanım tesislerini kapsayan yeniden inşaat programı başlatıldı. Bunların temeli atıldı, şu an hızlı bir şekilde devam ediyor. İnşallah, söz verdiğimiz süre içerisinde de bunları hemşehrilerimize teslim edeceğiz. Aynı şekilde, Seferihisar ilçemizde de 143 konut inşaatı edilerek vatandaşlarımıza bu kapsamda teslim edilecek.

Bakanlığımızın açıkladığı diğer somut veri ise yatırım büyüklüğüdür. İzmir'de yürütülen dönüşüm ve yapım çalışmalarının toplam yatırım değerinin 30 milyar TL'yi aştığını ifade etmek istiyorum. Yine, sahada 10 milyar TL değerinde yatırımlarımız da devam ediyor. Yine, Yüzyılın Konut Projesi kapsamında İzmir'imize 21.520 sosyal konut inşaatı edilecek. Bunun için de teşekkür ediyoruz. Tabii ki bu rakamlar, sadece beton ve demirden ibaret olmayan; altyapı, sosyal donatılar, eğitim ve sağlık tesisleriyle birlikte kentin geleceğine de yapılan birer yatırımlardır. Bu başarılar elbette tek başına yeterli değil. İzmir'in her bir ilçesinde, her bir mahallesinde yapılacak daha çok iş, tamamlanacak daha çok projelerimiz var. Biz bunun için çalışmaya, üretmeye, İzmir'imize değer katmaya devam edeceğiz.

Diğer taraftan, İzmir'imizle ilgili... Sayın Bakanım, tabii, İzmir, Türkiye'nin en kıymetli şehirlerinden biri olmasına rağmen yerel yönetimin yıllardır çözemediği kronik sorunların altında maalesef ezilmektedir.

CAVİT ARI (Antalya) - İktidar çözecek onları, iktidar! İktidar imkânlarıyla çözülmesi gereken şeyleri yapamadınız, Belediyenin üstüne atmayın.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Sayın Bakanım, siz buna da şahitsiniz çünkü hem deprem sürecinde hem de körfezin kirlendiği süreçte sizler bizlere bu anlamda yoldaşlık ettiniz, arkadaşlık ettiniz.

CAVİT ARI (Antalya) - Körfezi temizleyecek olan iktidardır. Devlet imkânlarıyla iktidar temizleyemedi, şimdi Belediyeye mi suç atıyorsun Yaşar Bey? Bir İzmir Vekili olarak sana yakışmıyor.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - İzmir'de olayları bizzat, çok iyi, yakından biliyorsunuz.

CAVİT ARI (Antalya) - Eleştiri yapacağına Sayın Bakan'a söyle de çözüm üretsin oraya.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Bugün, İzmirli hemşehrilerimiz altyapıdan üst yapıya, trafikten kötü kokuya, körfez kirliliğinden kentsel dönüşüm eksikliğine kadar günlük hayatlarını doğrudan etkileyen ciddi sorunlara karşı karşıyadır.

CAVİT ARI (Antalya) - Yaşar Bey, iktidarın çözmesi gereken, devlet imkânlarıyla çözmesi gereken konuları devlet olarak çözememişsin, Belediyeye atıyorsun.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Arı...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Altyapı yetersizdir.

CAVİT ARI (Antalya) - İzmir Vekili olarak sana çözüm bulmak düşer.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Arı, lütfen...

CAVİT ARI (Antalya) - Doğruyu söylemek zorundayım Başkanım.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - En ufak bir yağışta sokaklar göle dönmekte, kanalizasyonlar taşmakta, şehrin merkezi de dâhil çağ dışı görüntülere İzmir maalesef sahne olmaktadır.

CAVİT ARI (Antalya) - Yaşar Bey, Sayın Bakan buradayken söyle de çözüm bulalım, çözüm!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Yine, trafik sorununda ise İzmir artık İstanbul'u aratacak düzeye gelmiştir.

CAVİT ARI (Antalya) - Devletin imkânlarından İzmir de yararlınsın, İzmir'i cezalandırmaya çalışmayın.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Plansızlık, koordinasyonsuzluk ve yatırım eksikliği nedeniyle vatandaşlarımız yollarda saatlerini ve günlerini kaybetmektedirler. Yine, kötü koku problemi İzmir'in marka değerine zarar vererek yaz aylarını da çekilmez hâle getiriyor. Körfezin temizlenmesi konusunda yıllardır verilen sözler tutulmamış, sorun giderek büyümüştür. Bugün, körfez, hak ettiği gibi bir yaşam alanı değil ihmallerin sembolü hâline gelmiştir. Bu konuda Bakanlık olarak her türlü yardımı yaptığınızı hatta bilim kurulu oluşturduğunuzu ve bu toplantıya da İzmir büyükşehir Belediyesinin katılmadığını gördük.

Yine, kentsel dönüşümle ilgili İzmir'de gerçekten taş üzerine taş konulmadığını da üzümlerle ifade etmek istiyorum. Deprem riski çok yüksek olan bir şehirde dönüşüm çalışmaları neredeyse ilerlememektedir, vatandaşlarımız kaderine terk edilmiştir. Oysa İzmir'in deprem gerçeği bahaneyi değil icraatı gerektirir. Tüm bu eksikliklere karşı Hükümetimiz İzmir'e sahip çıkmaya devam etmektedir. Bakanlığımız ve TOKİ aracılığıyla İzmir'e yüzlerce konut kazandırılmış, özellikle deprem sonrası yürütülen çalışmalar hızlı, kararlı ve vatandaş odaklı bir şekilde tamamlanmıştır. TOKİ'nin İzmir'de inşaat ettiği konutlar hem hız hem de kalite açısından örnek gösterilmiş, vatandaşlarımız tarafından da yüksek memnuniyet ifade edilmiştir.

CAVİT ARI (Antalya) - Yaşar Bey, Sayın Bakan'a söyleyin, devletin imkânlarıyla İzmir'e biraz katkıda bulunsun.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Sayın Bakanım, bizler İzmir milletvekilleri olarak özellikle çöp sorunumuza dikkat çekmek istiyoruz buradan.

CAVİT ARI (Antalya) - Gitmişsin, en dip yerlerden bir resim bulmuşsun, her bakan geldiğinde gösteriyorsun ya!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Çöp alanları tahsis ettiniz, bu çöp alanlarıyla ilgili gerçekten sizden yardım bekliyoruz. Birkaç alan gösterdiniz, sizin takibinizde biz bunu bekliyoruz.

CAVİT ARI (Antalya) - Yaşar Bey, nereden buldun bunu? Nereden uydurdun bunu? Ya, gidip bunları bulacağına İzmir'e biraz hizmet götürmekle meşgul ol.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Yine, Sayın Bakanım, İzmir Körfezi'nin hâli bu. Siz bunu bizden çok iyi biliyorsunuz. Zaten konuşma metninizde de buna yer vermişsiniz. İnşallah bunun da takibini hızlı bir şekilde hep birlikte yapacağız.

ORHAN YEGİN (Ankara) - İzmir'e reva gördüğünüz şeye bakın, yazıklar olsun!

CAVİT ARI (Antalya) - İzmir vekili olarak İzmir'e devletin imkânlarını sağlasaydın daha faydalı olurdun.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Değerli arkadaşlar, tabii, İzmir'de bir de bizler maalesef temiz su içemiyoruz.

CAVİT ARI (Antalya) - Sayenizde içemiyoruz Yaşar Bey.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - İzmir'de sağlanan suların da yaklaşık yüzde 30'u, yüzde 40'ı şebekede kayboluyor çünkü İzmir Büyükşehir Belediyesi gerekli olan altyapı yatırımını yapamadığı için barajlardan gelen suların büyük bir kısmı da henüz konutlara ulaşmadan kayboluyor.

CAVİT ARI (Antalya) - İzmir'e sağlıklı suyun gelmesini sağlamıyorsunuz Yaşar Bey. İktidarın imkânlarını İzmir'den kısıyorsunuz Yaşar Bey; biraz bununla meşgul ol.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Yine, tabii, Sayın Bakanım, İzmir'de kanalizasyon suları ile lağım suları birbirine karıştığı için...

CAVİT ARI (Antalya) - Devlet imkânlarının İzmir'e gelmesini sağla, vekil olarak sana düşen budur. Kıyıda köşede gidip çöp karıştırma!

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Arı, birazdan söz alacaksınız.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - ...bunlar da denize deşarj ediliyor ve körfez de bu şekilde kirletiliyor; özellikle buna da ben dikkat çekmek istiyorum.

CAVİT ARI (Antalya) - Çöp karıştıracağım diye vakit harcayacağına biraz Bakan Bey'le görüş de hizmet iste İzmir'e!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Tabii, İzmir'i yirmi beş yıldan beri yöneten Cumhuriyet Halk Partili Belediye çöpleri dökemediği için... İzmir'in güzel yaylalarına, çiçek kokan yaylalarına, çiçek kokan dağlarına maalesef İzmirli belediyeler çöp döküyorlar.

CAVİT ARI (Antalya) - Çöp karıştırıcılığı bırak Yaşar Bey, yakışmıyor sana! Bir tane resim bulmuşsun, her bakan geldiğinde aynı resmi kullanmaya yorulmadın mı Yaşar Bey? Sayın Bakana söyle, devlet imkânları gelsin İzmir'e.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Dolayısıyla bir İzmir Milletvekili olarak sizden yardım talep ediyoruz.

CAVİT ARI (Antalya) - Yaşar Bey, hizmetleri engelliyorsun, senin yüzünden gelmiyor. İzmirli bunları duyuyor.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Sen İzmir vekili değilsin. Gören de seni İzmirli sanacak, Antalya'yı bu kadar...

CAVİT ARI (Antalya) - Yanlış şeyler söylüyor. İzmir'e hizmetin gelmesini engelliyor Yaşar Bey.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - İzmirli olmayan milletvekillerimizin İzmir'i bilmedikleri için burada konuya müdahil olmalarını da yadırgadığımı ve kınadığımı ifade etmek istiyorum.

CAVİT ARI (Antalya) - İzmirli seni duyuyor Yaşar Bey.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Arı, lütfen... Siz de cevap vereceksiniz.

CAVİT ARI (Antalya) - İzmir'e hizmetin gelmesini engelliyor Yaşar Bey.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Sayın Bakanım, İzmir sahipsiz, İzmir'e sahip çıkmamanızı temenni ediyorum ve Bakanlığınızın 2026 yılı bütçesinin hayırlı ve bereketli olmasını temenni ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Kamuran Tanhan, buyurun .

CAVİT ARI (Antalya) - Bir tane çöp resmi bulmuş, bir ay boyunca aynı çöp kutusunu göstermekten yorulmadı Yaşar Bey! Bırak bu çöpleri karıştırmayı da biraz hizmet iste İzmir'e!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Bu konuşmaların ne kadar doğru olduğunu görmek istiyorsanız sizi İzmir'e davet ediyorum.

CAVİT ARI (Antalya) - Söyle de Bakan Bey biraz hizmet göndersin! İzmir'e giden hizmetleri sen engelliyorsun!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - İzmir'i bir görün, ondan sonra konuşun. Biz hep İzmir'deyiz ama İzmir'e hayatında bir kere gelmiş...

CAVİT ARI (Antalya) - İzmirli hayatından çok memnun, dört dörtlük İzmir'de yaşıyor, o yüzden de devamlı Cumhuriyet Halk Partisini seçiyor.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Tanhan'a söz verdim, lütfen...

Sayın Arı, beraber gidin, bakın, birbirinizle ikna edin; en güzeli o.

Sayın Tanhan, buyurun.

KAMURAN TANHAN (Mardin) - Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, kıymetli vekiller ve Bakanlığın bürokratları, basın emekçileri, hazırun; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tabii, böyle bir tartışmadan sonra konuşmak biraz zor olacak dikkatleri çekmek açısından.

Bakanlığınızın bütçesi, ülkenin dört bir yanında insanların nasıl yaşayacağına ilişkindir; kentlerin nasıl şekilleneceğini ve doğayla ilişkiyi nasıl kuracağını belirleyecek bir belgedir aslında Çevre ve Şehircilik Bakanlığının bütçesi. Dolayısıyla mesele, sadece para değil kent hakkı, barınma hakkı ve doğanın geleceğiyle ilgilidir. Bir zamanlar sağlam ve güvenli konut talebiyle gündeme gelen kentsel dönüşüm bugün arazi rantlarını büyüten bir araca dönüştüğü iddialarıyla gündeme gelmektedir, bu da iyi bir durum değil açığı.

Yine, 2026 bütçenizin kurgusuna baktığımızda, Bakanlığınız bütçesine "Şehircilik ve risk odaklı bütünleşik afet yönetimi" başlığı altında devasa bir kaynak ayrıldığı izlenimi yaratıyor. Ancak ayrıntılara baktığımızda görüyoruz ki 510,9 milyar TL'lik bütçenin 373,5 milyarı AFAD'a aktarılıyor. Bu kaynak, riski azaltmaya değil afet sonrası müdahaleye ayrılmış durumda diye gözüküyor. Kentsel dönüşümün kendi payı ise sadece 111 milyar TL'dir. Afet riski gerekçesiyle kamusal alanların tasfiye edildiği itirazları sıkça gündeme geliyor. Bugün Türkiye'nin pek çok kentinde afet riski söylemi ormanların, meraların, kıyıların ve kamusal arazilerin piyasaya açılması için gerekçe olarak kullanılmaktadır. Bu yaklaşım doğayı tehdit ettiği gibi sosyal dokuyu da parçalamaktadır. Kentler doğayla uyumlu bir geleceğin kurulduğu yerler olmak yerine sürekli satım sözleşmelerine konu edilmekte ve anlaşmazlıklara neden olmaktadır ne yazık ki.

Şimdi biraz da seçim bölgem olan Mardin'den, özellikle Nusaybin'den birkaç hususa dikkatinizi çekmek istiyorum Sayın Bakan. 2016 yılında ilan edilen riskli alan kararıyla başlayan süreç ve sonrasında yaşanan sokağa çıkma yasakları nedeniyle yurttaşlarımız bir kez daha mağdur edildi. Bakanlığınızın -dönemin Bakanlığı tabii ki- Nusaybin'de yapmış olduğu toplantı ve açıklamalarda şu taahhütlerde bulunmuştu: "Evlerimiz yıkılacak ama size karşılığında konut verilecek." denilmişti. Akabinde irtibat

ofisleri kesin muvafakat senetlerini imzaladı ama şimdilerde bu vatandaşlara bu taahhütlerin geçersiz olduğu yönünde tebligatlar yapılmakta.

Yine, hak sahiplerine hiçbir külfet olmayacak, ek bir külfet olmayacak sözü verilmişti ama aradan geçen on yılda yeniden vatandaşa ek maliyetler yüklendi. 2025 yılının başında halkın bir anda yüksek meblağlı borç tebligatlarıyla karşı karşıya kaldığını ifade ettik. Bu senenin başında "Konutunu boşalt, yoksa kolluk zoruyla çıkarırız." şeklinde tebligatlar da yapılmaya başlandı birçok vatandaşa. Beş yıl önce "Hak sahibisin." denilen yurttaş bugün "Borçlusun." demenin haksızlık olduğu kanaatindeyiz.

Bu da yetmiyormuş gibi Nusaybin'de 2016 yılından bugüne kadar hiçbir hak sahibine tapusu teslim edilmedi Sayın Bakan; taşınmazlar için söylüyorum, binalar için söylüyorum, arsalar için demiyorum; tapu sorunu çözülmedi. Bazı yurttaşlarının taşınmazları için verilen taahhütler eksik yerine getirildi. Kimi ailelere verilen bağımsız bölümler eski evlerin metrekare olarak karşılığıyla uyumsuzdur. İnsanların kendi mülkleri üzerinde yükselen TOKİ yapıları için tekrar tekrar borçlanmaları ve bu konuda şikâyet etmeleri, şikâyetlerini bize iletmeleri... Haklı olarak biz de size iletiyoruz.

Yine başka bir durum: 2016 yılında taahhüdü imzalayan tapu maliklerinin tapuları iptal edilmiş ve 5-10 metrekare olarak onlarca farklı tapulara, arsalarla bölüştürülmüş ve bu arsaların tamamı yeşil alanlara -imzalamayanlar için söylüyorum- ibadet alanlarına müşterek malik olarak tescil edilmiş. Bu da hukuki anlaşmazlıklara hatta kavgalara sebebiyet vermektedir.

Yine, taşınmazların bedelini talep edenler, özellikle arsa niteliğinde olanların taşınmazlarında hak kaybı çok fazla. Hesaplama yöntemi yanlış, kamulaştırma hukuku gözetilmiyor, gerçek bedel gözetilmiyor, bu durum da hukuki ihtilaflara neden oluyor, hem Bakanlığınızda hem vatandaşa hukuki anlamda bir külfet oluyor.

Sayın Bakan, Nusaybin'de on yıldır devam eden başta tapu sorunları olmak üzere kamulaştırma işlemlerinin bir an önce yapılması gerekmektedir. Bununla ilgili bir açıklama hatta bir müjde bekliyoruz bugün sizden. Nusaybin için özel bir soruşturma yapılması hâlinde hak sahibi olmayan birçok kişinin hakkından fazla taşınmaz aldığını hatta ticari alanı olmamasına rağmen ticari alan aldığını göreceksiniz.

Yine, Mardin için, Mardin merkez için kültürel mirasın talan edildiğini görüyoruz; Zinnar bölgesi. Artuklu ilçesindeki Zinnar bağları yüzyıllardır Süryani halkının tarım ve kültür mirasını taşıyan eşsiz bir ekosistemdir ancak bugün bu bölgede "ekoturizm" adı altında kaçak villa projeleri ve lüks konutlar yapılmakta; bağcılık geleneğini, üretim kültürünü ve ekolojik dengeyi tehdit eden bir dönüşüm yapılmaktadır. Şehir Plancıları Odası raporlarında, miras niteliğindeki bu alanın âdeta bir turizm nesnesine dönüştürüldüğünü ifade ediyor, kültürel hafızanın ve ekolojik bütünlüğün ciddi biçimde tahrip edildiği ifade ediyor.

Yine, konuşmamın bundan sonraki kısmını çevre hakkıyla ilgili yapmak istiyorum. Muhtemelen biliyorsunuzdur ya da bilmiyorsanız ben söyleyeyim: Ocak 2025'te Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İtalya'yla ilgili Cannavacciuolo Kararı verdi bu çevre hakkıyla ilgili. Bu karar, sadece bir hukuki metin değil, kapsamlı bir değerlendirme ve uzun yıllar yapılan araştırmalar sonucunda verdi sanırım Bakanım. Bakanlığınızı gerçekten çok yakından ilgilendiriyor ve önemli bir karar, ülkemiz açısından da önemli. Karar, çevre hukukunun doğrudan yaşam hakkını ilgilendirdiğiyle ilgili bir mesele hâline geldiğini tescil ediyor. Mahkemeye başvuru Campania bölgesindeki yerleşik 5 derneğe ve Caserta ve Napoli'de yaşayan 41 bireysel başvurana ait. Bu bölgenin ismi literatürde "Ateşler Ülkesi" olarak kayıtlar altına alınmış. Tabii, "Ateşler Ülkesi" denmesinin bir sebebi var: Bölgede boşaltılan yüklü miktardaki atıkların yakılması sonucu gökyüzünde ateşler yükseliyor olmasından dolayı bu ismi vermişler. Bu bölge modern Avrupa'nın en trajik çevre felaketinin birine ev sahipliği yapıyor. Tehlikeli kentsel atıkların genellikle organize suç örgütleri tarafından yasa dışı olarak boşaltılması, gömülmesi, yakılması, sistematik ve uzun süreli bir tahribatı sonucu yaşanan çevresel felaketin boyutları bilimsel araştırmalara da konu olmuştur. Bu bölgede yürütülen bilimsel araştırmalarda şu sonuçlara varılmış: Yüksek oranda mide kanseri, karaciğer kanseri, safra kanalları, akciğer, plevral ve mesane tümörleri tespit edilmiştir. Aynı çalışmalar kardiyovasküler sorunların ve doğumsal anomalilerin de çok yüksek düzeyde, endişe verici düzeyde olduğunu belgelemiştir Çevresel adaletin dönüm noktası olarak tanımlanabilecek bu karar devletin açık ihmalinin belgelendiği bir süreç olarak kayıtlara geçirilmiştir Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından. Yine, mahkeme, İtalya'nın organize suç örgütlerinin yasa dışı atık faaliyetlerine karşı ihmalkâr davranmasını yaşam hakkının ihlali olarak kabul etmiştir; ihmal durumunda bile yaşam hakkından sorumlu tutuyor.

Yine, bu karardan sonra bu yasa dışı atıkların yönünün Türkiye'ye çevrildiği, özellikle Adana Şakirpaşa ve Küçükdikili Mahallelerinde yakıldığı iddia ediliyor. Mahkeme aynı zamanda vermiş olduğu kararla çevresel kirliliğin doğrudan yaşam hakkıyla ilgili olduğunu ve bir tehdit unsuru olduğunu kabul ediyor; bu husus çok önemli. Bu karar, özellikle şeffaflık ve bilgiye erişim noktasına vurgusuyla da günümüzdeki çevre hukukunun tam kalbine dokunuyor Sayın Bakan. Türkiye'deki termik santral emisyon verilerinin ticari sır perdesi altında gizlenmesi ile İtalya'daki yetkililerin halkı çevresel riskler konusunda karanlıkta bırakması arasındaki paralellik, çevresel adalet mücadelesinin evrensel boyutunu da aslında gözler önüne sermektedir. Artık çevresel bilgiye erişim hakkı yaşam hakkının ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilmek zorundadır.

Sonuç olarak, bu dava hukuk dünyasında yeni bir sayfa açarken aslında çok daha derin bir gerçeği de ortaya koymaktadır. Bu karar, çevre davalarında yeni bir dönemin kapılarını açarken Türkiye'deki Afşin-Elbistan davasındaki bu yeni hukuki çerçevenin ilk test alanlarından biri olarak öne çıkmaktadır çünkü aynı durum orada da geçerli. Afşin-Elbistan davası birçok açıdan İtalya'daki durumla paralellik göstermektedir. Bölgedeki hava kirliliği seviyelerinin limitin çok üzerinde olması, ÇED raporlarının güncel Avrupa Birliği standartlarına uymaması, devletin halkı yeterince bilgilendirmemesi her iki davada da öne çıkan ortak noktalaradır.

Yine, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, biliyorsunuz 2005 yılında Türkiye'yle ilgili Kemerköy, Yeniköy ve Yatağan Santrallerinin çevreye verdikleri zararlardan ötürü kapatılması gerektiğine karar vermişti. Sonuç ne oldu? Aradan geçen zamanda, yaklaşık yirmi yıldır 3 santral çalışmaya devam ediyor yani vatandaş bu konuda mağdur, zehirleniyor diyebiliriz; yaşam hakkı ve çevre hakkı ihlalleri de devam ediyor bu her 3 termik santral için.

Öneri olarak, bütçenizde iklim değişikliğine ilişkin politikaların geliştirilmesi hatta Bakanlığınızın "çevre ve iklim" kısmı ile "şehircilik" kısmının ayrılması gerekiyor Sayın Bakanım çünkü çoğu noktada çevre, iklim ile şehircilik arasında menfaat çatışması çıkıyor. Dolayısıyla bir karar vermek zorunda kalıyorsunuz. Çoğu zaman şehircilik boyutu ağır basıyor, çoğu zaman da iklim boyutu.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Buyurun.

KAMURAN TANHAN (Mardin) - Dolayısıyla, eğer bunlar ayrı birer bakanlık olursa daha iyi olacağı, hepimizin malumu.

Yine, afet eylem planları, gıda ve su politikaları, iklim krizi gerçeği dikkate alınarak hazırlanması gerektiğine dair önerilerimiz var Sayın Bakanım.

Son olarak şunu da ifade edeyim: Bakanlığınızla ilgili, gerçekten, çevre hakkıyla ilgili, çevre hukukuyla ilgili konuları konuşmanızda da ifade ettiniz, neredeyse çok az bir kısmına değindiniz. Ümit Hocam ifade etti, 2080 yıllarından bahsetti; ben o kadar iyimser değilim açıkçası; bu politikalarla, bu anlayışla, bu toplumsal yapıyla biz devam edersek belki 2040'ı da görmeyebiliriz su ve çevre konusunda. Dolayısıyla, bizim önceliğimizin şehircilik olmaması gerektiği kanaatindeyim; daha çok, çevre, su politikasına önem vermemiz gerekir.

Bütçenizin hayırlı olmasını temenni ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Tanhan, teşekkür ederim.

Şimdi, hâlâ bir buçuk saate yakın söz talepleri var, onları karşılayacağız; Komisyon üyeleri konuştuktan sonra arkasından da Komisyon üyesi olmayan diğer vekillerimizin konuşması olacak.

Dışarıda olanlara da bilgi verilmesi için o listeyi de okuyalım: Sevda Karaca Demir, Sururi Çorabatır, Gülcan Kış, Mevlüt Karakaya, Ayşe Sibel Ersoy, Tuba Köksal, İrfan Karatutlu, Selcan Taşçı, Yüksel Arslan, Nejla Demir, Ferit Şenyaşar, Adnan Beker, Kayıhan Pala, Harun Özgür Yıldızlı, Aykut Kaya, Seyit Torun, Hüseyin Yıldız, Ekrem Gökay Yüksel, Tamer Osmanağaoğlu, Halil Öztürk, Şengül Karşlı, Ersin Beyaz, Zülküf Uçar, Perihan Koca, Ayşe Sibel Yanıkömeroğlu, Cem Avşar, İlhami Özcan Aygun, Deniz Demir, Semra Dinçer, Mehmet Taytak, Ahmet Erbaş, Adem Yeşildal, Mehmet Mustafa Gürban, Cemal Enginyurt, Nimet Özdemir, Evrim Rızvanoğlu, Vecdi Gündoğdu, Mehmet Güzelmansur.

Sayın Bakanım bereketli, 38 kişi de böyle var; konuşmalar beşer dakika.

Şimdi Komisyon üyeleriyle devam ediyoruz.

Sayın Necmettin Erkan, buyurun

NECMETTİN ERKAN (Kırşehir) - Sayın Komisyon Başkanım, Sayın Bakanım, değerli milletvekilleri; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Asrın felaketinin üzerinden üç yıla yakın bir zaman geçti. 6 Şubat depremlerini takip eden günlerde Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde başlayan ve 11 ilimizi kapsayan kalkınma seferberliği, depremzede vatandaşlarımızın yeniden hayata tutunmasını sağladı. Bugün dünyada benzeri görülmeyen bir başarı hikâyesi yazılıyor ve depremzede vatandaşlarımız sıcak yuvalarına kavuşuyor.

6 Şubat 2023'te tarihin en acı hadiselerinden biri yaşandı. Ancak bu acı bizlere dayanışmayı, bir olmayı, yeniden başlamayı öğretti. O sabah yıkıntıların arasında büyük bir imtihan verdik ancak umudumuzu hiçbir zaman yitirmedik. "Bir oluruz, iri oluruz, diri oluruz." diyerek devletimizle, milletimizle el ele verdik, "Bu yaraları saracağız, şehirlerimizi yeniden inşa edeceğiz." dedik. İlk andan itibaren devletimiz milletimizin yanındaydı; AFAD'ımız, jandarmamız, polisimiz, sağlıkçılarımız, gönüllülerimiz, işçilerimiz, mühendislerimiz, esnafımız canhıraş bir şekilde çalıştı. Enkazları kaldırdık, yaraları sardık, umutları yeşerttik; "Bu şehirler ayağa kalkmaz." diyenlere aldırmandan 11 şehrimizi yeniden inşa ettik. Hamdolsun, söz verdik ve milletçe başardık. Deprem bölgesinde inşa edilen 453 bin konutun 350 bini Sayın Cumhurbaşkanımızın bizzat iştirak ettiği törenlerle hak sahibi vatandaşlarımıza teslim edildi. İnşallah, önümüzdeki ay tamamı depremzede kardeşlerimize teslim edilmiş olacak, yeni yuvasına kavuşmayan tek bir depremzede vatandaşımız kalmayacak. Takdir edersiniz ki bunu söylemesi kolay ama yapması gerçekten zordur, böyle büyük bir başarıya imza atmak her babayığidin harcı değildir. Düşünün, sizden hizmet bekleyen, evine kavuşmanın heyecanını yaşayan insan sayısı birçok Avrupa ülkesinin nüfusundan bile fazla ama hamdolsun, başardık. Bugün, deprem bölgesindeki her 3 hak sahibi vatandaşımızdan 2'sini yeni yuvasına kavuşturmanın huzurunu yaşıyoruz. İnşallah, bundan sonra deprem bölgesine gelen her bir vatandaşımız yeni Maraş'ımızı, yeni Adıyaman'ımızı, yeni Malatya'mızı, yeni Hatay'ımızı, yeni depremzede şehirlerimizi görecektir ve artık deprem bölgesinde tabelaları, konteyner kentleri değil vatandaşlarımız için inşa edilen yeni mahalleleri, yeni parkları, yeni camileri, yeni meydanları görecektir.

Değerli milletvekilleri, bu zorlu yolda birileri durmadan konuştular, hem de can sıkıcı bir üslupla konuştular; "Hükûmet, bu enkazın altından kalkamaz." "Bu şehirler yeniden inşa edilemez." dediler, milletimizin acısını istismar etmeye çalıştılar. Deprem bölgesinde umutsuzluk tohumları ekmeye kalktılar ama biz işimize baktık. Birileri "Nerede bu devlet?" diye bağırıırken biz 350.000'inci yuvamızın anahtarını depremzede kardeşlerimize teslim ettik. Birileri "Bu işin altından kalkamayacaklar." diye ellerini ovuştururken, biz 11 ilimizi devasa bir şantiye hâline getirdik. Biz deprem bölgesinde enkazları kaldırdık, şehirlerimizi yeniden inşa ettik ama birilerinin gözündeki perdeyi bir türlü kaldıramadık, bu güzel gelişmeleri görmelerini sağlayamadık. Zaten kendilerinden takdir ve teşekkür bekleyen yok ancak ret ve inkâr politikasını da doğrusu kabul edemiyoruz. Bakanlığımızın teslim ettiği 350 bin konutumuzun anahtarını bile yan yana koysanız tam 335 kilometre yol oluyor, kantara koysanız 30 ton ağırlık ediyor. Bu kadar konutu bu kadar kısa sürede inşa etmek sadece parayla olmuyor arkadaşlar; gayretle oluyor, emekle oluyor, millete hizmet aşkıyla oluyor.

Ben, buradaki bütün arkadaşlarımı bu yeni yuvalarımızı, okullarımızı camilerimizi, parklarımızı, bahçelerimizi, yollarımızı, köprülerimizi görmeye davet ediyorum; depremzede kardeşlerimizin gözlerindeki sevinci görmeye davet ediyorum.

Bu vesileyle başta Cumhurbaşkanımıza, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanımıza, TOKİ'mize, AFAD'ımıza, mimarlarımıza, mühendislerimize, işçilerimize, hayırseverlerimize, bu muazzam eserlerin yapımında emeği bulunan herkese ayrı ayrı teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, biz TOKİ eliyle tam 1 milyon 750 bin sosyal konut inşa etmiş, 5 milyon dar gelirli vatandaşımızı yeni yuva sahibi yapmış bir iktidarı. Şimdi önümüzde Sayın Cumhurbaşkanımızın müjdelediği "81 ile 500 bin konut" hamlemiz var. İnşallah, Bakanımız Sayın Murat Kurum'un öncülüğünde, tıpkı deprem bölgesinde olduğu gibi, bu 500 bin sosyal konutumuzu da iki yıl içerisinde tamamlayıp hak sahibi kardeşlerimize teslim edeceğiz. Birileri buna inanmasa da vatandaşımız inanıyor, güveniyor;

bugüne kadar yaptıklarımızı yapacaklarımızın teminatı olarak görüyor. Çünkü biz, sadece depremden sonraki üç yılı değil, iktidardaki yirmi üç yılın tamamını dolu dolu geçirdik.

Şöyle bir hatırlayalım: İktidarın ilk günlerinden itibaren şehirlerimizi esaret altına alan düzensiz göç, çarpık kentleşme, gecekondulaşma ve hazine arazilerinin işgali gibi kronik sorunların üzerine gittik; altyapı sorunlarını önemli ölçüde çözdük. Kentsel dönüşüm, konut seferberliği, dirençli kentleşme konusunda tarihî adımlar attık. Karşılaştığımız bütün engellere rağmen 2 milyon üzerinde bağımsız birimi dönüştürmeyi başardık. TOKİ projelerimiz sayesinde insanlarımız sadece ev sahibi değil aynı zamanda iş sahibi oldu, bu projelerde binlerce insanımız istihdam edildi. AK PARTİ dönemini öncekilerden farklı kılan eser ve hizmet siyaseti vatandaşlarımızın hayat kalitesini yükseltti. Türkiye bu adımları atmaya başladığında "kentsel tasarım" "kentsel estetik" ve "kentsel dönüşüm" gibi kavramlar henüz kimsenin gündeminde değildi. Bugün yeni nesil şehircilik anlayışıyla altyapı sorunlarını büyük ölçüde gidermiş bir Türkiye'de yaşıyoruz. Bölünmüş yollarla birbirine bağlanan şehirlerimiz, dağları delen tünellerimiz, kıtalarını birleştiren köprülerimiz, dünya ölçeğinde havaalanımız, yüksek standartlarda spor tesislerimiz, dünyaya örnek gösterilen şehir hastanelerimiz, 81 ilimize kazandırmakta olduğumuz millet bahçelerimiz ve nice eserlerimizle yirmi üç yıl öncesiyle kıyas dahi edilemeyecek bir yerdeyiz. Şehircilik vizyonumuzu sürekli ileri taşıyor, köklerimizden beslenerek özgün, yenilikçi projeler hayata geçiriyoruz. Bir taraftan 6 Şubat depremlerinde yıkılan şehirlerimizi tekrar ayağa kaldırırken diğer taraftan da vatandaşlarımızın acil ihtiyacını giderecek projeler uyguluyoruz. 81 ilimizde inşa edeceğimiz 500 bin konut projemizle milletimizin ev sahibi olma hayalini gerçeğe dönüştürüyoruz. Kiralık konut uygulamasıyla piyasadaki yüksek kira fiyatlarını dengelemeyi arzuluyoruz. Biz tıpkı bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da ülkemiz için, milletimiz için eser ve hizmet üretmeye devam edeceğiz.

Bu düşüncelerle sözlerimi tamamlarken daha yeşil, daha yaşanabilir, daha dirençli şehirlerin inşası için kararlı bir duruş sergileyen, kentsel dönüşüm konusunda titiz çalışmalar yürüten, afet bölgesinde sergilediği üstün performansla vatandaşımızın sevgisi ve güvenini kazanan Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanımız Sayın Murat Kurum'a teşekkür ediyorum.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı 2026 yılı bütçesinin hayırlı olmasını diliyor, sizleri saygıyla selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Erkan, teşekkür ederim.

Sayın Ejder Açıkkapı...

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Çok teşekkür ediyorum Başkanım.

Sayın Bakanım, Sayın Komisyonumuzun değerli üyeleri, Bakan Yardımcılarımız, çok kıymetli bürokratlarımız; öncelikle hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Türkiye Yüzyılı'nın mimarı Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'a, aziz milletimize sevdalı liderimize buradan şükranlarımı sunuyorum. Biz biliyoruz ki bu ülkeye depremde, selde yangında ilk koşan lider Recep Tayyip Erdoğan ve onun kadrolarıdır. İlk gün, ilk saat, ilk dakika milletimizin nerede feryadı yükselmisse devletimiz, Hükümetimiz, AK PARTİ ve Sayın Cumhurbaşkanımız hep orada olmuştur; 11 il için de Elâzığ için de böyle olmuştur. 24 Ocak 2020'de yaşadığımız büyük depremde de 6 Şubat 2023 asrın felaketi sonrasında da "Bir devlet nasıl ayağa kalkar, bir milletin beklentisine nasıl merhem olunur, acısına nasıl ortak olunur?"u, dünya, bunu hem Elâzığ'da hem 6 Şubat 2023 depremlerinde hem sellerde hem yangınlarda görmüştür. Bugün, hamdolsun 2022-2023 depremlerinde teslim edilen ilimizdeki 37 bini aşkın bağımsız konutlarımızla, işyerlerimizle binlerce yuvaya kavuşturduğumuz hemşehrilerimiz şükranlarını sunmaktadır.

Sayın Bakanım, Elâzığ biliyorsunuz size "Kara Murat" lakabını taktı, siz Elâzığ'ın Kara Murat'ısınız ve fahri hemşehrimsiniz.

Sayın Bakanımız Murat Kurum Elâzığ için sadece bir bakan değildir; bizzat sahaya inmiş, her taşın altına elini, gövdesini koymuş bir yoldaş arkadaşımız olmuştur. Elâzığ, devletine sadakatin adıdır tıpkı diğer 81 vilayetimiz gibi; Elâzığ, yüzü ak, kökü sağlam bir şehrin adıdır; Elâzığ, vefanın adıdır. Bugün Elâzığ'da teslim edilen konutların, rezerv alanların genişlemesinin, belediyemize verdiği destekle gerçekleşen Karşıyaka ve Abdullahpaşa Kentsel Dönüşüm Projelerinin, orta ve ağır hasarlı binaların hızla yenilenmesinin, tüm Bakanlık birimlerinin seferber olmasının arkasında Sayın Bakanımız var ve kadroları var. Milletimiz bunu görüyor, bunu biliyor ve dua etmektedir.

Sayın Bakanım, rezerv alanlarla genişleyen ilimizde, biliyorsunuz merkez mahallelerimize yönelik bir çalışmayla burada yeni bir kentsel dönüşüm ihtiyacına da bizim ihtiyacımız var. Elâzığ'ın kentsel dönüşüm ihtiyacının karşılanmasına yönelik desteklerinizle, şehrimizin geri kalan kısımlarında, özellikle merkez mahallelerimizde eser ve inşa faaliyetleriyle yeniden ayağa kalkacağımıza inanıyoruz.

2020-2023 depremleri sonrasında öncelikle şunu ifade etmek isteriz: Elâzığ bir deprem şehridir, çevresindeki komşu illerde de her an deprem riski vardır, ondan dolayı da kentsel dönüşüm ihtiyacımız vardır. Elâzığ'ın her hanesi, her yuvası en güvenli şekilde yeniden ayağa kalkarken eksik kalmaması için sizler de, bizler de gayretle, aşkla aziz hemşehrilerimiz ve aziz milletimiz için gece gündüz çalışıyoruz. İnaniyoruz ki ne Elâzığ'da ne 11 ilde ne de ülkemizde tek bir vatandaşımızın dahi huzursuz yaşayacağı yapı kalmayana kadar çalışmaktasınız, çalışmaktayız. Her eser, her hizmet AK PARTİ hükümetlerinin ülkesine olan sevgisinin, saygısının ve vefasının mühürlenmiş hâlidir. Biz lafla değil, eserle konuşan bir davanın, milleti için çalışan bir hareketin mensuplarıyız. Bu şehir, bu ülke bize emanet, bu millet bize baş tacıdır.

Sayın Bakanım, hem başkanlarımızın hem milletvekillerimizin ilettiği her talebe, her zaman olduğu gibi bu konulara çözüm odaklı yaklaştınız. Biz biliyoruz ki siz, milletimizin ve hemşehrilerimizin yanındasınız. Biz de sizlerin yanındayız. Hep birlikte, Cumhurbaşkanımızın liderliğinde Elâzığ'ın geleceğini yeniden inşa ediyoruz.

Sayın Bakanım, Elâzığ'la ilgili geri kalan mahallelerimizde kentsel dönüşüm için bir çalışma yapacağınız konusunda, yine, Elâzığ Basın ve Medya Cemiyetinin, basın mensuplarımızın daha önce ilettikleri konuda size güveniyoruz, bu konuda imkânlar dahilinde yardımcı olacağınıza da inanıyoruz. Bu talepleri karşılamayı ve destek olmanızı istirham ediyoruz, bekliyoruz.

Sayın Bakanım, Değerli Komisyon üyeleri; bugün burada alışık olmadığımız ama özlediğimiz bir tutumu özellikle kayda geçirmek isterim. Muhalefet partilerine örnek olmasını, doğruları zikretmekten korkmamalarını, haklı eleştirilere saygı duyduğumuzu...

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Reddediyoruz! Doğruları söylemek her zaman...

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - ...maalesef, uzun yıllardır doğrularımızın görmezden gelindiğini, Genel Kurul sıralarında ve komisyonlarda yıllardır haksız olarak eleştirildiğimizi görüyoruz. Genel Kurul sıralarında "En doğru işleri yapsanız bile bu doğruları kabul etmeyeceğiz." ifadelerini gördük, yaşadık. Bugün CHP'li bir milletvekilinin ve benim de seçim bölgesi olan Elâzığ'ın Cumhuriyet Halk Partili Milletvekili Sayın Gürsel Erol'un burada dile getirdiği yapıcı eleştiriler aslında siyasetin seviyesini yükselten, milletimizin görmek istediği bir durumu yansıtmaktadır. CHP'ye ve muhalefete örnek olmasını diliyorum çünkü eleştiri hakaretle değil, bağırarak değil milletin menfaatini öncelleyerek yapıldığında eminiz ki bu Meclisin gücü artar.

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - İYİ Parti olarak kabul etmiyoruz bu söylediklerinizi.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Bugün Sayın Gürsel Erol'un yaklaşımı iktidar-muhalefet ayrımı gözetmeksizin hepimizin aradığı olgun siyaset çizgisinin açık bir örneğidir. Samimiyet diyoruz çünkü AK PARTİ hükümetleri milletimizin beklentisi neyse onu yapmıştır. Milletten yanayız diyoruz çünkü yirmi iki, yirmi üç yıldır siyasetimizi eserle, hizmetle, doğrunun yanında durarak kurduk. Bugün, bir muhalefet milletvekilinin Hükümetimizin ortaya koyduğu kararlılığı, öngörüü ve samimiyeti takdir ettiğini görmek umut vericidir. Aslında, AK PARTİ'nin doğru yolda olduğunun da en güçlü göstergelerinden biridir. Milletimiz bilir, bizim siyasetimiz laf üretmez; yol üretir, yatırım üretir, eser üretir, hizmet üretir. Sayın Gürsel Erol'un eleştirilerine katılmamak mümkün değil. Bugün, bu Mecliste bir muhalefet milletvekili şunu demiştir: İşte, budur aradığımız, demokratik olgunluk işte budur. Bu, Meclisin seviyesini yükselten yaklaşımdır.

Değerli muhalefet vekilleri, bu doğrulara siz de ortak olun, doğruları zikretmekten çekinmeyin. Bizim gönlümüz de yerimiz de geniştir; korkmayın, cesur olun. Muhalefet olmak her şeye karşı çıkmak değildir, muhalefet olmak milletin çıkarına olanı takdir etmeyi de bilmektir. Bu tavır aslında muhalefet sıralarının tümüne örnek olmalıdır. Eleştirin ama hakaretle değil, uyarın ama tezviratla değil, yanlış söyleyin ama doğruya da hakkını teslim edin çünkü AK PARTİ'nin yapmış olduğu hizmetler milletimizin huzuru içindir, refahı içindir, güvenliği içindir.

EVRİM RIZVANOĞLU (İstanbul) - Siz üç gün önceki... Vekilim, üç gün önceki tavrınızı hatırlar mısınız!

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Bütün bunlar siyasetüstü doğrulardır ve bu doğrular artık muhalefetin vekili tarafından ifade edilmişse bu tüm partilere de örnek olmalıdır. Buradan tüm muhalefet milletvekillerine çağırımdır: Geliniz, doğruya doğru demekten çekinmeyiniz.

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Siz niye çekiniyorsunuz?

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Millet adına yapılan güzel işlere destek veren her söz bu Gazi Meclisin sayfalarına kaydedilsin. Sayın Gürsel Erol'un ortaya koyduğu bu yaklaşım hepimiz tarafından örnek alınması gereken bir duruştur çünkü bu millet doğrularda kavga görmek istemiyor, bu millet doğrularda gerilim görmek istemiyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

EVRİM RIZVANOĞLU (İstanbul) - Üç gün önceki tavrınızı lütfen hatırlar mısınız!

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Bu millet doğruyu takdir eden, yanlış düzeltmek için omuz veren bir siyasettir. AK PARTİ hükümetleri yirmi üç yıldır bu millete doğruları yapmış, hiçbir hatayı millettten saklamamış, her adımını millet için atmıştır. Doğru olanın rengi olmaz, doğru olanın partisi olmaz, doğru olanın sahibi millettir. AK PARTİ hükümetleri yirmi üç yıldır bu millet için doğruları yapmıştır. Türkiye Yüzyılı siyaseti doğru yoldadır. Aziz milletimizin doğruların yanında duran her ferdi gibi biz doğruya "doğru" demekten, milletin çıkarlarını savunmaktan, Türkiye'nin yürüyüşünü büyütmeekten asla vazgeçmeyeceğiz.

Elâzığ'ın duası sizinledir Sayın Bakanım, Sayın Cumhurbaşkanımızladır, emek veren her bir kardeşimizledir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

EVRİM RIZVANOĞLU (İstanbul) - Siz üç gün önceki tavrınızı hatırlıyor musunuz? Şu konuşmayı keşke üç gün önce yapsaydınız.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Keşke üç gün önceki tavrın sebebine baksanız.

EVRİM RIZVANOĞLU (İstanbul) - Ama küfür ettiniz siz üç gün önce burada.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Hayır, tutanaklara bakın, Allah aşkına bakın, Allah aşkına tutanaklara bakın!

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Vekilim...

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Kim kime ne demiş bakabilirsiniz, tutanaklara bakabilirsiniz. Tutanaklara lütfen bakın, kim kime hakaret etmiş, kim kimi tehdit etmiş...

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Yani...

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Türkeş...

Demokrasi bu değil midir? Siz söylersiniz, buradan da arkadaşlar söyler, halk karar verir.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Olaya vâkıf olmadan, olayı bakın, irdelemeyen, incelemeyen burada bir suçlama...

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Açıkkapı...

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Burada doğrular neyse onlar konuşulacak. Burada bir yanlış varsa o yanlışlara da "yanlış" diyeceğiz, doğrular söyleniyorsa "doğru" diyeceğiz.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Ejder Bey...

EVRİM RIZVANOĞLU (İstanbul) - Bu üslubunuz keşke o gün de olsaydı.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Burada muhalefetin her türlü hakaretine bu grup boyun eğmek zorunda değil, buna da boyun asla eğmeyiz!

EVRİM RIZVANOĞLU (İstanbul) - Üslubunuza biz boyun eğmek zorunda mıyız?

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Üslubumuz gayet temizdir. Tutanaklara bakabilirsiniz.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Arkadaşlar...

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Biz hakaret etmiyoruz. Gösterin ne zaman hakaret... Biz hiç bir zaman hararet etmedik.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Size söylemiyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Türkeş, Tarım Bakanlığı görüşmelerinde Cumhuriyet Halk Partili bir milletvekilimizin ifadeleri oldu, ona istinaden demiştir. Hoş bir şey değil, kim yaparsa hoş değil. Burada milletin Meclisinde bunlar yakışmıyor, hiçbir zaman yapılmamalı.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Üç gün önceki olay ortada, tutanaklar ortada, görüntüler ortadadır. Burada bu grubtan hiç kimseye hakaret gelmez...

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Ejder Bey, devam edeceğiz, çok konuşmacımız var, lütfen tamamlayalım. Sayın Mustafa Kalaycı, buyurun.

Süreniz on dakika.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) - Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, kıymetli bürokratlar, sayın basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, kapsamlı sunum için teşekkür ediyor, ekibinizle birlikte başarılı çalışmalarınızın devamını diliyorum.

Sıklıkla maruz kaldığımız deprem, sel, yangın gibi doğal afetlerde daha ilk andan itibaren vatandaşımızın yardımına Hızır gibi yetiştiğinizi, mesainizin büyük çoğunluğunu afet bölgelerinde geçirdiğinizi milletimiz görüyor ve biliyor, gerisi hikâye. Bugün burada iktidar ve muhalefetten birçok arkadaşımız hakkınızı teslim etti, övgülerini ve teşekkürlerini ilettiler. Deprem bölgesinden bazı milletvekili arkadaşlarımız "hemşehri" olarak ifade etti; kıskanmıyoruz, ben de ifade edeyim: Hemşehrimiz olarak Konya sizinle gurur duyuyor.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Ankara'nın da hemşehrisi, Ankara da gurur duyuyor kendisiyle.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) - Şimdi, bazı arkadaşlarımız, hakikaten anlamakta güçlük çektiğimiz bazı eleştiriler yaptı, denildi ki: "Yapılan deprem konutları yetersiz." Şimdi, baktığımız zaman, bu asrın deprem felaketi sonrası 11 ilde 3.481 şantiyede 200 bin mimar, mühendis ve işçimiz gece gündüz aralıksız çalışarak 350 bin konutu tamamlamıştır. Yıl sonuna kadar 453 bin konutun teslim edilmesi beklenmektedir. Dikkatinizi çekerim, saatte 23, günde 550 konut üreten bir Bakanlık burada. Acaba bunun dünyada eşi benzeri var mı değerli arkadaşlar?

İkinci konu: 500 bin sosyal konut için "Övünülecek değil, utanılacak bir proje." diyen arkadaşımız oldu. Gerçekten çok şaşırdım. Biliyorsunuz, konut hakkı ekonomik, sosyal ve kültürel alanda temel insan haklarındandır. Anayasa'mızın 57'nci maddesinde de konut hakkı düzenlenmiş ve devletimize belli tedbirleri alma görevi vermiştir. Aslında, cumhuriyet tarihimizin en büyük sosyal konut projesi; Milliyetçi Hareket Partisi olarak bizim de vaadimiz sosyal konutların artırılmasıydı; bu anlamda destekliyoruz, milletimize hayırlı olsun diyoruz.

Sayın Bakanım, ülkemizde zorunlu deprem sigortasına dâhil olan konut ve iş yeri sayısı 2025 Ekim ayı itibarıyla 11,6 milyona ulaşmış. DASK verilerine göre ülke genelinde sigortalılık oranı yüzde 57,7; en fazla sigortalılık oranı yüzde 65'le Marmara Bölgesi'nde, en düşük sigortalılık oranı yüzde 45'le Karadeniz Bölgesi'nde. Doğal afet sigortasının bütün afet türlerini kapsayacak şekilde genişletilerek yaygınlaştırılmasını, sigortalılık bilincinin artırılmasını, bu yönde farkındalık çalışmalarının yürütülmesini gerekli görüyoruz. Bu anlamda, belki şu bilgileri kamuoyuna açıklamakta fayda var farkındalık oluşturma açısından: Yaşadığımız bu asrın deprem felaketinde 11 ilde yıkılan kaç konut ve iş yerinin zorunlu deprem sigortası yapılmış? Bunlar için sigortadan toplam ne kadar tazminat ödenmiş? Ayrıca, bir konut ve bir iş yeri için ödenen en düşük ve en yüksek tazminat tutarı ne olmuştur? Hâlen zorunlu deprem sigortasını yaptırmamış insanımızın belki bu yönde farkındalığına neden oluruz, o açıdan bu bilgilerin açıklanmasında fayda görüyorum.

Milliyetçi Hareket Partisi olarak kentleşme politikamız yerleşimlerin afete duyarlı olmasını; doğal, tarihî ve kültürel varlıkları korumasını ve yaşatmasını; kentlilik kültürünün oluşturulmasına katkı sağlamasını, su kaynaklarının ve çevrenin korunmasını; planlı, çağdaş, altyapılı, yaşanabilir kentlerin inşa edilmesini; yerel kalkınmanın desteklenmesini, hizmetlere erişimin kolaylaştırılmasını ve kentte yaşayan vatandaşlarımızın hayat kalitesinin artırılmasını amaçlamaktadır. Eğitim, sağlık, sosyal hizmet, kültür, ulaşım ve kentsel altyapı hizmetlerinin hızlı, güvenli, zamanında, ucuz ve erişilebilir bir şekilde sunulması, diğer politikalarla birlikte sağlıklı kentleşmenin bir gereğidir. Sanayileşme ve göç nedeniyle kentlerdeki yığılmanın ve çarpık yapılaşmanın önlenmesi için kentleşme hızı ile arsa arzı ilişkisi kurulması gerekmektedir. Planlama ve ruhsat süreçlerinin merkezî düzeyde denetimlerinin sıklaştırılmasını temin eden yeni bir imar rejimi oluşturulması gerekli görülmektedir.

Bilindiği gibi, aralık ayında 7534 sayılı Kanun kapsamında yapılan değişikliklerle plan değişikliği sonucu değeri artan taşınmazdan değer artış payı alınması zorunlu hâle gelmiştir. İmar planı değişiklikleriyle taşınmazların değer kazanması durumunda ortaya çıkan kazancın yüzde 90'ının kamuya aktarılmasını öngören İmar Planı Değişikliğine Dair Değer Artış Payı Hakkında Yönetmelik geçen hafta yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Yeni düzenlemeyle şehirlerin plansız büyümesinin ve keyfî imar değişikliklerinin önüne geçilmesi hedeflenmektedir, biz destekliyoruz. Gayrimenkul piyasasının daha etkin işlemlerini sağlamak üzere nesnel ölçütlere dayalı bir gayrimenkul değerlendirme sisteminin geliştirilmesi ihtiyacı devam etmektedir.

Ülkemizde konut sektörünün regüle edilmesi, aşırı fiyat artışlarının önüne geçilmesi ve sürdürülebilir konut finansman politikalarının geliştirilmesi, dar ve orta gelir gruplarının konuta ulaşılabilirliğinin kolaylaştırılması amacıyla sosyal konut kampanyaları hayata geçirilmiştir. TOKİ tarafından 2024 yılında 100 bin, 2025 Ocak-Eylül döneminde 82.338 sosyal konut tamamlanmış olup yıl sonunda üretilmesi planlanan konut hedefine ulaşılması öngörülmektedir. "Ev Sahibi Türkiye" temasıyla Türkiye tarihinin en büyük projesi olan 500 bin sosyal konut seferberliği başlatılmıştır. Yüzyılın Konut Projesi'yle 2 milyon vatandaşımızın güvenli ve dayanıklı ev sahibi yapılması hedeflenmiştir. Emeklilere, engellilere, gençlere, şehit aileleri ve gazilerimize önemli oranda kota verilmesini de çok değerli buluyoruz.

Ayrıca, kiralık konut uygulaması devreye alınarak İstanbul'da uygulanacak modelle TOKİ eliyle kiralama sistemi kurulması, konutların bölgedeki rayicin yarı fiyatına kiralanması ve sözleşmelerin üç yılı kapsaması, kiralaan konutların yönetimi, bakım ve denetimini TOKİ'nin sağlaması öngörülmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; doğada var olan dengenin bir parçası olmak yerine ona hükmetmeye çalışan insanoğlu maalesef dengeyi bozmuştur. Bozulan denge küresel ısınmaya ve iklim değişikliğine sebep olarak ekosistemi günden güne

bozmuş, çevrede de onarılması mümkün olmayan hasarlara yol açmıştır. Türkiye, iklim değişikliğiyle mücadele kapsamında kararlı hedefler belirleyerek konuya ilişkin hassasiyetini küresel ölçekte ortaya koymaktadır. 2021 yılında Türkiye'nin ekonomik ve sosyal kalkınma hakkına halel getirilmemesi şartıyla Paris Anlaşması'na taraf olunmuştur. Türkiye'nin 2053 net sıfır emisyon ve yeşil büyüme hedefleri doğrultusunda iklim değişikliğiyle mücadele için yasal çerçeveyi oluşturan İklim Kanunu bu yıl yürürlüğe girmiştir. Ülkemiz coğrafi konum itibarıyla iklim değişikliğinden en çok etkilenecek ülkeler arasında yer aldığından uyum kapasitesinin geliştirilmesi ile ekonominin ve toplumun iklim risklerine dayanıklılığının artırılmasına yönelik sürdürülen çalışmalar büyük önem arz etmektedir. Türkiye, gelişmekte olan bir ülke olarak enerji, sanayi ve ulaştırma sektörleri başta olmak üzere ilgili alanlarda iklim değişikliğiyle mücadele stratejilerini belirlemekte, yeşil büyümenin sağlanması ve emisyon artış trendinin sınırlandırılması yönünde bir politika izlemektedir.

Aynı zamanda, Yeşil Mutabakat Eylem Planı kapsamında öngörülen eylemler de yeşil dönüşüm yolunda önemli faaliyetler içermektedir. Yeşil dönüşümün etkin bir şekilde planlanması kapsamında Türkiye'nin uzun vadeli sıfır emisyon stratejisinin çalışması önem arz etmektedir. Ülkemizde çevre sorunlarına duyarlı politikalar, sürdürülebilir kalkınma ilkeleri çerçevesinde küresel sürdürülebilir kalkınma amaçlarıyla uyumlu bir şekilde geliştirilmekte ve uygulanmaktadır.

COP31 olarak tanımlanan Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi 31'inci Taraflar Konferansı'na Türkiye 2026 yılında ev sahipliği yapacaktır. 197 ülkenin temsilcilerinin katıldığı COP toplantısı dolayısıyla Türkiye iki hafta boyunca küresel iklim diplomasının merkezi konumuna gelecektir. Bu süreç iklim finansmanı, temiz enerji ve yeşil teknoloji alanlarında uluslararası fonların ve yatırımcıların Türkiye'ye yönelik ilgisini artıracaktır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MUSTAFA KALAYCI (Konya) - Bakanlık ve kurumlarımızın 2026 yılı bütçelerinin hayırlı ve bereketli olmasını diliyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Kalaycı, teşekkür ederim.

Sayın Tahsin Ocaklı...

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, değerli komisyon üyeleri; Sayın Bakanımızı ve heyetini, bizi takip eden gazetecilerimizi saygıyla selamlıyorum.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının bütçesini görüşüyoruz. Tabii, 2011'de Çevre Bakanlığını etkisizleştirmek adına ortaya çıktı ve Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı olarak birleşti. Sayın Bakan, şimdi, burada aslında çevre ve iklimi çıkarmamız lazım, sizi şehircilik ve inşaat bakanı yapmamız lazım çünkü bütçenin içerisindeki kalemlerin çoğu aslında bundan ibaret. Niye böyle söyledim biliyor musunuz Sayın Bakanım? Türkiye'ye zarar veren 2 büyük yasadaki biri İklim Yasası, öbürü de Madencilik Yasası'dır. Bu yasalar geçerken Türkiye'nin her yerinden insanlar geldiler, bu yasalar geçmesin diye açlık grevlerine bedenini yatıran insanlar oldu. Özellikle Madencilik Yasası'yla ilgili olarak zeytinliklerini, tarımını, alanını kaybeden... Özel doğa koruma alanlarını; tarım arazisiymiş, sit alanıymış, ormanlıkmiş bakılmaksızın MAPEG'e verilen yetkiyle bu alanlarda özellikle madencilik faaliyetlerinin önünü açmak için çıkarılan bu yasa hepimizi özellikle tarım, hayvancılık açısından perişan etti. Bunun en güzel örneğini nerede gördük? Geçen hafta Rize'de gördüm. Geçen hafta Rize'de ve Artvin'de bir ziyarette bulundum. Size bir tane örnek vereceğim şimdi. Mesela, Artvin'in Murgul ilçesindeki insanlar, bir ilçe boydan boya, bütün halk toplanmış diyorlar ki: "Ya, ben ilçemde siyanür yoluyla topraktan altın ayırıştırılmasını istenmiyorum, kabul etmiyorum."

ORHAN YEGİN (Ankara) - Öyle olmadığını çok iyi biliyorsunuz!

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Ama şirket diyor ki: "Ben ruhsatını aldım." Çok çarpıcı başka bir örnek vereceğim. Artvin'in Madenli köyü Bazgiret'inde özellikle gittim gördüm, 1950 yılında yapılmış olan madencilik faaliyetinden dolayı çıkan posalar hâlâ üzerinde bir gram çimlendirme, çiçek, ağaç, böcek durmayacak şekilde orada abide gibi duruyor. Yani zararlarını çok net bir biçimde görebileceğimiz somut bir şey var ortada. O nedenle, bütün bunlardan kaçınmamız lazım. Bakın, Karadeniz'in yüzde 70'i, yüzde 80'i neredeyse maden sahası ilan edilmiş. Mesela, Sayın Bakan, yirmi üç yıldır iktidardasınız, sizin sorumluluğunuzda olan ve sit alanı ilan edilen yerlerde iki yıl içinde imar planı yapıma zorunluluğuna uymamışsınız, orada bulunan insanların ne tarım ne de tarımdan geçinemedikleri için turizmle ilgili yaptıkları bungalov ya da konutta günübirlik kiralamalara ilişkin hiçbir düzenleme olmadan gün gelmiş, şimdi insanlar yapılarını bitirmiş, şimdi "Burayı yıkacağız." diyorsunuz. Bu olmaz, insanların geçinebileceği alanlar için rehberlik etmek lazım. Demek ki eksisiniz var Sayın Bakan.

Bakın, Karadeniz'in, özellikle benim bölgemin yaşadığı en büyük felaket önlenemez felaketlerdir yani seller, heyelanlar. Bunlarla ilgili canımız yanıyor, her yıl yoğun yağış gerekçe gösterilerek sel ve heyelanlarda can kayıpları yaşıyoruz. Giresun'dan "Ucuz telefon alacağım." diye yola çıkıp gece üçte 100 bin ton toprağın altında kalan, heyelanın altında kalan 4 genci hatırlıyor musunuz Sayın Bakan? Bir ayda zor kalktı o enkaz. Ama orası eskiden taş ocağıydı, orası -eskiden size müracaat edilmişti "Burada heyelanlar olabilir." diye- altından, topuğundan malzeme alınan bir yerd, tedbir alınmadı. Üzülerek söylüyorum bunları, sizin de canınız yanar biliyorum ama bir şey var. Bakın, mutlaka ada bazında bu Karadeniz coğrafyasında heyelanı tetikleyecek olan şeyleri biliyoruz, yoğun yağış bunlardan biridir elbette. Kötü yapılanma, yeni açılan, bilinçsizce açılan yollar, ormanlardaki kesimler, bütün bu felaketlere neden olabilecek şeylerdir ama bunların hepsi kontrol edilebilir olan şeylerdir. Bu nedenle, istediğimiz şey şudur: Geçen bütçe toplantısında da söylemiştim, gerekiyorsa ada bazında parsellerde zemin etütleri yapılarak en azından tehlikesi olan yerler üzerinde önlem alabilmek mümkündür Sayın Bakan. Bu nedenle, bunlara bütçe ayrılması lazım. Bunlara bütçe ayrılmayıp madencilerin önünü açacak şeyler olduğu zaman biz de sıkılıyoruz. Hatırlıyor musunuz, sizinle bir uçakta Rize'ye inerken orada kafes balıkçılığının verdiği zararları size anlatmış ve uçuş güvenliğini tehlikeye sokma ihtimalini belgesiyle, özellikle Havalimanı Müdürünün söylediği belgeyle izah etmiştim. Mesela, bunlara engel olmanız lazım Sayın Bakan. Oraya niye ÇED bilgilendirme toplantısı yapıldığında o şirket gitmiş de bilinmeyen bir köyde sayılı, kişilikleri belli olan 10 kişiyle ÇED bilgilendirme toplantısı yapmış, neden o köyde yapmamış? Bunlardan sizin bilgi sahibi olmanız lazım.

Dolayısıyla Sayın Bakan, övgü çoktu ama ben de eleştireceğim şimdi tabii vaktimin olduğu kadar. Sabırla dinlediğiniz için teşekkür ediyorum.

Bakın, İstanbul'a bir bakmamız lazım. İstanbul çok önemli, metropol bir kentimiz. Mesela, sizin iktidarınız döneminde İstanbul'da ne olmuş, buna bir bakmamız lazım. 172 bin hektar askerî alanı imara açmışsınız, 78 donatı alanında imar değişikliği yapılmış. Mesela, Kadıköy Caferağa'da 12 bin metrekare afet toplanma alanı imara açılmış, Kuşdili Çayırı imara açılmış. Birçok ilçede insanlar rıza göstermediği hâlde rezerv alanları ilan edilmiş; mesela, Şişli'de 24 bin metrekarelik bir rezerv alan ilan edilmiş ama sonra tutulmuş orası rezerv alandan çıkarılıp bir özel şirkete verilmiş, 72 katlı bir bina yapılmış orada. Onun sahibi de tutmuş bir de "Şişli Belediye Başkanı Emrah Şahan'a rüşvet verdim." diye -utanmaz, ahlaksız adam- çıkmış televizyonlarda belge göstermiş. Oysa Şişli Belediyesinin kestiği ruhsat ve eklerine uymayan bir cezayı belge olarak göstermiş. Beşiktaş Etiler'deki polis okulunun yine riskli alan ilan edildikten sonra AVM, otel ve ticari işletme yerlerine izin verilmesi. Haydarpaşa Garı mesela Sayın Bakan, orada insanlar tuvalete gitmeye çekiniyor, yüksek fiyatlar koyuyorlar, Haydarpaşa Garı halkındı yani, onu niye Turizm Bakanlığına devrettiniz?

Ve Kanal İstanbul projesi; bu çok önemli, çokça tartışıldı. Elbette basında siz bununla ilgili savunma da yaptınız ama bildiğimiz, söylediğimiz şey şudur: orası İstanbul'un su kaynağı olan Sazlıdere Barajı'nın yanında olan ve 2,5 milyon metrekare tarım alanının inşaatı açıldığı bir yerdir, İstanbullu da oradan, orta gelirli, dar gelirli, hatta yüksek gelirli İstanbullu da oradan asla konut edinemez yani dışarıdan gelen birilerinin konut edinmesi için yapılmış bir plandır bu. Plan ve Bütçe Komisyonumuzda Sayın Bakanım...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Bir tane örnek gösterir misiniz?

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Ben bitireyim, çok az vaktim var. Sayın Bakanım, çok az vaktim var, bitireyim sonra... Lütfen, kusura bakmayın, çünkü bize süre uzatması az veriyorlar.

Mesela, Plan ve Bütçe Komisyonunda iz kanunla ilgili torba...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Başkanım, benim süremden verin, örnek göstereyim.

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Bakan kendini savunur Orhan Bey, sen telaş etme, kendini savunur Sayın Bakan ya.

Torba kanunla geçen iz maddede özellikle belediyelerimizdeki emlak vergileriyle ilgili sınırlamalarda ne düşünüyorsunuz? Bununla ilgili bilgi sahibi olmamız lazım çünkü belediyelerimize çok ciddi bir yani Sayın Cumhurbaşkanının dediği gibi "silkeleme" adı altında, mesela, enerji ruhsatlarının kesilmesi, sokak aydınlatması giderlerinin yükseltilmesi... Daha sayabileceğim birçok başlıkla belediyelerimizde ciddi bir şey var.

Bir şeye daha dikkat çekmek istiyorum. Özellikle bu vergi gelirlerinde, mesela, emlak vergisi için burada belediyelerdeki artış sınırlandırılmaya çalışılırken bir şeye dikkat çekmek istiyorum. Değerli konut vergisi diye bir vergi var, fiilen hiç uygulanmıyor. Nasıl söyleyeceğim size? Son dört yılda bu değerli konut vergisinden elde edilen miktar 260 milyon TL arkadaşlar. Bir tane gazeteci var, adını söylemeyeyim, ROK, siz bilirsiniz, 260 milyonu bizim dört yılda elde ettiğimiz yerde evini 160 milyonu satışa çıkarmış, geçen senenin fiyatlarıyla. Demek ki bundan vazgeçmemiz lazım. Yani bu dar gelirli vatandaşlardan alınan emlak vergilerinden daha ziyade yüksek gelirli olan değerli konut vergileri üzerinde bir artış için mücadele etmek lazım.

Sayın Bakan, bir de şimdi, tabii, İstanbul'da özellikle sizden sonra ne olmuş? Yani niye... Ekrem Başkanın tutukluluğu konusuyla ilgili başlıkları okumak istiyorum. İstanbul'da kentsel dönüşüme giren riskli yapılara iki yıl vadeli faizsiz ödeme desteği, Bakanlık desteğinize ek olarak 7 bin TL kira desteği, yine, dar gelirli emeklilere 9 bin liralık kira desteği, dar gelirli vatandaşlara 50 bin riskli konut, dar gelirli emeklilerin konut bedelinin maliyetinin yüzde 65'inin karşılanması, ihtiyaç sahiplerine 20 bin konut, ondan sonra, her yıl 250 bin kişiye afet farkındalığı eğitimi, Deprem Hızlı Müdahale ve Erken Uyarı Sistemi, Marmara Bölgesi'nde acil müdahale ve erken uyarı sistemi, raylı sistem ve metrolarda erken uyarı sistemi, 60 bin konutta güçlendirmeye destek, beş yılda 250 adet riskli kara yolu ve viyadüklerin güçlendirilmesi gibi projeler varken şimdi Ekrem Başkan tutuklu. Bunlarla ilgili elbette ki bir adım atamıyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

TAHSİN OCAKLI (Rize) - İBB iddianamesiyle son cümlemi kuracağım. Dediler ki: "Bu Boğaziçi İmar Müdürü 10 milyon dolar rüşvet aldı." Bunu kim söyledi? Bir Erdoğan söyledi. Biz de rahatsızız o Erdoğan'dan, Tolgahan Erdoğan, hemen atlamayın sakın. Tolgahan Erdoğan dedi ki: "10 milyon dolar rüşvet adılar bunlar, 30 bin lirasını bilmem neye verdiler, 3 milyonunu..." Sonra da "Cenaze arabalarıyla Yunanistan'a taşıdılar bunu." dediler. İddianamenin içinde bunlara dair en ufak bir şey yok arkadaşlar ama hâlâ o adamlar dışarıda, bu iftirayı atanlar dışarıda ama iddianamede "sanık" diye geçen benim canım kardeşim Elçin Karaoğlu tutuklu şu anda; böyle adaletsizlik olmaz arkadaşlar, hepsini görmeniz lazım. İddianamede sözü edilen, daha evvelden de sözü edilen o tane telefonlar, balya balya paralar, yok, parkenin altındaki paralar, aklınıza ne gelirse yok oldu.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) - Sizinkiler görür şikâyetler ederler.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ediyoruz Sayın Ocaklı.

TAHSİN OCAKLI (Rize) - İspat edemediğiniz bir konuda ne yazık ki Türkiye zarar görüyor.

Ben gene de bütçenin hayırlı uğurlu olmasını diliyorum. Sayın Bakan, eleştiri faydalanmak içindir.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Bakanım, en son söz vereceğiz ama bazen böyle çok kritik cevap gerekiyor, varsa söz vereyim, değilse...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Tamam.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - En sonda verimiz, tamam.

Sayın Orhan Yegin...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Başkanım, teşekkür ederim.

Sayın Bakanımızı, burada bulunan bütün misafirlerimizi ve bütün milletvekillerini, herkesi saygıyla selamlıyorum.

"İnsan aklı ile vicdanı arasında sefer ederek kendini bulur." diye çok güzel, sevdiğim bir söz var.

AYYÜCE TÜRKŞ TAŞ (Adana) - Felsefi bir cümle.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Gıpta ve haset arasında gidip geliyor bizim muhalefet. Arkadaşlar, "Haset eden mahrum kalır." demişler, haset etmeyin. Biz milletimize yirmi üç yıldır sayısız eser, sayısız imkân kazandırdık ve sunduk.

YÜKSEL TAŞKIN (İzmir) - Sen kendini dev aynasında görüyorsun.

AYŞE SİBEL YANIKÖMEROĞLU (İstanbul) - Bravo!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Bunca eser, bunca hizmetle mutlu olup memnuniyet duyan herkese aittir, milletin her bir ferдинin eseridir. Bir noksan varsa ki vardır, o bize aittir, o eksikliklerin hepsini tamamlamaya azim ve gayret de boynumuzun borcudur.

"Kıymetini bilen insanlara zaafı vardır milletin." derler. Murat Kurum Bakanımız da tıpkı liderini örnek alarak yaptığı işlerle milletin kıymetini bildiği için bugün milletin muhabbetine mazhar olmuş, dolayısıyla hem Konyalı olmuş hem Ankaralı olmuş hem Hataylı olmuş hem Osmaniyeli olmuş hem İstanbullu hem İzmirli hem Elâzığlı olmuş yani memlekette hemşehri olarak sayılmayan bir yer bırakmamış bir adamdır.

(Uğultular)

SEDA KÂYA ÖSEN (İzmir) - Maşallah, maşallah!

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Bir Rizeli olmamış.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Allah razı olsun, bütün ekibiyle beraber yapmıştır bunu.

SEDA KÂYA ÖSEN (İzmir) - Divan edebiyatı yapıyorsun.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Bakanlıklarından önceki bakanların da elbette bu sürece büyük katkısı vardır, bu AK PARTİ'nin yirmi üç yıllık hikâyesidir.

SEDA KÂYA ÖSEN (İzmir) - Yıkama, yağlama...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Son dönemde Cumhur İttifakı'yla beraber attığı imzanın da... O Bakanlıkta kumandanın başında Sayın Bakanımız vardır. Biz kendisine çok teşekkür ediyoruz.

Ben zaman zaman bu toplantılarda TOKİ istatistikleri veriyorum, TOKİ her yıl... İstatistik eskiyecek diye endişe ediyorum ama bakıyorum her yıl yeni bir istatistik ekliyor maşallah.

CAVİT ARI (Antalya) - Doğru yere yapılan her şeyi destekleriz, yanlış yere yapıyorsunuz.

ORHAN YEGİN (Ankara) - TOKİ'nin kırk yıllık ömrü var, yirmi üç yılı AK PARTİ döneminde, on dokuz yılı AK PARTİ öncesinde, yarı yarıya diyelim. Arkadaşlar, AK PARTİ'den önceki yarı ömründe ürettiği konut sayısı 43.415; AK PARTİ'yle geçen yarı ömründe ürettiği konut sayısı 1 milyon 750 bin. Bugün günde 550 tane konut üretiyor. Günde 550 ürettiğini kendi ömründen önce, AK PARTİ'den önceki dönemde yapılan konuta böldüğümüz zaman, arkadaşlar, o yirmi yılı AK PARTİ sadece seksen günde tamamlayabiliyor. Yılda 2.200 konut üreten irade bugün bir seferde 3.500 şantiyede, arkadaşlar, günde 76 bin konut üretir hâle gelmiş.

CAVİT ARI (Antalya) - Kaç tane anlayamadım, 76 bin mi?

ORHAN YEGİN (Ankara) - Bu rakamları aklınıza iyi kazıyın, AK PARTİ'nin ne olduğunu, Cumhur İttifakı'nın ne olduğunu iyi belleyin arkadaşlar.

SEDA KÂYA ÖSEN (İzmir) - Ay, iğrenç ya vallahi.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Şimdi "Millet bahçesine kek yiyip yuvarlanacak yer yapmışlar." diyen arkadaşlar...

YÜKSEL TAŞKIN (İzmir) - Onu siz diyordunuz.

ORHAN YEGİN (Ankara) - ..."sosyal donatı" deyince oturup kâğıt oynanan yerler zannediyor olabilirler, sosyal donatılardan da bahsediliyor çünkü. Konutların ihtiyacını sağlayacak 1.500 civarı okul, 1.240 cami, 2.900 ticaret üniteleri, 270 hastane, 100'ün üzerinde sağlık ocağı, kültür merkezleri, peyzaj alanları olmak üzere 66 bin sosyal donatı alanı yapmışız; arkadaşlar, bunlar kâğıt oynanan kahveler değil, bunlar içerisinde... Haricen, 22 tane stadyumun, 220 tane yurdun olduğu işler de var. Dolayısıyla, işleri küçümsemeye kalkmayın, rakamlar konuşulduğu zaman siz komik hâle düşüyorsunuz.

EVİRİM RIZVANOĞLU (İstanbul) - Asıl komik sizsiniz.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Şimdi, "Hep afet sonrasına odaklandığı için işler iyi gitmiyor Sayın Bakan, hâlbuki sizin riski azaltmaya odaklanmanız lazım." diyorlar. Ne yapıyoruz biz kardeşim, biz ne yapıyoruz ya! Biz bir yandan işin mevzuatını geliştirip düzenlemeye, bir yandan bu konuyla ilgili sözü, çalışması olan herkesi sürecin içerisine katmaya, bin türlü nazlarına rağmen onlara katlanarak sizin belediyelerinizi işin içinde tutmaya, görünür kılmaya, hibelerle, teşviklerle, ucuz kredilerle devlet eliyle bu riski azaltmaya çalışıyoruz. "Kentsel dönüşüm" diyoruz, destek olacağınıza adamları toplayıp gelip vatandaşın kafasını karıştırıyor, vatandaş nümâyîşe zorluyorsunuz, nümâyîşe!

NAİL ÇİLER (Kocaeli) - Bir ay oldu, Gebze'de dükkânlar kapandı, hiç bir şey yapmadınız.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Açık söylemek lazım ki bu ülkede kentsel dönüşümün önünde de en büyük engel muhalefettir, muhalefetin koyduğu takozdur ama çok şükür, tüm engellemelere rağmen biz bu yolda da ilerliyoruz.

CAVİT ARI (Antalya) - En büyük günah iftiradır, iftira. Bak, en büyük günah iftiradır. İstersen din kitaplarını aç bir karıştır yani boşa namaz kılıyorsun, iftira atıyorsun.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Kentsel dönüşüm kapsamına alınmış bugün 2,3 milyon bağımsız bölüm var, ev ve iş yerleri var. Yaklaşık 250 bin ev ve iş yerinde yenileme çalışmalarımız hamdolsun sürüyor ve bu çalışmalar Türkiye'nin genelinde olmakla beraber yapılan çalışmaların yarısı deprem riskinin en yüksek olduğu yerde yapılıyor, İstanbul'da. Peki, arkadaşlar, siz İstanbul'da deprem için ne yaptınız ya? Deprem riskini azaltmak için ne yaptınız da gelip burada bu cümleleri konuşuyorsunuz? Bırakın bu işleri!

CAVİT ARI (Antalya) - Ne yapacak belediye? Cumhuriyet Halk Partili belediye altı buçuk yıldır İstanbul'u yönetiyor, otuz yıldır siz ne yaptınız, anlatın. Otuz yıldır İstanbul'da ne yaptınız, bir anlatın.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Şimdi, "Arnavutköy Belediyeniz rant uğruna birçok taşınmazı sattı." diyorlar.

CAVİT ARI (Antalya) - Toplanma alanlarının hepsini gökdelen yaptınız.

ORHAN YEGİN (Ankara) - "Arnavutköy Belediyeniz rant uğruna birçok taşınmazı sattı." diyorlar. Haberleri vardır ama biz yine de soralım bu arkadaşlara: Ankara Büyükşehir Belediyesinin satışlarından haberiniz var mı?

CAVİT ARI (Antalya) - Hangi yüzle, utanmadan soruyorsunuz? Otuz yıl İstanbul'u siz yönettiniz, bütün toplanma alanlarını gökdelen yaptınız, gökdelen.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Bu satışların ne kadar olduğundan haberiniz var mı, bu satışlardan elde ettiği paraları ne yaptığından, neleri yapmayıp millete nasıl eziyetler yaşattığından?

EVİRİM RIZVANOĞLU (İstanbul) - Her şey para mı, her şey para mı!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Söyleyelim: Bu yılın bütçesi 100 milyardı, gerçekleşmeye bakarsan 85 milyar olacak.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - 100 bin konut ne oldu, 100 bin konut?

CAVİT ARI (Antalya) - Gökdelen diktiniz her tarafa, bir tane toplanma alanı göster!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Arkadaşlar, Ankara Büyükşehirin sadece geçen sene yaptığı satışların toplamı 60 milyar, 60 milyar, yaklaşık yıllık bütçesi kadar ve hâlâ her ay 10-15 tane satış için yetki alıyor.

CAVİT ARI (Antalya) - Her taraf gökdelen oldu sayenizde, İstanbul'a ihanet ettiniz. Siz kendiniz söylüyorsunuz, Cumhurbaşkanı kendi söylüyor "İstanbul'a ihanet ettik." diye.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Artık, bu gidişle satacağı bir şey de kalmayacak.

CAVİT ARI (Antalya) - İstanbul'u mahvettiniz, düzeltmeye çalışıyor...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Yatırım da yok, trafik de çok, musluktan doğru düzgün akan su da yok ama konser çok. Hani konutları konuşuyoruz ya, hani, hani!

CAVİT ARI (Antalya) - İstanbul mahvoldu sizin yüzünüzden!

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - 2 konuşmacı sonra sizde Sayın Ari.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) - Bağırarak gerçekleri kapatamazsınız.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Konutları konuşuyorduk. Keşke konutlarla ilgili verdiği sözü tutsaydı. "10 bin konut yapacağım kentsel dönüşümle." sözü vermişti.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - İstanbul'da 100 bin konut sözü verdi.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Ankara.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Ha, Ankara.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Konutların ihalesi yapıldı ve dünyanın parasını harcadılar. Kentsel dönüşümde yedi yılda yaptığı konut sayısını söyleyeyim mi size arkadaşlar? Bir tahmin etmek ister misiniz?

NAİL ÇİLER (Kocaeli) - Ya, Gebze'de kamulaştırma yapamadınız, insanlar öldü, insanlar. Bir aydır dışarıdalar, kimse sahip çıkmadı.

ORHAN YEGİN (Ankara) - 418, 418. Biraz mahcup olun da oturun yerinize! Hadi biz yuvarlama 500 diyelim.

CAVİT ARI (Antalya) - İstanbul'a ihanet ettiniz, İstanbul'u mahvettiniz. İstanbul'un silüetini siz bozdunuz, İstanbul'da toplanma alanı bırakmadınız.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Bu ihaleyi alan firmanın genel müdürü vardı bir tane, şimdi Keçiören'de Belediye Başkanı oldu. Taşınmaz satışından şikâyet ediyorsunuz ya, söyleyeyim size: O da şimdi, Keçiören'deki İhlamur Kasrını, Estergon Kalesi'ni ve Cumhuriyet Kalesi'ni satmaya hazırlanıyor.

CAVİT ARI (Antalya) - Bütün parklara, bütün toplanma alanlarına gökdelen diktiniz. Allah göstermesin bir afet olsa insanlar kime gidecek, nereye gidecek!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Hiç mahcubiyet duymuyorsunuz değil mi bu lafları söylerken?

CAVİT ARI (Antalya) - İstanbul'un tüm değerlerini yok ettiniz ya!

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Ari, lütfen.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Başkanım...

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Tutanağı yetiştiremiyor arkadaşlar.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Arkadaşlar, söylemlerinizi tutarlı değil. "Enerji pahalı, tesisler yetersiz, kapasiteyi artırın." diyorsunuz ama "HES'e de GES'e de nükleere de karşıyız." diyorsunuz, "Biz her şeye karşıyız." diyorsunuz.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Ya, üfürüyor, kendi belediye başkanlarına bakmıyor da utanmadan konuşuyor!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Bir taraftan çıkıp "Konut yok." diyorsunuz, diğer taraftan "Her yeri betona çevirdiniz, yeşil bırakmadınız." diye ekliyorsunuz.

CAVİT ARI (Antalya) - Doğru, aynen de öyle oldu.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Ve sonra millet bahçelerine "Ne işe yarıyor buralar? Kek yiyip yuvarlanılacak yerler." diyorsunuz. Çok büyük tutarsızlık ediyorsunuz. Yüzünüz de kızarmıyor, yüzünüz de kızarmıyor!

CAVİT ARI (Antalya) - Seçimde insanlara bunları vadettiniz yüzünüz kızarmadan, "Kek yiyip yuvarlanacaksınız." dediniz.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Bir yandan "Konutları bir an önce teslim edin." diyorsunuz, bir yandan "Şehirde 90 tane beton santrali var." diye şikâyet ediyorsunuz.

CAVİT ARI (Antalya) - "Kek yiyip yuvarlanacaksınız." diyen sizsiniz.

ORHAN YEGİN (Ankara) - "Konutları şehirden biraz uzağa yapın, trafik artıyor." diyorsunuz ama biraz uzak mahalledeki TOKİ konutlarına "Kim gidecek buralara, kim alır bunları?" deyip konutları değersizleştirmeye çalışıyorsunuz. Arkadaşlar, ne diyorsunuz ya! Maksadınız anlaşılıyor sizin, ne diyorsunuz?

NAİL ÇİLER (Kocaeli) - 70 binayı kamulaştıramadınız, bunun da cevabını ver.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Şimdi, acayip çevreci konuşmalar duyuyoruz ha!

CAVİT ARI (Antalya) - İstanbul'u mahvettiniz, İstanbul'un silüeti yok oldu sayenizde, gökdelenler yüzünden İstanbul silüeti yok oldu.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Beylikdüzü'nü ne yaptınız? Ekrem İmamoğlu Beylikdüzü'nü...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Hava kirliliğinden şikâyetler... Zannedersiniz ki tertemiz bir hava teslim etmişler bize. Hâlbuki olanlar tam tersi, havayı çok daha iyi bir yere getirmişiz.

CAVİT ARI (Antalya) - Yazık ettiniz, günah işlediniz İstanbul'a, ayıptır! Otuz senedir siz mahvettiniz İstanbul'u, otuz senedir siz yönetiyordunuz, altı senedir düzeltmeye çalışıyorsunuz.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Daha önce 5 ilde, 50 merkezde kullanılan doğal gazı 81 ile, 850 merkeze, organize sanayilere, fabrikalara...

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) - Gerçekler niye bu kadar rahatsız ediyor sizi?

CAVİT ARI (Antalya) - Biz rahatsız değiliz, siz rahatsız oldunuz.

ORHAN YEGİN (Ankara) - ...bütün üretim tesislerine götürüp doğal gazı kullanır hâle getirmişiz. AK PARTİ'den önce 8 istasyonda yapılan hava ölçümleri bugün 400'ün üzerinde istasyonda ölçülüp takip ediliyor. Çevrecilik öyle parti isimlerine "yeşil" eklemekle veya oturduğunuz yerlerden ahkâm kesmekle olmuyor beyler, olmuyor.

NAİL ÇİLER (Kocaeli) - Dilovası kanser ovası!

NERMİN YILDIRIM KARA (Hatay) - Orhan Bey, bunu sen söyleme bari, sen söyleme!

ORHAN YEGİN (Ankara) - 150'ye yakın atık su tesisi vardı, bugün 1.200'ü aştı; nüfusun yüzde 35'ine hizmet veriyordu, bugün neredeyse tamamına hizmet veriyor. Ne konuşuyorsunuz ya? Dere ıslahları yapıyoruz, çölleşmeyle, erozyonla mücadele ediyoruz, Sıfır Atık Yönetim Sistemi'yle dünyaya örnek bir uygulama hayata geçiriyoruz, depozito yönetim sistemlerini yaygınlaştırıyoruz, kek yiyip yuvarlandığınız millet bahçelerini 82 milyon metrekareyle ülkenin dört bir tarafına yayıyoruz, orman varlığını artırıyoruz arkadaşlar, orman varlığını!

EVRİM RIZVANOĞLU (İstanbul) - Ormanları koruyamıyorsunuz, nasıl artırıyorsunuz?

ORHAN YEGİN (Ankara) - Ağaç dikmemize "Cari açığı kapatacak kereste dikimi." diye laf eden arkadaşlar utanır mı bilmiyorum ama...

EVRİM RIZVANOĞLU (İstanbul) - Siz fidan dikiyorsunuz, "Orman yaptık." diyorsunuz.

ORHAN YEGİN (Ankara) - ...orman varlığını artıran ülkeler arasında da ağaçlandırma hızında da dünyada ilk 3'teyiz biliyor musunuz arkadaşlar, ilk 3'teyiz!

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Bir dakikanızı veriyorum.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Barajlar yapıyoruz, göletler yapıyoruz, daha neler neler yapıyoruz ama gözleri var, görmezler; ne yapalım, bizim muhalefet de böyle. Hatta öyle bir muhalefetle muhatabız ki "'ÇED ayağıımıza engel oluyor, enerji ve madencilik ruhsatlarında artık ÇED gerek yok.' şeklinde bir kanun değişikliği yaptınız." diyecek kadar yapılanlardan ya bihaber ya kötü niyetli. "Her türlü madenciliğin her türlü saldırısına bu şekilde doğayı açık hâle getirdiniz." dediler, Meclisin çıkardığı yasaya iftira ettiler, milleti tahrik ettiler.

NAİL ÇİLER (Kocaeli) - O zeytin ağaçları intikamını alacak sizden.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Şimdi, sürem bitti, çok çirkin konuşmalar oldu ama bir tanesine tahammül edebilmemiz, affetmemiz mümkün değil. Bugün bize "3 tane Alevi köyünü boşaltmak için proje uydurdunuz." dediler. Yazıklar olsun bu sözün sahibine, bu zihniyete, bu iftiranın, iddianın sahibine.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Sizi Malatya'da Çiğlık köyüne davet edelim, gidin, onlara söyleyin bakalım.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Arkadaşlar, amacınıza ulaşamayacaksınız.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Boşalttınız köyü.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Çatlasanız da patlasanız da kendinizi parçalasanız da bu milleti birbirine düşüremeyeceksiniz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

EVRİM RIZVANOĞLU (İstanbul) - Ne kadar kötü bir üslup.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Ayyüce Türkeş...

AYYÜCE TÜRKES TAŞ (Adana) - Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, kıymetli bürokratlar, kıymetli milletvekilleri ve basın mensupları; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle, iktidar tarafından devamlı "Muhalefet, muhalefet, muhalefet!" diye suçlamalarda bulunulduğu için ben İYİ Parti olarak bu suçlamaların hepsini reddediyorum. Plan ve Bütçe Komisyonuna ben burada karşıdan "Muhalefet Nasıl Yapılır 101" dersi gibi bir ders vermek istemiyorum ama Plan ve Bütçe Komisyonunun zaten amacı önümüze gelen bütçeyi teknik olarak analiz etmek, yapılanları analiz etmek ve burada tabii ki eksiklikleri dile getirmektir. Biz de İYİ Parti olarak analizlerimizi gayet teknik olarak yapıyoruz, 7/24 çalışıyoruz ve Türk milletinin, Türk devletinin menfaati için kendi düşüncelerimizi ortaya koyuyoruz. O yüzden bu suçlamaları reddediyorum. Ayrıca bizim kırmızı çizgilerimiz Türkiye Cumhuriyeti devleti bayrağı, bu milletin bölünmez bütünlüğü, Türk ordusu ve emniyet güçlerimizdir. Bizim hiçbir zaman ne kişiler ne de insanlar kırmızı çizgimiz olmamıştır, o yüzden biz herkese her şekilde de yanlış bulduğumuzu, düzeltilmesi gereken noktaları söyleriz, orada da tavrımızı gösteririz diyorum.

Sayın Bakanım, bütçeniz hayırlı uğurlu olsun diyorum. Öncelikle sizi tebrik ediyorum. Bu kadar övgü bir Aziz Sançar'a yapılıyor bir de size yapılıyor. Aziz Sançar'a yapılan övgüleri anlayabiliyorum biraz onların makaleleri falan olduğu için ama ben kişi olarak inşaat ve bu tarz işleri çok kafam almadığı için, kafam yetmediği için size ben o kadar övgü yapamayacağım, kusura bakmayın ama...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Gıpta edin, gıpta; haset etmeyin.

JÜLİDE SARIEROĞLU (Ankara) - Sahaya çıkın anlarsınız, Adana'ya da çok emeği var.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Sahaya çıkınca görürsün, ne yaptığımı anlarsın. Deprem bölgesine gidin.

AYYÜCE TÜRKES TAŞ (Adana) - Gidiyorum deprem bölgesine. Zaten gördüm burada da Murat Kurum inşaat AŞ'nin...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Oraya gidince bir görün.

AYYÜCE TÜRKES TAŞ (Adana) - Hani ben yatırım analisti olarak çalıştım da "roadshow"lara gittiğimizde bize böyle...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Hariçten gazel okuyorsunuz. Siz buradan çıkınca deprem bölgesine gidin, deprem bölgesine!

AYYÜCE TÜRKES TAŞ (Adana) - Bir konuşabilir miyim? Ben hariçten...

ERHAN USTA (Samsun) - Ne demek ya Sayın Bakan! O nasıl laf ya! "Hariçten gazel." O nasıl söz ya Sayın Bakan!

AYYÜCE TÜRKES TAŞ (Adana) - Bir defa, bana Bakanın bu söylediği sözleri reddediyorum; bu bir!

ERHAN USTA (Samsun) - Ne demek! Bir milletvekiline nasıl öyle söylersiniz siz ya! Böyle bir şey olabilir mi!

AYYÜCE TÜRKES TAŞ (Adana) - İkincisi: Ben burada Plan ve Bütçe Komisyonuna yapılan sunumu... Ben "roadshow"lara katılan analist olarak çok çalıştım, büyük inşaat şirketleri geldiğinde biz finansçılara böyle sunumlar yapıyordu; daha teknik, harcanan paraların geri dönüşümü nasıl, kârlılığı nasıl, zararlılığı nasıl, nedir, ne değildir; daha farklı rakamlar görmek isterdik demek istiyorum.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Burası proje ofisi mi Hanımefendi, proje ofisi mi burası? Burası siyaset yeri.

AYYÜCE TÜRKES TAŞ (Adana) - Müsaade eder misiniz! Müsaade eder misiniz Orhan Bey, konuşmak istiyorum.

SEDA KÂYA ÖSEN (İzmir) - Tabii, nasıl muhalefet yapacağımıza da siz karar vereceksiniz(!)

EVİRİM RIZVANOĞLU (İstanbul) - Teknik bir komisyon burası, Genel Kurulda...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Proje ofisi mi burası?

SEDA KÂYA ÖSEN (İzmir) - Buyurun gelin, siz yapın onu da.

AYYÜCE TÜRKES TAŞ (Adana) - Ayrıca, inşaat anlamadığım için ben biraz iklim konusunda konuşmak istiyorum.

Deprem bölgesinde de geziyoruz. Osmaniye zaten Adana'nındı, sonradan il oldu; Osmaniye ile Adana iç içe ve Adana'da maalesef...

JÜLİDE SARİEROĞLU (Ankara) - Adana'da kentsel dönüşüm...

AYYÜCE TÜRKES TAŞ (Adana) - Adana'yı bilenler var burada, Adana da, maalesef, en çok kentsel dönüşümün ihtiyaç olduğu şehir. Hatta, öyle ki, kentsel dönüşüm Adana'nın güvenliği için de bir ihtiyaç. Maalesef, Adana'ya bu konuda yapılan ihmal de gözler önünde.

Ayrıca, Adana'daki çevre kirliliği de maalesef, hiçbir büyükşehir yakışacak durumda değil. Hava kirliliği ayrı, Seyhan, Ceyhan'daki kirlilik ayrı.

Tarım... Çukurova'nın, koskoca Çukurova'nın sulanması...

JÜLİDE SARİEROĞLU (Ankara) - Adana'dan hiç haberiniz yokmuş. Hava kirliliği konusunda da Bakanlığımız Adana'ya geldi...

AYYÜCE TÜRKES TAŞ (Adana) - Ya, bir konuşabilir miyim! Bir konuşabilir miyim! Bir konuşabilir miyim! Benden sonra konuşulsun...

JÜLİDE SARİEROĞLU (Ankara) - Adana'dan haberiniz olmadan Adana örneği veremezsiniz!

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Arkadaşlar, lütfen karşılıklı konuşmayalım.

Devam edelim lütfen.

JÜLİDE SARİEROĞLU (Ankara) - Hava kirliliğiyle ilgili bir buçuk ay kaldık, Adana'nın bütün ilçelerinde kamp yaptık. Ben çağırdım.

AYYÜCE TÜRKES TAŞ (Adana) - Hayır, niye kaşınızı kaldırıyorsunuz anlamıyorum. Neyse, ben konuşmuyorum.

ERHAN USTA (Samsun) - Bakanken bu kadar konuşmuyordunuz Jülide Hanım, hayırdır?

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın milletvekilleri...

CAVİT ARI (Antalya) - Çok sataşma yapılıyor.

(Gürültüler)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Bakanım, lütfen, karşılıklı konuşulmasın, anlaşılıyor.

Ayyüce Hanım, devam edin, lütfen.

AYYÜCE TÜRKES TAŞ (Adana) - Evet, Adana'dan haberim yok, doğru, pardon, ben başka şehirden bahsediyorum(!) Benim gördüğüm Adana'dan bahsedeyim ben. Ayrıca Ümit Özlale Vekil de ortaya koydu Adana'nın konut ihtiyacını resmî olarak. Yani Adana'dan haberim yok değil, Adana'daki konut ihtiyacı ve Adana'da kentsel dönüşümüne ne kadar ihtiyaç olduğunu, bunu...

JÜLİDE SARİEROĞLU (Ankara) - Büyükşehir ne yaptı, büyükşehir ne yaptı? İlçe belediyeleri ne yapıyor?

AYYÜCE TÜRKES TAŞ (Adana) - Neyse... Ya, Allah Allah!

SEDA KÂYA ÖSEN (İzmir) - Ya, Sayın Başkan, müdahale etsenize!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Aynı şeyi siz yaptınız.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Ya, size de müdahale ettiğimde dinlemiyorsunuz, bu taraf da; ben ne yapabilirim? Bütün milletvekilleri birbirine laf atıyor; lütfen artık.

Sayın Bakanım, lütfen.

Buyurun.

AYYÜCE TÜRKES TAŞ (Adana) - Ben biraz şehircilik ve iklim değişikliği üzerine konuşmak istiyorum. Bakanlığınızın toplam bütçesi 275 milyar lira, iklim değişikliğine bunun sadece yüzde 4,5'unun ayrılması zaten iklim değişikliğini Bakanlığın ne kadar ciddiye aldığının göstergesi. Global ısınma ve iklim değişikliği, evet, bütün dünyanın problemi, bütün dünyanın uğraştığı bir şey ama bütün dünya yıllardır bunun için önlem alıyor, bunun için savaşıyor. Türkiye'nin bu konuda çok geç kaldığını zaten görüyoruz yaşadığımız şeylerden. Adana gibi susuzluk... Hani, otuz yıl önce birisi Adanalı birisine "Herhâlde bir gün Adana susuzlukla baş başa kalacak." dese ona hiçbir şekilde insanlar inanmazdı. Şu anda gittiğinizde çiftçi "Ben gelecek sene nasıl ürünümü sulayacağım?" diye düşünür hâle geldi. Adana'da bile kuraklık had safhada, nehirlerin kirliliği had safhada, susuzlukla yüz yüze kalmışken artık tedbir almanın ne kadar gerisinde kalındığını söylüyoruz. Mesela, bütçeye baktığımızda, cari transferlere 115 milyar lira, sermaye

transferlerine 104 milyar lira gibi büyük rakamlar ayrılmışken iklime bu kadar az rakam ayrılmasını da anlamlandıramıyoruz. İklim Değişikliği Performans Endeksi'nde 52'nci sıradayız. Bu çok düşük bir performans grubu. Yenilenebilir enerji potansiyelimiz çok yüksek ama bundan ne kadar faydalanabiliyoruz, o tartışılır. Dünya fosil yakıtlardan çıkarken Türkiye hâlâ kömür teşviklerine devam etmekte. Bu da bir politika tercihiydi. Bu bütçeyle ne temiz hava sorunu çözülür ne su kaynakları korunur ne de gelecek nesiller güvence altına alınır. İklim krizini konuşuyoruz ama iklim için para ayırmıyoruz. Bu da bizim için çok ciddi bir çelişkidir.

2025 tarım yılına Türkiye kuraklık ve zirai don felaketiyle girmiştir. Bu da Türkiye'nin bu konularda ne kadar geç tedbir aldığını göstermektedir. Nisan ayında 65 ilde eksi 15 derecelere kadar düşen sıcaklıklar kayısıdan üzüm bağlarına, elmadan fındığa kadar geniş bir ürün yelpazesini vurmuştur.

Susuzluk ise yine ikinci büyük felakettir. Türkiye, kişi başına düşen 1.300 metreküplük su seviyesiyle su fakiri ülke eşğine hızlıca ilerlemektedir. Göllerimiz kuruyor, barajlarımız alarm veriyor. Şehirlerimiz maalesef yaz ortasında susuz kalmaktadır ve acı gerçek şudur: Suyun yüzde 77'sini tarımda kullanıyoruz ama sulama verimimiz sadece yüzde 45'tir. Açık kanallarla sulama devam ediyor. Yılda 18 milyar metreküp su israfı oluyor. Buna karşılık Türkiye genelinde su kayıp kaçak oranı yüzde 45, Avrupa ortalaması yalnızca yüzde 11. Bu da çok ciddi bir problemdir.

İklim krizi aynı zamanda enerji güvenliğini de doğrudan tehdit etmektedir. Kuraklık hidroelektrik üretimini düşürmekte, aşırı sıcaklar elektrik talebini de patlatmaktadır. ENVER verilerine göre sadece alan soğutmasına bağlı elektrik tüketimi bir yılda yüzde 19 artmıştır. Temmuz 2025'te Türkiye tarihinin en yüksek saatlik elektrik talebi yaşanmıştır. Sıcaklıktaki her 1 derecelik artış Türkiye'ye 0,77 gigavat yeni elektrik kapasitesi ihtiyacı doğurmaktadır. Bu tablo eğer bugünkü politikalarla devam ederse elektrik faturalarımız artacak, enerji ithalatı yükselecek, enerji yoksulluğu genişleyecek ve sanayi üretimi baskılanacaktır.

Ormanlarımızdaki yangınlarda sadece yangın değil, burada ormancılıkla ilgili politikalar da önemlidir. Maden ruhsatlarındaki patlama ayrı bir felakettir. 2008-2023 arasında verilen ruhsat sayısı 386 bine ulaşmıştır. Son on yılda 109 bin hektar orman madencilğe açılmıştır. Kaz Dağları, Akbelen, zeytinlikler, sulak alanlar bu politikaların maalesef kurbanı olmuştur. Madencilik Yasası yirmi üç yılda 21 kez değiştirilirken doğa bunun karşılığında maalesef korunamamıştır.

Bir başka büyük kriz demin de bahsettiğim gibi hava kirliliğidir. Temiz Hava Hakkı Platformunun Karar Raporu'na göre 2024'te Türkiye'de tek bir ilimiz dahi temiz hava kategorisinde değildir. PM2.5 kirliliği 62 bin erken ölüme yol açmıştır. Ekonomiye yıllık maliyeti ise 138 milyar dolardır. Bu yalnızca çevresel değil aynı zamanda devasa bir halk sağlığı ve bütçe krizidir.

Atık su arıtma tesisleri konusunda da tablo pek iç açıcı değildir. Türkiye'nin birçok ilçesinde hâlâ arıtma tesisi bulunmamaktadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Buyurun.

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Organize sanayi bölgelerindeki arıtmalar maalesef çok yetersizdir ve denetimi de yetersizdir. 2026 yılında dünyaya COP31'e ev sahipliği yapacaktır Türkiye ancak geline nokta zirvenin fiili yönetimi Avustralya'ya bırakılmış, Türkiye ise milyar dolarlık organizasyonun yükünü üstlenmiştir. Davul Türkiye'nin boynunda, tokmak başkasının elindedir. Bu tablo Türkiye'nin küresel iklim diplomasisindeki zayıf pozisyonunu da açıkça göstermektedir. Bununla da kalmıyor, IPCC Raporlarına güncelleme yapan 64 ülke arasında Türkiye maalesef yoktur. Ülkeler 2030'da yüzde 11 azaltım hedefi koyarken Türkiye 2035'e kadar emisyon artışı öngörmektedir. Bu zaten Paris Anlaşması'nın ruhuna da açıkça aykırıdır. İklim Kanunu çıkarılmıştır ama bu kanun esaslı bir iklim çerçevesi değil yalnızca bir emisyon ticaret düzenlemesidir. Kurumlar arası koordinasyon yoktur.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Buyurun.

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Yerel yönetimler sürecin dışındadır. Sanayi ve KOBİ'ler dönüşüm için yalnız bırakılmıştır.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederiz.

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Sağ olun. Ben teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sağ olun.

Şimdi sıra Nilgün Ök'te. Sonra bir ara vereceğiz.

Buyurun.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Başkanım, değerli Bakanım, Bakan Yardımcıları, değerli milletvekilleri, değerli bürokratlar, basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, öncelikle bütçenizin hayırlı ve uğurlu olmasını diliyorum.

Gerçekten bugün böyle çok önemli ve... Sizin o deprem anında afet bölgelerinde ne şekilde, nasıl çalıştığınıza bizzat bizler de şahit olduk ve bu anlamda hem fahri hemşehriliği hak ediyorsunuz hem de gerçekten hâlâ sizinle o sahaya gittiğimizde, vatandaşlarımızla bir araya geldiğimizde bunu görebiliyoruz. Deprem olduğunda Maraş'taydık, Maraş'a görevlendirilmiş biz vekiller olarak. Deprem 2'nci yılında evlerin teslimine Maraş'a gittik, inanın orada duaları görseniz, size olan o güveni görseniz... Şimdi denildi ki: "Söz verdiniz, yapamadınız. İşte bir yılda bitireceğiz..." Ya, deprem olmuş 11 ili ilgilendiren bir deprem, insanların evi gitmiş. Ne deseydi Sayın Cumhurbaşkanımız, ne deseydik insanlara? "İşte, zaman içerisinde yaparız." mı? Tabii ki insanlara diyeceğiz ki: "Bir yıl içerisinde sizlere bu evleri teslim edeceğiz."

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bak, bak, ne diyor!

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Ve bu sözümüzü tutmuşuz.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bak, bak, bak!

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Bugün 350 bin...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bak, bak, bak, bak, bak!

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Bakın, iyi dinleyin, o anlamda değil.

350 bin tane konut teslim edilmiş; dünyanın hangi ülkesinde, hangi bölgesinde böyle bir şey var?

VELİ AĞBABA (Malatya) - "Milleti kandırmayacak mıyız?" diyor ya!

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Amerika'da yangınlar oldu, efendim, kasırga oldu, hiç onlar diyorlar mı arkadaşlar? Hani gelişmiş ülkeler var ya, Avrupa'daki ülkeler, Amerika'da, hani çok böyle onları övüyorsunuz ya, diyorlar mı? "Efendim, senin evin yandı, ben senin evini bir yıl içinde evini teslim edeceğim." diyor mu? Demiyor.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Vallahi bravo (!)

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Ama biz o bir yıl içinde hatta bazı köy evlerini iki ay içerisinde, üç ay içerisinde teslim ettik, insanlarımız şu an güvenli evlerde bir şekilde oturuyor.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Kutluyoruz biz sizi, bu bakış açısıyla hiç düşünememiştik (!)

NİLGÜN ÖK (Denizli) - TOKİ güvenli ev yaptığını, kendisini bu depremde çok güzel bir şekilde ispat etmiştir, bundan rahatsızlık duymayın.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bu bakış açısını Orhan Yegin bile düşünemez.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Bakın, o 500 bin, 1 milyon... AK PARTİ döneminde 1 milyon 750 bin konut yapmışız. TOKİ 1984 yılında kurulmuş, o kurulduğu yirmi yıllık süreç içerisinde 50 bin konut yapmış. Biz ne yapmışız? 1 milyon 750 bin. Biz, en azından verdiğimiz sözleri tutmuşuz ve bununla ilgili çalışmalar yapmışız.

Şimdi, size gelelim, ne oldu sizin 100 bin konutunuz? Hani, nerede? 100 bin konut sözü verdiniz, nerede?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Biz de sizin gibi söz vermiş olabiliriz.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Bakın, depremle mücadele sadece ve sadece, efendim, gelip çalıştay yapıp, "İşte şunu yapıyoruz." demekle olmaz.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Biz de "Söz vermedik." mi diyelim?

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Belediye Kanunu'nun 73'üncü maddesinde yazıyor, diyor ki... Belediye Kanunu'nun 73'üncü maddesinde ne diyor? "Belediyeler kentsel dönüşüm proje alanı ilan eder, uygulama yapma yetkisi vardır." diyor. Hani nerede?

CAVİT ARI (Antalya) - Ya, siz Belediyenin bütün kaynaklarını kesmişsiniz.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Bununla ilgili samimiyetinizi nerede gördük?

CAVİT ARI (Antalya) - Bütün AK PARTİ'lilerin borçlarını CHP'li belediyelerden alıyorsunuz. Ne istiyorsunuz Belediyeden?

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Üstelik samimi olmadığınız gibi şehrim Denizli'de ne yaptınız biliyor musunuz?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bak, Nuri Çavuşoğlu'na...

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Bakın, 2023 yılında AK PARTİ'li belediye varken...

CAVİT ARI (Antalya) - Denizli'yi bir buçuk senedir CHP'li Belediye yönetiyor, yıllardır AK PARTİ yönetti.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Anket yaptık, anket; yüzde 70 çıkıyor Çavuşoğlu.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Bakın, bakın, ne söylüyorum? Dinle, dinle; senin Çavuşoğlu ne yaptı bak? Baklan Boğaziçi Mahallemizde... Tamam mı?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Nuri Çavuşoğlu'na laf söyletmem!

CAVİT ARI (Antalya) - Kaç yıldır Denizli'ye...

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Arkadaşlar, demin oradan bağırıyordunuz "Susturun." diye...

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Baklan Boğaziçi Mahallemizde TOKİ'yle birlikte ortak çalışarak konut alanı ilan ettik, 250 vatandaşımızdan talep topladık.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Nuri Çavuşoğlu'na laf söyletmem!

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Burası Denizli, biliyorsunuz, deprem bölgesi, talep topladığımız insanların evi kerpiç ev. Ne yaptı?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Denizli kendini buldu Nuri Çavuşoğlu sayesinde Nilgün Hanım!

NİLGÜN ÖK (Denizli) - CHP'li Belediye geldi, orada "İlçeyi AK PARTİ Belediyesi aldı." diye ilk iş ne yaptı biliyor musunuz? Alanı yeşil alan ilan etti.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Yazıklar olsun size!

CAVİT ARI (Antalya) - Demek ki oradaki yapıların yeşil alan ihtiyacı vardı.

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Yazıklar olsun!

VELİ AĞBABA (Malatya) - Allah razı olsun Nuri Çavuşoğlu'ndan.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - İnsanların heveslerini kursağında bıraktı. Orada o insanlar kerpiç evlerden kurtulacaktı, o insanlar kaloriferli evlerde oturacaktı, o insanlar doğal gazla buluşacaktı; işte sizin samimiyetiniz böyle, anca böyle.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Nuri Çavuşoğlu kendine yakışanı yapmış.

CAVİT ARI (Antalya) - İşte, aramızdaki fark bu...

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Ne yapıyor CHP'li belediyeler?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Nilgün Hanım güzel konuşuyor bugün.

CAVİT ARI (Antalya) - Kendi dilleriyle yaptıkları yanlışları ortaya koyuyorlar.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Gelsinler iktidara, gelsinler, işleri güçleri önce yapılanlara köstek olmak, engel olmak. Nerede samimiyetiniz?

CAVİT ARI (Antalya) - Bakın, işte CHP'li belediyeler yeşil alan yapılması gereken yeri yeşil alan yapar, AKP de o yeşil alana bina diker! Aradaki fark bu.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Ari, bir konuşmacı sonra sen konuşacaksın.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Bakın, biz bunlara yabancı değiliz, AK PARTİ iktidara geldiğinde...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Yolsuzluk vardı, israf vardı.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - ...Denizli Belediyesinde dar gelirli vatandaşlarımızın yaşadığı kötü yerlerde...

VELİ AĞBABA (Malatya) - CHP'li belediye geldiğinden beri fakirin fukaranın bir kuruşunu kimseye yedirmiyor!

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Gerçekten zor. Deprem bölgesi olan yerlerde kentsel dönüşüm alanı ilan ettik.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Nuri Çavuşoğlu, geldiğinden beri fakirin fukaranın bir kuruşunu kimseye yedirmiyor!

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Ne yaptılar Sayın Bakanım, biliyor musunuz?

CAVİT ARI (Antalya) - Gurur duymanız lazım, bakın...

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Biz gittik vatandaşlara "Daha güzel evlerde yaşayacaksınız." dedik.

CAVİT ARI (Antalya) - Nuri Çavuşoğlu, yeşil alan yaptı, insanlar yararlanır.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Allah Nuri Çavuşoğlu'ndan razı olsun!

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Koştı CHP teşkilatı, arkamızdan bütün evleri kapı kapı gezerek...

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Nilgün Hanım, bir dakika rica edeceğim.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Kapı kapı gezdiniz.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Rica edeceğim Nilgün Hanım, durur musunuz?

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Kapı kapı gezerek "Olmaz, yapmayın." dediler. Ama ben o kadar üzüldüm ki...

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Bir dakika, bir dakika... Bir şey diyeceğim: Sayın Bakanım, bir şey anlıyor musunuz?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Allah Nuri Çavuşoğlu'ndan razı olsun. Allah her ile Nuri Çavuşoğlu gibi belediye başkanı versin.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Sayın Başkanım, bunun için mi?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Çalmıyor, çırpıyor.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Hadi, hadi, görüyoruz, sizin Belediye Başkanınızın zihniyetini görüyoruz.

CAVİT ARI (Antalya) - Yeşil alan yaptı diye eleştirilir mi ya!

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Hadi bakalım, yapsa ya..

VELİ AĞBABA (Malatya) - Denizli kendini buldu.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Bak ne kadar süre olmuş, bir tane olsun kentsel dönüşüm alanı beğenmemiş ya da riskli alanlar ilan etmemiş ya da konutla ilgili bir başlaması yok.

CAVİT ARI (Antalya) - Belediye Başkanı yeşil alan yaptı diye eleştirilir mi? Tabii, siz alışmışsınız gökdelen dikmeye!

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Şeyi anlatıyordum, kapı kapı gezdiler arkamızdan, dediler ki: "Sakin bu dönüşüme izin vermeyin."

ORHAN YEGİN (Ankara) - Hiç utanmıyorsunuz değil mi?

NİLGÜN ÖK (Denizli) - O zaman da dediler "Kentsel dönüşüm, rantal dönüşüm." diye, üzerinden kaç sene geçmiş, hâlâ bugün bu bütçede "Kentsel dönüşüm, rantal dönüşüm." diyorsunuz; böyle bir şey olabilir mi?

ORHAN YEGİN (Ankara) - Milleti anarşiye, sokaklara davet ediyorsunuz.

YÜKSEL TAŞKIN (İzmir) - Kenan Evren böyle konuşuyordu "anarşi" falan.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Bu zihniyet olabilir mi? Ne kadar yazık ki bir milletvekilimiz dedi ki: "Murat Kurum, inşaat AŞ." Yazıklar olsun! Şimdi, biz... Murat Kurum, inşaat AŞ mi? Orada o insanlar evlerinden olmuş.

Şehrim Denizli'den örnek vereceğim. Bozkurt'ta deprem oldu, Sayın Bakanım geldi, biz altı ayda insanları orada evlerine kavuşturduk. Acıpayam'da deprem oldu, gerçekten kerpiç evlerdi yani çok şükür can kaybı yoktu ama bakın, bir yıl gibi bir sürede insanlar 200 bin liraya yirmi yıl vadeli, iki yıl ön ödemesiz taksitle ev sahibi oldu. O evlere gittiğimizde hâlâ hem Sayın Bakanımıza hem Cumhurbaşkanımıza "Allah razı olsun." diyorlar.

Yine, örnek vereceğim, dar gelirli konutu... Yakın zamanda tanıştım, eşinden ayrılmış, Trabzon'dan Denizli'ye gelmiş, Denizli'deki dar gelirli konuttan hak sahibi olmuş, hiçbir geliri yok, şu an ev kirası ödemiyor. Ne kadar ödüyor biliyor musunuz? 155 lira ödüyor aylık, 155 lira ödüyor, 155 lira. E, bu göstermez mi bizim Bakanlığımızın konut açısından bugüne kadar yaptığı...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Acayip bir bakış açısı bu, vallahi, acayip bir bakış açısı bu!

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Şimdi, bu bir "Murat Kurum inşaat AŞ" midir ya da "Recep Tayyip Erdoğan inşaatı" mıdır? Bunlar bizim yaptığımız, aslında bugüne kadar hayata geçirdiğimiz gerçeklerdir. Var ya, bize CHP'li belediyeler engel olmasın. Bak ya, "plan değişikliği" ne demek Allah aşkına ya?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bir CHP'li belediye...

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Hadi bakalım, hadi bakalım! "Plan değişikliği" ne demek?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Allah aşkına, bak, Nuri Çavuşoğlu'na bir teşekkür et.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Sayın Bakanım, sizden rica ediyorum, bu bölgede Büyükşehir Belediyesi yapmaz ama biliyorum ki Çevre, Şehircilik Bakanlığının yetkisi var -burası konut alanıydı, bunu şey yapmasınlar diye spor alanına çevirdi- biz burayı tekrar sizinle konut alanına çevirebiliriz, zaten planda emsal yerleri var; buranın gerçekten ihtiyacı var. maalesef böyle.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Nilgün Hanım, İzmir'deki şu kooperatif evlerinden söz edelim.

CAVİT ARI (Antalya) - Sen söz etseydin.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - İzmir'deki kooperatif yolsuzluğu var ya...

CAVİT ARI (Antalya) - Sen söz etseydin,

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Ben Çevre, Şehircilik Bakanlığımıza da çok teşekkür ediyorum. Biz, böyle, Büyükşehirle o kadar çok büyük sıkıntılar yaşıyoruz ki oradan çözemediklerimizi... İnanın ya plan notunu bile koymuyor sizin Belediye Başkanınız da geliyoruz biz Çevre, Şehircilikten rica ediyoruz, plan notunu koymak zorunda oluyoruz. Hani, nerede sizin samimiyetiniz, hani, nerede?

Ben önemli bir projeden de Sayın Emine Erdoğan Hanımefendi'nin önderliğindeki o Sıfır Atık'tan da bahsetmek istiyorum. Gerçekten...

VELİ AĞBABA (Malatya) - O önemli.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Evet, çok önemli; niye, biliyor musunuz?

VELİ AĞBABA (Malatya) - Vallahi önemli, Sıfır Atık önemli, tebrik ediyoruz.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - "Dünya ortak evimiz." anlayışıyla FAO'dan UNDP'ye, Dünya Bankasından Akdeniz Parlamenterler Meclisine kadar 6 uluslararası ödülle taçlandırılan Sıfır Atık Projesi... Bakın, Birleşmiş Milletler Genel Kurul kararıyla 30 Mart, Uluslararası Sıfır Atık Günü olarak kutlanıyor; Türkiye'nin aslında bu anlamda ne kadar küresel bir güç olduğunun da göstergesi.

EVİRİM RIZVANOĞLU (İstanbul) - Niye atık ithal ediyorsunuz o zaman, neden dışarıdan plastik alıyorsunuz?

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Ama bak, sadece Sayın Emine Erdoğan Hanımefendi liderlik ettiği için mi çağırıyorsunuz sen şimdi ona? Bunun nesine çağırıyorsun? Bakın, sadece bunda iklim değişikliği...

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Nilgün Hanım, Türkiye dünyanın çöplüğü hâline geldi ya! Çöp satın alıyorsunuz, tarım alanlarına gömüyorsunuz. Ona da cevap ver!

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Bakın, ne yapmışız, biliyor musunuz? Sıfır Atık'la ilgili çok önemli bir veri var: Bakın, 2017'de yüzde 13 olan geri kazanım oranımız bugün yüzde 37'ye çıkmış, 2053 hedefimiz yüzde 70; bunlar çok önemli, ben tebrik ediyorum Sayın Bakanımızı, gerçekten. Ayrıca, COP31'in Türkiye'de yapılacak olmasından dolayı da tebriklerimi sunuyorum.

Sayın Bakanım, Allah yolunuza, ayağınıza taş değirmesin; iyi ki varsınız. (AK PARTİ sıralarından "Amin!" sesleri) İyi ki de AK PARTİ'nin bir mensubu olarak vatandaşlarımızı bu konutlara ulaştırabiliyoruz. Bakın, bu yılki bütçemizden 500 bin konut için 100 milyar TL ayırmış bulunmaktayız. Vatandaşlarımızın çok da büyük teveccühleri var.

NERMİN YILDIRIM KARA (Hatay) - Cebinden mi ayırdın ya, cebinden mi ayırdın?

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Yine, bir yerle ilgili şunu söyleyeceğim: Bakın, en büyük sıkıntı yer bulmak; belediyelerin ya da ne bileyim, böyle, kamunun bu tarz yatırımlarda yer bulması. Bazen bu yerleri becaş yapmak zorunda kalabilirsiniz. Yine, benim kendi ilçem Babadağ'da maalesef yer bulamadık çünkü orası gerçekten yer sıkıntısı olan bir bölge. Ve ben Sayın Bakanımıza söylüyorum: Babadağ ilçemizde de sosyal konutların yapılması için inşallah... Mutlaka, bir vatandaş mülkiyetine gideceğiz, belki bununla da ilgili yol bulacağız ya da başka bir yerden transfer gösterilecek.

CAVİT ARI (Antalya) - Sizin yerinize yapsınlar, varsa.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sende vardır arsa.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Benim o bölgede yok. Dolayısıyla, ancak bunları siz yaparsınız.

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Çok ayıp ya, gerçekten çok ayıp!

CAVİT ARI (Antalya) - Hayır, niye ayıp olsun? Kendi yerine yaptırın, başkasının yerini işaret etmeyi biliyor.

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Çok ayıp! İftira atıyorsunuz ya!

CAVİT ARI (Antalya) - Neresi ayıp? Hayır "Kendi yerine yapsın." demek iftira mı?

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Bak, Veli Ağbaba, Ekrem İmamoğlu balık yemeye gitti ya, geçen yıl "Balık yeriz, haram yemeyiz." dediniz; vallahi, gördük sizin o yediklerinizi. Geçen yıl bunu dediniz ya, vallahi, bir senede neler yediğinizin hepsi bir bir ortaya çıktı.

Sayın Bakanım, Bakanlık bütçeniz hayırlı, uğurlu olsun.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Başkanım, unuttu.

Nilgün Hanım, Denizli Büyükşehir Belediye Başkanına da bir "Allah razı olsun." de ya.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Bir Nilgün hepinize yeter.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Bakanım, değerli arkadaşlar; birleşime 18.35'e kadar, yirmi dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 18.19

DÖRDÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 18.53

BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)

KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)

----- 0 -----

BAŞKAN MEHMET MUŞ - 23'üncü Birleşimin Dördüncü Oturumunu açıyorum.

Kaldığımız yerden devam edeceğiz.

Sayın Arı, buyurun.

CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Bakan, öncelikle başarılar diliyorum. Özellikle deprem bölgesinde yapılması gereken zorunlu işler var; malum, büyük sıkıntılar yaşıyor. Oradaki olumlu çalışmalar yönüyle başarılar diliyorum.

Sayın Bakan, şunu sormak istiyorum: 1999 tarihinde İstanbul'da 475 deprem toplanma alanı olduğu ancak bunun 416 tanesinin şu an AVM, rezidans ve gökdelen olduğu şeklinde İstanbul İnşaat Mühendisleri Odasının bir açıklaması var; bu doğru mu? Çünkü yıllardır kamuoyuna yansıyan şekliyle artık İstanbul'da sahilde boş bir yer kalmadı, her tarafta gökdelenler, rezidanslar, AVM'ler var. Bu durum olası bir afette nasıl bir sonuç yaratacak ve Bakanlık olarak sizi rahatsız ediyor mu? Onu sormak istiyorum.

Onun dışında, Sayın Bakan, tescilli alanların tespiti ve satışı işlemlerinin çok hızlı bir şekilde devam ettiğine tanıklık ediyoruz. Yani ülkede neredeyse satılmadık yer kalmıyor. Özellikle TOKİ üzerinden yapılan satışlar var. Emlak Müzayede üzerinden her gün ülkemizin değerli arazileri satılıyor. Üç sene önce 5.546 taşınmaz satılmıştı. Örneğin geçen yıl ve bu yıl ne kadar arazimiz TOKİ tarafından ve Millî Emlak tarafından satıldı, bunu sormak istiyorum ve bu konuya da şöyle bir ilave yapmak isterim: Özellikle de Millî Emlak üzerinden yapılacak satışlarda yani hazine üzerinden yapılacak satışlarda belediyelerin bir payı var, büyük şehirlerin ve ilçe belediyelerinin. Bu satışların TOKİ üzerinden yapılmasıyla belediye paylarından belediyelerimiz mahrum kalmakta. Yani bunu siyaseten belki yapabilirsiniz ama idareci olarak bunu etik görüyor musunuz? Doğru bir işlem mi? O gayrimenkul satıldıktan sonra oraya bir bina yapılacağına belediyeye müracaat ediliyor, belediye oraya yol yapıyor, belediyeler oraya su getiriyor, kanalizasyon getiriyor, o gayrimenkulün değerlendirilmesine katkıda bulunuyor.

Sonuç itibarıyla bu yöntem doğru bir yöntem değil Sayın Bakan. Bu yöntemden vazgeçin, belediyelerimizin paylarını verin ve bu zamana kadar da özellikle sizin Bakanlığınız dâhil, örneğin beş yıl geriye dönük TOKİ üzerinden yapılmış ve belediyelerimizin yenilmiş olan haklarının iadesini talep ediyorum sizlerden.

Sayın Bakan, sizin özellikle deprem bölgesinde büyük emekler sarf eden kamu mühendisleriyle ilgili yaptığınız bir konuşma var; bu, videoda, birçok yerde paylaşıldı. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı olarak 2023 seçim sürecinde kamu mühendislerinin özlük haklarında iyileştirme yapılacağı yönünde açıklamada bulundunuz ancak aradan geçen süreye rağmen bu sözler hayata geçirilemedi. Kamuda görev yapan 80 bine yakın -bildiğim kadarıyla- mühendisimiz şu an çok düşük ücretler almakta gerçekten. Sadece bu, deprem bölgesinde değil, genel anlamda bütün kurumlarda çalışan kamu mühendislerinin gerek ücretlerinin çok düşük olduğu, gerekse diğer özlük haklarında önemli sıkıntılar var. Örneğin, yurt dışından gelip Türkiye'de çalışan bir yabancı mühendisin asgari ücretin 4 katı ücret alacağına dair bir kural var ama bu kuralı biz kendi mühendisimizden esirgiyoruz ve gerçekten çok düşük rakamlara çalışıyorlar. Kamu mühendislerinin, özellikle ücret başta olmak üzere, özlük haklarının iyileştirilmesi yönünden size de bu anlamda görev düşüyor. Kamu mühendislerine sahip çıkalım, kamudaki performanslarını hep birlikte artıralım Sayın Bakan.

Antalya Büyükşehir Belediyemizin sizden bir talebi olmuştur Sayın Bakan. Ağustos ayı içerisinde 680 işçi alımıyla ilgili bir talepleri oldu Antalya Büyükşehir Belediyesinin. Burada ihaleyle yapılan birçok işi artık belediye kendi imkânlarıyla yapacak. Örneğin, vektörle mücadele, temizlik ve diğer konularda personele ihtiyaç var Sayın Bakan. Bu yazı size Antalya Büyükşehir Belediyesi tarafından ağustos ayı içerisinde gönderildi. Uygun görürseniz bunu onaylayalım çünkü Belediyemizin bu işlerde yani arazide çalışacak şu an işçisi kalmadı. O anlamda, onaylamanıza ihtiyaç var.

Yine, Sayın Bakan, belediyelerimizin araç talepleri var. Bu talepler yönünden geçtiğimiz dönemlerde çok hakkaniyetli bir dağıtım yapılmadı maalesef. Geçtiğimiz bütçe dönemlerinde de konuşmuştuk. Özellikle Çevre ve Şehircilik Bakanlığı araç dağıtımı, proje desteklerinde neredeyse yüzde 95 oranında AK PARTİ'li belediyelere destek olduğunuzu sayılarıyla ortaya koymuştuk.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - İftira atma, herkese eşit davranıyoruz.

CAVİT ARI (Antalya) - En azından bu yıl biraz daha adil olmanızı bekliyoruz ve bu kapsamda da Döşemealtı Belediyemizin 1 adet yol süpürme aracı ve 10 adet sıkıştırma araç talebi oldu. Bu taleple ilgili sizin desteğinizi bekliyoruz ve yine Kaş Belediyemizin de 1 adet çöp kamyonu ve diğer talepleri var. 2024 yılında bu taleplerde bulunmuş belediyelerimiz. Bu konularda desteğinize ihtiyaç var ve sizden adalet bekliyoruz bu yönüyle.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Biz de sizin CHP'li büyükşehir belediye başkanlarınızdan aynı adaleti bekliyoruz.

CAVİT ARI (Antalya) - Şimdi, Antalya'da TOKİ tarafından bina yapılacağına dair bir açıklama yapıldı. Sayın Bakan, ihtiyacı olan vatandaşlarımız için TOKİ tarafından daire yapılsın, konut yapılsın ve ihtiyaç sahiplerinin bu zorunlu ihtiyacı karşılsın, bu anlamda bir itirazımız yok ancak Antalya'da Konyaaltı bölgesinde tespit edilen alanın doğru olmadığını buradan ifade edeyim. Size "Doğru." denilebilir ama doğru değil; hem bölge anlamında doğru değil çünkü orası narenciye bölgesi, tarım bölgesi, o kadar kütle yoğun binaların yapılmasına uygun olmayan bir yer; birincisi.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Doğru yer neresi, doğru yeri söyle?

CAVİT ARI (Antalya) - İkinci de dere yatağının hemen dibi, ileride taşkınlara çok açık bir yer ki Boğaçayı olarak geçen bu yer geçtiğimiz dönemlerde sel felaketlerin çok yaşandığı bir yerdir yani dolayısıyla yer seçiminin yanlış olduğunu ben buradan söyleyeyim. Eğer burada ısrarcı olur da ileride sıkıntılı bir iş gelirse şimdiden bunun sorumlusunun siz ve bu işe karar verenler olduğunu hatırlatmış olayım, kayda geçmiş olsun.

Şimdi, Sayın Bakanım, Manavgat'la ilgili bir konu var. Bu konu, turizm yolu olarak geçen Çolaklı Mahallesi'nde Belek Özel Çevre Koruma Bölgesi kapsamında kalan bir yer. Tekrar söylüyorum: Bu alan "turizm yolu" olarak geçen bir yol ancak burada imarla ilgili bir sıkıntı var. Bu imarla ilgili sıkıntı nedeniyle yolun geçtiği yerde vatandaşın özel mülkiyetini çevirdi yol, kapalı vaziyete gelmiş oldu. Manavgat Belediyesi tarafından bununla ilgili çalışmalar yapıldı, sizin onayınıza ihtiyaç var. Bu konuda eğer bu hazırlığa destek verirsiniz alternatif bir turizm yolu oluşacak, yoksa onlarca otelin bulunduğu yere gitme imkânı kalmıyor Sayın Bakan. Bu konuya el atmanızda fayda var.

Yine, Manavgat'ta özellikle Kızılot Demirciler bölgesi başta olmak üzere birçok yerde mera alanlarının TOKİ'ye devredilmesiyle ilgili birtakım girişimler var. Mera alanlarına el atmaktan vazgeçin Sayın Bakan.

Son olarak, Antalya'da güncel bir konu var, onu da buradan paylaşayım. Antalya'da Kepez bölgesi içerisinde yer alan ve Kepez Belediyesine geçtiğimiz dönemde devredilen "Pil Fabrikası" diye geçen bir yer var. Mülkiyeti Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumu Genel Müdürlüğüne ait olan 8769 ada, 2 ve 3 parsel millet bahçesi yapılmak üzere 2022 yılında Bakanlığınızın da oluruyla Kepez Belediyesine devredilmişti ve bununla ilgili de süreç devam etti. İşte, tapu müdürlüklerinde devir ve tahsis sırasında ödenecek harçlar dahi Kepez Belediyesi tarafından ödendi ancak geline aşamada Kepez Belediyesi burada bu alanı kullanıp bu tahsise uygun çalışmaları yürütürken şimdi birtakım gerekçelerle bu tahsis işleminin iptaline dair karar verildi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Arı, süre bitti.

CAVİT ARI (Antalya) - Bir dakika ek ilave...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir dakika süre veriyorum.

CAVİT ARI (Antalya) - Teşekkür ederim.

Millet bahçesi olarak kullanılmak üzere Kepez Belediye Başkanlığı adına kesin tahsisleri yapılan ilimiz Kepez ilçesi Fabrikalar Mahallesi 8769 ada 2 ve 3 parsel numaralı taşınmazların Bakanlık makamınızın 3 Eylül 2025 tarihli olurlarıyla tahsisin iptaline dair karar verilip taşınmazın Makine ve Kimya Endüstrisi Anonim Şirketine teslimi talep edilmiş Sayın Bakan. Bu işlemlerle ilgili Belediyemiz üzerine düşen tüm görevleri yerine getirmiş ancak başta Hazine taahhütlerini yerine getirememiştir. Dolayısıyla, eğer bir aksama varsa o aksamanın sorumlusu belediye değildir. O nedenle, kamuoyunda rahatsızlık yaratan ve siyasi nedenlerle iptal edildiği algısı yaratılan bu iptal işleminden vazgeçmenizi ve bu önceki devir yönünden yine sürecin devam etmesini bekliyoruz ve istiyoruz Kepez halkı adına ve Antalya halkı adına.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Buyurun Sayın Güneş.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Sayın Başkanım, çok Değerli Bakanımız, milletvekillerimiz, çok Değerli Bakan Yardımcılarımız ve Bakanlığımızın çok değerli çalışanları ve basın mensupları; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, tabii ki ülkemiz başta deprem olmak üzere orman yangınları ve iklim değişikliği nedeniyle sel gibi doğal afetlerle karşılaşmakta. Kısa bir zaman içinde Antalya, Muğla ve İzmir'de büyük yangınlar yaşadık, yine Kastamonu, Sinop, Bartın, Rize, Giresun ve Trabzon'da büyük sellerle karşılaştık. Tüm bu büyük afetlerde hem Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan hem de siz ve ekibiniz her zaman için milletimizin yanında yer aldınız. Allah hem Cumhurbaşkanımızdan hem de sizlerden ve ekibinizden razı olsun diyorum ve şunu bilin ki 85 milyon vatandaşımız sizin duacınızdır.

6 Şubat 2023 tarihinde 11 ilimizi, 14 milyon vatandaşımızı etkileyen, yaklaşık 650 bin bağımsız birimin yıkıldığı asrın felaketini yaşadık. Maalesef 53 bin vatandaşımızı kaybettik, Cenab-ı Allah'tan rahmet diliyorum, ailelerine ve milletimize başsağlığı diliyorum. 107 bin kişi yararlandı, yollarımız, altyapımız büyük hasar gördü. Gerçekten de o günlerde insanlarımız büyük bir ümitsizlik içindeydi ve tüm dünya "Bu kadar büyük bir depremin ardından Türkiye kalkabilir mi?" sorusunu herkes soruyordu ve pek çok ülkenin büyüklüğünden daha fazla alan etkilenmişti. Sayın Cumhurbaşkanımız milletimize önderlik etti ve "Herkesin evini yapacağız." dedi. Başlangıçta "453 bin konut yapacağız." dediğimizde belki inanan kişi sayısı azdı ama şimdiye kadar Sayın Cumhurbaşkanımız diğer insanlardan farklı olarak ne söz veriyse yapmıştır ve sözünün arkasında olmuştur ve birileri buna güvenmese, inanmasa bile milletimiz, 85 milyon vatandaşımız buna inandı. Çok çalışkan, gayretli siz Sayın Bakanımız ve ekibiniz gece gündüz demediniz, biz bunlara şahitlik ettik. Ben de depremin hemen sonrasında Pazarcık'taydım, gerçekten de müthiş bir çalışma oldu. İlk günlerde belki hafif aksaklıklar da oldu ama işte vatandaşlarımızın barındırılması, yemesi, içmesi, kış mevsiminde ısıtılması anlamında çok büyük hizmetler sağlandı. Allah devletimize zeval vermesin diyorum. Bu kadar zorluklara rağmen bu kadar enkazın kaldırılması zor olduğu dönemde kısa sürede enkazları kaldırdınız ve ilk kırk beş günde ilk evi yaptınız, aşağı yukarı iki buçuk yılda da 350 bin konut yaptınız ve sene sonuna kadar 450 bin konutu teslim edeceğinizi söylediniz. Gerçekten de bu tarihî bir başarıdır yani yadsınamaz.

Şimdiye kadar diğerlerinden de pek çok söz verenler oldu, geriye dönüp baktığınız zaman, işte İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı söz verdi "100 bin konut." dedi, 5 bin konut anca yaptı. Yine, Ankara Belediye Başkanı "250 bin konut dönüştürecek." dedi, hâlâ ortada bir şey yok ve dolayısıyla da herkes söz verebilir Sayın Bakanım ama sözünün eri kimdir, sözünü yerine getiren kimdir, milletimiz ona bakmaktadır.

CEM AVŞAR (Tekirdağ) - Ama cezaevinde yoksun, dışarıdasın!

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Diğer taraftan, yine şöyle bir olay olmuştu.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Bu konuşmayı sakla, seneye bir daha yaparsın.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Hatibi dikkatli dinleyelim sayın milletvekilleri.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Almanya'da bir sel baskını olmuştu Sayın Bakanım, o kadar güçlü olan devletin enkazını bile kaldırması aylar sürdü. Gerçekten de bu şunu gösterdi: Allah afetlerden milletimizi korusun ama afetlerle mücadele etme konusunda hem Hükümetimiz hem siz ekibiniz olarak gerçekten de çok başarılıyız.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Erzincan depremini hatırlar mısın, Erzincan depremini? O günün koşullarında nasıl ayağa kalktık?

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Dolayısıyla da şimdi biz şuna bakıyoruz...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - İktidar da kim varsa yapacak, görevi!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, lütfen...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Arkadaşlar, ama şöyle bir şey yaşadım ben: Pazarcık'tayım, orada İngiltere'den gelen bir ekip vardı, bizim partimize de uzak bir görüşteydi ve ona "Ya, İngiltere'de bu deprem olsa sigortasız evleri yapar mıydı?" dedim, "Yapmaz." dedi. İşte, biz sigortası olsun olmasın, adamın evi olsun olmasın en azından herkese bir ev yapıyoruz. "Dünyada böyle kaç tane devlet gösterebilirsiniz?" dedim.

REŞAT KARAGÖZ (Amasya) - Zirai donda çiftçilere yaptığınız gibi mi?

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Arkadaş, sen yapmıyorsun, devlet yapıyor, devlet!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, lütfen...

İSMAIL GÜNEŞ (Uşak) - Arkadaşlar, bana dedi ki: "Gösteremeyiz, İngiltere'de bunu kimse yapmaz." Dolayısıyla da bu açıdan Türkiye'nin sosyal devlet olması açısından çok önemli.

Diğer taraftan, tabii ki TOKİ 1984 yılında kuruldu ve bize gelesiye kadar tam 43 bin konut yaptı. Ondan sonra "Dar gelirli vatandaşlarımız ev sahibi olacak." dediniz; belki ilk başta buna inanan azdı ve ev sahibi olmayı hayal bile edemiyorlardı. Tam 1 milyon 750 bin konut yaptınız, sadece bu konutları yapmadınız Sayın Bakanım, bu konutlarla aynı zamanda, eskiden devletin evleri sağlam olmaz, işte, müteahhitler çalar ve depremde yıkılır algısı vardı; bunu da yıktınız ve depremlerde en sağlam konutların TOKİ konutları olduğunu hepimiz müşahade ettik. Gerçekten de devlete olan güveni tekrar sağladınız. Yine Uşak'ımızda da 6.320 konut yaptınız, bunun için de biz sizlere ve ekibinize teşekkür ederiz.

Son dönemde açıkladığınız dar gelirli vatandaşlarımız için 500 bin konut, vatandaşlarımız için büyük bir ümit oldu ve buna da 5 milyon kişinin başvurmuş olması gerçekten de bunun ne kadar doğru bir proje olduğunu göstermektedir.

Yine, diğer taraftan, tabii ki bizim şehirlerimiz maalesef cumhuriyet tarihinden sonra iyi planlanmamış, belli birkaç şehrimiz iyi planlanmış, onun haricindeki Anadolu şehirlerinin çoğu iyi planlanmamış. Yani buradaki nüfus yoğunluğu olsun, trafik yoğunluğu olsun ve yapı stokunun depreme dayanıksızlığı yönünden çok fazla problemimiz var ve bunların tabii ki yerinde dönüştürülmesi adına da pek çok adımlar attınız. Bugüne kadar İstanbul'da 924 bin ev ve dükkânı dönüştürdünüz, 81 ilde 258 bin bağımsız bölümün dönüşüm çalışmaları da devam etmekte; bunun için de teşekkür ederiz.

Diğer taraftan, yaptığınız güzelliklerden bir tanesi de millet bahçeleri ve bu millet bahçeleri sadece şehirleri güzelleştirmiyor, aynı zamanda insanların daha kaliteli zaman geçirmesi için alan oluşturduğu gibi yine, toplanma alanlarını da oluşturur. Uşak'ımızda da başlattığınız millet bahçesi inşallah birkaç aya kadar bitecektir. Uşaklı hemşerilerimiz adına sizlere ve ekibinize canıgönülden teşekkür ederim, inşallah açılışını birlikte yaparız Sayın Bakanım.

Diğer taraftan tabii ki çevrenin kirlenmesinin önlenmesi adına, 2019 yılının Ocak ayında bir adım attınız Sayın Bakanım, bu poşetlerin ücretli hâle getirilmesi. Bu çok önemli. Hatta, biz dedik ki içimizden: "Ya, yerel seçimlere gidiyoruz, bu, vatandaş kızdıracak bir proje; Sayın Bakanımız bu adımı niye attı?" Doğru bir adımdı ve şimdi, Sayın Bakanım, ben sizlerden şunu istirham ediyorum: Yine, bu bizim maalesef kötü bir alışkanlığımız, sigara içenler sigara izmaritlerini yere atıyorlar; işte, elinde çöpü olanlar çöpü yere yaratıyorlar; işte, trafikteyken yol kenarına atıyorlar, baktığımız zaman çevre çok kirlilik içinde.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - AKP iktidarı da Avrupa'dan çöp alıyor tarım alanlarının altına gömmek için.

İSMAIL GÜNEŞ (Uşak) - Tabii ki Kabahatler Kanunu'na göre ceza kesebilir belediyeler ama bunu uygulamıyorlar. Sizden istirhamım, burada da bir öncülük etmeniz ve bununla ilgili bir düzenleme yapmanız; bu, Türkiye açısından çok önemli. Başka ülkelere gidin, o ülkelerde sigara izmariti görmezsiniz, bizim her tarafta sigara izmariti var. Bu yönde bir adım atmanızı istiyoruz.

Diğer taraftan, tabii ki bu ülkemize doğal gaz geldi ve 81 ilimizde doğal gaz var Allah'a şükür ama apartmanlarda şöyle bir sorununuz var Sayın Bakanım: Özellikle apartmanlarda tüm kat maliklerinin hepsinin oluruyla kömürden doğal gaza geçirilebileceğine dair kanun var ve dolayısıyla da 10 kişilik bir apartmanda da 50 kişilik bir apartmanda da 1 kişi "evet" demezse doğal gaza geçilemiyor ve vatandaşlarımız burada muzdarip oluyor. En azından yüzde 50'yi geçen oranda kabul ederse kat malikleri, bunun doğal gaza geçilmesi konusunda bir düzenleme yaparsak iyi olur diye ben düşünüyorum.

Tabii ki çevre önemli, bazı milletvekillerimiz dedi ki: "ÇED yaparken kurumlara sormuyorsunuz, gerekli gereksiz 'ÇED Olumlu' raporu veriyorsunuz." Bunun doğru olmadığını düşünüyorum arkadaşlar, bir yerde maden aramak için ÇED gereksiz olabilir ama o madeni işletmek için mutlaka ÇED gereklidir arkadaşlar. ÇED için de aşağı yukarı -bunun içinde sivil toplum kuruluşları da olmak üzere- 20-25 kuruma Bakanlık soruyor. Eğer bunlar "ÇED burada gereklidir." derse ve buna izin vermezse ÇED Genel Müdürlüğü buna izin vermiyor arkadaşlar ve dolayısıyla da yerel yönetimler... (CHP ve DEM PARTİ sıralarından gürültüler)

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - 10 projeden 9'una "ÇED Gerekli Değildir" demişsiniz ya siz, 10 projeden 9'una.

İSMAIL GÜNEŞ (Uşak) - Arkadaşlar, arama farklı bir şey, işletme farklı bir şey; işin içinden gelmeyenler bunu bilmiyor.

Sayın Bakanım, sürem bitti ve ben şunu söylemek istiyorum: Gerçekten de siz ve ekibiniz gece gündüz çalışıyorsunuz, Allah sizden razı olsun diyorum, Allah ayağınıza taş değdirmesin diyorum.

Bütçenizin hayırlı uğurlu olmasını diliyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın milletvekilleri, Konya Milletvekilimiz Sayın Orhan Erdem söz istedi. Konya'yı seviyoruz, Konya en güçlü illerimizden tarımıyla, ticaretiyle sanayisiyle.

Konya Milletvekilimiz Sayın Erdem, buyurun.

ORHAN ERDEM (Konya) - Sayın Başkanım, Değerli Bakanım, Bakan Yardımcıları, değerli bürokratlar, Komisyonun değerli üyesi, değerli dostlarım, basın mensupları; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Türkiye olarak son yüzyılların -belki birkaç yüzyıl, tabii bunu tarihçiler açıklayacak- en büyük depremini yaşadık. 313 bin bina yıkıldı, 53 bin canımızı kaybettik, Allah rahmet eylesin. Birçok yaralımız, engellimiz hayata tutunmaya çalışıyor. Öyle büyük bir deprem ki 100 milyon metreküp enkaz ortaya çıkmış ve taşınmış, maliyeti 105 milyar dolar olarak ifade edildi. Depremin etkilediği alan nüfus olarak yaklaşık 14 milyon; 14 milyon, dünyada 195 ülke var, 120'si kadar, kimi 14 milyon, kimi 3 milyon, 5 milyon, 3-5 katı kadar. Siz böyle bir alanda yeniden inşaat oluşturacaksınız.

Bunları biliyoruz ama o kadar küçümsenen konuşmalar oldu ki insan üzüyor. Eksikleri söylemenin farklı yolları da var. Bu bir başarı hikâyesi. Neymiş? "Bir yılda yapacaktınız." Bir yılda birçok şey yapıldı ama bir yıl içinde 313 bin binanın hasarlı olanlarının tespiti, zeminlerinin tespiti, bunlar oluştuğu yedi ay, sekiz ay, bir yıl süre alanlar oldu ve hemen başlandı. Bu bir yıldan kasıt bu işlerin başlangıcıydı, bunu alaya alacak bir şey yok. Söz verip de küçücük imkân gerektiren işleri yapmayan CHP belediyelerinin, vekillerinin bunları konuşması bizi üzüyor. Bu bir konut hamlesi de değil, yeni bir şehir kuruyorsunuz; kanalizasyonu, yolları, hastaneleri,

vilayetevi, tarihî varlıkları yeniden ayağa kaldırılıyorsunuz, her yönüyle akıl almaz bir çalışma. Sayın Bakanımızı, bütün ekibini, tek başına değil... Bu büyük bir başarı, ortada şaheserlerle dolu bir başarı var. Bu başarı başka ulusların gazetecilerinin de ziyaretinde ifade edildi. Biz, hani insan kendi çocuğunun büyüdüğünü veya gelişmeyi görmez ya, dışarıdan gelen çok daha güzel değerlendirme yapıyor ve raporlarda diyor ki: "Türkiye'nin başarısı çok hızlı ve kapsamlı." Yine, "Yapılan binalarla ilgili ve görmüş olduğumuz olağanüstü işle ilgili yapmış olduğunuz bu hızdaki inşaat süreci sadece Türkleri değil, bütün Müslüman toplumu gururlandırdı, heyecanlandırdı." diyor Müslüman gazeteciler. Brezilyalı bir gazeteci "Türk Hükümeti beni her zaman şaşırtıyor, ortaya çıkardığınız eserler sorgulanamaz." diyor, hatta ekliyor: "Muhalefetin çok farklı ifadelerini duymuştum, bunların hiçbirini burada yok."

Şimdi bazı arkadaşlar ifade etti, saatte 23 konut, günde 550. Sayın Bakanım, bu arada, siz TOKI'nın normal yaptığı konutları da kattığımızda saatte 50 konut, günde 1.100 konut en az yapıyorsunuz ve bu akıl almaz bir şey. Biraz önce, daha önce verilen sözleri ve yapılanları söylediler.

Şimdi, dedim ya, biraz hor görmeler oldu. Sayın Türkeş, çok değerli bir büyüğümüzün kızı, hiç yakışmadı "Murat Kurum inşaat" ifadesi. Depremzedelerin, o bölge insanının...

AYYÜCE TÜRKES TAŞ (Adana) - Babamı niye karıştırdın, onu anlamadım!

ORHAN ERDEM (Konya) - Bu, basına düşerse deprem bölgesi, o bölge insanını incitir. Bence düzeltme yapmak lazım yani bu ne demek?

AYYÜCE TÜRKES TAŞ (Adana) - Neyini düzeltelim? Hakaret mi?

ORHAN ERDEM (Konya) - Bunu hâlâ savunmanız akıl almaz bir şey. Aziz Sancar ile Sayın Bakanı karşılaştırmak yani iki farklı bir şey. Ne demek yani? Hani, burada bir başarı var, biz biliyoruz, Parlamentodaki bütün bakanlar kendileri de diyor "En başarılı arkadaşımız." Gece gündüz deprem bölgesinde, bütün ekibi aradığımızda deprem bölgesinde ve biz bunu tabii ki mutlulukla yâd edeceğiz, teşekkür edeceğiz. Aziz Sancar ayrı bir büyüğümüzdür, hiç alakası olmayan benzetmeler oldu.

Şimdi, burada, ben arkadaşlarıma hiçbir zaman saygısızlık yapmam ama doğruları da söyleyeceğiz. Biz bir şey söylediğimizde görevimiz, CHP'li belediye bunu niye yapmadı dediğimizde "Devlet yapsın." bağışları. Ya, Tayyip Erdoğan belediye başkanı olduğunda Haliç'i temizlemek onun görevi miydi? İstanbul'un o çöp dağlarını temizlemek, yükünü alıp arıtmalarına kadar yapmak, suyu getirmek, kendi o günün zor şartlarında yaptıklarına bakın, bugün onu buralara getirdi. Şimdi, verilen birçok söz var, yapılmıyor. Bunu da dediğimizde "Ne olacak, biz de onun muhalefetini yapmakla görevliyiz.", bunu da kabul etmiyoruz ve diyoruz ki: "Devlet yapacak." Böyle bir şey olmaz.

Bakanım, sizi birçok ilin vekili hemşehrasi olarak addetti; Mustafa Kalaycı burada mı bilmiyorum, biz de birbirimize baktık, çok gururlandık ama tapunuz bizde, Konyalı olarak gurur duyuyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir daha "Samsun" diyen olursa vallaha yerim daha bak, haberiniz olsun!

ADEM YEŞİLDAL (Hatay) - Biz de Hataylı olarak gurur duyuyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Görüyorsunuz, görüyorsunuz...

ORHAN ERDEM (Konya) - Evet, herkes de gurur duyuyor. Gerçekten çok önemli işler yaptınız.

CAVİT ARI (Antalya) - Orhan Bey, hemşehricilik yapıyorsunuz burada ama diğer bakanlar kırıldı.

ORHAN ERDEM (Konya) - Bütün Türkiye'nin -kürsüden de söyledim- hemşehrisidir, bizim gururumuzdur ama nüfusa kayıtlı olduğu yer Konya'dır, bunu da belirtmek isterim.

ADEM YEŞİLDAL (Hatay) - Hatay'ın da millî kahramanıdır.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Konyalıdır Sayın Erdem, kayıtlı olduğu yer değil, Konyalı.

ORHAN ERDEM (Konya) - Sayın Bakanım, kürsüde Sayın Başkanımıza yardımcı oluyoruz, orada oluyoruz ama burada size bu hitapları yapmak istedim. Biz Konyalıyız, Mevlâna'nın memleketindeyiz. O der ki: "Gerek yok her sözü lafla beyana/Bir bakış bin söz eder bakıştan anlayana." Sizin bakışlarınızdan, çalışmanızdan birçok kişi anlıyor, Allah yolunuzu açık etsin, Allah Cumhurbaşkanımıza güç versin, onun liderliğinde bunlar oluyor. Burada Edirne'den çıkıyorsunuz, güneydoğunun en ucuna kadar otobanlarla, çift yollarla verilen sözlerin 10 katı, 15 katı yapılmış, cumhuriyet tarihinin seksen yılda yapılanının 3 katı, 5 katı yapılmış her alanda. Sizlere dua ediyoruz, Allah yardımcınız olsun.

Bütçeniz hayırlı olsun.

AYYÜCE TÜRKES TAŞ (Adana) - Başkanım, söz alabilir miyim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, değerli milletvekilleri, herkes konuştu.

AYYÜCE TÜRKES TAŞ (Adana) - Ama alenen bana, bir de babamın adını kullanıp "Yazık!" dedi yani ben bunu kabul edemem. Ben babamın adını yere düşürecek, bana "Yazık!" denilecek hiçbir hareket yapmadım.

ORHAN ERDEM (Konya) - Gururla, gururla söyledik.

AYYÜCE TÜRKES TAŞ (Adana) - Hayır, lütfen, babamla bunun alakası yok. Ben babamın adını da bulduğum konumu da yere hiçbir zaman düşürmem, anlatabiliyor muyum? Benim söylediğim şey başka bir şeydir.

ORHAN ERDEM (Konya) - Ben bir dost olarak uyardım, o ifade yanlış oldu.

AYYÜCE TÜRKES TAŞ (Adana) - Bir ülkede böyle bir felaket olduğu zaman zaten yapılacak şey bunlardır. Ben diyorum ki sanki dünyada ilk defa bir şey bulunmuş gibi...

ORHAN ERDEM (Konya) - O ifade yanlış oldu, sizi dost olarak uyardım.

AYYÜCE TÜRKES TAŞ (Adana) - Biz de teşekkür ediyoruz, biz de teşekkür...

ORHAN ERDEM (Konya) - Kabul edersiniz, etmezsiniz.

AYYÜCE TÜRKES TAŞ (Adana) - Etmiyorum, reddediyorum, etmiyorum.

ORHAN ERDEM (Konya) - Tamam, o kadar.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, kayıtlara geçti hepsi değerli milletvekilleri.

Değerli milletvekilleri ve beklenen an geldi: Beş dakikalık konuşmalar, uzatma yok.

Şimdi, sayın milletvekilleri, söz alan lütfen uzatmasın, arkada 40 kişi bekliyor dolayısıyla süresinden önce bitirin, uzatmanın manası yok.

NAIL ÇİLER (Kocaeli) - Bugün sondan mı başlasak?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Yani o olursa Nail Çiler oluyor aşağıdan.

Evet, Sayın Karaca...

Buyurun.

Süreniz beş dakika.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Evet, biz bu görüşmelerde memleketin toprağının, suyunun, madenin nasıl satıldığını belgelerle ortaya koyuyoruz, siz her seferinde yeni bir satış belgesini "bütçe" diye getiriyorsunuz. Bugün hiç üzerinde durulmadı, dikkat çekilmedi; bakın, bu bütçede 150 milyon metrekare toprağı pazara çıkardığının itirafı var Sayın Bakan. Yani 21 bin futbol sahası büyüklüğünde hazine taşınmazı yerli ve yabancı tekellerin önüne satış listesi olarak sunuluyor. Bu listede orman var, tarım alanı var, kıyı var, mera var; parsel parsel satıyorsunuz, kirliyorsunuz, inşaat izni veriyorsunuz bunlara, resmen halkın ortak malı olan toprağı, kıyıyı, tarım alanını sermayeye açıyorsunuz. 150 milyon metrekare ne demek? Kazdağları, Akbelen, Cerattepe, Eskişehir örnekleri gibi yıllardır bu memlekette gördüğümüz talanın artık ülke ölçeğine büyümesi demek; Cengize, Limaka, YK Enerjiye, yabancı tekellere her yeri açma taahhüdü demek. Kıyıları otellere peşkeş çeken, deprem bölgesinde bile arsayı müteahhide tahsis edip halkı ortada bırakan talanın 150 milyon metrekareye genişletilmiş, kurumsallaştırılmış, resmîleştirilmiş hâlini "bütçe" diye önümüze getirmişsiniz. Yazdığınız gibi okuyorum: "Koruma-kullanma dengesi gözetilerek korunan alanlarda imar planları yazılacaktır." diyorsunuz; meali: "Bugüne kadar bir şekilde korunan orman, kıyı, sit alanı, ne varsa artık imara açacağız." diyorsunuz. Bir diğer cümlelerinizi söylüyorum: "İşlem süreçleri hızlandırılacak." Talana dört şeritli otoyol döşemişsiniz, maden şirketlerine jet onay var, inşaat şirketlerine sorunsuz izin var, termik santrallere kapasite artışı var, derin deniz deşarjı yapan OSB'lere "Buyurun, geçin." izni var burada. Bütçeniz enerji ve maden şirketlerinin, liman projelerinin, organize sanayi bölge patronlarının eline verilmiş süper hızlı talan kartı gibi. Talan yasalarını yazarken kimlerden icazet aldığınız bu bütçe de açıkça onların talimatnamesi olmuş. AKP döneminde 7.208 projeye ÇED olumlu, 72.295 projeye ÇED gerekli değildir kararı verilmiş bu memlekette; 10 projeden 9'u demek bu. Petrolde, madencilikte, enerjide projelerin yüzde 90'ı ÇED muafiyetinden geçmiş; bu da yetmemiş, şimdi, bu denetimsiz talan düzeninin bütçesini de bizim geçirmemizi bekliyorsunuz. Bütçede en büyük pay afet yönetiminde ama paketi açınca içinden inşaat sermayesi, müteahhide koruma politikası çıkıyor. Riskli alan bahanesiyle mahalle boşaltıp elektrik, su kesiyorsunuz. Kentsel dönüşüm halk için olsaydı eğer Tokatköy'de insanların suyunu, elektriğini kesip sokak ortasında bırakmazdınız. Fikirtepe, Sulukule, Tarla başı, Tozkoparan, İmrahor, Antakya, Defne, Nurdağı, İslâhiye -sayalım mı daha- hepsinde aynı mağduriyetler var. Bu mu halk için dönüşüm? Emekçi aileleri yerinden etmek, mahalleleri büyük şirketlere, kenti ranta dönüştürmek mi?

TOKİ'ye gelmek istiyorum; bakın, 2019'da başvuran binlerce hak sahibine hâlâ ev teslim edilmedi, aileler yıllardır ev beklerken taksitler katlandı, maliyetler şişti. "TOKİ mağdurları" diye bir toplumsal kesim var ya artık bu memlekette! Adları bu, kendilerini böyle ifade ediyorlar. Üstelik, vatandaşın yüzüne söylediğiniz şu meşhur cümleyi unutmadık, AKP'li vekillerimiz de unutmasın: "Gerekirse eşten dosttan borç alırsınız." dediniz siz bu insanlara. Şimdi 500 bin konut projesi, öyle mi? SANKO Holdingin Başkanı Adil Sani Konukoğlu 500 bin sosyal konutun ne anlama geldiğini gayet iyi açıklamış, diyor ki: "500 bin sosyal konut projesi çimento, inşaat sektöründe ivme demek, piyasayı canlandırma demek." İşte, sizin bütün meseleniz bu.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Sizin bakış açınız o.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Sosyal konut, deprem güvenliği falan değil, patron sevindirme operasyonudur.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Onlar vatandaşın oturacağı evler.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Bütün bu yağma, talan düzeninin üstüne yeşil perde çekmek için COP31 ev sahipliğiyle övünüyorsunuz.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Ezber, ezber bunlar.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Neyin liderliği bu? Kazdağları'nda 1 milyon ağaç kesmenin liderliği mi? Eskişehir'de siyanürlü iç kuyularının liderliği mi? İliç'te işçileri toprağın altında bırakan ÇED onayının liderliği mi? İklim yasasıyla finans devlerine, yerli sermayeye çektiğiniz kıyağın liderliği mi? COP31 bu talanı halktan saklama operasyonunun uluslararası vitrinidir. 1 milyar dolara mal olacak bu konferans bir çevre konferansı falan değil, ülkenin yer altı, yer üstü varlıklarını pazarlama fuarıdır. Halka övünmeyin bu fuarla, bu fuarla övünmeyin.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Unutmayın, bu halkın bir hafızası var, doğasını savunan, toprağına sahip çıkan halk var. Bu talan bütçesine hayır diyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Çorabatır, buyurun.

SURURİ ÇORABATIR (Antalya) - Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli hazırın; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakan, öncelikle Bakanlığınızla ilgili Binaların Yangından Korunması Hakkındaki Yönetmelik'e değinmek isterim. Kartalkaya Komisyonunda 19/12/2007 tarihinde yürürlüğe giren yönetmelik ve kılavuzu incelediğimizde aynı uygulamayı yapan İngiltere, Almanya yani yangınla ilgili tedbirlerle ilgili, Amerika Birleşik Devletleri gibi ülkelerle karşılaştığımızda aslında yangın yönetmeliğimizin ve kılavuzumuzun çok eksik olmadığını görüyoruz fakat güncellenmesi, sektörler ve yapılar arasında farklı uygulamaların düzenlenmesi gerektiğini düşünüyorum. Kartalkaya faciasında burada ilgili Komisyonunda olan arkadaşlarımız, vekillerimiz de var, belli oldu ki bakanlıklar arasındaki denetimde, yetki ve görev paylaşımında bürokrat ve çalışanların daha açık ve net düzenlemeye ihtiyacı olduğunu gördük. Burada sistemselsel bir sorun olduğu anlaşılıyor. Bu düzenlemeyi yapma yetkisi İçişleri Bakanlığı ve Çevre Şehircilik, İklim Değişikliği Bakanlığımızda ama düzenlemeyi sizin Bakanlığınız yapıyor kılavuzda olduğu gibi, yönetmelikte olduğu gibi fakat denetim yetkisi yok. Aslında düzenleyici kurum olarak hem denetimi hem de diğer ilgili bakanlıkları koordine etme yetkisi Çevre ve Şehircilik Bakanlığında olmalı yani koordinasyon yetkisini diğer bakanlıklarla Çevre Şehircilik

Bakanlığı yapmalı. Yeni bir yönetmelik hazırlığı olduğunu biliyoruz, bekliyoruz ama hâlâ Komisyonumuza ve bizlere herhangi bir bilgi verilmedi. En kısa zamanda geleceği söyleniyor, hâlâ da yürürlüğe girmedir.

Sayın Bakan, bu süreçte turizm tesisleri üzerinde valilikler, belediyeler tarafından büyük bir baskı oluşturulmuştu. Yangın Yönetmeliği 2007 tarihinden beri yürürlükte olmasına ve işletmeler buna göre ruhsatlandırılmasına rağmen, birçok tesis eksiklerinden dolayı kapatıldı, birçok işletmenin de eksikliklerini giderebilmesi için süreye ihtiyacı oldu. Ben burada turizmciler adına 31/12/2025 tarihine kadar yerine getirilmesine ilişkin vermiş olduğunuz desteğe teşekkür ediyorum. Yangın kılavuzunda yer alan yangına dayanıklı kapı imalatı ve malzemelere aynı anda yüz binlerce ihtiyaç doğmasından dolayı fiyatlar arttı, malzeme temin etmek mümkün olmadı, ham madde sıkıntısı var. Çoğu sezonluk olduğundan kapalı durumda olan konaklama tesislerine bu eksiklikler için Sayın Bakan, Haziran 2026'ya kadar süre verilmesini turizm sektörü adına sizden rica ediyorum.

Sabah 81 ilde 500 bin konut yapacağınızı söylediniz. Doğru, evet, inşallah yaparsınız ama bu açıklamalardan sonra nedense fırsatçılar ortaya çıktı. İşçilik maliyetlerinin yanı sıra inşaat malzemeleriyle birlikte fiyat artışları ve malzeme temininde güçlükler yaşanacağından endişe ediyoruz. Burada fırsatçılara fırsat vermemek lazım.

Özel Çevre Koruma Bölge Müdürümüzün aramızda olduğunu biliyorum. Özel çevre koruma bölgelerinde imar planları oluşturulurken konut ve turizm tesislerinin ayrımının yapılması lazım çünkü ikisi birbirine uymuyor, özellikle turizm yatırımlarında. Yapı denetimle ilgili daire başkanımız buradaysa yine Komisyonumuza gelmişti yapı denetimle ilgili değişiklikler fakat daha da incelenmesi, güncellenmesi lazım yapı denetimin.

Millî Emlak Genel Müdürümüz burada. Millî Emlak ile ilgili geçen konuşmamda da söylemişim bütçede, uygulanan il bazında, ilçeler bazında bile kıyıda ki ecrimisil ödemeleriyle ilgili farklılıklar oluyor. Bunun tek bir şekilde olması lazım, minimum ve maksimum olarak olması lazım.

MUÇEV'den sorumlu Bakan Yardımcımız burada. Kıyı yönetimi ve çevre korumasıyla ilgili MUÇEV koruma bölgelerinde faaliyet gösteriyor, burada da fiyatların otelciler açısından çok astronomik olduğu şikâyetlerini alıyor.

COP31'le ilgili ev sahibinin Antalya olması biz Antalyalı turizmciler için sevindirici, Antalya markasına büyük bir değer katar ama Avustralya'yla birlikte yönetimi ve içeriği konusunda etkili olmanızı bekliyoruz.

Turizm kentlerimiz için hassasiyetinizi biliyoruz. Belediyelerle daha koordineli ve siyasetüstü çalışılması gerekiyor Sayın Bakan. İller Bankası Genel Müdürümüz de aramızda, ne yazık ki yerel yönetimler ne konaklama vergisinden pay alabiliyorlar ne de genel bütçeden yaz ve kış ortalamalarına göre pay alabiliyorlar. Altyapılar için turizm bölgelerindeki belediyeler desteklenmeli. Bütçe teklifinde atık bertaraf tesislerinin işletilmesi belediyelerin görevi olduğu belirtilmiş, merkezî yönetim görevin ve finansal yükün çoğunu belediyelere verirken bütçe teklifinde belediyelere ayrılan payın düşük olması bir çelişki olarak görülmektedir. Turizm tesislerinin enerji verimliliği, su tasarrufu ve iklime dirençli altyapı yatırımlarını destekleyecek düşük faizli, hibe destekli turizm, iklim uyum fonu acilen oluşturulmalıdır.

Teşekkür ediyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Kış, buyurun.

GÜLCAN KİŞ (Mersin) - Sayın Başkan, teşekkür ediyorum.

Sayın Bakan, Bakanlığın değerli bürokratları, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakan, geçen yıl Komisyonunda seçim bölgem Mersin'i yok sayıyorsunuz demiştim, aradan tam bir yıl geçti, bugün bakıyorum, Mersin artık sadece yok sayılmanın ötesinde, iktidarın ihmaliyle kirletilen, yük altında ezilen, borçlandırılan bir kent hâline getirilmiştir. Sayın Bakan, Mersin'imiz Türkiye'nin en çok vergi veren 5'inci ili. 6 Şubat sonrası nüfusu 2,7 milyonu aşan, ekonomisiyle ülkenin yükünü sırtlayan Mersin'e gelince iktidar ne duyuyor ne de görüyor. Mersin bedel ödüyor ama siyasi saiklerle de hakkını bir türlü alamıyor. Sayın Bakan, 57 sayfalık sunumunuzda Mersin'in adı yalnızca bir kez, tek bir satırda geçiyor, o da ulusal depozito sisteminde araya sıkıştırılmış bir başlık olarak. Ne çevre yatırımlarında varız ne konutta ne hava kalitesinde ne kıyı temizliğinde Mersin var, nedenini sormak istiyorum.

Sayın Bakan, siz bu ülkenin çevre yönetiminden sorumlusunuz ancak Mersin'deki istasyonlar rekor düzeyde kirli gün kaydederken Bakanlığınızdan ne bir plan ne bir rota duyuyoruz. Akdeniz'de 365 günün 237 günü, Tarsus'ta 305 günü, Yenişehir'de de 151 günü kirli hava solunmuş durumda. PM2.5 değerleri Avrupa Birliği sınırlarını defalarca aşmış durumda. Mersinli hemşehrilerimin kirli hava solumasından oluşabilecek sağlık sorunlarının sorumlusunun da Bakanlığınız olduğunu belirtmek istiyorum.

Sayın Bakan, Toroslar ilçemizin Yalınayak mevkinde atık yakma tesisleri var. Avrupa'nın çöpü Mersin'e gelsin diye kapıyı açan da sizsiniz. Ne filtreli baca var ne denetim var. Belediyemiz mühürlüyor, siz mühür fiilen kaldırıyorsunuz. Mersin kirleniyor, sizler bakıyorsunuz. Mersin'in havasının kirlenmesine neden göz yumuyorsunuz? Ayrıca, sahilleri temizlemekle övünüyorsunuz ama asıl kirlenen kaynakları da görmezden geliyorsunuz. Seyhan, Ceyhan, Tarsus Çayı, Deliçay üzerinden tarımsal gübre, hayvansal atık, mikroplastik zeytinyağı atığı, sanayi kırıntısı Mersin Körfezi'ne akıyor, deniz kendiliğinden kirlenmiyor. Kir tabana değil, iktidarın umursamazlığına çöküyor ama Bakanlığınız nehirlerde düzenli ölçüm yapmıyor, sanayi tesislerini denetlemiyor, balık ölümlerinin nedenini araştırmıyor. Körfez çöküyor, ekosistem çöküyor, balıkçı bitiyor, turizm eriyor, iktidar ise gelip oralarda poz veriyor. Yetmezmiş gibi Balıkesir Edremit'ten sökülüp güzelim Aydıncık'ın masmavi koylarına taşınmak istenen, yurttaşların direnişi sonrası Mersin Bölge İdare Mahkemesinde ÇED iptal süreci devam eden balık çiftlikleri projesini neden hâlâ geri çekmiyorsunuz? Sancak Burnu ile Kızılıman Burnu arasındaki koylar kirlilik havuzuna mı dönüşsün? Deniz ekosistemi zarar görsün, plajlarımız çöplük olsun, turizmimiz bitsin, Mersin yok olsun istiyorsunuz anlaşılan. Mersin'in kıyılarını neden rantın ön bahçesi yapmakta ısrar ediyorsunuz? Sunumlarınızda diyorsunuz ki: "Küllerinden doğan şehirlerimiz göz kamaştırıyor." Affedersiniz ama göz kamaştırıcı nedir; küllerinden doğmuş bir şehir mi, yoksa PR ışıklarının yarattığı yanılsama mı? Gerçek şu: 6 Şubat depremleri 11 ili yıktı ancak yıkımın yükü Mersin'e taşındı. Kira fiyatları uçtu, nüfus patladı ama bu yükü taşıyan Mersin'e tek kuruş özel bütçe ayırmadınız. Bu mudur sosyal devlet, bu mudur afet yönetimi, bu mudur adalet?

Şimdi, Meclise düzenleme getiriyorsunuz, Kentsel Dönüşüm Başkanlığına 20 milyar TL borçlanma yetkisi, Hazine uzmanları bile "Bütçe ilkelerine aykırı." diyor. Vatandaşa ev mi yapacaksınız yoksa vatandaşın borcuna borç mu ekleyeceksiniz?

Mersin'de Barış Mahallesi, Çavak, Bozön 1 etap TOKİ'lerinin projeleri yıllardır sürünüyor. Sosyal konut yok, dönüşüm yok, plan yok. Üstüne parayı bulamayınca da borçlanma, yetiştiremeyince de bahane, bitiremeyince reklam giriyor devreye. Bu sosyal devlet değil, bu sosyal borçlandırma rejimidir. Sayenizde Mersin'in havası da kirli, denizi de kirli, umudu da borçlandırılmış durumda. Nüfusu artmış, yükü büyümüş, hakkı da gasbedilmiştir çünkü Mersin tercihini Cumhuriyet Halk Partisinden yana kullanmıştır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

GÜLCAN KIŞ (Mersin) - Ama Mersin'in kaderi sizin yazdığınız kader değildir.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Kış, teşekkür ederim, Mersin'i seviyoruz.

GÜLCAN KIŞ (Mersin) - Biz Mersin'i PR videolarıyla değil, planla, liyakatle, bilimle, akılla, adaletle ayağa kaldıracacağız.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri...

GÜLCAN KIŞ (Mersin) - Çünkü Mersin Türkiye'nin yükünü taşıyan kenttir.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Kış...

GÜLCAN KIŞ (Mersin) - Bu kentin sırtına yük değil, omzuna destek yakıştır diyorum, teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, lütfen siz beş dakikada bitirin.

Sayın Karakaya, buyurun.

MEVLÜT KARAKAYA (Ankara) - Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakan, Bakanlığımızın değerli üst düzey bürokratları, kamu kurum ve kuruluşlarımızın değerli temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tabii, çevre, şehircilik, iklim değişikliği günümüzün en kritik ve en kapsamlı, çoğu da küresel boyutu olan sorunların başında geliyor. Mesele sadece birikmiş, mevcut sorunların çözümü değil, aynı zamanda gelecek nesiller için sürdürülebilir yaşam alanlarını da oluşturmak. Bakanlık olarak bu alanlarda, özellikle deprem bölgeleri de başta olmak üzere, yaptığınız çalışmaları yakından takip ediyor, tebrik ediyor ve destekliyoruz Sayın Bakanım. Tabii, bugün kentlerimizde yaşadığımız önemli sorunların başında özellikle kırsaldan geçmişte yapılmış olan göçler yer almakta ama bu göçler hâlâ da devam etmekte. Bizim sürekli burada da konuştuğumuz, geçen gün Tarım Bakanlığı bütçesinde de kırsalda kimsenin kalmadığı, özellikle köylerde, tarımsal faaliyetlerde gençlerin kalmadığı... Türkiye'nin yaş ortalamasının 34,4 olduğu bir yerde kırsaldaki insanlarımızın yaş ortalamasının 56,6 olması aslında bunu da gösteriyor ama bu noktada, tabii, bizim de kırsalda nüfusu tutabilmemiz için, tarımsal faaliyetleri arzu ettiğimiz şekilde devam ettirebilmemiz için kırsalla ilgili projelerimizi de biraz daha artırıp buralarda yoğunlaştırmamız gerekiyor. Bu, kentleşme, şehirleşme açısından da özellikle çarpık kentleşmenin had safhada olduğu... Bu noktada, tabii, önemli kentsel dönüşüm, çevresel dönüşüm projeleri yaptınız Ankara özelinde, bunlar için de ayrıca teşekkür ediyorum, bunları yakından takip ediyoruz. Yine, Ankara, seçim bölgemle ilgili olarak Yüzyılın Konut Projesi kapsamında Ankara'da yapılan, planlanan bu sosyal konutlar konusunda Ankara'ya ayrılan kontenjanları son derece önemli buluyoruz ama devamını da istiyoruz. Yine, Bakanlığınızın Ankara'yı Sıfır Atık Projesi kapsamında pilot il seçmesini, özellikle bu konuda toplumsal bilincin oluşması açısından önemsiyoruz. Ayrıca, bunun için de teşekkür ediyorum.

Yine, Sayın Bakanım, Gölbaşı Mogan Gölü'nün temizlenmesinde ve çevre düzenlemesinde, regülasyonunda çok ciddi katkılarınız oldu, bugün itibarıyla baktığımızda Gölbaşı'na önemli bir değer kattığını da ifade etmek istiyorum.

Şimdi, bu noktada, tabii, Sayın Konya Milletvekilimiz Orhan Bey, doğal olarak nüfusta da kayıtlı olduğunuz için Konyalı hemşehrimeriz olarak ifade ediyor, doğrudur ama bir tarafınız da Ankara yani ben de onun altını çizeyim, bu noktada Ankaralılar da sizi seviyorlar. Ankara'da son zamanlarda yaşadığımız önemli sorun, Sayın Bakanım, özellikle kırsalda, kırsal mahallelerdeki doğal gazlarla alakalı. Doğal gazları Ankara'nın birçok mahallesine, kırsal mahallesine aslında getirdik, doğal gaz köylere girdi. Bunun için emeği geçenlere teşekkür ediyorum. Tüm belediye başkanlarına, belediye meclis üyelerine ki Çankaya'da Çankaya Belediye Başkanı Hüseyin Can Bey'e de ben tekrar teşekkür ediyorum, özellikle kıyıda köylerde bu sorunun çözümü noktasında ciddi katkısı oldu. Ama buradaki temel sorunumuz, köye gelmiş olan doğal gazların hatlarının, servis hatlarının verilmesinde özellikle hazine arazileri ve meraların olması dolayısıyla bazı sorunlar yaşıyoruz, bugünlerde son derece güncel sorunlar. Bu konuyla ilgili Sayın Bakanım, zatiâlinizin bir dokunuşu gerekiyor. Biz bürokrat arkadaşlarla da konuştuk ama zannediyorum sorun çözücü olarak sizin bu konuda bir dokunuşta bulunmanız gerekiyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MEVLÜT KARAKAYA (Ankara) - Bu vesileyle ben tekrar bütçenizin hayırlı uğurlu olmasını diliyorum.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyorum Sayın Karakaya.

Şimdi de söz sırası Ayşe Sibel Ersoy'da.

Buyurunuz lütfen.

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, kıymetli bürokratlar, basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, 11 ili içeren deprem bölgesinde depremzede vatandaşlarımıza evlerinin teslimiyle ilgili gösterdiğiniz özveri çalışmalarıyla size ve ekibinize teşekkürlerimi sunmak istiyorum, sağ olun.

Sayın Bakanım, sizin de takdir edeceğiniz gibi, bugün değerlendirdiğimiz bütçe yalnızca bir kamu harcama planı değil, Türkiye'nin ekolojik sürdürülebilirlik hedefini, kentleşme paradigmasını ve iklim dayanıklılığı vizyonunu tanımlayan kapsamlı bir yol haritasıdır. İnsanlık tarihinde ilk kez hidrolojik sistemlerin geri dönüşsüz biçimde değiştiği bir döneme girmiştir. Bilim çevreleri bu süreci "sıfır günü kuraklığı" olarak tanımlıyor yani bir sabah musluklarımızdan artık su akmadığı, tarımın, enerjinin, sanayinin durduğu o kritik eşik. Bu tablo artık uzak bir senaryo değil. Adana'dan Konya'ya, Diyarbakır'dan İstanbul'a kadar birçok bölgemiz 2030'lu ve 2050'li yıllarda bu riskle yüz yüze kalacaktır. Kişi başına düşen kullanılabilir tatlı su miktarımız su stresi eşiği olan 1.700 metreküpün

altındadır ve nüfus artışıyla birlikte bu miktarın bin metreküpün altına düşmesi beklenmektedir. Bu da Türkiye'nin yakın gelecekte su fakiri ülke statüsüne girme tehlikesiyle karşı karşıya kalacağı anlamına gelir. Dolayısıyla bugün ele aldığımız bütçe bir millî güvenlik bütçesidir çünkü suyun azalması yalnızca çevreyi değil, gıda üretimini, enerji arzını, sosyal huzuru ve ulusal bağımsızlığı doğrudan tehdit eder.

Tarım sektörü ülkemizdeki suyun yaklaşık dörtte 3'ünü tüketmektedir ancak sulama altyapımızın yalnızca üçte 1'inde modern basınçlı sistemler kullanılmaktadır. Bu tablo milyonlarca metreküp suyun her yıl toprağa değil, havaya karışması demektir. Kuraklık koşulları altında özellikle pamuk, mısır, zeytin, narenciye gibi stratejik ürünler zarar görmektedir. Su kıtlığı tarımın verimini düşürmekte, bu da doğrudan enflasyon, gıda fiyatları ve üretim maliyetleri üzerinde baskı oluşturmaktadır. Sanayi ve enerji sektörlerinde de tablo benzerdir. Su arzında yaşanacak kesintiler sanayi üretiminde aksamalara, enerji santrallerinde soğutma suyu yetersizliğine yol açacaktır. Türkiye'nin geleceğini korumak için suyu bir stratejik kaynak olarak ele almak, havza bazlı planlamayı tüm politikaların merkezine koymak zorundayız. Bu kapsamda her il için kırılganlığı ortaya koyacak su kırılganlık haritalarının hazırlanması ve Ulusal Su Güvenliği Strateji Belgesi'nin güncellenmesi su yönetimimizin temel taşlarından biri olmalıdır.

Tarımda yüksek su tasarrufu sağlayan modern sulama sistemlerine geçişin güçlü şekilde desteklenmesi, vahşi sulama yöntemlerinin ise tamamen ortadan kalkması zorunludur. Sanayi tesislerinde gri su kullanımı ve yağmur suyu depolama sistemlerinin yaygınlaştırılması suyun tekrar kullanımını zorunlu kılarak önemli bir tasarruf sağlayacaktır. Ayrıca, iklime dayanıklı bir gelecek kurgulamak adına su verimliliği yüksek bitki desenlerinin ve iklime dayanıklı tarım modellerinin teşviki büyük önem taşımaktadır. Tüm bu çalışmaların hukuki çerçevesini oluşturacak su kanununun ivedilikle yasalaşması, tahsis ve kullanım esaslarının netleşmesi gerekmektedir ve elbette sürdürülebilir bir gelecek için çevre ve su bilincinin eğitim müfredatına entegre edilmesi uzun vadede davranış değişikliği açısından kritik bir adımdır.

Sayın Bakanım, toprak susarsa vatan da susar; kuruyan bir toprak yalnızca bereketini değil hafızasını da kaybeder. Bu nedenle mesele bir varoluş meselesidir. Milliyetçi Hareket Partisi olarak bizim için suyun korunması, üretimin ve istiklalin korunması demektir. Bu anlayışla "Bir damla su bir damla vatanıdır." şiarını rehber ediniyor, suyun her damlasını ve her havzasını millî bir emanet biliyoruz. Bu bilinçle, bütçenizin vatana, millete hayırlı olmasını diliyorum.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Ersoy.

Şimdi de söz sırası Sayın Tuba Köksal'da.

Süreniz beş dakikadır.

Buyurunuz lütfen.

TUBA KÖKSAL (Kahramanmaraş) - Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, kıymetli Komisyon üyeleri ve yapılan her çalışmada emeği olan çok değerli Bakanlık mensupları; 6 Şubat asrın felaketi sonrasında şehrimizde yaşadıklarımız her zorluğun ardından aynı zamanda gelen Allah'ın rahmetinin de tezahürüydü. Bizler Kahramanmaraşlılar olarak cesur, dirayetli ve içinde bulunduğumuz zorlu koşullardan başarıyla çıkmasını bilen kişileriz ancak 6 Şubat günü hepimizin iliklerimize kadar hissettiği "Bizler kıyameti yaşadık." düşüncesiyle. Sonrasında depremin etkileri ve yaşanan yıkım, günler içinde açığa çıktığında, evet, kıyameti yaşadık ancak hayat devam ediyordu ve biz "Bu zorluğun içinden nasıl çıkacağız?" diye düşünürken Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde çok şükür bugünlere geldik. İlk günden beri bir an olsun şehrimizden elini çekmeyen başta Sayın Cumhurbaşkanımız olmak üzere siz kıymetli Bakanımız her talebimizi değerlendirerek icraata geçirdiniz.

Sayın Bakanım, sizlerin nezdinde emek veren herkese, başta şehrim Kahramanmaraş olmak üzere tüm deprem şehirleri adına teşekkür ediyoruz. Bu teşekkürden kimse gocunmasın. Deprem bölgesinde insanlar evlerine bir dakika önce kavuşsun diye uykusuz kalan, gece gündüz sahada çalışan birine böyle laflar edilmesi hiç hoşumuza gitmedi açıkçası. "Yıkama yağlama" demek bir milletvekilline... Bunların hepsini misliyle iade ediyorum. Ortada inşaat olmadan, emek olmadan, mücadele olmadan o insanlar evlerine nasıl dönecekler? Sahada olmadığınız için emek emek kurulan şehirlerden haberiniz de yok. Sıcak koltuklarınızda ahkâm keserken, konfor alanınızda bir adım kıpırdamazken memleketlerimizde insanlar kar, yağmur, soğuk demeden bir ailenin ışığı bir an önce yansın diye ömür tüketiyorlar. Eleştirmek kolay, hakaret etmek kolay, zor olan sahada olmak; bizler zora talibiz. Öyle oturduğunuz yerden kimseye ahkâm kesmeye hakkınız yok.

6 Şubattan itibaren adım adım yapılması gerekenlere baktığımızda önce "Her vatandaşımıza çadırlar verilebilecek mi?" diye düşünürken ikinci günün akşamı çadır kentlerimizi kurduk. Ertesi sabah Sayın Cumhurbaşkanımız şehrimize geldi ve ilk günden beri elini şehrimizin üzerinden hiç çekmedi. Sonrasında konteyner kentlerin ilk etapta hak sahiplerine verilmesini planlarken her ihtiyaç sahibi vatandaşımıza konteyner kentlerde yer verdik. Araçların zor çıktığı köylerimize tırlarla konteyner gönderdik. Tüm bunlar yapılırken çok kısa bir sürede bu ilk yapılan Özbek köyümüzdeki köy konutlarımız, başlama ve bitiş tarihi itibarıyla otuz gün içerisinde yapıldı. İlimizde 500'e yakın şantiye kuruldu, zemin etütleriyle sağlam zeminlerin olduğu yerlere inşa edilmesine önem verildi, bu da takdir edersiniz ki vakit aldı. Bir örnek vermek istiyorum: Sadece Azerbaycan Mahallemizde -bir mahallemiz bu- 15.510 tane fore kazık çakıldı; bu, buradan Bolu'ya kadar yani 197 kilometre yapıyor. Bu, sadece bir mahallemizin zemin güçlendirmesiydi. Bunun için ayrıca teşekkür ediyoruz çünkü bizim bu merkezimizin kalması tarihi ve kültürel mirasımız açısından çok önemliydi; bir yok oluşa biz müsaade etmedik, sizler de destek verdiniz. Şehrimize Bakanlığımızca sadece konutlar yapılmıyor, deprem yerin üstündeki yıkımlarıyla birlikte yerin altında da yıkımlara sebep oldu, yüzde 80'lere varan altyapıdaki hasarlar da gideriliyor. Yeni kurulan şehir merkezlerimizde okullar, hastaneler, yollar, alt ve üstyapı olmak üzere onlarca yıl içerisinde kurulacak şehirler iki yıl içerisinde kuruluyor. Bugüne 6 Şubat gününden baktığımızda hayal dahi edemiyorduk. Bugün her inşaatımızı gezdiğimizde, evi teslim edilen her vatandaşımızı ziyaret ettiğimizde, yapılan her okulumuzda çocuk seslerini duyduğumuzda, evlatlarının dahi ziyaret etmekte geciktiği köylerimizde, devletimizin evlerini teslim ettiği yaşlılarımızı ziyaret ettiğimizde mutluluğumuzu sözlerle ifade edemiyoruz. Biz vatandaşlarımızdan teşekkürden başka bir şey duymuyoruz elhamdülillah. Vatandaşlarımız biliyor ki her türlü talebini ve isteğini çözecek olan hükümetlerimizin olduğudur. Şehrimizde sadece deprem sonrası değil, depremden kırk sene önceki çözülmemiş meseleler de çözülüyor, bunlar için biz Sayın Bakanımıza teşekkür ediyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Köksal.

Şimdi de söz sırası İrfan Karatutlu'da.

Buyurunuz lütfen.

İRFAN KARATUTLU (Kahramanmaraş) - Sayın Başkan, Sayın Bakanım, kıymetli Bakanlığın temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

İstişare önemlidir ama istişare insanın kendi söylediklerini onaylatmak değildir. Peygamber'imiz "Ümmetimin ihtilafı rahmettir." der, farklı fikirlerin öneminden bahseder. Ben bir muhalefet milletvekili ve Kahramanmaraş Milletvekili olarak Bakanlığınızın, sizin yoğun olduğunuzu düşünerek, bir Bakan Yardımcısından bir ay boyunca randevu alamadım. Onun dışında buraya geldiğimde, 2 Bakan Yardımcısıyla görüştüğümde -hani Konya Milletvekili söyledi ya, bakışlardan bahsetti- bana bir bakışları vardı ki "Yahu, sen nereden geldin, biz AK PARTİ milletvekilleriyle fotoğraf çekip onları dinleyeceğiz, neyin nesi burası?" der gibiydiler ama sonuçta Tuba Hanım nasıl söylediye benim de söyleyeceklerim vardı. Ben sizden şunu beklerdim: Deprem bölgesine geldiğinizde muhalefet milletvekilleriyle de istişare yapılmasının faydalı olacağını düşünürsünüz diye bir beklenti içindeydim. Tabii ki teşekkür etmek bu da insani bir özelliktir. Böyle bir asrın, bin yılın depreminden sonra Maraş'ta yapılanları görmemek bizim için çok büyük eksiklik olurdu ve bu muhalefet değildir, teşekkür ediyoruz. Ben diyorum ki: İki yıl değil, tabii ki bu beş yıla kadar yayılacak bir şey, çok büyük bir deprem, kendi partime de bunu anlatıyorum depremin büyüklüğünü anlatırken çünkü orada yaşayan biriydim ben depremi, dolayısıyla öncelikle bunu söylemek istiyorum.

Şimdi eğer istişare olsaydı biz ne diyecektik? 2020 yılındaki gördüğünüz gibi İRAP raporunu gösterecektim. AFAD öyle çalışmış ki 7,5 depremin senaryosunu, Maraş'ta çalışmış 2020'de ve demiş ki... Haritaya bakın ya, depremi çizmiş ve demiş ki: "Ebrar Sitelerinin oraları yerle bir olacak, burada kentsel dönüşüme girin." Belediye ne yapmış? Rantın olduğu Çamlıca'ya -üç ay önce depremden- kentsel dönüşüm istemiş, Belediye yapmamış. Bunun yanında 2021 yılında jeoloji mühendisleri, siz dâhil herkese "Deprem geliyor, lütfen Maraş'ta..." demiş, bunu kimse dikkate almamış, devletin kendi kurumlarını dikkate almamışlar. Şimdi, imar barışı yapılmış, belediye yapmış yapacağını. Efendim, bürokratlar denetimsizlik içinde "Gel bakalım 50-60 müteahhit, mimar, mühendis içeri girin, on beşer yıl hapis." Yazıktır, bu adalet değildir yani bunu öncelikle söylemem lazım. Neyi anlatabilirdim ben? Deprem sonrası imar kararları ve uygulamaları gecikti, orta hasarlı binaların güçlendirilmesi için ayak diretildi. Şehrin meslek odaları, mühendisleri, mimarları, şehir planlayıcıları öncelikle sürece dâhil edilmediler. Onun dışında projeleri Google Earth'en yapan firmalar geldi ve bugün görüyoruz, balkonları küçücük... Efendim, şu anda yeni duydum, Trabzon Caddesi'ndeki ve dikine olan Zübeyde Hanım Caddesi'ndeki ve Hükümet Caddesi'ndeki 60-80 metrelik dükkânları ikiye bölüp tuvaletsiz iş yerleri yapmaya çalışan bir çevre şehircilik yapıyla mücadele ediyoruz. Tabii ki yapılıyor, yapılmıyor değil ama niye iyisi yapılmıyor? Sayın milletvekilim söyledi "Fore kazıklar Bolu'ya gidiyor." Niye o sulak bölgeye fore kazık çakıldı, orası sadece iş yeri olabilirdi, başka yerlerde binalar yapılabilirdi. Ben bir tıp doktoru olarak bunu anlayabiliyorum da niye başkaları bunu düşünmediler?

Onun dışında, özellikle şu anda Kahramanmaraş'ta trafik sorunu had safhada. Onun dışında ruhsatsız binalar had safhada, onun dışında altyapı bozukluğu had safhada. Dolayısıyla...

VAHİT KIRIŞCI (Kahramanmaraş) - Yani onlar da yapıyor.

İRFAN KARATUTLU (Kahramanmaraş) - Ben bunları söylemek zorundayım.

Betonlarda standart dışı uygulamalar var, betonların içerisine kesinlikle su katıyorlar, bunların denetiminde sıkıntı var. Biz bunları söylemek zorundayız.

Onun dışında, tamamlanan işler natamam, daha yeni bir şey geçti. "Anahtarımı aldım, sekiz ay oldu." dedi. Yeni bir vatandaş bana yazmış, bunlar var. Bunların denetimini kim yapar? Bunların denetimini Çevre, Şehircilik İl Müdürü yapar. Çevre, Şehircilik İl Müdürü elinde sigara, ortalıkta gezmekten, sermaye sahiplerinin işlerini tamamlamaktan başka iş yapmıyor. Şehrin merkezindeki otel binasını tamamıyla oradaki şehrin ileri gelenlerine tam olarak tespit edip diğer yerlerde rezerv alan yapıp insanları 50-60 metrelik dükkânlara ve 80 metrelik evlere mahkûm etmek adalet değildir. Onu söylemek isterim.

En sonunda da söyleyeceğim şudur: Maraş'ın Sır Barajı ve Menzelet Barajı, biri siyah, biri yeşil; Çevre, Şehircilik denetlemiyor. Afsin-Elbistan kül dağıtıyor; Çevre, Şehircilik denetlemiyor.

Bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum.

Saygılar sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Karatutlu.

Şimdi de söz sırası Sayın Selcan Taşcı'da.

Buyurunuz lütfen.

SELCAN TAŞCI (Tekirdağ) - Teşekkür ederim.

Sayın Bakan, bütçe sunuşunuz ağırlıklı olarak inşa ve inşaat projelerinden oluşuyor. Yaşanan felaketten sonra yatırım önceliğinin deprem bölgesine, afet bölgelerine verilmesini biz elbette anlıyoruz ama bu yapılırken deprem riskli illerimizin ihtiyaçlarının da rafa kaldırılmamasını bekliyoruz. Tekirdağ'ın bir bölümü birinci, bir bölümü de ikinci derece deprem bölgesi, biliyorsunuz. Mevzubahis nüfusu 1 milyonu aşan, kontrolsüzce de büyümeye devam eden göçle bir büyükşehir ve yapı stokunun yüzde 50'si hâlâ 1999 öncesine ait. Biz bir sonraki bütçede bu kitapçıkta kendimizi yaraları sarılmaya çalışılan illerden biri olarak görmek istemiyoruz. Bu nedenle, sermaye transferlerinde görülen o yüzde 300'lük artıştan Tekirdağ'ın payına da kentsel dönüşümün tamamlanmasının ya da hiç olmazsa hızlandırılmasının düşmesini bekliyoruz. Emisyon enerji kullanımı ve iklim politikası puanlarımız düşük. Oysa yenilenebilir enerji potansiyeli yüksek bir ülkeyiz ama ben bunu çok tedirgin olarak söylüyorum çünkü RES'ler mesela yani, evet, fosil bağımlılığını azaltmak için bir alternatif, evet, temiz enerji ama eşittir temiz çevre mi? Yani doğru yönetilmezse değil çünkü yani ben Trakya'ya bakıyorum, işte batarya ömürleri beş, altı yıl olan, direk ömürleri sınırı yüzlerce RES var her yerde. Peki, bunların batarya bertarafalarının mesela çevresel etkisi ve nihai olarak oluşacak mali zararlar elde edildiğini varsaydığımız iklim etkisi

birbirine değer mi? Yani burada bir kâr-zarar hesabı nihai olarak yapıldı mı? Bunu bir itiraz olarak değil yani öğrenmek için, anlamak için soruyorum, böyle bir veri var mı elinizde?

Yine "karbon salımını azaltmak" deyince yani nükleer de, evet, bir alternatif ve bunu biz alternatif olarak önümüzde buluyoruz ama bu alanda hem siyasi görüşler farklılaşıyor hem de bilim alanında görüşler farklılaşıyor aslında birbirinden. Ben merak ediyorum, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği nezdinde nükleer enerji eşittir temiz enerji midir? Eğer öyleyse Istrancalar yani bizim akciğerlerimiz olan Istrancalar bunun için doğru yer midir? Yani Sayın Bayraktar'a da söyledim, Sayın Yumaklı'ya da söyledim, size de söylüyorum bugün. Avrupa'nın en büyük longozu yine ada, "mucizevi" denen bir ekosistem var orada. Trakya'nın kalan son içme suyu kaynaklarının göbeğinde nükleer santral şart mıdır? İstemiyoruz Sayın Bakan. Makulde uzlaşalım yani kör gözüm parmağına şeklinde olmasına gerek yok her şeyin, başka bir alana kaydırılması bunun düşünülemez mi?

Müsilaj konusunda İzmir Körfezi'ne yer vermişsiniz, Marmara, evet, bugün 2021'den daha iyi durumda ama bu sorundan tamamen kurtulabilmiş değiliz. Kişi başına düşen su miktarı son yirmi beş yılda yüzde 21'lere düştü, düşmeye de devam ediyor. Yani su kaynaklarımız çok sınırlı. Böyle olunca ben yine aslında geçen yıl da dedim, bu yıl da "Ergene" demek istiyorum ama ben "Ergene" deyince şimdi siz de ya da bürokratlarınız da ben "Zehir akıyor, ölmek istemiyoruz." diyeceğim, DSÖ'nün önerdiği temiz havaya sahip olmadığımızı söyleyeceğim. İşte, Ergene Koruma Planı'nı anlatacaksınız, derin deşarjı anlatacaksınız. Ben öyle anlıyorum ki Bakanlık nezdinde bu Ergene sorunu çözülmüş varsayılıyor ama bizim yaşadığımız ile maalesef, kâğıt üzerindeki veriler birbirini tutmuyor. Yani ben bütçe takvimi belli olunca bir tahlil yaptırmak istedim aslında buraya getirmek için ama kamu laboratuvarları numuneyi kendi istedikleri yerden almak istiyorlar. Orada çıkan sonuç ile herhangi bir noktadan bizim aldığımız, özelde yaptırdığımız sonuç birbirinden çok farklı ama ben alıp özelde yaptırsam burada bir meşruiyet tartışması olacaktı bu defa da. Dolayısıyla, Sayın Bakan, uygun görürseniz içinde Bakanlık temsilcisi de olsun, üniversite de olsun, çevre gönüllüleri de olsun, böyle bir heyet kuralım, böyle bir heyet numuneyi uygun bir yerden, bütün heyetin onayladığı bir yerden alsın, onların nezaretinde bir analiz yapılsın ve yani önümüzdeki yıl bir kere daha bize "Ergene" dedirtmeyecek bir sonuçta hep beraber uzlaşalım. Çünkü dediğim gibi, yani sizdeki verilerle oradaki hayat gerçekten birbirini tutmuyor. Aynı paralelde bir talebimiz de Ergene-Çorlu-Çerkezköy bölgesinde çevresel etkilerin anlık takibi, risklerin azaltılması ve sürdürülebilir çevre yönetiminin sağlanması için ehil, etnik kadroya da sahip bir yerinde çevre denetim istasyonu istiyoruz.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Taşçı.

Şimdi de söz sırası Sayın Yüksel Arslan'da.

Buyurunuz lütfen.

Süreniz beş dakika.

YÜKSEL ARSLAN (Ankara) - Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, kıymetli bürokratlar ve basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Konular zaman geçtikçe tekrar oluyor ama ben de bazı konulara değinmek istiyorum.

Şimdi, biz son yıllarda bu teşekkür kültürünü yitirdik. İktidardaki arkadaşlar geçmişe, emeği olanlara teşekkür etmiyor. İyi hizmeti olanların da hepsini eleştirmeye gerek yok. Yapılan güzel şeyler için teşekkür ederiz, çalışmalarınızda başarılar dileriz.

Sözlerime TOKİ konutlarındaki sorunlara kısaca bahsederek başlamak istiyorum. Günümüzde TOKİ konutlarının teslimi biraz uzuyor zaman zaman. Tabii, bu zaman uzadıkça kira ile taksitler arasında sıkışan binlerce aile sıkıntı yaşıyor. Hâlâ elektrik, su, doğal gaz sorunu olan bloklar var teslim alınan yerlerde. Asansörlerin çalışmadığı, altyapıları tamamlanmamış binalar var. Ankara'da somut örnek verecek olursak bir Sincan Saraycık'ta 850 Konut Projesi, Beypazarı'nda 2'nci Etap 412 konut, Yakacık TOKİ... Söz konusu konutları müteahhitlerden teslim alırken yöneticilerimizin daha hassas davranması lazım, eksik alıyorlar, daha sonra sorunlar devamlı devam ediyor. Bilindiği üzere 6360 sayılı düzenlemeyle köyler mahalleye dönüştürüldü. Sonrasında 7254 sayılı Kanun'la kırsal yerleşim alanı statüsü verilmesinin önü açıldı. Akademik çalışmalarda da bahsedildiği gibi, bu dönüşüm kırsalda ciddi hukuki, idari ve ekonomik sorunlara yol açtı. Köylünün toprağı bir anda rant alanına dönüştü, emlakçıların ve rant çevrelerinin yatırım aracı hâline gelmeye başladı. Köylerimiz mahalleye dönüştürülmeden önce Millî Emlak tarafından satılan hazine arazileri köylüye daha avantajlı sağlanıyordu, köylünün imkânlarına göre rayiç bedeli belirleniyordu, böylece köylü vatandaşımız kendi imkânlarıyla bu arazilere sahip çıkabiliyordu. Mahalleye dönüştürülmesinden sonra taşınmazlar şehir arazisi gibi değerlendirilmeye başlandı. Satışlarda şehir merkezindeki rayiç bedeller baz alındı, hâl böyle olunca rekabet etmesi mümkün olmayan, köylüler toprağı satın alamaz hâle geldi. Hayvancılık geriledi, tarım zayıfladı, köyler boşalmaya başladı. Böyle devam ederse hem köylümüz topraksız kalacak hem de köylerimizin sosyal dokusu bozulacak. Tüm bunların yanında boşalan köylerin meraları, gelişim alanları sessiz sedasız TOKİ'ye devredildi; rant büyüdü, üretici küçüldü. Selçuklu'dan Osmanlı'ya, Osmanlı'dan cumhuriyete her dönemde mera kamu malı sayılmıştır, mülkiyeti devletin ama kullanımı millete aittir. Çünkü bu toprakların insanı iyi biliyor ki mera satılırsa bereket biter, bereket biterse millet zayıflar.

Kıymetli milletvekilleri, Bakanlığın sorumluluğı sadece bina yapmak ve imar planı olmadığını hepimiz biliyoruz, çok geniş bir sorumluluk alanı var. Soluduğumuz hava, içtiğimiz su ve kullandığımız toprak da bu Bakanlığın konusudur. Bugün Türkiye'de hava kirliliğı artık bir çevre sorunu değil, açık bir şekilde sağlık felaketi gibi görünmeye başladı. Bu ülkede çocuk, genç, yaşlı herkes kirli hava soluyor. Akşam saatlerinde bazı santrallerin ve fabrikaların baca gazı arıtma sistemleri devre dışı bırakılıyor. Kalp krizi ve felç vakaları artmaya başladı. Paylaşılan raporlarda da görülüyor ki geçtiğimiz yıl ülkede binlerce insan kirli hava yüzünden hayatını kaybetti, rahatsızlananlar oldu. Avrupa ülkelerinde ise bu mesele çok daha sıkı çerçevede ele alınıyor. Sanayiye düzenleyen sanayi emisyonları direktifleri çerçevesinde en iyi mevcut teknikleri kullanmak zorunda tutuluyor. Entegre çevre izin sistemiyle hava, su ve toprak kirliliğı birlikte kontrol ediliyor.

90'lı yıllarda gençler Almanya'da, Avrupa'da kendini santrallerin önüne tel örgülere bağlıyordu, ağaçlara bağlıyordu "Denizimiz kirlenmesin, toprağıımız kirlenmesin, ormanlarımız kirlenmesin." diye. Tabii, Alman Hükûmeti bunları anlamak istedi "Bunlar ne istiyor bu kadar?" diye. Herhâlde memleketini, toprağıını, ağacını, kuşunu, kurdunu seven insan vatan haini olmaz.

Dolayısıyla arıtma ünitelerle ilgili çok ciddi gelişmeler yaptılar ve dünyada en çok arıtma ünitesi satan ülke durumuna geldi. Biz de bu konuda daha hassas davranmalıyız, denetimleri artırmalıyız.

Şimdi, Türkiye'de şöyle bir sorun daha var: Demin saydığım gibi bazı çevreler bu toprak, hava, ağaç konusunda çok hassasiyet gösteriyor ama vatan, millet, devlet konusu olunca...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Arslan.

Şimdi de söz sırası Sayın Nejla Demir'de.

Buyurunuz lütfen.

NEJLA DEMİR (Ağrı) - Teşekkürler.

Sayın Bakan, değerli hazırun, öncelikle Çevre ve Şehircilik Bakanı olarak sizin için dereler, nehirler, akarsular ne ifade ediyor; doğa deyince Sayın Bakan aklınıza ne geliyor; yeşilin varlığı sizin için ne kadar kıymetli, bunu sorarak başlamak istiyorum. Tabii, bu arada, yeşilin varlığı derken Sayın Bakan, doların yeşilinden bahsetmiyorum, ağaçların yeşilinden bahsediyorum.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Doların yeşilini siz daha iyi bilirsiniz.

NEJLA DEMİR (Ağrı) - Bunları soruyorum çünkü doğusu, batısı, kuzeyi, güneyi fark etmeksizin bu ülkede ciddi bir ekokırım yaşanıyor. Doğa ekolojik yıkım neticesinde sellerle, heyelanlarla, don olaylarıyla, kuraklıkla bağıra bağıra insanlığa çok ciddi sinyaller veriyor ve siz doğanın verdiği mesajlara kulaklarınızı ve gözlerinizi ne yazık ki kapatmış durumdasınız; oysa sizin göreviniz aynı zamanda doğayı korumaktır, ÇED raporlarındaki sorumluluğunuz tam da bu yüzden önemlidir. Misal: Sizin ÇED uygunluk raporu verdiğiniz Ağrı'nın Diyadin ilçesine bağlı Mollakara köyünde planlanan altın madeni. Bu projeyi önce Murat Nehri'nin tam dibinde başlattınız, Murat Nehri'ne sıfır bir noktadan başlattınız; gelen tepkiler, itirazlar, protestolar sonrasında ancak ÇED raporuyla 50 metre maden sahası yeri çektiniz; yüzde 67'si mera olan bu alana madencilik onayı ne yazık ki verdiniz. Önümüzdeki beş yıl içinde tatlı su krizlerinin çok şiddetleneyeceği ve susuzlukla mücadelenin kaçınılmaz olacağı apaçık ortadayken Murat Nehri'ni ve bütün Fırat havzasını zehirlenme cüretini nereden alıyorsunuz? Buna hakkınız var mı, tekrar sorayım Sayın Bakan -bu tarafa bakmıyorsunuz ama- siyanür ve daha birçok kimyasalla kirletilmiş nehirleri, yer altı sularını çıkardığınız altınla temizleyebilecek misiniz, düzeltebilecek misiniz? Yok ettiğiniz suları, meraları, yüzlerce yıllık ağaçları, zeytinlikleri geri getirebilecek misiniz? Ve sizin daha sonra "Maden alanları ıslah edilecek." gibi insanların aklıyla resmen alay eden bir iddianız var. Tüm samimiyetimle soruyorum: Kim bilir binlerce yıldır kaç nesil gelip geçti bu topraklardan, o nehirde su içti, o nehirde yıkandı, o topraklarda, o dağlarda hayvancılık yaptı; yüzlerce nesil bugün o göz diktiğiniz bu doğal güzelliklerle, o imkânlarla doydu. Bir sonraki nesillere aktarılacak bu değerleri hangi hakla gözden çıkarıp, yakıp yıkıp, yok edebiliyorsunuz?

Bakın, Ağrı'nın Diyadin ilçesini söyleyeyim: Diyadin ilçesi zengin yaylaları, meraları, mineral oranı yüksek kaplıcaları, dağlarında keşfedilen ve daha keşfedilmeyi bekleyen onlarca endemik bitkisi, havası ve suyuyla şifa dolu bir ilçedir. Tüm bunlara rağmen yoksun bırakılmış, yoksul bırakılmış bir ilçedir. Varlık içinde yokluğa mahkûm edilmiş bu ilçenin nüfusunun neredeyse yüzde 80'i çiftçilik ve hayvancılıkla geçinirken siz onların tek geçim kaynağı olan yere bir bir el koyuyorsunuz; yakında açılmasını istediğiniz yeni maden ocaklarıyla da köyleri bir bir boşaltmayı kafaya koymuşsunuz ama size buradan söyleyeyim: Kusura bakmayın, Diyadin ilçemizi size yedirmeyiz Sayın Bakan.

Bakın, Murat Nehri Diyadin ilçesinde doğar, 722 kilometre boyunca binlerce hektarlık tarlaya can vere vere Keban Baraj Gölü'ne ulaşır ve siz ancak yüzde 2'si devlet kasasına girecek olan altın için bu nehri kaynağında kurutmaya pek heveslisiniz. Kusura bakmayın Sayın Bakan, bu halk koruyup kolladığı doğal yer üstü zenginliklerini sizin sermayedarlarınıza peşkeş çekmenize izin vermez. O madenlerde çıkaracağınız altın bir kerelik gününüzü kurtaracak ama o doğayı yok etmez, orada üretime imkân vererseniz sürdürülebilir bir ekonomi oluşturabilirsiniz diyorum.

Herkese teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Demir.

Şimdi söz sırası Sayın Ferit Şenyaşar'da.

Buyurunuz lütfen.

FERİT ŞENYAŞAR (Şanlıurfa) - Teşekkür ederim Sayın Başkan. Ben de hazırunu saygıyla selamlıyorum.

Bugün, burada, ülkeyi yöneten iktidarın doğaya, halka nasıl davrandığı ve bütçeyi nasıl yönettiği üzerine konuşacağım. Sizler "Türkiye bizim cennet vatanımız." diye konuşmaya başladınız Sayın Bakan. Takip ediyor musunuz, bilmiyorum, Meclisin değişmeyen bir gündemi su krizidir. Şu an sermaye uğruna cennet ülkemiz çölleşmeye doğru gidiyor. Bakanlığın adı "çevre" ama önceliğiniz çevre değil, önceliğiniz sermayedir. Sizler için, kesilen her ağaç, gelişen Türkiye demek; üzerine beton dökülen her tarım alanı, medeniyet; ormanı yakıp yerine villa ve otel yapmak, itibar; maden sahasına çevrilen ve rezerv alanı ilan ettiğiniz her yeşil alan sizler için zenginleşme demektir. Ama yanılıyorsunuz. Ülkeyi bir maden ve şantiye alanına dönüştürerek geleceği yok ediyorsunuz. Bu yıl yaşanan don olayı ve arkasından gelen kuraklık sadece bir doğal afet değildir, doğanın intikamıdır. Sen bir nehir yatağına konut yaparsan bir gün o konutlar sel suyuyla yıkılır, gider; sadece yıkılmakla kalmaz, canları da alır.

Seçim bölgem olan Urfa'da iki yıl önce dere yatağı kapatıldığı için bir sel olayı yaşandı, 17 yurttaşımız hayatını kaybetti, binlerce ev ve iş yeri zarar gördü. İktidar olarak bundan bir ders aldık mı Sayın Bakan?

Sayın Bakanım, dinliyor musunuz? Telefonla oynuyorsunuz.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Sayın Bakan dinliyor, siz devam edin.

FERİT ŞENYAŞAR (Şanlıurfa) - Evet, burada Urfa'yla ilgili bir kelime kullandınız. Ben Urfa halkı üzerine konuşuyorum ve sizi telefona değil, halk adına milleti dinlemeye davet ediyorum.

TOKİ Urfa'da sel riski yüksek olan Eyyübiye ilçesinde dere yatağına yeni konutlar inşa ediyor. Bakanlık olarak sizin bundan haberiniz var mı? Burada, sunumunuzda, yapılan konutları gösterdiniz. Ben de burada Urfa'da TOKİ'nin yaptığı bir konutun görselini gösteriyorum. TOKİ Başkanımız da buraya bakıyor. Burada, Urfa'da bir dere yatağına TOKİ konutları yapılıyor ve yarın öbür gün bir sel olduğunda, burada yaşayan, özellikle 1'inci katta ve giriş katta yaşayan insanlar su altında kalacaktır ve ben burada TOKİ Başkanına

da soruyorum, Bakanlığa soruyorum, iktidar vekillerine soruyorum: Böyle bir evi 2 milyona alır mısınız ya da böyle bir evde yaşar mısınız? Var mı buna bir cevabınız? Biz, evet, konutlara karşı değiliz ama doğru yerde konutların yapılmasını talep ediyoruz.

Aynı zamanda GES'lere de karşı değiliz ama burada, görselde görüldüğü gibi, şu an biz burada bu bütçeyi konuşurken Urfa'nın Halfeti ilçesinde iki köyün ortak mera alanı gasbedilip buraya GES'ler yapılıyor ve burada köylüler soruyor: "Bizim tek geçim kaynağımız olan bu meraları elimizden alıyorsunuz. Biz ne yapacağız? Biz nereye gideceğiz?" diyorlar. İzmir'den Dersim'e, Trakya'dan Şırnak'a kadar bütün coğrafya maden, GES ve taş ocaklarıyla kuşatılmış durumda. Bu saldırılar sadece doğaya değil; halkların inancına, kültürüne ve hafızasına saldırdır. 77 ilde 640 milyon metrekareyi aşan rezerv alanı ilan edilmiş. Bu bir plan değil, bir sürgün politikasıdır. Dünyada maden çıkararak zengin olan tek bir ülke yoktur. Bu bilimsel bir veridir. Hatay'da insanlar evlerinin rezerv alan olduğunu telefonuna gelen mesajla öğrendiler. Geleneklerimize göre ev, ekmek kadar kutsaldır. Bir ailenin tapulu evini, tarlasını, zeytin bahçesini elinden alıp "acele kamulaştırma" adı altında yasa çıkardınız. Yaptığınız yasal olabilir ama insani değildir, kul hakkıdır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ederiz.

FERİT ŞENYAŞAR (Şanlıurfa) - Geçen ay tapulu tarım arazileri gasbedilen Hatay halkıyla bir araya geldik. Samandağ'a bağlı Kurtderesi Yaylası'na gittik. Burada, aynı şekilde, görselimiz var. Bir tarım alanıdır. Tarım alanına bu kuleleri kurarak halkın tapulu arazisine el koyuyorsunuz, gasbediyorsunuz. Biz, bunları kabul etmiyoruz, sizin bu davranışlarınızı da kınıyoruz, kabul etmiyoruz.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz.

Şimdi de söz sırası Sayın Nail Çiler'de.

Buyurunuz lütfen.

NAİL ÇİLER (Kocaeli) - Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli bürokratlar, sevgili milletvekilleri; ben de bütçenin hayırlı uğurlu olmasını temenni ediyor, hepinizi sevgi saygıyla selamlıyorum.

Değerli Bakanım, tabii, güzel şeyler de yapılıyor ama eleştirdiğimiz şeyler de olacak. Napolyon'un bir sözüyle başlamak istiyorum. Napolyon Bonapart der ki: "Dünya tek bir ülke olsaydı, başkenti İstanbul olurdu." Yine, Fransız yazar ve politikacı Lamartine: "Dünyaya bir kere bakmak zorundaysan sadece İstanbul'a bak." der. Siz ne yaptınız? Kanal İstanbul Projesi'yle İstanbul'un bağrına bıçak sapladınız.

Sayın Bakan, Kocaeli Kartepe ilçemiz, kentimizin doğası ve turizmiyle anılan bir ilçesi. Kartepe hem tarım hem de doğa turizminin merkezi. Böyle bir yere haddehane yapılmasına izin veriliyor. Sadece bir firmanın gönlü olsun diye yetkililer el birliğiyle çalışıyor.

Gebze ilçemizin Tavşanlı Mahallesi'nde bir cüruf depolama tesisi yapılmak isteniyor. Bununla ilgili hukuki girişimlerimizi yapıyoruz, yapmaya devam edeceğiz. Fakat ilgili firmaya tahsis edilen 99.032 metrekarelik orman alanının hangi dayanakla ve bedelle tahsis edildiği Bakanlığınıza soruldu, Bakanlığınıza gelen yanıtı biraz sonra size ileteceğim. 29 Ocak 2025 tarihinde verdiğimiz soru önergelerimize rağmen herhangi bir şey açıklanmadı. Bu tesisin 400 metre yakınında konutların ve hemen yanı başında Balıkayalar Tabiat Parkı'nın olduğunu biliyor musunuz?

Diğer bir konu, 8 Kasım 2025, Dilovası'nda büyük bir acı yaşadık, 7 canımızı yitirdik. Dilovası ilçemiz birçok soruna sahip ancak burada TOKİ için ayrılmış 187 hektarlık rezerv alanı imar değişikliğiyle depolama alanı yapılıyor. Biz, Dilovası'nda kentsel dönüşüm beklerken 651 konutluk TOKİ alanı sanayiye açılıyor. Bununla ilgili de hukuki girişimlerimiz var, sizin de gidip burayı görmeniz lazım diyoruz.

Yukarı Hereke Mahallemizde 35.026 hektar alanda faaliyet gösteren taş ocağı 34.071 hektar daha genişletilmek isteniyor. 8 Nisanda, Bakanlık toplantısında bunun sakıncalarını aktardık.

Sayın Bakanım, 29 Ekim sabahı Gebze Mevlana Mahallemizde büyük bir acı yaşadık. Gebze-Darica Metro Hattı'nın hemen üzerindeki bir bina kendi kendine çöktü. Aynı aileden 4 canımızı kaybettik. Sonrasında 25 bina, 55 iş yeri, 100'e yakın bağımsız konut tahliye edildi. 21 bina sizin tarafınızdan riskli ilan edildi. Size burada teşekkür ediyorum; Ulaştırma Bakanı ne kendisi geldi ne birini gönderdi; sadece sizin yardımcınız vardı orada.

Sayın Bakanım, evine giremeyen ailelerin, bir gecede işsiz kalan çalışanların, kepenk açamayan esnafın hâinden haberiniz var mı? Evine dönemeyen yurttaş hâlâ kira ödüyor, iş yerini açamayan esnaf kazancı olmayan günlerde bile vergi yükü altında. Devletin görevi böyle zamanlarda yükü artırmak değil, insanların yanında durmaktır. Bu nedenle, Gebze-Darica Metro Hattı sebebiyle tahliye edilen her konut veya iş yeri güvenli hâle getirilene kadar hiçbir şekilde vergiye tabi tutulmamalıdır. Bu bir iyilik değil sosyal devlet olmanın gereğidir. Olaydan sonra Bakan Yardımcınız tarafından bazı açıklamalar yapıldı, onu sizlerle paylaşmak istiyorum. 1 Kasım'da "zemin kaynaklı çökme" denildi. Peki, bu bölgenin zeminine ilişkin daha önce yapılmış bir çalışma var mıydı? Böyle bir proje zemin raporu olmadan başlanmaz diye düşünüyorum. Kocaeli Büyükşehir Belediyesinin 2017'de hazırladığı Kamulaştırma ve Risk Tespit Raporu'nu incelediniz mi Sayın Bakanım? Orada 71 yapının kamulaştırılmasıyla ilgili kararı neden uygulanmadı? Bu rapor Ulaştırma Bakanlığıyla paylaşılmış mıdır? Paylaşıldıysa gereği neden yapılamamıştır? Demin iktidar partisinden arkadaşlar çok güzel şeyler söylediler, ben de sizleri tebrik ediyorum, işte "Üç saatte, bir saatte konut yapıyorsunuz..." Peki, neden 71 barınma yerini kamulaştıramadınız? Kira ve taşıma desteği verecek mısınız? Peki, bu sözün sahadaki karşılığı nedir? "Dönüşüm süreci olacak." dendi, neler yapıldı? 6 Kasım 2025, Ömer Bulut. Riskli olduğu açıklanan 21 bina ve kapalı işyerleri için vergi indirimi, kira desteği veya teşvik çalışmanız var mı? İşini kaybeden esnafa destek olmak için hangi projeyi hayata geçiriyorsunuz?

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Çiler.

Şimdi de söz sırası Sayın Kayıhan Pala'da.

Buyurunuz lütfen.

KAYIHAN PALA (Bursa) - Sayın Bakan, bugün siz ağırlıklı olarak Şehircilik Bakanlığıyla ilgili bir sunum yaptınız, bense Çevre Bakanlığı konusunda birkaç şey söylemek isterim, zaman sınırlılığı nedeniyle yalnızca hava kirliliğine ilişkin birkaç şey söyleyeceğim.

Sayın Bakan, bu, az önce benim internetten aldığım sizin Bakanlığınızın hava kalitesi istasyonlarının bugünkü Türkiye haritası. Buradan şunu söylemek mümkün, siz de zaten yayınlarınız da söylüyorsunuz: Türkiye'de çok fazla kentte hava çok kirli. O kadar kirli ki Dünya Sağlık Örgütü'nün yıllık sınır değerlerini karşılayan Türkiye'de herhangi bir il yok. Bakın, ben bazı hava kalitesi ölçüm istasyonlarından bugün bazı verileri sizlerle paylaşayım: Bursa İstasyonu PM10 düzeyi metreküpte 177 mikrogram. Sayın Bakan, biliyorsunuz, Dünya Sağlık Örgütü'nün sağlıkla ilgili bu ölçütü karşılamasını istediği sınır değer yalnızca yıllık 15 mikrogram, bugün bu Bursa'da 177. Geçiyorum Bursa'yı, Gebze'ye gelelim, Gebze'de 302; geçiyorum Gebze'yi, İstanbul Göztepe'de 188; çok yüksek rakamlar. Ama bir lğdır var ki biliyorsunuz, uluslararası raporlarda sıkça karşımıza çıkıyor, bugün lğdır'da yalnızca PM10 düzeyi 401 metreküpte mikrogram olarak. Bir halk sağlığıcısı olarak söyleyeyim: Bu düzeyde hava kirliliğinin olduğu bir yerde herhangi birinin sokağa çıkması ve eğer kronik bir hastalığı da varsa onun hayatını tehdit edecek düzeyde.

Sayın Bakanım, sizin yine yayınladığınız hava kalitesi raporlarında PM10 düzeyini en fazla etkileyen iki değişkeni fabrikalar ve enerji santralleri olarak açıklıyorsunuz, doğru. Peki, o zaman fabrikalar ve enerji santralleri olarak açıkladığınız hâlde neden bunlarla ilgili herhangi bir şey yapmıyorsunuz?

Yine, seçim bölgem Bursa'dan örnek vereyim. Bakın, şu, Orhaneli Termik Santrali, yanındaki de Keles ilçemiz. Uzun zamandır -bürokratlarınız biliyordur- her ikisinde de çok ciddi hava kirliliği sorunu var. Orhaneli Termik Santrali filtresi çalıştırılmadığı için uzun yıllardır mücadele ediyoruz, size soru önergeleri veriyorum, yanıtlar yetersiz; herhangi bir şekilde valiliğe bildiriyorum, il müdürünüze bildiriyorum ve bildiriyoruz, herhangi bir şey yapılmıyor. Burada şunu samimiyetle söylemek isterim, yalnız sizin için söylemiyorum Sayın Bakan, bütün bürokratınız için söylüyorum: Orhaneli Termik Santrali'nin yakınında, örneğin Karıncalı Mahallesi'nde sizin bir yakınınız yaşasa, gerçekten bu kirliliğin insanları bu kadar etkileyebileceğine herhangi bir şekilde müdahale etmemekle kalabilir misiniz, yetinebilir misiniz? Bu mümkün değil. Üstelik bir tek Orhaneli Termik Santrali değil, Türkiye'de böyle çok fazla sayıda termik santral var. Kestel'e gelelim, gösterdim fotoğrafını size, dikkatinizi belki çekmiştir, İstanbul-Bursa-İzmir Çevre Yolu'nda -otoyolu demeyeyim- geçerken görüyorsunuz yani "Kestel ilçesinde hava kirliliği var mı, yok mu?" diye bir hava kalitesi istasyonuna bakmaya hiçbir zaman gerek yok çünkü gözle görünür çok kirlilik var, yıllardır böyle. Sayın Bakan, gerçekten, neden müdahale etmiyorsunuz, anlayabiliyor değilim.

Bakın, benim de içinde araştırmacılarımdan birisi olduğum bir raporu göstereceğim size: Türkiye'de, tahmin edilen, yalnızca PM2.5'a bağlı erken ölümlerin sayısı 50 binin üzerinde. Her yıl 50 bin yurttaşımız hava kirliliği nedeniyle hayatını kaybediyor. Böyle olduğu kanıtlandığı hâlde, yıllardır sizin hava kalitesi istasyonlarınızda bu gerçekler ortaya konulduğu hâlde hava kirliliğini azaltmaya dönük güçlü bir eylem planının yürürlüğe konulmaması gerçekten anlaşılabilir değil.

Sayın Bakan, bir veri daha size göstereyim; IMF'nin kendi "web" sayfasında, siz de biliyorsunuzdur: Türkiye'nin fosil yakıtlar söz konusu olduğunda yalnızca kömüre bir yılda verdiği sübvansiyon gayrisafi yurt içi hasılanın yüzde 4,1'i; 42 milyardan söz ediyoruz dolar olarak. Bu oran aynı zamanda bir yıllık sağlık bütçesi. Kömüre bu kadar yüksek sübvansiyon uygulayacağımıza, bu rakamları biz, insanları bu erken ölümlerden korumak için, onları koruyacak enerji santralleri ve onların sağlığını tehdit etmeyecek fabrikalar için niye kullanmıyoruz Sayın Bakanım; bunların yanıtlarını vermeniz lazım. Defalarca soru önergesi verdiğimiz hâlde bunlara yanıt vermediğiniz için buradan soruyorum.

Gerçekten, Bursa'da yaşayanlar havası daha temiz bir kentte yaşamayı hak ediyorlar. Siz de Çevre Bakanlığı olarak burada hava kirliliğini azaltmak için daha etkili önlemleri karşımıza getirmelisiniz.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Pala.

Şimdi de söz sırası Sayın Harun Özgür Yıldızlı'da.

Buyurunuz lütfen.

HARUN ÖZGÜR YILDIZLI (Kocaeli) - Sayın Bakanım, Bakanlığın değerli bürokratları, kıymetli vekillerimiz; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün üç konudan bahsedeceğim Sayın Bakanım. Biri, Kartepe'de yapılmak istenilen haddehane. Kocaeli ili Kartepe ilçemize yapılmak istenilen haddehane birinci sınıf tarım arazisine yapılmak isteniyor Sayın Bakanım. Bu haddehane sadece Kartepe'yi değil Kocaeli'nin tamamını, Sakarya'yı, Sapanca Gölü'nü etkileyecek büyüklükte bir tehdit; hava kirliliğine yol açacak, binlerce ton mikropartikül doğaya karışacak, su kaynaklarımız tehdit edilecek, Sapanca Gölü riske girecek, elektrik kesintileri ve altyapı yetersizliğiyle yaşam kalitemiz düşecek; gürültü kirliliği, ağır vasıta trafiği, liman yolu yoğunluğu, çevre güvenliği sorunları doğuracak; tehlikeli atık olan cüruf çevre ve insan sağlığı için ciddi bir tehdit oluşturacak. Sürdürülebilir sağlık, sağlıklı bir yaşam için bu projeden birlikte vazgeçmemiz gerekiyor.

Buradan, gerçekten, Yıldız Holdingin sahibi Fehmi amcamıza, Fehmi dedemize kentimize verdiği katkılardan dolayı teşekkür ederiz ama bu, gerçekten kent sağlığını ciddi anlamda etkileyecek. Toplumun her kesimi tarafından bunun yapılması ciddi anlamda reddediliyor; çevre halkı, Bayraktar, Uzunbey ve çevre köylerde tarımla geçinen bütün çiftçimiz, bütün halkımız bu konuda hemfikir durumda. Bu projenin bir şekilde bir daha incelenmesini ve bu bölgede bu projenin yapılmasının engellenmesini bölge halkı istiyor. Hatta sizin partilileriniz dahi bu projenin yapılmasını istemiyor fakat ses çıkaramıyor.

Sayın Bakanım, bu konunun, lütfen, gözden geçirilmesini rica ediyoruz. Kartepe halkı bunun yapılmasını istemiyor.

Sayın Bakanım, biliyorsunuz, bütün bilim adamları tarafından Marmara depreminin olacağı söyleniyor. Kocaeli kentimiz vergi olarak Türkiye'ye, Türkiye Cumhuriyeti'ne en çok vergi veren illerin başında geliyor. Sanayinin de başkenti sayılıyor Kocaeli. Kocaeli'de sanayinin susması demek Türkiye ekonomisine çok ciddi bir zarar demek. Bunun için depremle ilgili "Yarısı Bizden" kampanyasının sadece İstanbul'u değil Kocaeli'yi de kapsamasını bizler istiyoruz çünkü Kocaeli ile İstanbul iç içe girmiş bir durumda. Kocaeli'nin "Yarısı Bizden" kampanyasından yararlanabilmesi için gerekli hukuki düzenlemelerin, kanuni düzenlemelerin yapılmasını

istiyoruz ve Kocaeli'deki kentsel dönüşümün bir an önce, ivedilikle hızlandırılmasını istiyoruz. Kocaeli'nin bu konuda hızlanması için, kentsel dönüşümün hızlanması için bizlere ne görev düşüyorsa bizim de bunu karşılayacağımızı şimdiden belirtmek isterim.

Demin Nail Vekilimiz bahsetti; Gebze'deki 21 bağımsız bölümden boşalan vatandaşlarımızın ve esnaflarımızın durumu gerçekten sıkıntılı. Bunların ne olacağı noktasında da bizlerin aydınlatılmasını, esnaflarımızın durumlarının bir daha gözden geçirilerek ne olacağının söylenmesini rica ediyoruz.

Üçüncü konu olarak da Sayın Bakanım, İzmit Körfezi'nin bir görüntüsünü almanızı rica ediyorum. Derince, Körfez'den Gölcük'e artık neredeyse yüzerek geçilecek pozisyonda; her taraf dolgu oldu, limanlar doluyor, yeni ÇED raporları veriliyor ve artık körfez yüzerek geçilecek bir pozisyon aldı. Bu konuda lütfen, uydu görüntülerinden İzmit Körfezi'nin bir görüntüsünü mutlaka alıp Bakanlık bürokratlarımızın sizin önünüze getirmesini rica ediyorum.

Her gün yeni bir dolguyla İzmit Körfezi kirleniyor ve bu dolgular deniz hayatını da derinden etkiliyor diyorum. Çevre konusunda Kocaeli'ye vereceğiniz desteklerini bekliyoruz.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz.

Şimdi de söz sırası Sayın Aykut Kaya'da.

Buyurun lütfen.

AYKUT KAYA (Antalya) - Kıymetli hazırunu saygıyla selamlıyorum.

İnşaat mühendisliği gibi yüksek sorumluluk gerektiren bir meslekte yeni mezun bir mühendis ile otuz yıllık deneyimli bir mühendise aynı yetkilerin verilmesi hem mesleki itibar hem de kamu güvenliği açısından ciddi risk oluşturmaktadır. Dünyada mühendislik mesleği kademeli yetkinlik sistemiyle yürütülürken ülkemizde yetkin mühendislik uygulaması hâlâ hayata geçirilememiştir. 2023 tarihli düzenlemeyle yeni mezun mühendislerin 7-8 katlı yapılar için statik proje hazırlayabilmesi, 2024-2025 değişikliğiyle şantiye şefliğinde deneyim şartının 2027'ye kadar kaldırılması saha tecrübesi olmayan kişilerin yüz binlerce metrekairelik projelerde sorumluluk almasına yol açmaktadır.

Sayın Bakanım, siz de bir inşaat mühendisisiniz, size sormak istiyorum: Mezun olduğumuz gün böyle bir sorumluluğu üstlenebilir miydiniz? Deneyimli mühendisler varken deneyim şartının kaldırılması ve yetkin mühendislik sisteminin uygulanmaması yapı güvenliği açısından sizce risk teşkil etmiyor mu? Bu konuda bir somut adım atmayı düşünüyor musunuz?

Yine, üniversitelerin inşaat mühendisliği bölümlerine girişte başarı puanlarının düşmesi ve mezuniyet sonrası hiçbir ayırıcı ölçütün bulunmaması mesleğin niteliğine ve istihdamına ciddi zarar vermektedir. Bugün binlerce genç inşaat mühendisi aldığı eğitimle alakası olmayan işlerde çalışmak zorunda kalmaktadır. Bu durum ülkemizde yetişmiş insan gücümüzün heba olmasına yol açmaktadır.

Kamu sektöründe mühendis istihdamı mezun sayısına göre son derece yetersizdir. Bu da genç mühendislerimizin mesleğe sağlıklı bir başlangıç yapmasını imkânsız hâle getirmektedir. Buradan size sormak istiyorum: Bir mühendisimizin kendi mesleğini yapamadığı için alakasız işlerde çalışmak zorunda kalması sizi rahatsız etmiyor mu? Kamuda daha fazla mühendis istihdam ederek bu mağduriyeti gidermeyi düşünüyor musunuz? Bu konuda çalışmalarınız var mı?

Sayın Bakanım, bugün Türkiye'de inşaat mühendisleri yapılarda süresiz ve tek başına çok ağır sorumluluklar altında bırakılmaktadır. Yapı kullanım belgesinden sonra binalarda bilinçsiz müdahaleler, ruhsatsız değişiklikler yapılabiliyor, taşıyıcı sisteme zarar verecek uygulamalar gerçekleştiriliyor. Bu değişiklikler incelenmeden, araştırılmadan yıllar sonra ortaya çıkan her sorununun yalnızca mühendise fatura edilmesi adil değildir. Buradan size sormak istiyorum: Bu sorumluluk sistemini daha hakkaniyetli ve adil bir çerçeveye oturtmak için Bakanlığınızın bir çalışması var mıdır?

Ülkemizde birçok köyde köy yerleşik alanları hâlâ ilan edilmemiştir. Bu durum köyde yaşayan vatandaşlarımızın en temel yaşam ihtiyaçlarını dahi karşılamasını zorlaştırmaktadır. Vatandaşlarımız bir evini onarmak, küçük bir ahır yapmak, tarımsal üretimini sürdürebileceği basit yapıları inşa etmek istediğinde aylar süren bürokratik süreçlerle, kimi zaman çözümü olmayan engellerle karşı karşıya kalmaktadır. Yerleşik alan netleşmemiş köylerde imar belirsizliği, mülkiyet sorunları ve ruhsat süreçlerindeki karmaşıklık kaçak yapılaşmayı artırmakta, vatandaşımızı ise ya çaresizliğe ya da köyünü terk etmeye zorlamaktadır. Bu tablo yalnızca kırsal yaşamı değil tarımsal üretimi ve gıda güvenliğini de tehdit eder hâle gelmektedir. Bu nedenle, köy yerleşik alanlarının tespit ve ilan süreçleri hızlandırılmalı, gereksiz bürokrasi azaltılmalı ve bu süreçler yerel düzeyde sonuçlandırılmalıdır. Hisseli mülkiyet sorunlarını azaltacak, üretimi ve yerinde yaşamı teşvik edecek bütünsel bir yaklaşım artık zorunluluktur. Sizi ilgili bakanlıklarla iş birliği içerisinde bu konuda somut çözümler üretmeye davet ediyorum.

Konyaaltı ilçemizin Çakırlar Mahallesi'ndeki TOKİ'nin ihalesini yaptığı ve 18 binden fazla kişinin yaşayacağı büyük ölçekli projede zemin etütleri, jeoteknik raporlar ve taşkın analizleri tamamlanmadan ihale yapılmıştır. Proje dosyasında alana ilişkin bilimsel bir taşkın çalışması yokken "Seller söz konusu değildir." denilmesi ciddi bir çelişkidir. Antalya'da en büyük hasarların taşkın ovalarında yaşandığı bilinirken bu riskin değerlendirilmemesi kaygı vericidir. Bursa Lalaşahin TOKİ projesinde zemin sorunları nedeniyle 2 blokun yıkıldığını biliyoruz. Çakırlar'da benzer bir mağduriyet yaşanmaması için size sormak istiyorum: Onaylı imar planı ve jeolojik, jeoteknik etütler olmadan, parsel bazında zemin etütleri yapılmadan bu ihale neden yapılmıştır? Taşkın ve zemin risklerine karşı güvenlik hangi teknik raporlarla doğrulanmıştır? Kamu güvenliği ve kamu kaynakları için hangi ek tedbirleri alıyorsunuz?

Yine "yüz yılın konut projesi" diyerek 500 bin konutluk yeni bir proje açıkladınız ama 2022 yılında 250 bin sosyal konutluk İlk Evim İlk Arsam Projesi'nin hak sahipleri belirlenmesine rağmen daha çivi çakmadığınız birçok yer var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz.

AYKUT KAYA (Antalya) - Mesela, Manavgat Karaöz Mahallesi'ne 377 konutun yapılacağı söylendi, hak sahipleri belirlendi ama tek bir çivi bile çakılmadı.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Sayın Kaya, süreniz doldu.

AYKUT KAYA (Antalya) - Şimdi, başlamadığınız bir TOKİ projesi var. Yeni projeye vatandaşlarımız güvenip... Nasıl güvensin sizin yeni projenize?

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Sayın Torun, sıra sizde.

Buyurun.

SEYİT TORUN (Ordu) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, çok değerli milletvekilleri, Bakanlığımızın değerli bürokratları; hepinizi saygıyla selamlıyorum. 2026 bütçemizin hayırlı uğurlu olmasını diliyorum.

Sayın Bakanım, tabii, madencilik temel sorunumuz, Ordu'nun da yüzde 74'ü maalesef maden alanlarıyla ruhsatlandırıldı. Fatsa Bahçeler köyünde bir maden işletmesi var, zaten orası bizi ciddi tedirgin ediyor. Bir de yeni maden alanlarının oluşturulması gerçekten bölgemizde bütün vatandaşlarımızda bir kaygı yarattı. Özellikle Perşembe Yaylası -inşallah bir gün sizi götürürüz oraya- dünyada nadir bulunan mendereslerin olduğu bir yer; onun yakınının da şu anda ruhsatlandırılacağı ifade ediliyor. Dünya kataloglarına geçmiş bir yer, burası bir turizm değeri olarak önemli bir yer. Bu konuda da duyarlılığa ihtiyacımız var. Vatandaş duyarlı ama Bakanlığımız zaman zaman orada belli izinler verince de halk açıkçası bu konuda endişeli. Sadece orası değil, Korgan Yaylamız da öyle. Yani biliyorsunuz -Karadeniz'in arazisi çok eğimli- son derece eğimli alanlar, bol yağış alan bölgeler; orada madencilik faaliyetinin sürdürülmesinin ekonomik olarak da çok mümkün olduğunu düşünmüyorum açıkçası, bu konu bizi kaygılandırıyor.

Sayın Bakanım, diğer bir konu, bu yerel yönetimler yasası, biliyorsunuz, biraz aceleyle getirildi, Büyükşehir Yasası, 5216 sayılı Yasa. Zamanla çeşitli müdahaleler yapıldı ve bugün büyükşehir ve büyükşehre bağlı olan ilçeler arasında hem yetki hem mali çatışmalar söz konusu. Geçmişte bununla ilgili de belli çalışmaları yaptık. Bu, partiler üstü bir konu, sonuçta bütün siyasi partilere mensup belediyeler var, hepsinin temel sorunu bu. Şiddetle yeni bir yerel yönetimler yasasına ihtiyaç var, bu yetki karmaşasını, gelir karmaşasını da ortadan kaldıracak ciddi, yeni bir yerel yönetimler yasasına ihtiyaç var. Kaldı ki bugün belediyelere geçmişte olmayan birçok sorumlulukları yüklüyoruz -sürecin getirdiği yükümlülükler veya da ekonominin getirdiği yükümlülükler- ama gelirleri konusunda hâlâ bir artış sağlanmadı. Belediye gelirleri artırılmadığı takdirde hepimiz göreceğiz ki birçok konuda maalesef hizmetlerini yerine getiremeyecek, birçok konuda aksamalar başlayacak veya farklı kaynakları öne sürecekler. Bu anlamda hem yerel hem idari konuda yeni bir yerel yönetimler yasasına ihtiyaç var şiddetle. Bu, ortak akılla yapılırsa ben inanıyorum ki uzun vadeli kullanılır, sorunları çözen bir yasa olur.

Bir diğer konu, AFAD ve itfaiye. Şimdi, ülkemiz bir deprem kuşağında, küresel ısınmadan dolayı sellerle, her türlü doğal olaylarla tehdit altında. Bir tarafta AFAD var, bir tarafta itfaiye var. Aslında, bunları bütünleştirip bir şekilde daha üretken hâle getirebiliriz. Belediye ayrı bir kaynak harcıyor, AFAD ayrı bir kaynak harcıyor. Aslında yaptıkları iş aşağı yukarı aynı, belediye belki direkt yangına müdahale eder gibi duruyor ama doğal afet olduğunda o da aynı şekilde destek oluyor veya o afetin içerisinde oluyor. Bununla ilgili de yeni bir düzenleme yapılırsa bence çok daha etkili, afetlere karşı çok daha sağlıklı bir süreç olur diye düşünüyorum.

Bir de Sayın Bakanım, bu İller Bankası ve diğer kaynakların kullanılmasında birçok belediyemiz, maalesef, kaynak alamamaktan şikayetçi. Zaman zaman bizi de arıyorlar, biz zaman zaman da iletişim kurmaya çalışıyoruz ama bu kaynakların dağıtılmasında, özellikle altyapı, üstyapı konusunda biraz daha hakkaniyete göre davranılırsa iyi olur çünkü ben -sürekli belediyelerden alıyorum- zaman zaman arıyorum "Biz altyapının haricinde vermiyoruz." diyorlar ama duyuyorum, verildiğini duyunca da üzülüyorum açıkçası. Eğer verilmiyorsa tamam, hiçbir belediyeye verilmesin ama burada ayrımcılık yapılması da açıkçası bizi üzer. Sonuçta, belediyeler vatandaşların hizmetinde yani onlar hizmet götürürken kimseyi ayırmıyor, hiç kimsenin siyasi düşüncesine göre hizmet götürmüyor; ihtiyaç neyse ona göre bu ihtiyaçları, hizmetleri götürüyor.

Bir de bu hazine garantili projeler var dış kredilerle. Bu konuda da katkı sağlamanızı bekliyoruz. Bekleyen, hazine garantisi de olmayan yurt dışı kredileri var, bunlar bir imzaya bakıyor. Bunlar çıkarsa belediyelerimiz de bu anlamda hizmetlere devam etmiş olacak.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Torun.

Şimdi de söz sırası Sayın Hüseyin Yıldız'da.

Buyurunuz lütfen.

HÜSEYİN YILDIZ (Aydın) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, Sayın Bakanım, Bakan Yardımcıları, değerli bürokratlar, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Biz tabii ki Bakanımıza çalışkanlığından dolayı teşekkür ediyoruz; her zaman, her yerde söylüyoruz ama ben özellikle Maraş Milletvekilimiz Tuba Hanım'ın söylemlerinden biraz rahatsızlık duydum. Tabii ki teşekkür edeceksiniz Bakana ama biliyorsunuz, deprem olduğu zaman Cumhuriyet Halk Partisi olarak 15 vekilimizi Maraş'ta görevlendirmiştik, ben de Pazarcık ve Türkoğlu'nda görevliydim. Orada 85 milyon insan birleştik ve özellikle Maraş'ta Ankara Büyükşehir Belediye Başkanımız Mansur Yavaş -ekibiyle beraber- İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı büyük katkılar sunmuştu, çok büyük katkılar sundular. Özellikle Pazarcık'taki...

VAHİT KIRIŞCI (Kahramanmaraş) - Ne yaptılar? Yaptıklarını anlatın.

HÜSEYİN YILDIZ (Aydın) - Değerli arkadaşlar, bakın, biz Sayın Bakanımıza teşekkür ediyoruz çalışkanlığından dolayı. Bugün değil ben on yıldan beri bu Komisyundayım, bu Komisyonunda her dönemde Bakanımız olduğunda teşekkür ediyorum çalışkanlığından dolayı ama siz de Cumhuriyet Halk Partisinin belediyelerin o depremde yaptığı yardımları inkâr etmeyeceksiniz, teşekkür edeceksiniz Sayın Bakanım, lütfen.

VAHİT KIRIŞCI (Kahramanmaraş) - Örnek verin diyorum.

HÜSEYİN YILDIZ (Aydın) - Örnek veriyorum işte; Pazarcık'ta günde en azından 5 bin kişiye...

VAHİT KIRIŞCI (Kahramanmaraş) - Ayıp ya!

HÜSEYİN YILDIZ (Aydın) - Sayın Bakanım, siz konuştunuz, dinledik; bizi dinleyin lütfen, lütfen. Siz orada konuşurken biz burada dinledik, itiraz etmedik. Sayın Bakanım, lütfen...

Şimdi, ben Pazarcık'ta tam altı ay kaldım, ben oranın da damadıyım aynı zamanda, kusura bakmayın, Maraş'ı çok iyi bilen bir arkadaşınızım ve Cumhuriyet Halk Partisinin belediyeleri deprem bölgesinde, özellikle Maraş bölgesinde ciddi derecede yatırımlar yapmıştır.

VAHİT KİRİŞÇİ (Kahramanmaraş) - Bir şey söylemedin. Ne yapıyor?

HÜSEYİN YILDIZ (Aydın) - Örnek vereyim: Pazarcık'ta İzmir Büyükşehir konteyner merkezi yaptı, görmediniz mi Sayın Bakanım? Geçerken onu hiç görmediniz mi? Açılışını yaptık, görmediniz mi? Sayın Mansur Yavaş Maraş'a ciddi derecede destekler verdi, görmediniz mi? Yani sorun şurada, değerli arkadaşlar problem şurada; buradaki yapmamız gereken tek şey şudur: Emek veren herkese teşekkür etmemiz gerekir. Sabahtan beri burada Cumhuriyet Halk Partisinin milletvekilleri Bakanımıza teşekkür ediyor, bürokrasisine teşekkür ediyor. Niye gocunuyorsun? Oraya katkı sunan Cumhuriyet Halk Partili belediyelere de teşekkür etmek zorundasınız arkadaşlar, benim kırgınlığım bu.

Değerli Bakanım, özellikle Aydın bölgesinde jeotermal sorunlarımız var, defalarca gündeme getirdik; biliyorsunuz, orada maalesef ve maalesef, çevreye çok büyük zararlar veriyorlar, orada incirimiz, zeytinimiz çok zarar gördü, sağlıkta çok zarar görüyoruz. Oradaki Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğünde çalışan arkadaşlarımızın hepsi de -samimi söylüyorum- görevlerini yapıyor ama maalesef gidip de bir denetleme yapma şansları olmuyor. Yine, deprem olduktan sonra yapmayalım, depremden önce önlem almamız lazım. Özellikle benim bölgemde, Didim ve Kuşadası'nda özellikle 2000'lere kadar yapılan konutlarda, işyerlerinde yüzde 80'i deniz kumu kullanılıyordu. Bu konuda özellikle sizden rica ediyorum, talimat verin Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğüne ve orada tespit edilen çoğu binanın yıkılması lazım. Allah korusun, bölge turizm bölgesi, yarın, özellikle yazın bir deprem olduğunda çok ciddi derecede kayıp vereceğimize adım gibi eminim. O yüzden, bu konuda sizden destek istiyorum Sayın Bakanım.

Aydın bölgesinde, yine Aydın'ın İncirliova, Koçarlı ve merkez olmak üzere arıtma sorunu var, sizin aracılığıyla bu konuda büyükşehir ve ilçe belediyelere destek vererek bu sorunu da çözmemiz lazım çünkü oradan Menderes geçiyor, o arıtma yapılmadığı takdirde bütün kirli sular Menderes'e direkt akıyor, Söke, Germencik, İncirliova ve Köşk ilçelerimiz ciddi derece zarar görüyor.

Yine, biliyorsunuz, Aydın büyük bir tarım ili, özellikle bu sene su sorunumuz çok fazla oldu. Tabii ki yağışlardan dolayı olabilir ama buna önlem almamız lazım. Özellikle üç su vermemiz gereken yere tek su verdik, bununla ilgili de bir çalışma yapınız.

Hepinize teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Yıldız.

Şimdi de...

TUBA KÖKSAL (Kahramanmaraş) - Başkanım, ismim zikredildi, söz istiyorum.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Başkanım...

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Bu şekilde bir usulümüz yok, siz cevabını verdiniz.

Şimdi söz sırası Ekrem Gökay Yüksel'de.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Başkan, çok özür dilerim, bir bilgi vereceğim.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Veremiyoruz.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bir otuz saniyede bilgi vereceğim, bakın "Mansur Yavaş ne yaptı?" diyorsunuz...

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Bu şekilde bir şey yapamıyoruz, böyle bir şey yapamıyoruz.

TUBA KÖKSAL (Kahramanmaraş) - Ama eğer bilgi verirse ben de konuşmak istiyorum Başkanım.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Veremiyoruz, böyle bir usulümüz yok.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Maraş'ın ASKİ su şebekesi...

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Sayın Ağbaba, böyle bir usulümüz yok, böyle bir usulümüz yok arkadaşlar.

TUBA KÖKSAL (Kahramanmaraş) - Konuşursa ben de konuşmak istiyorum.

SEYİT TORUN (Ordu) - "Mansur Yavaş ne yaptı?" diye sordunuz, cevap verecek.

TUBA KÖKSAL (Kahramanmaraş) - Mansur Yavaş'ın...

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Şimdi söz sırası Sayın Ekrem Gökay Yüksel'de.

Buyurunuz lütfen, söz sizin.

Süreniz beş dakikadır...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Başkan...

TUBA KÖKSAL (Kahramanmaraş) - Sayın Başkan...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Çok ayıp ya, vallahi çok ayıp!

TUBA KÖKSAL (Kahramanmaraş) - Ben ismini zikretmedim, oradan kalkıp geldiniz, kabul etmiyorum!

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Sayın Köksal, lütfen, rica ediyorum...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Neyi kabul etmiyorsun ya!

Sayın Başkan... Rica ediyorum...

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Hayır, veremiyoruz.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Hayret bir şey!

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Söz sırası...

TUBA KÖKSAL (Kahramanmaraş) - Ben hiç bir şekilde ismini zikretmedim!

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Sayın Köksal...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Belgeli, belgeli!

SEYİT TORUN (Ordu) - Belgeli!

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Başkan...

TUBA KÖKSAL (Kahramanmaraş) - Ben bir şey söylemedim, siz söylediniz!

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Değerli arkadaşlar... Değerli arkadaşlar... Değerli milletvekilleri...

VELİ AĞBABA (Malatya) - "Bir şey yapmadı." diyorsunuz, hayret bir şey ya!

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Sayın Ağbaba, lütfen... Sayın Ağbaba, lütfen... Böyle bir usul yok karşılıklı soru-cevap şeklinde, tüm sorulara cevabı Sayın Bakanımız verecek.

TUBA KÖKSAL (Kahramanmaraş) - Ben bir şey söylemedim, siz söylediniz!

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Başkan...

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Sayın Ağbaba... Sayın Ağbaba... Lütfen...

SEYİT TORUN (Ordu) - Yapılanı niye inkar ediyorsunuz ya!

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Başkan, bakın, ASKİ gitmiş, 10 bin tane çadır kent yapmış. Trabzon Belediyesi...

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Değerli milletvekilleri... Değerli milletvekilleri...

TUBA KÖKSAL (Kahramanmaraş) - İsim zikretmedim!

SEYİT TORUN (Ordu) - Ya, başka belediyeler de yapmıştır!

VELİ AĞBABA (Malatya) - Hayret bir şey! "Niye yapılmadı?" diyorsunuz?

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Sayın Ağbaba, lütfen, bir dinler misiniz.

(AK PARTİ ve CHP milletvekilleri arasında karşılıklı laf atmalar, gürültüler)

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Bakın, değerli arkadaşlar... Değerli milletvekilleri...

TUBA KÖKSAL (Kahramanmaraş) - Ben "belediye" de demedim!

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Değerli milletvekilleri... Lütfen...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Başkan...

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Sayın Ağbaba, size söz vermiyorum.

TUBA KÖKSAL (Kahramanmaraş) - Siz kendi kendinize demagoji yapıyorsunuz!

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Sayın Köksal... Sayın Köksal... Lütfen...

Arkadaşlar, değerli arkadaşlar, bir sakın olunuz. Böyle birbirinizle karşılıklı soru, karşılıklı cevap diye bir şey söz konusu değildir, böyle bir usul söz konusu değil.

(AK PARTİ ve CHP milletvekilleri arasında karşılıklı laf atmalar, gürültüler)

SEYİT TORUN (Ordu) - Sen Maraş'ı gezmemişsin herhalde!

TUBA KÖKSAL (Kahramanmaraş) - Sen gezmemişsin!

(AK PARTİ ve CHP milletvekilleri arasında karşılıklı laf atmalar, gürültüler)

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Değerli milletvekilleri, şimdi söz sırası...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Üç ay boyunca 2.500 personelle çalışmış Mansur Yavaş, çadır kurmuş, konserve getirmiş, binlerce kamyon, tır ekmek vermiş günlerce, üç ay boyunca; hayret bir şey ya!

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Sayın Ağbaba, lütfen, rica ediyorum...

SEYİT TORUN (Ordu) - Ben oradaydım!

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Şimdi söz sırası Sayın Ekrem Gökay Yüksel'de.

Buyurunuz lütfen.

EKREM GÖKAY YÜKSEL (Balıkesir) - Sayın Bakanım, Değerli Komisyon üyeleri, Bakanlığımızın kıymetli bürokratları; sizleri en kalbî duygularıyla sevgi, saygı ve muhabbetlerle selamlıyorum.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımızın son yıllarda ortaya koyduğu vizyoner çalışmalar şehirlerimizin geleceği açısından büyük bir dönüşüm hamlesi yaratmaktadır. Özellikle deprem riskine karşı yürütülen kentsel dönüşüm politikaları hem bilimsel yaklaşımı hem de millet odaklı modeliyle Türkiye genelinde takdir toplamaktadır. Bakanlığımızın afetlere hazırlık konusundaki kararlılığı, riskli yapıların tespiti, dönüşümün hızlandırılması ve vatandaşlarımızın sürece daha kolay dâhil olmasını sağlayan mekanizmalar sayesinde her geçen gün daha somut sonuçlar vermektedir. Bu başarılı adımlar içerisinde en çok öne çıkan uygulamalardan biri de İstanbul'da hayata geçirilen "Yarısı Bizden" kampanyasıdır. Kampanya yaklaşık bir asırlık yapı stokunda köklü bir yenilenme hareketini başlatmış, 100 binlerce vatandaşımızın güvenli ve modern yaşam alanlarına erişmesini kolaylaştırmıştır. Bu uygulamanın en büyük değeri yalnızca finansal bir destek sunması değil, aynı zamanda dönüşümü hızlandıran, vatandaşın tereddütlerini azaltan ve devlet-millet iş birliğini güçlendiren bir model olmasıdır. İstanbul'da elde edilen başarı ülkemizin diğer şehirlerinde de aynı etkiyi yaratabilecek önemli bir örnek teşkil etmektedir. Balıkesir Türkiye'nin birinci derece deprem kuşağında yer almakta olup şehrimizin kuzeyinden güneyine, doğusundan batısına birçok diri fay hattı bulunmaktadır. Bu faylardan en kritik olanlarından biri ise şehir merkezlerine yakın bir hatta uzanan Gökçeyazı Fayı'dır. Gökçeyazı Fayı yaklaşık iki bin yıldır büyük bir hareketlilik göstermemiş olsa da bu uzun sessizlik fayın tehlikesiz olduğu anlamına gelmemekte, aksine, uzmanlar tarafından dikkatle izlenmesi gereken bir risk olarak değerlendirilmektedir. Bu gerçeklik Balıkesir'de kentsel dönüşümün bir tercih değil, geleceğimizi korumak adına zorunlu ve ertelenemez bir ihtiyaç olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, son yıllarda Sındırgı başta olmak üzere bazı ilçelerimizde ve çevre illerimizde meydana gelen depremler riskin canlılığını net şekilde ortaya koymuş, vatandaşlarımızın güvenli yapı talebini artırmıştır. Şehrimizde hemşehrilerimizin önemli bir kısmı dönüşüme katılmak istemekte ancak ekonomik koşullar sebebiyle adım atmakta güçlük çekmektedirler. Bu nedenle "Yarısı Bizden" kampanyasının Balıkesir'in ekonomik ve sosyolojik yapısına uygun şekilde uyarlanarak şehrimizde de uygulanması hem dönüşümün hızını artıracak hem de vatandaşlarımızın sürece güvenle dâhil olmasını sağlayacaktır. Bu modelle özellikle gelir düzeyi orta ve alt grupta olan ailelerin dönüşüme erişimi kolaylaşacak, Balıkesir genelinde daha güvenli, sağlıklı ve dayanıklı yaşam alanları oluşturulacaktır.

Bu vesileyle, Balıkesir'de kentsel dönüşümün hızlandırılması ve katılımın teşvik edilmesi adına yapılacak her çalışmanın hemşehrilerimiz için büyük bir kazanım olacağını bir kez daha vurguluyor, 2026 yılı bütçemizin Türk milletine hayırlı olmasını temenni ediyor, kıymetli heyetinizi saygı ve muhabbetlerle selamlıyor, çalışmalarınızda başarılar diliyorum.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Yüksel.

(Uğultular)

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Değerli milletvekili arkadaşlar, salonda bir uğultu var. Sohbet etmek isteyenleri dışarıya alalım.

Şimdi de söz sırası Sayın Tamer Osmanağaoğlu'nda.

Buyurunuz lütfen.

TAMER OSMANAĞAOĞLU (İzmir) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, değerli milletvekilleri, Bakanlığımızın kıymetli bürokratları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bir şehrin yaşanabilirliği sosyal, kültürel ve mekânsal değerlerin varlığıyla mümkündür. Aynı değerlerin varlığı medeniyet tasavvurumuzun gerçekleşmesi için de önem arz etmektedir. Sosyal çevrenin ve fiziki çevrenin birbirini tamamladığı göz önünde bulundurulursa birey ve toplum ilişkilerine zemin hazırlayan materyalleriyle insan sağlığı ve yaşamı konusunda tam bir uyumu barındıran kentlerinin inşası artık bir ihtiyaç değil bir zorunluluktur. Bunun için Bakanlığımızın ortaya koyduğu performans ekibimizin görev bilincinin yanı sıra âdeta gönüllü, samimiyetiyle gerçekleştirdiği çalışmalar ve elbette şahsınızın çabaları takdiri hak etmektedir. 10 Kasım'da başlatılan 500 bin sosyal konut projesine 5 milyon 314 bin başvuru yapılması bu takdirin bir göstergesidir. Bu yoğun ilgi konut ihtiyacını ortaya koymasının yanında, vatandaşlarımızın devlete olan güvenini, Bakanlığımızın projelerine karşı alakaya ve verilen sözlere olan itimadın da göstergesi açısından oldukça önemlidir. Dile getirilen vizyon ile vitrine koyulan hizmet arasındaki bir ahengin bundan sonra da devam edeceğine inanıyoruz. Diğer yandan, insan etkileri ile iklim değişikliğinin sonuçları bir araya geldiğinde su sorununun öngörülenden daha önce kapımızı çaldığı ortadadır. İklimdeki doğal değişebilirliğin öngörülebilir olması işlerimizi kolaylaştırır da birçok alanı ilgilendiren bu hususta kurumlar arası ilişkinin öneminin bir kat daha fazla olduğu ortadadır.

Diğer yandan, seçim bölgem İzmir'e dair birkaç hususu sizlere arz etmek isterim. Sayın Bakanım, Beydağ ilçemizde yaşayan vatandaşlarımız ilçe sınırları içerisinde bir TOKİ projesinin hayata geçirilmesine dair büyük bir beklenti içindedirler, ihtiyacın olduğuna ben de şahidim.

Ayrıca, Tire ilçemizde yaşayan vatandaşlarımız şehrin çöpünün ilçe sınırlarına vahşi depolama usulüyle dökülmesinden dolayı ciddi mağduriyetler yaşamaktaydı. Verilen cezalara rağmen İzmir Büyükşehir Belediyesinin mevcut yerde vahşi depolama yapmasına Bakanlığımızın girişimlerinin etkisiyle son verildiğini biliyoruz. Vatandaşlarımız adına sizlere bu sebepten dolayı teşekkür etmek isterim. Ayrıca, şu anda topraklama işlemlerinin yapıldığı bilinmektedir. İnşallah, bu işlemlerin de çok kısa sürede tamamlanacağına olan inancımı da ifade etmek isterim.

Diğer bir husus ise kentsel dönüşüm meselesidir. Elbette birçok kalemin bir arada ilerlemesiyle gerçekleşecek kentsel dönüşüm konusunda Bakanlığımızın gayretlerini biliyor ve takdir ediyoruz. Bununla birlikte kentsel dönüşüm sürecinin hızlandırılması, yerel yönetimler sebebiyle ortaya çıkan aksaklıkların minimize edilmesi için alınabilecek ek önlemleri var ise bu önlemlerin alınması konusunda hassasiyetle yaklaşacağınızdan da eminim.

Diğer bir konu, geçmiş dönemde İzmir'imizde Menemen'de yaşanan depremin ardından maalesef hafriyat alanına dönen Ahıska TOKİ'nin yanı başındaki alanın temizlenmesi de vatandaşlarımızın büyük beklentisi arasındadır.

Ayrıca, yüzyılın en büyük sosyal konut projesi kapsamında İzmir'imize 21.020 konutun kazandırılacak olmasından dolayı hemşerilerimiz adına sizlere teşekkür ediyorum.

Ayrıca, Bergamalı hemşehrilerimizin, desteklerinizle önemli bir bölümü tamamlanan Bergama Millet Bahçesi'nin yine desteklerinizle tamamlanıp hizmete alınması beklentisini de ifade etmek isterim.

Sözlerime liderimiz Sayın Devlet Bahçeli'nin düşüncelerimize tercüman olan şu sözleriyle son vermek istiyorum: Bizim milliyetçilik anlayışımızda çevrecilik ana eksenlerden biridir, çevreye hürmet çağın şifrelerini çözmenin, huzurlu ve mutlu bir hayatın ilk şartıdır.

Bütçenizin devletimize, milletimize hayırlara vesile olmasını diliyorum, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Osmanağaoğlu.

Şimdi söz sırası Lütfi Kaşıkçı'da.

Buyurunuz lütfen.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) - Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım, size ve heyetinizi öncelikle hayırlı akşamlar diliyorum.

Değerli arkadaşlar, tanımayan arkadaşlar için, ben aynı zamanda Hatay Milletvekiliyim. Sözlerime başlamadan önce bir anekdotu sizlerle paylaşmak istiyorum. 6 Şubat depreminde hemen sol tarafımda oturan AK PARTİ Milletvekilimiz Adem Bey'le beraber biz de Hatay'daydık. Değerli arkadaşlar, Hatay'daki depremde 3 semavi dinin 3 önemli temsilcisi de hayatını kaybetti; İl Müftümüz hayatını kaybetti, yine, Hristiyan cemaatinin çok önemli kanaat önderi hayatını kaybetti ve Türk dostu Musevi kanaat önderi Şaul Bey de hayatını kaybetti. Bunun yanında, camilerimiz de yıkıldı, kiliselerimiz de yıkıldı, sinagoglar da yıkıldı. Deprem sadece fakirleri değil zengin insanları da etkiledi. Bir ilçemizin en zengin ailelerinden birinin tek evladı, torunu ve gelini bu depremde hayatını kaybetti. Bunlardan niye bahsettim? Afetlerin, özelde de depremlerin sınıf, din, dil, renk ayırımı gözetmeden tüm toplumu etkilediği gerçeğini ön plana çıkarmayı hedeflemiştim. Tüm toplumu böylesine etkileyen bir meseleye de siyasetüstü bir bakış açısıyla bakmak zorundayız ve bunu da öğrenmeliyiz.

Bu manada, biraz önceki tartışmayı da açmak için burada, huzurlarınızda, 6 Şubat depreminden hemen sonra özellikle ilimize, Hatay'a gelen tüm siyasi parti belediyelerine teşekkür ediyorum. Acılarımızı paylaşmak için tüm belediyelerimiz, tüm siyasi partilere ait belediyelerin hepsi deprem bölgesindeydi; kimisi çorba dağıttı, kimisi su dağıttı, kimisi battaniye dağıttı.

Gelelim Murat Kurum'a. Murat Kurum'a niye teşekkür ediyoruz?

Değerli arkadaşlar, Sayın Bakanımız Hatay'a gelip "Kaç hak sahibi var? 150 bin. Tamam, 150 bin tane konut yapalım ve işimizi bitirelim." diyebilirdi ve elindeki bu kurumlarla da çok kısa bir zamanda 150 bin konutu Hatay'da yapıp bitirebilirdi. Murat Bey bunu yapmadı. Murat Bey "Sadece şehirlerin çeperlerinde konut yapmak olmaz, kadim şehir merkezlerini de ayağa kaldırmak lazım." deyip rezerv alan uygulamasıyla, bizim ilçelerimizin, ilçe merkezlerimizin ayağa kalkması için büyük de bir risk aldı. Üstüne, yetmedi,

sadece konut yapmak değil kent mobilyalarına varıncaya kadar Sayın Bakanımız ve ekibi titiz bir çalışmayla bizim şehrimizin kent mobilyalarını dahi belirlediler.

Yetmedi "Ya, arkadaşlar, bu şehir çok güzel olacak ama Asi Nehri'ne bir çözüm bulmamız lazım." deyip, diğer bakanlıkları da harekete geçirip belki de bugün Türkiye'de Tarım Bakanlığının en büyük yatırımı olan Asi Nehri'nin Islahı Projesi'ni hayata geçirdi.

Yetmedi "Arkadaşlar, bu şehre yeni ulaşım hatları lazım." deyip -ki Çevre, Şehircilik Bakanlığının bünyesinde değil bu iş-Ulaştırma Bakanımızı arayıp yeni yolların açılması ve yapılmasıyla ilgili büyük bir gayret gösterdi.

Yetmedi, eski Antakya Sayın Bakanımızın yine görev alanında değil, Kültür Bakanlığının görev alanında "Arkadaşlar, eski Antakya'yı bu şekilde bırakamayız. Şu Kurtuluş Caddesi'nden bir girelim." dedi, daha sonra Kemal Paşa Caddesi'nde iş devam etti. Şimdi de en son geldiğinde de "Arkadaşlar, bu Saray Caddesi'ni de bizim yapmamız lazım." deyip şehre müjde verdi.

Yine, kadim Uzun Çarşı, Uzun Çarşı'da Sayın Bakanımızın görev ve yetki alanında değildi "Burayı da ben üstleniyorum." dedi.

Her geldiğinde Sayın Bakanımıza "Sayın Bakanım, şu dubleks katta oturan vatandaşlarımız var. Bunlar hak sahibi değil ama depremzede, bunları da hak sahibi yapalım." dedik. Biz "1" dedik Sayın Bakanım 10 verdi.

Bu manada, sadece şehircilik manasında çalışma yapmadı. "Sayın Bakanım, Samandağ'da Milleyha diye bir Kuş Cenneti var, burayı da kurtaralım." "Hadi kurtaralım." "Sayın Bakanım, şu Antakya'da yeşil alanı biraz daha artıralım." "Çevre, Şehircilik Bakanlığına bağlı şu alanı parka ilave edelim." "Hadi ilave edelim."

İskenderun'da sahil şeridi depremde büyük bir hasar almıştı. "Sayın Bakanım, Ulaştırma Bakanlığının kapsama alanında ama destek verelim." dedik, destek verdi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) - Ben de bu manada, Sayın Bakanımıza ve burada gördüğümüz her biri birbirinden değerli bürokratlarımıza teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Kaşıkçı.

Şimdi de söz sırası Sayın Şengül Karslı'da.

Buyurunuz lütfen.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, kıymetli milletvekilleri ve salonda bulunan tüm heyeti ben de saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar, biz ilk günden bugüne İstanbul'un göbeğindeki Fatih'te, Üsküdar'da vatandaşımızın eriştiği imkân neyse Adıyaman'ın İndere'sinde, Malatya'nın İkizce'sinde, Hatay'ın Dikmece'sinde de o olsun istiyoruz; derdimiz bu. Şehirler arasında, bölgeler arasında makas olmasın anlayışını hâkim kılmanın mücadelesini veriyoruz. Bakın, bu vizyon farkını en net nerede görüyoruz? Konutta. TOKİ, bu ülkenin kurumu değil mi? Yıllardır var ama Allah aşkına bir hafızanızı yoklayın, hatta ben sorayım size: TOKİ'nin AK PARTİ öncesindeki performansı ile bugünü bir teraziye koysak, ne çıkar? Bazı arkadaşlarımız "Barınma sorunu var." diyor. Şu gerçeği bir teslim edelim: Biz, bugüne kadar TOKİ eliyle toplam 1 milyon 750 bin konut üretmişiz, dile kolay; 1 milyon 750 bin yuva. Bu, ne demek biliyor musunuz? Avrupa'daki birçok ülkenin nüfusundan fazla insanı ev sahibi yapmışız demek.

Tabii, şehir demek sadece bina demek değil. Birileri çevre hassasiyetini sadece sosyal medya profiline yazarken ne yapıldı biliyor musunuz? Gerçeği çok iyi biliyorsunuz ve hep birlikte görüyoruz. İstanbul'da şu ana kadar 34, Türkiye genelinde de 313 millet bahçesi yapıldı. Sadece İstanbul'a kazandırılan 5 milyon 579 bin metrekairelik devasa bir yeşil alandan bahsediyoruz. Marmara Denizi'nde mülajı temizlerken de 280 bin denetim yaparken de denizlerin kirlenmesinin önüne geçip denizlerimizden 18 ton atık temizlerken de biz icraatla çevreciydik.

Değerli arkadaşlar, 6 Şubat depreminde maalesef büyük kayıplar yaşadık. Bugün muhalefet sıralarından deprem bölgesindeki insanüstü çabanın başarı hikâyesinin hakkını veren arkadaşlarımız oldu, ben de teşekkür ediyorum kendilerine. Fakat bu gayreti, bu çabayı ne yazık ki görmek istemeyenler de oluyor. Arkadaşlar, süreci yönetmek hiç kolay değildi. Yapılan işin büyüklüğünü tarif etmek için size şöyle bir örnek vereyim: Şu an deprem bölgesinde yerin altında tam 11 bin kilometre altyapı dökülüyor. 11 bin kilometre ne demek? Edirne'den çıkın, Türkiye'nin sınırlarını boydan boya dolaşın, tekrar Edirne'ye dönün, işte o kadar. Yerin altında olduğu için görünmüyor olabilir ama vicdan gözüyle bakan herkes o emeği görecektir. Allah geçmişte bu ülkeye samimi bir şekilde hizmet eden herkesten razı olsun. O günün şartlarında o günün imkânlarıyla yapabildikleri neyse onu yapmışlardır deriz, kimseyi küçümsemeyiz ama bugünün farkını, bu vizyonun farkını da ortaya koymak zorundayız değerli arkadaşlar. Yapıcı eleştiri, katkı tabii ki olsun ama lütfen, eleştirirken o şantiyelerde 7/24 çalışan 200 bin işçinin emeğine, mühendisimizin alın terine gölge düşürmeyin. Onlar sessiz sedasız bu ülkenin yarınlarını inşa ediyor.

Bütçenin, özellikle deprem bölgesinde evini bekleyen o son vatandaşımızın anahtarını alana kadar durmayacak olan mücadelesi için hayırlı olmasını diliyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Karslı.

Şimdi de söz sırası Sayın Metin Ergun'da.

Buyurunuz lütfen.

METİN ERGUN (Muğla) - Teşekkür ederim.

Değerli üyeler, Sayın Bakan, Bakanlığımızın kıymetli temsilcileri; hepinizi saygılarımla selamlıyorum.

Bakanlığın 2026 bütçesinin geçen yıla göre yüzde 25 civarında bir artışla 275 milyar liraya çıkarılması öngörülmektedir. Yapılan artış enflasyonun çok altındadır. Bütçenin büyük bir kısmı da personel giderlerine harcanacaktır. Bunlar ve Bakanlığın geniş sorumluluk alanları dikkate alındığında, 2026 yılı için öngörülen bütçe yeterli olmayacaktır. Bundan dolayı şu soruların cevabını merak ediyoruz: Bakanlığın 2026 yılı bütçesinde iklim değişikliğiyle mücadele için ayrılan kaynak tutarı ne kadardır? Kuraklıkla mücadele konusunda ayrılan kaynak miktarı nedir? Su yönetimi için ayrılan kaynak tutarı nedir ve bu kaynak su iletim hatlarındaki kayıp kaçak oranlarını sıfırlamaya yetecek midir? Bakanlığın 2026 yılı bütçe planlamasında ülkemizdeki arıtma tesislerinin

modernizasyonu yer almakta mıdır ve arıtma tesisi yetersizliği giderilecek midir? Bunları şunun için soruyoruz: Anadolu yıllardır şiddetli kuraklık yaşamaktadır; akarsular akmamakta, göller kurumakta, yer altı suları tükenmekte ve ülkemiz bir susuzluk felaketine doğru sürüklenmektedir. Ayrıca, hava, deniz, akarsu, göl ve bir bütün olarak çevre kirliliğiyle mücadele için ayrılan kaynak miktarı ne kadardır?

Sayın Bakan, bütçe sunumunda kentsel dönüşüm başarılarınızdan bahsettiniz. Peki, nüfusumuzun yüzde 70'inden fazlası deprem riski altında yaşarken ayırdığınız kaynaklar kentsel dönüşüm ihtiyacımızı giderecek midir? Ülkemizin kentsel dönüşüm ihtiyacı ne zaman tam olarak giderilecektir?

Biraz da seçim bölgesi olan Muğla'daki problemlerden bahsetmek istiyorum. Bilindiği gibi, Muğla ilimizin yüzde 59'u madenlere ruhsatlandırılmış durumdadır. Yıllardır Akbelen'den Beşparmak Dağları'na, Yatağan'dan Kavaklıdere'ye kadar, kısacası topyekûn tüm Muğla'da madenler için binlerce endemik ağaç kesilmekte, zeytinler yok edilmekte, madenlerde ve taş ocaklarında kontrolsüz patlatılan dinamitlerle doğal çevre tahrip edilmekte ve hatta civar köylerdeki evler dahi zarar görmektedir; bunları örneklendirebilirim. Bakanlığınız maden ocakları ve taş ocaklarına yönelik denetimlerini artıracak mıdır önümüzdeki dönemde? Yine, bilindiği gibi, Muğla en fazla orman yangınına maruz kalan illerimizden biridir. Bakanlığınız 2026 yılında Tarım ve Orman Bakanlığıyla ortak şekilde orman yangınlarına karşı hangi önleyici tedbirleri alacaktır?

Ayrıca, Muğla ve ilçeleri yıllardır ağır bir susuzluk sıkıntısı çekerken Bakanlığınız özellikle Bodrum gibi yerleşim yerlerine de hâlâ imar izni vermeye devam etmektedir. Su krizi yaşayan Muğla'nın su ve altyapı sıkıntılarını çözmeden neden imar izni vermeye devam edilmektedir? Bakanlığın Muğla'daki su sıkıntısının kalıcı olarak giderilmesi için herhangi bir plan ve programı var mıdır?

Yine, deprem riski çok yüksek illerimizden biri olan Muğla için ayırdığınız kentsel dönüşüm bütçesinin miktarı ne kadardır ve bu tutar kaç binanın kentsel dönüşümüne yetecektir?

Son olarak; eski adıyla MUÇEV yeni adıyla Kıyı Yönetim ve Çevre Koruma Anonim Şirketiyle ilgili kamuoyuna yansıyan çok sayıda şaibe iddiası vardır ve bu iddialar her geçen gün artmaktadır. Bu kurum, kıyı alanlarının ihalesiz tahsisi -tekrar ifade ediyorum- bu kurum, kıyı alanlarının ihalesiz tahsisi, çevre tahribatı ve kıyılara halk erişiminin engellenmesi gibi iddialarla anılmaktadır Sayın Bakan. Buradan sormak isteriz: Kıyı Yönetim ve Çevre Koruma Anonim Şirketi söz konusu tahsisleri hangi usulle yapmaktadır? İhalesiz tahsis iddiaları doğru mudur?

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Ergun.

Söz sırası şimdi de Zülküf Uçar'ın.

Buyurunuz lütfen.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Sayın Başkan, teşekkür ederim.

Ben, Sayın Bakan, sizleri, bürokratları ve buradaki bütün üyeleri saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakan, sizlere birkaç fotoğraf göstereceğim, acaba tanıdık gelecek mi burası sizlere? Bir tane daha var, onu da göstermek istiyorum. Muhtemelen tanımışsınızdır; güneşin en güzel battığı şehirden söz ediyorum, Van'dan söz ediyorum, Van Gölü'nden söz ediyorum ve Van Gölü'nün şu anki hâlini size göstermek istedim Sayın Bakan, yıllar içerisindeki su üzerindeki çekilmeyi burada gözler önüne koymak istedim. Tabii, bunu niye söylüyorum? Sayın Bakan, sizlerin bir önceki Bakanlık döneminizde Van Gölü'yle ilgili, biliyorsunuz, bir koruma eylem planı gerçekleşti ve eski adıyla üçüncü derece olan Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanı olarak tescil ve ilanı gerçekleşti. Burada, sizlerin aslında bu Van Gölü'nü bir koruma altına alma noktasındaki hassasiyetiniz önemlidir, onu ayrı bir yere bırakıyorum ancak yeterli mi, değil mi; bunu tartışmak, konuşmak gerekiyor. Gerçekten de ihtiyaç varsa yeniden değerlendirmek gerekiyor ve yeniden değerlendirilmesi noktasında bir zaruretin olduğunu ifade ederek başlayayım. Sayın Bakan, sizin ilk döneminizde, 2022 yılında Van Gölü'yle ilgili bu koruma planı, Doğal Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanı ilanı ve tescili yapıldığı dönemde, o dönem, ondan önceki süreçte o işleyişi yürüten komisyonlar ya da Van Gölü ETBAR bir değerlendirme süreci geçiriyor, en nihayetinde, sizlerin oluruyla bu tescil ve ilan ediliyor ancak Van Gölü ETBAR o değerlendirmesini yapıp Van Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonuna raporunu sunarken Van Gölü'yle ilgili iki ayrı koruma planını öneriyor. Birincisi, Nitelikli Koruma Alanı; ikincisi, Sürdürülebilir Kontrollü Kullanım Alanı dediğimiz üçüncü derece olan, en zayıf olan koruma eylem planına bu Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonu karar veriyor. Daha sonra, bu karar üzerine sizlerin oluruyla bu tescil ve ilan gerçekleşiyor. Şuradan soruyorum: Burada Van Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonundan herhangi bir arkadaş, bürokrat varsa lütfen bizleri bilgilendirsin. O dönem bu ilan ve tescil yapılırken neden Nitelikli Koruma Alanı değil de bu üçüncü derece olan Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanı ilan edildi? Buna dair bir bilgilendirme istiyoruz. Bu, birincisi.

Sayın Bakan, devam edeceğim. Üçüncü derece dediğimiz bu Sürdürülebilir Kontrollü Kullanım Alanı olarak tescil edildikten sonra, mesela, Van Gölü'ne hemen sıfır olan Van Kalesi daha önce birinci derece iken Üçüncü Derece Kontrollü Kullanım Alanına dönüştü. Şimdi, orası daha fazla müdahaleye açıldı, SİT alanları kullanıma açıldı. Siz de çok iyi biliyorsunuz ki bu koruma planında küçük turizm tesislerine, sanayi tesislerine olanak veriliyor, müsaade ediliyor ve tabii ki bunun için de rant söz konusu oluyor. Şimdi, böyle bir durum söz konusu iken bu eylem planı gerçekten Van'ı koruyor mu? Bakın, bu resimler Van'ın korunmadığını, Van Gölü'nün korunmadığını, Van Gölü havzasının korunmadığını ortaya koyuyor. Ben burada sizin iyi niyetinize dair bir şey söylemiyorum. Burada yeniden değerlendirilmesi gerektiğine dair sizlerin dikkatine şu anki Van Gölü'nün durumunu sunmaya çalışıyorum.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Birinci derece yaparsanız hiçbir şey yapamıyorsunuz, o yüzden.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Birden bahsetmiyorum. Bir, kesin korunması gereken alanlardır.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Kaleyi de aslına uygun bir şekilde Van'da ayağa kaldıracamız. Ta, unutulmuş, terkedilmiş o tarih Van'ı ayağa kaldıracamız.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Ben yapılan çalışmadan söz etmiyorum, Van Gölü havzasının korunmasından bahsediyorum ve birinci derece olsun demiyoruz. Eski adıyla o ikinci derece dediğimiz Nitelikli Koruma Alanı neden ilan edilmedi diyoruz. Hadi, Kıyı Kanunu şu an boşa çıkmış durumda, Kıyı Kanunu uygulanmıyor, Çevre Kanunu uygulanmıyor. Her şeyi geçtim, biz Van milletvekilleri

olarak hem bu dönem hem bir önceki dönemlerde defalarca Van Gölü koruma kanunu çıkarılsın diye teklifte bulunduk ama bu da görmezden gelindi. Onu da geçtim, hadi diyelim ki bu plan dairesinde hareket edilmesi gerekiyor. Şimdi, Van Gölü'nün hemen dibinde AKP Hakkâri Belediye Başkan Adayı tarafından devralınan bir otelin tadilatına başlandı ve o gün molozlarla dolduruldu. Peki, burada sizlere, yönetmeliğin vermiş olduğu bir görev var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Uçar.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Sayın Başkanım, müdahale olunca zaman uzar.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Müdahale hiç olmadı.

Teşekkür ediyoruz.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Sayın Başkan, devam etmek zorunda olacağım ama.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Sayın Başkan...

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz.

Cümlelerinizi tamamlayın lütfen. Hemen tamamlarsınız cümlelerinizi, mikrofonu açamıyorum.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Şimdi, orada, o otelin sahibi orayı o molozlarla doldurduktan sonra bu yönetmelik gereğince neden işlem yapılmadı? Biz suç duyurusunda bulunduk, suç duyurusunun da gereği yapılmadı. Sizden sonraki Bakan döneminde önerge verdik, önergemize cevap dahi alamadık.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Uçar.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Son olarak şunu da söyleyeyim, tek bir cümle.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Cümlelerinizi tamamladınız.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Bitiriyorum.

Mecliste kurulan balıkçılık ve su ürünlerine ilişkin bir komisyon vardı. Burada o komisyonda emek veren bütün arkadaşlara teşekkür ediyorum, güzel bir çalışma oldu. Ben birazdan bu komisyonun raporunu da sizlere sunacağım ve inci kefalı balığı avcılığıyla ilgili çok güzel bir değerlendirme ortaya çıktı.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Uçar.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - O rapordaki değerlendirmede orada uygulanan eylem planının yeniden değerlendirilmesini arzu ediyoruz. Bunun da dikkate alınmasını istiyoruz.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Şimdi de söz sırası Sayın Ayşe Sibel Yanıkömeroğlu'nda.

Hazırsanız buyurun lütfen.

AYŞE SİBEL YANIKÖMEROĞLU (İstanbul) - Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, Değerli Komisyon üyeleri; Bakanlığınız için teklif edilen 275 milyar bütçe önceki yıla göre artış gösterse de deprem bölgesi için ayrılan kaynak 2025'e göre düşürülmüştür. Kentsel dönüşüm projelerinde şeffaflık hâlâ yok. Afet riskini azaltmaya yönelik yatırımların bütçe içindeki payı azaltılmış yani bu bütçe, Sayın Bakan, Türkiye'nin karşı karşıya olduğu deprem, afet ve barınma sorunları karşısında yetersiz kalıyor. Ayrıca, bütçenin nereye harcanacağı ve kimlere hizmet ettiği ise büyük bir soru işareti.

Sayın Bakan, sizin de açıkladığınız gibi, ülkemizde yaklaşık 6 milyon riskli konut bulunmakta. İstanbul'da ise bu sayı 1,5 milyon civarında. Buna rağmen bütçede kentsel dönüşüm ve konut programlarına önümüzdeki yıllar için ayrılan pay gitgide düşüyor yani deprem bölgesindeki konutlar tamamlanınca kentsel dönüşüm defterini kapatacak mısınız? Şu soruları da sormak zorundayız: Deprem riskinin en yüksek olduğu İstanbul, İzmir, Bursa gibi illerde kaç bina güçlendirildi? Kaçı yerinde dönüşümle yenilendi? Geçen yıl 136,5 milyar olan Kentsel Dönüşüm Başkanlığının bütçesi bu yıl neden 111 milyara düşürüldü? Açıkçası, siz bütçeyi riskli binaların dönüşümüne değil daha çok büyük ölçekli gelir getiren projelere ayırıyorsunuz.

Sayın Bakan, 6 Şubat depremlerinin üzerinden yaklaşık üç yıl geçti, hâlâ yüz binlerce vatandaşımız konteynerlerde yaşam mücadelesi veriyor. Şu ana kadar 350 bin konut teslim ettiğinizi duyurdunuz, onların da çoğu daha tamamlanmamış. Peki, iki yıl içinde 650 bin konut teslim etme vaatlerinize ne oldu? Üç yılda yüzde 53'üne ancak ulaşabildiniz. 2026 hedefi neden yok Sayın Bakan? Kalan konutlar ne zaman teslim edilecek? Sizden bunların cevabını bekliyoruz.

Sayın Bakan, görüyoruz ki Kanal İstanbul Projesi... Kamuoyu tepkisi göz ardı edilerek, hukuk hiçe sayılarak, bilirkişi raporlarındaki tüm uyarılar yok sayılarak güzergâhtaki Sazlıdere Barajı'nın içme suyu havzası niteliği Cumhurbaşkanı kararıyla sona erdirildi. "Çivi bile çakılmamalı." denilen baraj çevresi imara açıldı. Belirli şirketlere konut yapımı için büyük ihaleler verildi. 1,5 milyon İstanbullunun suyunu karşılayan barajın çevresinde yasal süreçler devam etmesine rağmen TOKİ inşaatları hızla yükseliyor. Bilim insanlarının tüm uyarılarına rağmen bu ihanet projesinde ısrar etmek kamu yararına değil sermayeye çalışmaktır ancak, buna asla izin veremeyiz.

Sayın Bakan, İller Bankası tüm belediyelere hizmet vermek zorundadır ancak bankanın kredi ve hibe dağıtımı muhalif belediyelere karşı engelleme aracı olarak kullanılıyor. İktidar belediyelerinin projeleri hızla geçerken Cumhuriyet Halk Partili belediyeler bürokratik engellere takılıyor. Sonuç olarak vatandaşın hizmet alması engelleniyor. Bütçe, siyasi parti ayrımı yapmaksızın 85 milyona eşit hizmet sağlama sorumluluğunu taşımalıdır.

Evet, Sayın Bakan taleplerimiz nettir: Kentsel dönüşüm projeleri rant odaklı değil halk odaklı olmalı ve hızlanmalıdır. Sermaye transferlerinden vazgeçilmelidir. Vatandaşlar için faizsiz, borçsuz dönüşüm desteklenmelidir. Deprem konutları hızla tamamlanıp teslim edilmelidir. İller Bankası ve diğer kaynakların dağıtımında muhalif belediyelere uygulanan ayrımcılığa son verilmelidir. Kanal İstanbul ve çevresindeki hukuksuz yapılaşma derhâl durdurulmalıdır. Sazlıdere Barajı'nın koruma statüsü geri verilmelidir.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Yanıkömeroğlu.

BEŞİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 21.44

BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)

KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)

----- 0 -----

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Sayın Bakanım, değerli milletvekilleri; 23'üncü Birleşimin Beşinci Oturumunu açıyorum. Söz sırası Sayın Cem Avşar'da. Buyurunuz lütfen.

CEM AVŞAR (Tekirdağ) - Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, kıymetli bürokratlar; hepiniz hoş geldiniz.

Tabii ki hepimizin en büyük endişesi de önceliği de şüphesiz deprem ve deprem bölgesi, deprem tehlikesi; bu hususta, deprem konutları için gösterilen çabaları kıymetli buluyoruz. Her ne kadar depremde vatandaşlara verilen 850 bin konut sözü hâlâ tam tamamlanmamış olsa da gelinen noktada binlerce ihtiyaç sahibi depremden barınma probleminin çözülüyor olması çok önemli, kıymetli; bunun için, emeği geçen sizlere, bütün bürokratlara, Bakanlık personeline teşekkür ediyoruz.

Milletçe yapılan fedakârlığı, birçok kamu kurumunun ödeneğinin deprem bölgesini ayağa kaldırmak için Bakanlığa verilmesini ve bunun için harcadığını ve bunların bütün sorumluluğunun da sizlerin, Bakanlığın sırtında olduğunu hatırlatmakta bir kere daha fayda görüyorum.

Bir yandan bunlar olurken öte yandan yanlış hesaplar yapılması riski yine kapımızda. Geçenlerde 500 bin sosyal konut projesi açıkladınız, Yüzyılın Konut Projesi, 2022 yılında cumhuriyet tarihinin en büyük sosyal konut projesi duyurulmuştu, 250 bin sosyal konut yapılacağını vadettiniz, milyonlarca vatandaş başvuru yaptı, bizzat Sayın Cumhurbaşkanı Erdoğan aynı yılın sonunda vatandaşlara arsa tapularını alabileceği sözü verdi. Peki, üç yılda bu durumda nereye geldik?

Şimdi, şehrimiz Tekirdağ'da asil hak kazanan vatandaşlar arsa tapularının hâlâ teslim edilmediğini söylüyorlar, hatta yerini dahi bilmediklerini söylüyorlar. 2025 bütçe sunumuna bakıyoruz, projenin bir parçası olan 88 bin konutun inşasına daha yeni başlanıldığı yazıyor. Akıllara tabii şu soru geliyor: Deprem konutları bir yanda, önceki projelere daha başlanmamış veya yeni başlanmış; bu son açıklanan 500 bin konut ne ara yapılacak veya nasıl bir sıralamaya girecek? Bir işi bitirmeden diğerine atlamak insanlara umut verip daha sonra mağdur etmeyle sonuçlanıyor. Kurada hak kazanıp evinin anahtarını teslim alamayan vatandaş hem artan TOKİ taksitlerini nasıl ödeyeceğini düşünüyor hem de başka bir yere kira ödemek zorunda kalıyor. Vatandaşın cebini rahatlatmaktan bahsediyoruz ama böyle olduğu zaman daha fazla zora sokuyoruz.

Türkiye'nin bekası için İstanbul'un, Marmara'nın üzerine titrediğinizden bahsettiniz, depreme karşı kentsel dönüşümün altını Bakanlık sürekli çiziyor. Şimdi, İstanbul demek Tekirdağ demek; bütün Marmara'ya biz herhangi bir depremde tek bir bakış açısıyla bakıyoruz. Bu konuda hem vatandaş hem de bizler sizlerle aynı fikirdeyiz fakat maalesef ki denilen ile yapılan birbirini tam tutmuyor. Madem İstanbul'da 1,5 milyon ileri derecede riskli mesken var, neden yerinde dönüşüme daha fazla odaklanılmıyor? İstanbul'u kurtarma seferberliği başlattığınızı daha önce söylediniz; şimdi, bunun yerine "en büyük hayal" denilen Kanal İstanbul projesine ve bununla birlikte 150 milyon metrekarelik Yenişehir plan bölgesine yatırım yapılmakta. Bu hayaller vatandaşın yaşamından daha değerli değildir.

Bakin, şehircilik üzerine en az planlar kadar doğabilecek risklerin de dikkate alınması lazım. 2020'de Kanal İstanbul için Bakanlığın hazırladığı ÇED raporunda ne kadar eksiklik olduğunu hepimiz biliyoruz; ne deprem ve heyelan risklerini yeterince değerlendirilmiş ne de maliyet ve kamulaştırma hesapları tamamlanmış. Size bu hususta bir soru önergesi verdik fakat bunun da cevabını alamadık. Şimdi, yeniden sormak istiyoruz: Bilirkişi raporunda da buradaki riskler anlatılıyor; deprem, heyelan gibi risklere karşı bu alanda yapılan konutlarda ne gibi tedbirler almayı düşünüyorsunuz? Tabii, bu projeye alakalı bir diğer risk de Marmara'nın içme suyu, kullanım suyu sürekli azalmakta; her geçen yıl artan bir nüfusa sahip, planlanan bu projede tekrardan o bölgeye 750 bin kişilik bir nüfus öngörülüyor, bu iş nasıl yönetilecek? Bunu da cevaplamanızı istiyoruz sizden. Bildiğiniz gibi, afetlere hazırlık sadece yeni yeni konut yaparak olmuyor olsaydı yirmi beş yılda bu iş olurdu. Tüm sistemler çöktükten sonra konut yapmak ve "Yapacağım." demek de canlar gidince bir işe yaramıyor. Siz de çok iyi biliyorsunuz ki felaket yaşamadan önlemini almak, güvenliği sağlamak asıl mesele. Asıl mesele, asrın felaketi olmadan asrın dönüşümünü yapabilmek. Bununla alakalı sizden bu hassasiyetleri beklediğimi söylemek istiyorum.

Son olarak, Ergene meselesi, bizim Tekirdağ'da vatandaşlarımızı gerçekten artık canından bezdiren bir mesele. Bizim, bununla alakalı sizlerden çevre denetim istasyonu kurulması talebimiz var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

CEM AVŞAR (Tekirdağ) - Burada sanayinin daha fazla denetime tabi tutulmasını istiyoruz. Bir de zemin temizleme işlemlerinin Ergene'de başlatılmasını talep ediyoruz.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ederiz Sayın Avşar.

Şimdi de söz sırası Sayın İlhami Özcan AYGUN'da.

Buyurunuz lütfen.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Sayın Bakan, Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakan, seçim bölgem Tekirdağ'la başlamak istiyorum. Eski NATO Limanı özelleştirme kapsamına alınmıştı 25 Mayıs 2022 yılında, Türkiye Denizcilik İşletmeleriyle ilişkilendirildi. Bu arada bizler -Sayın Tekirdağ Milletvekillerimizin tümü olmak üzere- Valimizle beraber bir ortak çalışma yürüttük ve o alanla ilgili daha sonra gelip Sanayi Bakanımızla da görüşerek oraya yüksek teknolojlili bir yatırımın gelmesi için mutabakata vardık. Ama gördük ki biz boşa kürek çekmişiz. Cumhurbaşkanlığının bu yılki bütçe kitapçığında buranın, limanın dökme, yük, sıvı yük, Ro-Ro hizmeti verecek şekilde işletilmesinin planlandığını gördük ve "İşletme hakkı devri yöntemiyle özelleştirmesi bu yılın sonunda yapılacak." diyor. O zaman biz demek ki boşa kürek çektik. Oradaki vatandaşlarımızla da böyle bir projenin olacağı konusunda hemfikiridik. Hatta bunu Sanayi Bakanımıza da sorduğumda -"Ya, benim bu konudan haberim yok."- o da şaşırıyordu. Sizden istirhamım: Tekirdağ'da Asyaport, CEYPORT, Martaş Limanları -3 tane liman var zaten- ve buradaki yoğunluk ortadayken böyle bir alanın bu şekilde değerlendirilmesini acaba siz uygun görüyor musunuz? Ben, buradan vazgeçerek bu dediğimiz yatırımın Tekirdağ'a kazandırılması konusunun işsizliğin çözümü konusunda daha faydalı olacağını ve yüksek teknoloji gelmesiyle beraber ülkemizde katma değer artışının da sağlanacağını düşünüyorum.

Sayın Bakanım, Tekirdağ vergi vermede ilk 8'de ama merkezî bütçeden yatırım almadaysa sonlarda; 73'te yani 100 liralık vergi verdi Tekirdağlı hemşehrim benim, geçen yıl 4,5 lira kamu yatırımı almış. Şimdi, 2025 yılı içerisindeki sekiz aylık tabloya baktığımızda ise 4,1 lira almış; 100 lira vergi vermiş, 4,1 lira almış. "Ya, bu sizce adalet mi?" diye size soruyorum.

Yine, bakınız, Sayın Bakanım, Anayasa'ya göre meraları başka amaçla kullanamazsınız ama maalesef Tekirdağ'da Çerkezköy Kızılıpınar olmak üzere... Yine, Saray Çayla, buradaki şu anda durdu ama Çerkezköy Kızılıpınar'daki meralar şu anda TOKİ tarafından talan edilecek. İstirhamım, başka bir bölgeye kayması, meralarımıza dokunulmaması konusunda çünkü meraların hem TOKİ hem de diğer madenciler tarafından talan edildiğini hep beraber görüyoruz. Buradan bir an evvel vazgeçilmesi... TOKİ'nin bina yapması elzem ama gidip başka bir yerde yaparsa daha hoş olacak diyorum.

Yine, Tekirdağ'mız ülkemizde en yoğun sanayi faaliyetlerinin olduğu bölge. Atıklar Ergene Nehri'ne ya da ona bağlı derelere dökülüyor. Çorlu'da ve Ergene'de belli dönemlerde inanılmaz koku oluyor. Genellikle bayramlarda, hafta sonlarında vatandaşlarımız bu kokudan camlarını açamıyor, yaşayamıyor. Tekirdağ ve tüm Trakya şu anda kanserde en başta olan illerden bir tanesi.

Şimdi, anayasal hak olan temiz havada yaşama hakkı maalesef Tekirdağ'da çiğneniyor. Bunun kalıcı çözümü için Bakanlığınızdan Çorlu, Ergene ve Çerkezköy üçgeninde bir çevre denetim istasyonu kurulmasını sizden talep ediyoruz. Böylece, çevre kirliliğinin anlık takibiyle sanayi kaynaklı riskin azaldığını da hep beraber göreceğiz.

Sayın Bakanım, hatırlarsınız, Cumhurbaşkanı "Ergene de Haliç gibi olacak." demişti ama on üç yıl oldu, hâlâ temizlenemedi. Buradan istirhamımız, bölgedeki vatandaşlarımızın istirhamı -artık onlar da umudu kestiler- "Ergene herhâlde temizlenmeyecek." diyorlar. Onun için, Ergene'ye ayrı bir hassasiyet istiyoruz. Zaten küresel iklim değişikliğinden en çok etkilenen, kuraklığın en çok olduğu bölge Trakya. Su sorunu büyüyor. Bu yüzden, lütfen, atık su arıtma tesisleriyle mevcut kaynakları koruyalım. Atık su arıtma tesislerinin kapasitesi artırılmalı, mevcutlar yenilenmeli ve modern izleme tesisleri kurulmalıdır. Yer altı su kaynaklarımız korunmalıdır. İller Bankasından projelere kaynak sağlanması gerekiyor.

Diğer bir konu da Tekirdağ Süleymanpaşa ilçemizin tam göbeğindeki eski sanayi sitesinin kaldırılması. Karadeniz Mahallesi'nde "çöplük" denilen bir bölgeye TOKİ bir sanayi sitesi kurdu ve eski yer TOKİ'ye veriliyor ama esnaf mağduriyet içinde; kolaylık sağlanmıyor, büyük borca sokuluyor. Kooperatifin 146 üyesi olup 65'i cadde üzerinde, toplam 211 mağdur edilen dükkân sahibi bulunuyor. Kooperatif ortakları bulundukları yerden maalesef gitmek istemiyorlar çünkü GEDAŞ isimli bir firma esnafın elindeki dükkanları yok pahasına almak istiyor. Eski sanayi sitesi için arsa bedeli metrekare üzerinden 50 bin lira ama o yerde 300-400 bin lira. "Sizce bu adalet mi?" diyorum.

Yine, bakınız, maalesef İller Bankasından Tekirdağlı belediyelerimiz, ilçe ve Büyükşehir Belediyelerimiz bir türlü kaynak alamıyor. Bir sürü projesi var, altyapı projesi var. Bu projeleri, talepleri var fakat İller Bankası pozitif ayrımcılık yapıyor; iktidar belediyelerine destek olurken muhalefet belediyelerinin hiçbir tanesinin projesi onaylanmamış. Kentsel dönüşüm projelerimize destek vermenizi bekliyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Aygun.

Şimdi de söz sırası...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Bitiriyorum, bir dakika Sayın Başkanım.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Şöyle, son bir cümle...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Kızılıpınar Mahallemizde İller Bankasının yaptığı bir proje var, TESKİ'nin 450 milyonluk bir projesi var. Oradaki insanlarımız mağdur. O projeyi onaylayalım da oradaki, Kızılıpınar'da yaşayan insanlarımızın su mağduriyeti giderilsin Sayın Bakanım; proje sizde bekliyor, Tekirdağ'a lütfen destek olalım.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Aygun.

Şimdi söz sırası Sayın Deniz Demir'de.

Buyurunuz lütfen.

DENİZ DEMİR (Ankara) - Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri, kamu kurumlarımızın kıymetli bürokratları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle, Sayın Bakanımıza, bugüne kadar yürütülen İklim Kanunu'nun hazırlıkları, ulusal Emisyon Ticaret Sistemi altyapısı, sıfır atık uygulamalarının kurumsallaştırılması ve şehirlere yönelik bütüncül dirençlilik projeleri konusundaki çalışmalarından dolayı teşekkür ediyorum. Ülkemizin çevre ve şehircilik politikalarının teknik altyapısının güçlenmesi açısından bu başlıkları oldukça önemli buluyorum.

Ayrıca, bir muhalefet milletvekili olarak önemli bir noktayı da burada özellikle belirtmek isterim. Ankara'nın sorunlarıyla yakından ilgilenen, kendisine ulaştığımızda muhalefet-iktidar ayrımı yapmadan iletişime açık olan bir Bakanlık yaklaşımı görmek bizim için çok değerlidir; bu, demokratik olgunluk açısından da örnek bir tutumdur. Teşekkür ediyor, bu yaklaşımın tüm bakanlıklara örnek olmasını diliyorum.

Sayın, Bakanım, Ankara Türkiye'nin başkenti, 6 milyonun üzerinde nüfusa sahip bir şehir, aynı zamanda İç Anadolu'nun çevresel, ekonomik ve sosyal çekim merkezidir. Bu nedenle, Ankara'nın çevre, şehircilik ve iklim ihtiyaçları büyük önem taşımaktadır. Ankara'nın kuzeyinde Çubuk Kızılırmak havzası, batısında Güdül, Beypazarı, Ayaş ekolojik kuşağı iklim dirençliliği açısından kritik alanlardır. Bu bölgeler hem biyolojik çeşitlilik hem de karbon yutak alanları açısından yaşam destek sistemlerimizdir. 2026 bütçesinde Ankara'ya özgü bir ekolojik koridor programı bulunmamaktadır. Oysa bu bölgelerde yapılacak orman koruma, mera iyileştirilmesi, toprak erozyonu azaltımı, mikro havza planlaması çalışmaları çok büyük önem taşımaktadır. Ankara'nın içme suyu büyük ölçüde Çamlıdere, Kesikköprü ve Gerede Tüneli üzerinden sağlanmaktadır ancak iklim değişikliğine bağlı kuraklık projeksiyonları özellikle İç Anadolu için alarm vermektedir. 2026 bütçesinde Ankara'nın su havzalarının korunmasına ayrılan kaynak sınırlıdır hâlbuki şunlar

artık bir zorunluluktur: Havza bazlı bütünlük bir planlama, sızıntı kayıplarını azaltan modern altyapı, arıtılmış suyun yeniden kullanımı, kuraklık eylem planlarında Ankara'ya özgü senaryolar. Bu ihtiyaçların bütçede görünür karşılık bulması gerekmektedir.

Ankara'nın en kırılgan bölgeler olan Mamak-Altındağ-Önder-Solfasol hattında mevcut yapı stokunun önemli bir kısmı depreme dayanıklı değildir. Bu bölgelerde teknik açıdan jeolojik etütlerin yetersizliği, eski yapı stoku, sosyal risklerin yoğunluğu kentsel dönüşümü zorunlu kılmaktadır ancak 2026 bütçesinde Ankara'ya ayrılan dönüşüm ödeneği nüfus ve risk oranlarıyla uyumlu değildir. Ankara'nın bu alanda daha güçlü bir destek alması gerekmektedir.

OECD metropollerinde kişi başı yeşil alan 20-30 metrekare iken Ankara'da bu rakam ilçe bazında ciddi farklılıklar göstermekte ve birçok bölgede hedeflerin altındadır. Ankara'nın ihtiyacı yeşil koridorlara bağlanan park sistemleri, doğal peyzaj odaklı kent içi ekosistem projeleri, kentsel ısı adası etkisini azaltan ağaçlandırma projeleridir. 2026 bütçesi bu başlıklarda genel destekler içerirse de Ankara'ya özgü somut programlar daha belirgin hâle getirilebilir. Türkiye'nin çevresel riskleri ortadadır, Ankara'nın iklim, deprem, su ve ekolojik kırılganlıkları da bilimsel olarak belirlenmiştir.

Sayın Bakanım, burada özellikle ÇED süreçlerine ilişkin bir noktayı vurgulamadan sözlerimi tamamlamak istemiyorum. Türkiye'nin çevresel riskleri ortadadır ve bu risklerin yönetilmesinde ÇED raporları çevre politikalarının en kritik araçlarından biridir ancak son yıllarda bazı projelerde ÇED süreçlerinin hızlandırılması hatta kimi durumlarda "ÇED Gerekli Değildir" kararlarının genişletilmesini de doğru bulmadığımızı ifade etmek istiyorum. Bizim beklentimiz 2026 yılı bütçesinin özellikle "afetlere hazırlık" "su yönetimi" "yeşil altyapı" "riskli yapı stokunun yenilenmesi" "ekolojik koridorların güçlendirilmesi" başlıklarında Ankara'yı daha güçlü kapsamasıdır.

Eleştirilerimiz yapıcıdır; hedefimiz başkentimizi daha güvenli, daha yeşil ve daha dirençli bir şehir hâline getirmektir.

Sayın Bakana ve Bakanlık çalışanlarına çalışmalarında kolaylıklar diliyor, tüm hazırunu saygıyla selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Demir.

Şimdi de söz sırası Sayın Semra Dinçer'de.

Buyurunuz lütfen.

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; görüşmekte olduğumuz Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı bütçesi bu ülkede yaşayan milyonların ve henüz doğmamış çocukların gelecek hakkını belirleyecek bir bütçedir. Geçtiğimiz yaz zeytinlik alanlarında madencilik faaliyetlerinin önünü açan bir kanun teklifi tüm uyarılarımıza rağmen Mecliste kabul edildi. Bugün, Türkiye'de zeytin üretiminde yüzde 35'e varan bir düşüşten söz edilmektedir. Bu tablo hem çiftçimizin gelirini hem de ülkemizin gıda arz güvenliğini yakından ilgilendirmektedir. Bu düzenlemeler köylünün toprağıyla bağınyı zayıflatma riski taşımakta, geçim kaynaklarını dolayısıyla kırsal sosyal dokusunu olumsuz şekilde etkileyebilmektedir. Bu kanun köylünün toprağından kopmasına, derelerin ve göllerin su rejiminin bozulmasına, hayvancılık için kritik önemdeki meraların daralmasına yol açabilecek sonuçlar doğurabilir; bu da orta ve uzun vadede gıda güvenliğimizden insan sağlığına kadar pek çok alanda risk taşımaktadır. Bugün bir ekmek 15 lira, 1 kilo domates 100 liraya kadar çıkabilmektedir. Vatandaşlarımızın büyük bir bölümü mevsim meyve ve sebzelerine dahi ulaşamamaktadır. Bir zamanlar pek çok temel gıda ürününde kendine yetebilen bir ülkeiken bugün giderek artan oranda ithalata bağımlı hâle geldik. Şimdi, siz Sayın Bakan bunların başka Bakanlıkların sorumluluk alanına girdiğini ifade edebilirsiniz ancak çevrenin, doğal varlıkların, tarım alanlarının korunması; tüm bu başlıkların kesişim noktasında yer almaktasınız. Bu nedenle, sizin Bakanlığınızın yaklaşımı diğer tüm politikaları doğrudan etkileme gücüne sahiptir. Bu bütçe vesilesiyle dile getirdiğimiz temel talep ormanlarımızın, meralarımızın, zeytinliklerimizin ve tarım alanlarımızın korunmasını merkeze alan, bilimsel veriye dayalı, uzun vadeli ve katılımcı bir planlamanın güçlendirilmesidir. Eleştirilerimizi bir çatışma arayışıyla değil ortak geleceğimizi güvence altına alma sorumluluğıyla dile getiriyoruz. Umudumuz, bu uyarıların politika tasarımı dikkate alınması ve çevreyle uyumlu, üreticiyi koruyan, toplumun geniş kesimlerini gözetten bir anlayışın güçlenmesidir.

Değerli milletvekilleri, bir de Meclisten İklim Kanunu geçirdik, orada "Ticaret kanunu değil gerçek bir iklim kanunu istiyoruz." demiştik. Dereleri kurutan, tarım alanlarını ve ormanları madenlere, enerji projelerine, beton projelerine feda eden mevcut politikaları sorgulamak yerine aynı düzeni yeşil bir ambalaja sarmaktan öteye geçmeyen bir kanun teklifiydi. Sizin göreviniz, iklim krizinin faturası emekçilere, köylülere, gençlere, kadınlara çıkarılırken şirketlerin kârını güvenceye almak değil iklim adaletini gözetten; suyu, toprağı, ormanı, tarım alanlarını gerçekten koruyan bir iklim kanunu için ısrar etmektir.

Sayın Bakan, Türkiye su zengini bir ülke değildir; tam tersine, hızla su fakirliğine sürüklenen bir ülkedir. Yer altı suları hoyratça çekilmekte, barajlar ve göller kirlenmekte, dere yatakları yapılaşmaya açılmaktadır. Bugün kapsamlı ekosistem temelli, katılımcı ve bütüncül bir su kanununu hâlen yapabilmemiş değiliz. Suyu ticari bir meta değil temel bir insan hakkı olarak tanımlayan, su tahsislerini bilimsel kriterlere göre tek elden ve şeffaf bir biçimde düzenleyen; kirlenenin ödediğı, koruyan ve tasarruf edenin desteklendiğı güçlü bir denetim ve yaptırım sistemini içeren bir su kanunu hep birlikte yapalım. Gelecek yıl COP31 İklim Zirvesi Antalya'da yapılacak ve dünyanın gözü Türkiye'nin iklim sicilinde olacak. Su krizini çözemeyen, barajlarını, göllerini, derelerini rant projelerine feda eden bir ülkenin dünyaya iklim liderliği dersi vermesi mümkün mü? İşte, bu yüzden COP31'e kadar, gelin, hep birlikte bu meseleyi siyasetüstü ele alalım ve gerekli somut adımları gün geçmeden beraber atalım; çevre ve iklim politikalarını "lüks" ya da "ikincil bir başlık" gibi gören anlayışı hep birlikte terk edelim. Bizler bu bütçenin doğayı, iklim adaletini, gıda ve su güvenliğini önceleyen bir anlayışla yeniden ele alınması gerektiğini düşünüyoruz.

Teşekkür ediyorum.

Saygılarımı sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Dinçer.

Şimdi de söz sırası Sayın Mehmet Taytak'ta.

Buyurunuz lütfen.

MEHMET TAYTAK (Afyonkarahisar) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, Değerli Komisyon üyeleri; bildiğiniz gibi bir ülkenin kalkınması sadece ekonomik büyümeyle ölçülemez; aynı zamanda, şehirlerin planlı, sürdürülebilir ve insanların yaşam kalitesini yükseltecek şekilde gelişimiyle de ortaya konulur. Bu bağlamda, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının yürüttüğü projeler milletimizin geleceğine yapılan yatırımın en somut göstergesidir. Bu yatırım ve projelerin temelinde yatan irade, Türkiye Cumhuriyeti'nin beka davasına duyulan sarsılmaz inancın ve millî devleti sonsuza taşıma azminin en açık ifadesidir. Biz, güçlü devlet geleneğimizin geleceği inşa etme sorumluluğu taşıdığını bilmekteyiz.

Bakanlığınızın yürüttüğü projeler sadece şehirlerin fiziki yapısını güçlendirmekle kalmamış, aynı zamanda toplumsal dayanışmayı ve vatandaşlarımızın yaşam standartlarını da artırmıştır. Şehirlerimizde yapılan çevre düzenlemeleri, yeşil alanların artırılması, millet bahçeleri, kentsel dönüşüm projeleri ve afet riskine karşı alınan önlemler vatandaşlarımızın hayatını doğrudan iyileştirmektedir. Özellikle dirençli şehirler kurmak günümüz şartlarında bir tercih değil millî bir sorumluluktur.

Sayın Bakanım, Bakanlığınızın şehirlerimizin tarihî ve kültürel değerlerini koruma konusundaki hassasiyetini de özel olarak belirtmek isterim. Tarihî dokuların korunması ve kent estetiğinin güçlendirilmesi yalnızca fiziksel bir düzenleme değil aynı zamanda milletimizin kültürel kimliğinin ve geçmişine olan bağlılığının önemli bir göstergesidir. Bu sahiplenme "modern şehirleşme" adı altında millî kimliğimizi eritmeye çalışan ithal anlayışlara karşı Türk-İslam ruhunu şehirlerimizde yaşatma kararlığınızın da bir ifadesidir. Bu çalışmalar, devletimizin milletine olan sorumluluğunu, kararlılığını ve vizyonunu gözler önüne sermektedir. Milliyetçi Hareket Partisi olarak Bakanlığınızın şehirlerimizi daha yaşanabilir hâle getiren ve milletimizin refahını artıran çalışmalarını destekliyor ve takdir ediyoruz.

6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depremi sonrasında evlerini kaybeden vatandaşlarımızın en kısa sürede güvenli yuvalarına kavuşmasını sağladınız. Bu zorlu süreçte devletimizin bütün kurumlarıyla gösterdiği muazzam seferberlik millî birlik ve dayanışma ruhunun en güçlü örneği olmuştur. Böylelikle kötü niyetli yorumlar yayan ve fitne çıkarmaya çalışan odakların millî birliğimize yönelik çabaları sonuçsuz kalmıştır.

Sayın Bakanım, Türkiye Cumhuriyeti, bugün, küresel iklim diplomasisinde önemli bir adım atmaktadır. Ülkemizin 2026 yılında COP31'e ev sahipliği yapması konusunda gösterilen başarılı diplomasi ve güçlü çevre vizyonu için tebriklerimi sunuyorum. Türkiye, bu sorumluluğu üstlenerek uluslararası alanda kabul görmekte ve iklim değişikliğiyle ilgili mücadeledeki liderlik iradesini ortaya koymaktadır.

Özellikle "Yüzyılın Konut Projesi" olarak tanımlanan toplam 500 bin konut ve 250 bin arsayı milletimize sunan bu dev proje dar gelirli vatandaşlarımızı ev sahibi yapacaktır. Ayrıca, İstanbul gibi metropollerde fahiş fiyat artışlarının önüne geçmek adına yapılan 10 bin konutun uygun fiyatlarla kiralanması hamlesi de sosyal devlet anlayışının ne kadar güçlü olduğunun somut bir kanıtıdır. Şahsınıza ve emeği geçen herkese şükranlarımı sunuyorum.

Sayın Bakanım, Afyonkarahisar ilimize, ilçe ve belde belediyelerimize sağladığınız destekler, şehrimizin güçlenmesine ve vatandaşlarımızın daha güvenli alanlara kavuşmasına büyük katkı sağlamaktadır.

Bu vesileyle, Bakanlığınızın bütçesinin devletimize ve milletimize hayırlara vesile olmasını temenni eder, Türkiye Yüzyılı vizyonuna hizmet eden tüm çalışanlarınızı ve şahsınızı sevgiyle selamlarım.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Taytak.

Şimdi de söz sırası Sayın Ahmet Erbaş'tadır.

Buyurunuz lütfen.

AHMET ERBAŞ (Kütahya) - Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım, değerli milletvekilleri, değerli bürokratlar; ben de şimdiden Bakanlık bütçemiz hayırlı uğurlu olsun diyorum.

Sayın Bakanım, ben de Brezilya'da yapılan COP30 toplantısında COP31'in yani 2026'daki toplantının Türkiye'de yapılması kararının çok büyük bir başarı olduğuna inanıyorum. Şahsınızda emeği geçen herkese çok teşekkür ederim. Herhâlde, benim bildiğim kadarıyla, cumhuriyet tarihinde ilk defa 196 ülke böyle bir organizasyona katılacak ki devasa bir organizasyon, 196 ülkeyi ağırlayacağız, bu dile kolay. Emeğinize teşekkür ederim, sağ olun, var olun.

Sayın Bakanım, yaylalarımızın en zarif çiçeklerinden birinin ismi vargittir. Ben size şimdi bu çiçeği göstereyim. Dedelerimiz, ninelerimiz bu vargit çiçeği açtığı zaman şunu kabul ederler: Artık köylerinize dönün -yaylalardakilerden bahsediyorum- hazırlığınızı yapın, artık dağlara kar, kış gelecek. Sayın Bakanım 25 bin deprem geçiren bir ülkenin evlatlarıyız. Bu deprem bölgesinin birinci kuşağında da Kütahya bulunuyor. Siz bizim bu vargit çiçeğimizi, vargitimizi, çılgılığımızı duyarak TOKİ olarak 3.500 konutluk bir kampanyayı ilan ettiniz. Ben yaptığınız bu duyuru için, ayırım yapmaksızın, ilçeler arasında ayırım yapmaksızın, beldeler arasında ayırım yapmaksızın yaptığınız bu çalışma için çok teşekkür ediyorum. Sizlerden bir Kütahyalı Vekil olarak ve depremi de en yakından -çünkü Sındırgı'yla bizim aramız yaklaşık 40 kilometre- hissederek... Eğer imkânımız varsa bu sayıyı biraz daha artırmamızda çok büyük fayda var çünkü maalesef, ilimin binaları yorgun Sayın Bakanım, gerçekten yorgun. Bu büyük bir kazanç bizim için, kabul ediyoruz.

Aynı zamanda, 2025 yıl için söylüyorum, hiçbir belediye ayırımı yapmaksızın, parti ayırımı yapmaksızın Kütahya belediyelerine yaptığınız katkılar için çok teşekkür ederim.

Yine, merkezde Sultanbağı, Vefa ve Osmangazi Mahallelerinde kentsel dönüşüm yapıyorsunuz, bizim için bu çok önemli. Belediyelerin tek başına bu kentsel dönüşüme maalesef gücü yetmiyor.

Çevre olarak da Seyitömer ve Tunçbilek'teki santrallerimizin bacalarındaki filtreler çalışmaya başladığı andan itibaren artık bu beldelerimizde ve bu şehirlerimizde hava kirliliği gittikçe azalmaktadır.

Belde derken, bir konuyu özellikle belirtmek istiyorum Sayın Bakanım. Hiç ayırım yapmamışsınız, doğru, parti veya herhangi bir şey, TOKİ olarak bütün beldelerimize tahsis ettiğiniz bina sayısını 47 olarak açıklamışsınız. Yalnız, bir beldemiz var Sayın Bakanım, Tunçbilek beldesi; Tunçbilek beldesine şöyle bir özelliği var: Kütahya'nın 6 ilçesinden büyük yani belde olarak kabul edersek belde ama bu belde 6 ilçesinden büyük, buna da ayrı bir istisna gösterirseniz teşekkür ederiz.

Millet bahçelerinin aslında birer toplanma merkezi olarak düşünüldüğünü, Allah göstermesin, bir afette veya buna benzer bir olayda vatandaşlarımızın toplanma alanı olarak yapılmasını çok yerinde buluyoruz, bununla ilgili yaptığınız bütün çalışmaları da yürekten destekliyoruz.

Ben Kütahya Milletvekili olarak, orada yaşayan bir vatandaşınız olarak da Bakanlığınız için teşekkür ediyorum, hizmetlerinizin için teşekkür ediyorum.

2026 bütçemiz de hayırlı uğurlu olsun.

Sağ olun efendim.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Erbaş.

Şimdi de söz sırası Sayın Adem Yeşildal'da.

Buyurunuz lütfen.

ADEM YEŞİLDAL (Hatay) - Sayın Başkan, Kıymetli Bakanım, çok değerli milletvekilleri; ben de sizleri sevgiyle, saygıyla, hürmetle selamlıyorum.

6 Şubat 2023 depremlerinin sembol şehri Hatay Milletvekili olarak Hatay'ın bir evladı olarak bugün bu Komisyon çalışmalarına katılıp Sayın Bakanımıza ve ekibine teşekkürü vicdani bir borç olarak gördüğüm için huzurlarınızdayım.

Tabii, Hatay olarak farklı renklerin, farklı inançların, farklı kültürlerin bir arada yaşadığı, kardeşçe yaşadığı bir ilin temsilcisiyim, bundan da gurur duyuyorum. Aslında, deprem gibi bir gündemin siyaset üstü olması gerektiğini Hatay olarak biz uygulamalı bir şekilde ortaya koyuyoruz. Sayın Bakanımız başta olmak üzere, yapılan bütün çalışmalarda tüm siyasi partilerin temsilcilerini, belediye başkanlarını, milletvekillerini ve siyasi parti temsilcilerini gerek koordinasyon toplantılarında gerekse değerlendirme toplantılarında bir ve beraber olarak, kapalı toplantılarda dahi birlikte çalıştığımızı burada bir Hataylı olarak, birliğin, beraberliğin ve kardeşliğin sembolü olan Hatay olarak gururla ifade ediyorum. Burada muhalefet temsilcilerinin de büyük oranda aslında hakkı teslim ettiğini görmekten de memnuniyet duyduğumu ifade ediyorum. Bugün, 350 bin konutun kurasının çekildiği, Allah nasip ederse yıl sonunda final kurasının da Hatay'da yapılacağı... 453 bin hak sahibimizin hakkıyla buluşacağı final kurasını da Hatay'da inşa edeceğiz.

Tabii, bir kısım yorumları, bir kısım söylemleri aslında şuna bağlıyorum çünkü gerek Komisyon üyeleri de gerek milletvekilleri vicdan, izan sahibi insanlardır. Deprem bölgesini anlayamamış ya da bizzat gidip görmemiş... Çünkü televizyonlardan izlemekle, videolardan izlemekle oradaki atmosferi yaşamak arasında gerçekten çok büyük bir fark var. İlimden örnek vermek gerekirse il merkezimiz Antakya ve Defne yüzde 85 oranında arkadaşlar, maalesef yerle yeksan oldu. 53 bin deprem şehidimiz var 6 Şubatta, bunun 25 bini Hatay'da yani neredeyse diğer 10 ilimizin toplamı kadar Hatay'da kardeşimizi kaybettik. Birinci derecede yok ise ikinci halkada mutlaka yakınına kaybetti Hataylı kardeşlerimiz ve o depremin sıcak anlarında 85 milyon bir olduk, beraber olduk; parti ayrımı yapmaksızın herkes Hatay'a yardım için koştu. Bu, gerçekten takdire şayan bir şeydi. Ancak hemen sonrasında yapılan seçimlerde siyasi tercihinden dolayı Hatay'a karşı, Hataylılara karşı sarf edilen cümleler de bizi yaralamıştır. Buradan kayda girmesi için söylemek zorundayım.

Maalesef "deprem turisti" kavramı oluştu; birçok vaatle gelen siyasiler oldu, birçok şeylerin sözü verildi, gelen heyet sayısının 2 katı kamerayla geldiler ama ondan sonra kayboldular. Hatay, geldiğimiz noktada yüzde 85'i yıkılmış -merkez için söylüyorum sadece, Defne ve Antakya için söylüyorum- altyapısıyla üstyapısıyla, tarihî bölgesiyle, modern kesimiyle riskler de üstlenerek açıkçası, tüm siyasi partilerin temsilcileriyle birlikte biz bunu başardık. Açık söylüyorum, Sayın Bakanımızın iradesiyle, Cumhurbaşkanımızın desteğiyle bunu sağladık. Asi Nehri başta olmak üzere, bakınız, tüm dere yataklarının sağı ve solu açıldı ve şu anda Hatay için şunu söyleyebilirim: Zemin güçlendirmesi yapılmadan kesinlikle imalat yapılmıyor; fore kazık, "jet grout" gibi teknikler uygulanarak Hatay âdeta küllerinden yeniden inşa ediliyor ve Hatay'da taraflı, tarafsız -bakın, açık ve net söyleyeyim- her kesimin takdirini topluyor. Son düzlüğe girdik, inşallah, yıl sonu itibarıyla Antakya'da, il merkezimizde bambaşka bir Hatay'la il merkeziyle buluşmuş olacağız. Buradaki her milletvekilimizi de Hataya davet ediyorum ve şunu rahatlıkla söyleyebilirim: Türkiye Cumhuriyeti devletinin büyüklüğünü, Hükümetimizin yaptığı icraatların ne kadar güzel eserler ortaya çıkardığını görüp hepimiz gurur duyacağız. Bundan da emin olabilirsiniz, sizi de misafir etmekten tabii ki memnuniyet duyarız.

Son olarak şunu da söyleyeyim: Eleştiriler yapılabilir...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ADEM YEŞİLDAL (Hatay) - ...ama "Murat Kurum AŞ" gibi gerçekten bir milletvekiline yakışmayan cümleleri de kesinlikle tasvip etmiyorum ve kınıyorum.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Yeşildal.

Şimdi de söz sırası Sayın Mehmet Mustafa Gürban'da.

Buyurunuz lütfen.

MEHMET MUSTAFA GÜRBAN (Gaziantep) - Sayın Bakan, Kıymetli Başkanım, değerli bürokratlar ve Komisyon üyeleri; hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli hazırun, karar raporu 2025'e göre 2024'te hiçbir ilimiz Dünya Sağlık Örgütüne göre temiz hava sınıfına giremedi. PM2.5 kirliliği nedeniyle 2024'te 62.644 kişi erken yaşamını yitirdi. Bu, 30 yaş üzeri tüm ölümlerin yaklaşık yüzde 13'üne karşılık geliyor. PM2.5 düzeyleri DSÖ'nün önerdiği seviyelere çekilebilirse yılda 60 binin üzerinde ölüm önlenilecek. Bakınız, veriler ortada iken Bakanlığın bu konudaki çalışmaları nelerdir? Temiz hava sınıfına girebilmek için geliştirici önlemler yapılıyor mu? Temiz hava sınıfına girmeye aday illerimiz hangileridir? İl bazında alınacak önlemlerin kategorisi hangi kriterlere göre yapılmaktadır? PM2.5 maruziyetinin KOAH, iskemik kalp hastalığı, inme, akciğer kanseri ve diyabet kaynaklı ölümlerle güçlü ilişkisi olduğuna, uzun süreli maruziyetin demans riskini artırdığına dair bilimsel kanıtlar karar raporu 2025'te var. THHP'nin hesaplamasına göre hava kirliliğinin Türkiye ekonomisine yıllık maliyeti yaklaşık 138 milyar dolar. Bu rakam 2024 GSYH'nin yaklaşık yüzde 10'u seviyesinde yani önlenilebilir kirlilik yüzünden hem on binlerce insanımızı hem de milyarlarca dolarımızı kaybediyoruz. Buradan yetkilileri milletimizin canına da malına da kasteden bu kirliliği ortadan kaldırmaya davet ediyorum çünkü temiz bir havayı solumak en temel insan hakkıdır.

Değerli hazırun, Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından Mart 2023'te yayınlanan Kahramanmaraş ve Hatay depremleri raporuna göre depremin maliyeti yaklaşık 104 milyar dolar. Deprem sebebiyle oluşan hasarın en önemli kısmı yaklaşık 57 milyar dolarla konut hasarı. Maksadımız deprem felaketi üzerinden ahkâm kesmek değil fakat bu rakamlar da insanı üzüyor. Bakınız, Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığının deprem raporu kapağında "Asrın birlikteliği" yazıyor. "6 Şubat depremleri asrın felaketi" "Yardım gecesi düzenlendi." "Türkiye tek yürek" gibi bulunan isimler, kullanılan ifadeler anlam yüklü. Biraz da anlamı yapacağımız nitelikli işlere mi yükleysek? Mesela, hemen vergi deyip vatandaşla yüklenmesek de hava kirliliğindeki bu devasa maliyeti mi düşürsek? Mesela, trafik cezalarına değil de havayı kirletenlere mi biraz yüklensek?

Sayın hazırun, en büyük gelir kalemi vergiler. Oysaki raporlar, rakamlar ortada. İcraat makamları aynı zamanda çözüm makamı da olsa vatandaşın yükü hafifleyecek. Bütçeden aktarılan devasa paralar eski yüzyıllardan kalma meselelere değil, çağın gerekliliği, hatta belki de çağın ilerisinde olan meselelere ayrılmalıdır.

Değerli hazırun, malumunuz, Gebze'de elim bir hadise yaşadık. Maalesef bir ailemiz yıkılan bina altında kalarak can verdi, Rabb'im gani gani rahmet eylesin. Bina çöktükten sonra yaşananlar tam bir fecaat. Yaklaşık 900 kişi saatlerce arama kurtarma faaliyeti yaptı. 900 kişi, bir bina; sonuç, saatler sonra ancak cenazelerine ulaşılabilirdi. İnsan düşünmeden edemiyor, sürekli İstanbul'da deprem ihtimali konuşuluyor, Allah esirgesin, 900 kişi bir binada bu kadar saat sonra sonuç alıyorsa koskoca İstanbul'da neler olabilir? Felaket tellallığı yapmak istemiyorum ancak sorumluluk icabı bunları da belirtmek mecburiyetindeyiz. Deprem ve deprem gibi konularda ortak bir hassasiyet geliştirilmelidir. Başımıza bir şeyler gelince değil, gelmeden, ortak akılla yürütelim. Geleceğimize enkazlar değil, bahar bahçe bırakalım.

Değerli hazırun, ülkemizde yoksulluğun ne kadar derinleştiğinin en büyük kanıtı Yoksullukla Mücadele ve Sosyal Yardımlaşma Programı'nın bütçesinin 2025/2026 döneminde neredeyse 5 katına çıkarılmasıdır. Peki, bütçenin bu kadar artması yoksulluğu engelleyecek mi? Yoksullukla mücadele para dağıtılarak mı engellenir? Bütçe üretimi artırmaya değil, var olanı harcamaya göre dizayn edilmiş. Böylelikle çözümler üretilmiyor, yaralar pansuman edilmeye çalışılıyor. Bizim pansumana değil, yaraları kapatmaya ihtiyacımız var. Bizim yoksulluğu yönetmeye değil, yoksulluğu ortadan kaldırmaya ihtiyacımız var.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı bütçesinin devletimize, milletimize hayırlar getirmesini temenni ediyorum. Çevreyi korumak aklın gereğidir diyorum, hazırunu saygıyla selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Gürban.

Şimdi de söz sırası Sayın Mehmet Güzelmansur'da.

Buyurun lütfen.

MEHMET GÜZELMANSUR (Hatay) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli Bakanım, kıymetli milletvekilleri, Sayın Bakan Yardımcıları ve değerli bürokratlar; öncelikle, Medeniyetler Şehri Hatay'da, depremde harap olan Hatay'da kim taş üstüne taş koyduysa ona Hatay halkı adına teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım, Hatay'a geliyorsunuz, hoş geliyorsunuz ama keşke muhalefet vekillerinin de haberi olsa, sizinle de Hatay'ın sıkıntılarını paylaşa Hatay'da.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) - Mehmet Ağabey, sen yapıyorsun toplantıyı ya!

ADEM YEŞİLDAL (Hatay) - Yapma Allah aşkına ya! Her toplantıya davet ettik.

MEHMET GÜZELMANSUR (Hatay) - Davet edilmiyorum, davet edilmiyorum, ben duyuyorum, öyle geliyorum.

ADEM YEŞİLDAL (Hatay) - Ne münasebet ya!

MEHMET GÜZELMANSUR (Hatay) - Herhangi özel bir davet yok oradan.

Bugün 27 Kasım 2025 yani 6 Şubat depremlerin üzerinden tamı tamına bin yirmi altı gün geçti. 179.862 vatandaşımız hâlâ yağmurda çamurda, fırtınada, kavurucu sıcakta, mahremiyetin olmadığı, ses ve ısı yalıtımının olmadığı 21 metrekarelik konteynerde yaşıyor. 2023 yılında Hatay'da 215.307 kişi konteynerde yaşıyordu, bin yirmi altı gün sonrasında ise 35.445 depremzedemiz konteynerden kurtulabilirdi. İnsanlar hâlâ perişan, hâlâ deprem psikolojisinin etkisinde.

Sayın Bakanım, sizin on gün önce açıklamalarınız oldu "Hatay'da 95.175 konut ve köy evi teslim ettik." dediniz. 95 bini aşkın konutun kaçına vatandaş yerleşebildi Sayın Bakanım? Törenler yapılıyor, anahtar teslimleri yapılıyor ama acaba insanlar geçip bu evlerde oturabiliyor mu? Hayır. Neden? Çünkü bu konutların altyapısı yok, yolları yok, market yok, okul yok, insanlar bu evlere nasıl gidip yerleşsinler? Hatay'ın deprem konutlarının yolları hâlâ çamur deryası Sayın Bakanım.

Sayın Bakanım, geçen aylarda benim Bakanlığınıza verdiğim soru önergesine verdiğiniz cevapta Hatay'da teslim edilmiş ve teslim edilecek konut, iş yeri ve köy evi toplam sayısı 221.654; oysa Valiliğimizin raporunda konut, köy evi ve iş yeri toplam hak sahibi sayısı 173.377; aradaki fark 48.277 yani fazladan yapılan deprem konutu sayısı 48.277. Teşekkür ederim bunun için Sayın Bakanım ama Hatay'daki ortak kanı, acaba bu fazla konutlar Gazze'den göç edecek Filistinliler için mi yapılıyor? Hatay halkı bu konuda cevap bekliyor. (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

ABDULKADİR ÖZEL (Hatay) - Mehmet Ağabey, aynı şehirde yaşıyoruz, yapma.

MEHMET GÜZELMANSUR (Hatay) - Ben Hatay halkının psikolojini söylüyorum Sayın Vekilim. Ben bunu soruyorum, bunu soruyorum.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Değerli milletvekilleri, sükuneti tesis edelim.

ABDULKADİR ÖZEL (Hatay) - Ayıptır, biz beraber aynı şehirde yaşıyoruz, yakışmıyor.

MEHMET GÜZELMANSUR (Hatay) - Ya, ben de cevap alayım, ben de en azından Bakanım bu konuda doğrusunu söyledi...

ABDULKADİR ÖZEL (Hatay) - Yalandır, iftiradır bu!

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Değerli milletvekilleri, sayın milletvekilleri, lütfen dinleyelim, hatibi dinleyelim.

MEHMET GÜZELMANSUR (Hatay) - Evet, aynen bunları söylüyorlar Abdülkadirçim, bunları söylüyorlar Hataylılar bana.

ABDULKADİR ÖZEL (Hatay) - Sen de çok iyi biliyorsun Mehmet Ağabey. Ağabey diyoruz.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Sayın milletvekilleri, değerli milletvekilleri, lütfen...

MEHMET GÜZELMANSUR (Hatay) - Ya, alınma.

ABDULKADİR ÖZEL (Hatay) - Tek bir Gazzeli gelmeyecek, bunu sen de iyi biliyorsun. Yarın bu tutanaklar çıkacak, konuşulacak.

EVİRİM RIZVANOĞLU (İstanbul) - Milletın adına konuşuyor.

MEHMET GÜZELMANSUR (Hatay) - Hayır, benim... Benim ne kadar yapıcı olduğumu biliyorsun, milletim adına konuşuyorum.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Değerli milletvekilleri, lütfen hatibi dinleyelim, lütfen hatibin konuşmasına saygı duyalım.

MEHMET GÜZELMANSUR (Hatay) - Ben teşekkür ettim önce, teşekkür ettim burada, teşekkür ettim, söyledim.

(AK PARTİ ve CHP milletvekilleri arasında karşılıklı laf atmalar, gürültüler)

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Değerli milletvekilleri, lütfen karşılıklı olmasın.

ADEM YEŞİLDAL (Hatay) - Toplumsal barışımızı bozacaksınız.

MEHMET GÜZELMANSUR (Hatay) - Tam tersi, ben toplumsal barış için elimden geleni yapmaya çalışıyorum.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Sayın Güzelmansur, lütfen konuşmanıza devam edin. Lütfen müdahale etmeyin.

ADEM YEŞİLDAL (Hatay) - Hiçbir siyasete alet edilemez bu söylediğin, ayıp ya!

MEHMET GÜZELMANSUR (Hatay) - Ya, ben Bakanına soru soruyorum, bunda bir şey yok ki. En azından ben derim ki evet, sıkıntı yok, rahat olun.

ABDULKADİR ÖZEL (Hatay) - Var ağabey, yalan bu, eleştiri değil bu düpedüz yalan. Eleştiri yap ama yalan bu.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Sayın Özel, lütfen müdahale etmeyin. Sayın Özel, lütfen.

ABDULKADİR ÖZEL (Hatay) - Ve yalan olduğunu bile bile söylüyorsun.

MEHMET GÜZELMANSUR (Hatay) - Ya, tamam onu soruyorum, onu soruyorum.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Değerli milletvekilleri, Sayın Özel...

MEHMET GÜZELMANSUR (Hatay) - Sayın Bakanım, depremde Hatay'da 47.653 ticarethanemiz yıkıldı. Hak sahipliği kapsamında yapılması planlanan iş yeri sayısı 22.816; bin yirmi altı günde kaç iş yeri teslim edildi? Sayın Bakanım, bu sayı sadece 2.967'dir yani başka bir deyişle, sadece yüzde 13'ü teslim edildi. Bugün Hatay'da faaliyetlerini prefabrik işyerlerinde sürdüren esnaf sayısı 6.180'dir. Hatay halkı, Hatay esnafı bunu hak etmiyor Sayın Bakanım.

Sayın Bakanım, enkazın tozu halâ üzerinde olan Hatay, yaraları hâlâ kanayan depremzede Hatay halkı şimdi neden yaka silkıyor biliyor musunuz? TOKİ deprem konutlarındaki fahiş aidat artışlarından. Aidatlar makul seviyeye çekilmeli Sayın Bakanım.

Diğer bir söz de ne biliyor musunuz? Denildi ki: Hiç kimse mahallesinden uzaklaştırılmayacak. Şimdi, Affan Mahallesi'ni riskli alan ilan ettiniz. Affan Mahallesi'nde hiçbir TOKİ evi yapılmadı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz Sayın Güzelmansur.

MEHMET GÜZELMANSUR (Hatay) - Hayır, bitirmedim Sayın Başkanım.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Öyle, siz konuşmanıza devam edin, biz uzatamıyoruz.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Böyle bir şey olabilir mi!

CAVİT ARI (Antalya) - Müdahaleli ya!

MEHMET GÜZELMANSUR (Hatay) - Ama ben...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Nilgün Hanım, böyle bir şey olabilir mi, bir dakika müdahale ettiler! Sabahtan beri bu insan burada bekliyor.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Evet, şimdi de söz sırası Sayın Nimet Özdemir'de.

Buyurunuz lütfen.

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - Sayın Bakan, bütçeyi konuşurken yalnızca betonun, binanın, projelerin değil, doğanın, suyun, toprağın ve bu ülkeyi bizimle paylaşan canlıların korunmasını sağlayacak bir iradeyi görmek istiyoruz. Biz dağlara buğday atan, su içmesi için yalaklar yapan merhametli bir ecdadın evlatlarıyız. Belediyeler, baskıyla toplamaya mecbur bırakılmışken sahipsiz hayvanların yaşamını korumak için imkânsızlıklar içinde mücadele ediyor. Hayvanları Koruma Kanunu'nda "Hayvanların yaşam hakkı devlet güvencesi altındadır." hükmünün bütçede bir karşılığının olmadığını görüyoruz. Konuşmanızda "yuvamız" kelimesini defalarca kullandınız, keşke o masum ve çaresiz canlılar için de tek bir cümle kullanabilseydiniz. Deprem bölgesinde sahipli canlarımız vardı evlerde ve bahçelerde yaşayan, onlar da sahipsiz, yuvasız kaldı. Bu kitapçıkta yapılan binaların resmini görüyoruz, çok çok kıymetli, keşke canlarımız için de yaşam alanı yaptık diyerek kitapçıklarınıza bir fotoğraf koyabilseydiniz. Dünya sadece bize ait değil, yaşadıkları yerleri gasbedip bina yaptık, sonra sokakta "Çekil oradan." diyerek o canlara zulmetmeye başladık. Merhametiyle bilinen Türk milletine yakışmıyor. Ne zaman onlarla ilgili bir kelime konuşmaktan çekinir oldunuz? "Milletimizin duasını almak için çalışmaya devam edeceğiz." dediniz. Peki "Yeryüzünde yürüyen hiçbir hayvan ve iki kanadıyla uçan hiçbir kuş yoktur ki sizin gibi bir ümmet olmasınlar. Biz kitapta hiçbir şeyi eksik bırakmamışızdır. Sonra hepsi Rabb'lerinin huzurunda toplanırlar." diyen Yaradan'ımızın rızası için bu katliama ne zaman "Dur." diyeceksiniz? Belediyelere "Yetki sizde." deniliyor ama gerekli kaynak aktarılmıyor. Bu bir yetki devri değil, sorumluluktan kaçış değil midir Sayın Bakanım? Bakın, barınakların durumu ortada, altyapı yok, personel yok, kapasite yok, en önemlisi arazi yok. Yetmezmiş gibi, soğuk hava depoları olmadığı için ölen hayvanların cesetleri çöp konteynerlerinde, hafriyat alanlarında bulunuyor. Bu, hem bir vicdan yarası hem de toplum sağlığı için ciddi bir çevre sorunu değil midir?

Sayın Bakan, birkaç soruya açık yanıt bekliyoruz eğer bizi dinlerseniz. 5199 sayılı Kanun gereği Bakanlığınızdan belediyelere kaynak aktarımı yapılmış mıdır? Hayvan bakımevleri için Hazine arazisi tahsisleri neden bu kadar yavaş ilerliyor? Neden her belediyede farklı uygulamalar var? Neden merkezi standart yok? Neden düzenli veri paylaşılmıyor? Biz sadece eleştirmek için değil, çözüm üretmek için de buradayız.

Sayın Bakan, orman yangınlarında insanlarımızı ve sayısız canlarımızı kaybettik. Keçiler ormanda patikalar açar, bu politikalar bir su kaynağına ya da bir köye çıkar. Yangın anında hem insanlarımız hem de hayvanlarımız bu yolları takip ederek canını kurtarabilir. Aynı zamanda, keçiler alt dalları ve istilacı sarmaşıkları tüketerek yangının hızla yayılmasını engeller. Ormanlarda keçi besiciliğini teşvik etmenizi bekliyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Rızvanoğlu, buyurun.

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) - Yani, konuşmamın bir anlamı kalmadı, Sayın Bakana yine sesimizi duyuramadık.

EVİRİM RIZVANOĞLU (İstanbul) - Sayın Başkan, Sayın Bakan; üç yıl evvel çevreye ve iklime dair üç dakikalık sunumlardan bu noktaya gelmiş olmamız çok sevindirici fakat yeterli değil, zaten artan da sadece konuşma içerikleriniz, bütçe rakamları değil.

2025'te Sürdürülebilir Çevre ve İklim Değişikliği Programı'na 19,4 milyar TL ayrılmıştı, bu teklifte tutar 18,9 milyar TL, düşmüş durumda. Siz de sunumunuzda değindiniz, iklim krizi her geçen gün daha da büyüyor ama anlayamadığımız bir şey var Sayın Bakan, madem kriz büyüyor, o zaman neden krizin bütçesi küçülüyor? Meteoroloji Genel Müdürlüğü 2025 İklim Raporu'nda bir şeyi ortaya koydu, o da 2024'te yıllık ortalama sıcaklıkların son elli dört yılın rekorunu kırdığı. Ekstrem hava olayları sayısı ise 1.257'ye çıktı. Siz de bahsettiniz...

Arkadaşlar, Sayın Bakan, Bakan Yardımcılarımız; ben konuşurken... Yani ben özellikle anlatabilirim meramımı çok iyi olacak.

Siz de bahsettiniz "Ülkemizde deprem dışı afetler her geçen gün çoğalıyor." dediniz. Türkiye de malumunuz yeni bir iklim rejiminde, afetlerin olağanüstü değil de olağan olduğu bir dönemdeyiz. Tam da böyle bir dönemde bütçeyi kısmak, ülkeyi felaketlere açık bırakmak anlamına gelmiyor mu? İklim Değişikliği Başkanlığının bütçesine baktığımızda ilginç bir tabloyla karşılaşılıyor. İlk on ayda ayrılan 405 milyon TL bütçenin sadece 163 milyonunu harcamışsınız. Bu bütçe niçin kullanılmadı? İki ay kaldı bütçe zamanının bitmesine. İklim Kanunu Meclisten geçerken vatandaşlarımız, iklim inkarcılarının yürüttüğü bir dezenformasyona maruz kaldı. Bu kullanılmayan bütçe neden toplumun doğru bilgilendirilmesi için kullanılmadı? İklim iletişiminin güçlendirilmesi daha iyi olmaz mıydı bu bütçenin kullanımında?

Sayın Bakan, şehircilik konusundaki de iletişiminiz çok başarılı ancak çevre ve iklim konusunda aynı özeni, aynı stratejiyi göremiyoruz ve aklı şu soru geliyor: İktidar, çevreyi ve iklimi neden yeterince önemsemiyor?

Sayın Bakan, bu bütçedeki yaklaşım Türkiye'nin COP31 Taraflar Konferansı'nda nasıl görüneceğini de belirleyecek. Antalya'nın COP31'e ev sahipliği yapacak olması gurur verici, ben katkı sunan herkese gönülden teşekkür ediyorum ama burada mesele sadece bir organizasyona ev sahipliği yapmak olmamalı, mesele, Türkiye'nin o masaya nasıl bir vizyonla oturacağını bilmek, hangi iddialarla kalkacağını bilmek, ne kadar proaktif liderlik göstereceğini bilmekten geçiyor. Gelişmekte olan bir ülke olan Türkiye'nin iklim krizinin tarihsel sorumluluğuyla iklim krizinden en çok etkilenen ülkelerle aynı anda konuşabilen, adil, kapsayıcı ve gerçekçi bir müzakere liderliğini üstlenmesini bekliyoruz. Sunduğunuz son NDC (ulusal katkı beyanı) ne yazık ki emisyon azaltımı değil de emisyon artışını öngören bir çerçeve çiziyor. Fosil yakıtlardan çıkış konusunda net bir takvim yok, somut bir yol haritası da içermiyor, üstelik 2035 için öngördüğünüz emisyon seviyesi 2023'te bile yüzde 16 üstünde. Şimdi, bu tabloyla nasıl bir azaltımdan söz ediyoruz, onu bilmek isteriz. 2053 net sıfır hedefi de elbette ki önemli ama ortaya koyduğunuz planlar, açıklamalar ve taahhütler maalesef bu hedeflerle örtüşmüyor. Bizim beklentimiz, hedeflerin kâğıt üzerinde iddialı olup uygulamada geri kalması değil, hedeflerin politikalara ve yol haritalarıyla gerçekten desteklenmesi.

Bakın, afetlerin neredeyse olağan hâle geldiği yeni iklim rejiminde en büyük yükü şehirler taşıyor çünkü şehirler hem krizin en büyük mağduru hem de çözümün sahadaki gerçek operasyon üssü olacak. COP31'e Başkanlık ediyorsak belediyeleri ve yerel iklim planlarını da NDC'yi süsleyen unsurlar gibi görmek artık mümkün olmamalı; tam tersine, yerel yönetimler bu sürecin de omurgası olmalı. Zaten gerçek iklim liderliği de yereli dışlamakla, gerilim yaratmakla değil, yerelle omuz omuza yürümekle olur.

İklim politikalarını bağımsız olarak izleyen Climate Action Tracker Türkiye'nin güncel politika ve eylemlerini yüksek derecede yetersiz olarak değerlendiriyor. Şimdi, Birleşmiş Milletler İklim Şefi ise COP30'da dedi ki: "Düşük karbonlu ekonomiye geçemeyen ülkeleri durgunluk ve enflasyon bekliyor." Zaten OECD ülkeleri arasında en yüksek enflasyona sahip olan Türkiye için bu uyarı kapağı dayanamış bir risk demek değil midir? Bu riskleri nasıl yönetmeyi düşünüyorsunuz? Ayrıca, bugünkü sunumunuzda "COP31 için gençlerimizin ısrarı oldu." dediniz, Sayın Bakan, hangi gençlerden bahsediyoruz? Sadece sizinle aynı masaya oturabilen gençler mi yoksa kırsalda yaşayan, büyükşehirlerde geçim ve işsizlikle boğuşan, sesini duyurmaya çalışırken bir "tweet" yüzünden gözüaltına alınan gençler de bu sürece dâhil olabilecekler mi? Gençler burada yalnızca bir fotoğraf makinesi karesinde mi kalacaklar yoksa iklim politikalarında gerçek özne mi olacaklar? Bir de orta vadeli programda plastik atık bertaraf mevzuatının gözden geçirileceğini söylüyorsunuz ama asıl mesele Türkiye hâlen Avrupa'nın plastik atık durağı ve bunu kademeli olarak durdurmaya dönük yasaklama hedefinizi de göremiyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ederim.

EVİRİM RIZVANOĞLU (İstanbul) - Döngüsel ekonomi çerçevesinde neden kendi atığınızı yönetemiyoruz da dışarıdan ithal ediyoruz? Bunu da planlarınızda görmek istiyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ederim.

EVİRİM RIZVANOĞLU (İstanbul) - Son olarak da COP31'in Türkiye'nin iklim ve çevre politikalarını ileriye taşıması ve temennimiz bu sürecin tüm ülkemizin hem de bölgemizin geleceğine gerçek bir katkı sunmasını temenni ediyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Rızvanoğlu, bitti.

CAVİT ARI (Antalya) - Çok güzel konuşuyor Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ya, arkadaş, ben ne yapayım, herkes güzel konuşuyor, güzel konuşmayan var mı?

EVİRİM RIZVANOĞLU (İstanbul) - Ama bir şey söyleyebilir miyim? Kaç kere bölündü Sayın Başkanım benim konuşmam.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun Sayın Gündoğdu.

VECDİ GÜNDOĞDU (Kırklareli) - Peki, teşekkür ediyorum.

Sayın Bakan, sayın milletvekilleri; çevresel sorunlar bugün artık sadece bir doğa meselesi değildir, ekonomik, sosyal ve ulusal güvenlik sorununa da dönüşmüştür. Ülkemiz, iklim krizinin en ağırını yaşayan coğrafyalardan da bir tanesidir. Su azalıyor, toprak çoraklaşıyor, ormanlar yanıyor, şehirler nefes alamıyor. Uluslararası toplantılarda parlak çevre vaatleri veren iktidar, içerideyse tam tersini yapıyor. Yirmi üç yıldır yarattığınız karanlık tablo COP31'e inandırıcı, samimi bir ev sahipliği yapabilmenizi zor olarak gösteriyor. Şimdi soruyorum: Marmara'yı müsilağa teslim eden kim? Yirmi üç yıldır kıyı kentlerini arıtmaz kanalizasyona mahkûm eden kim? Sizsiniz. Bir yandan "sıfır atık" diyor ama öte yandan hâlâ Avrupa'nın plastik çöpünü de alıyorsunuz. Plastik çöp ithalatına ne zaman son vereceksiniz? Kuraklık büyüyor, şehirler susuzlukla boğuşuyor, barajlar kuruyor. Yirmi üç yıldır su kaynaklarını akılcı yönetemediniz. Sağlıklı içme suyuna erişimi bile şu anda sağlayamıyorsunuz. Kişi başına yılda düşen 1.519 metreküplük su miktarıyla su stresi yaşayan ülkeyiz. Su fakiri bir ülke olmamak için yaptıklarınızdan farklı ne yapmayı düşünüyorsunuz? Endüstriyel atıklar nehir ve göllerimizi zehirliyor.

Sayın Bakan, soruyorum: Kaç tesisi şu ana kadar kapattınız? Denetim sonuçları neden hâlâ gizleniyor? Ormanlarımız cayır cayır yanıyor, siz fidan dikme törenine düzenliyorsunuz. Teknoloji çağında erken uyarı ve yangın önleme sistemleri için neler yapacaksınız? Karbon yutak kapasitesini nasıl artıracaksınız? Hava kirliliği milyonlarca yurttaşımızı tehdit ediyor. Dünya Sağlık Örgütü'nün önerdiği kılavuz değerlere göre havası temiz ilimiz var mıdır? Sayın Bakan, varsa kaç tanedir? Hızla onaylanan ÇED raporları "Çevreyi korumaktan çıktı." yatırımları meşrulaştırma belgesine dönüştü. Kırklareli'nde ve ülkemizde 2020-2025 arasında reddedilen ÇED sayısı toplam başvurunun ne kadardır? Bunu öğrenmek istiyoruz.

Kırklareli Istranca Dağları, Kaynarca, Pınarhisar ve Vize çevresinde onlarca taş ve maden ocağı açıldı. Bu projelere hangi ekolojik ve hidrolojik raporlara göre onay verdiniz? Trakya ve Kırklareli'ndeki yer altı suyunda dramatik düşüşün sorumlusu kimlerdir? Longoz ormanları baskı altında, kaçak yapılaşma ve hafriyat dökümleri neden hâlâ durdurulmuyor? Ergene'den yıllardır zehir akıyor, yirmi üç yıldır bir türlü çözüm bulamadınız. RES projeleri maalesef ormanları yok ediyor, bunları gördüğünüz hâlde bölgesel planı olmadan bu projeleri nasıl tek tek onaylıyorsunuz?

Ve şimdi de tüm bunlar yetmezmiş gibi Trakya'nın, Marmara'nın ve İstanbul'un kalbine bir hançer daha sokuyor, 3'üncü nükleer santral projesini Kırklareli'nin göz bebeği eşsiz coğrafyaya planlıyorsunuz. Planlanan yer su kaynakları açısından aşırı riskli bir bölgedir. Üstüne üstlük planlanan bölgenin Trakya alt bölgesi Ergene Havzası 1/100.000 ölçekli revizyon çevre düzeni planında orman alanı, tarım arazisi ve içme ve kullanma suyu mutlak koruma alanı olarak belirlendiğinin farkında değil misiniz?

Şimdi, bir kez daha soruyorum: Longoz'un, Istrancaların kıyı ekosisteminin kalbine nükleer santral kurma kararını bilim mi verdi yoksa başka bir irade mi verdi Sayın Bakan? Nükleer atık yönetimi, soğutma suyu, kaza riski konusunda hemşehrilerime hangi garantiyi veriyorsunuz? Yirmi üç yıllık kara sicille COP31'e ev sahipliği yaparken samimi olamazsınız. Evini temizlemeden misafir çağırınlar inanın güven veremez Sayın Bakan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, Komisyon üyesi olan ve olmayan bütün milletvekillerimizin söz taleplerini karşıladık.

Şimdi, on beş dakika soru kısmına geçeceğiz, sonrasında Sayın Bakana cevap hakkını kullanması için otuz dakika süre vereceğim, ondan sonra da önergeleri oylayıp bütçeyi oylayacağız.

Şimdi, milletvekilleri lütfen sisteme giriş yapsınlar, öncelik sırasına göre söz vereceğim. Önce Komisyon üyeleri, sonra Komisyon üyesi olmayanlara on beş dakika dolunca da mikrofonu keseceğim.

Sizden istirhamım, doğrudan soruyu sorarsanız diğer arkadaşlara da zaman kalsın.

Evet, Sayın Altınsoy...

HÜSEYİN ALTINSOY (Aksaray) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, Aksaray ilimize yapmış olduğunuz katkılar için, verdiğiniz destekler için hassaten teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım, Aksaray ilimiz deprem riski en az olan bölge. Bakanlığınızın Aksaray ilimizde sanayi bölgeleri ve yatırım alanları oluşturulması hususunda bir çalışması var mıdır?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Erdem...

ORHAN ERDEM (Konya) - Teşekkür ederim.

Sayın Bakanım, Konya'mızın sorunu ama bütün Türkiye'deki illerde de olduğunu biliyorum. Kadim köyler var mera arazilerinde kurulmuş, elli yıl altmış yıl olmuş, bunlara dönük bir talimatınız olmuştu. Şu an hangi aşamada? Bunları çözebilecek miyiz?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Kısacık...

SADULLAH KISACIK (Adana) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Sayın Bakanım, bu Sıfır Atık Projesi'ne bir taraftan başladık ama bunun ülke çapında yayılmasında geç kaldık. Yani tüm atıkları kaynağında bertaraf etmek dışarıdan şu ithalatı en azından bitireceğiz ve dönüşümcülerin de talebi bu yönde çünkü ciddi bir geri dönüşüm potansiyelimiz var. Bununla ilgili bir planımız var mıdır? Tüm Türkiye çapında ne zaman geçeceğiz böyle bir sisteme?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Akay...

CEVDET AKAY (Karabük) - Teşekkürler Başkanım.

Şehircilik ve Risk Odaklı Bütünleşik Afet Yönetimi Programı'nda Yapı İşleri Genel Müdürlüğünde dış proje kredileri 2026 için 19,4 milyar olarak öngörülmüş; 2024'te 5,8; 2025 Haziran itibarıyla de 3,6 milyar harcanmış. Bu krediler hangi projeler için,

kimlere kullanılmıştır? Projelerin tamamlanma oranı nedir? Geri dönüşlerinde problem var mıdır? Kredi nereden, hangi şartlarda kullanılmıştır?

Diğer bir soru da dönüşüm proje özel hesabıyla ilgili. Burada 2024 yılında 56 milyar gelir olmuş, 59 milyar harcama yapılmış; 2025 yılı rakamlarını da bilmiyoruz. Buradaki sirkülasyon nedir? Sayıştayca bu hesap denetlenmekte midir? Buradan nerelere, hangi projeler için kullanım olmuştur? Bununla ilgili olarak da bilgi istiyorum.

Sağ olun.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ocaklı...

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Teşekkür ederim.

Sayın Bakan, 2022 yılında 1 milyon altyapısı tamamlanmış konut amaçlı bir arsa projesi sundunuz ama bununla ilgili üç yıldır bekleyen yaklaşık olarak 235 bin aile var. Bunlarla ilgili bir açıklamanız olacak mı? Özellikle bunu öğrenmek istiyoruz.

Bir de belediyelerimize bir yazı gönderdiniz taşıtların ve iş makinelerinin kiralaması veya satın almasında Bakanlığınızdan izin alınması şartını içeren. Niye buna ihtiyaç duyuldu? Belediyeler kendi bütçeleriyle bunun için bir karar niye veremesinler? Sorum budur.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta...

ERHAN USTA (Samsun) - Teşekkür ederim.

Sayın Bakan, konuşmamda çok fazla yer verememiştim; siz de biliyorsunuz ki kuraklık şu anda Türkiye'nin en ciddi sorunu. Ovalarımız var. Mesela, bizim Konya, Karaman ziyaretimiz olmuştu, orada da çok ciddi sorun olarak... Tabii, sizin zaten bildiğiniz bir yer. Mesela, Konya, Karaman'daki bu su meselesini nasıl çözeceksiniz? Bize şunu söylediler: "Yani bu şu anda bizim sorunumuz ama birkaç yıl sonra buradan artık hububatı alamayınca, diğer ürünleri alamayınca bu bütün Türkiye'nin sorunu olacak." Buraya bir şekilde su getirmemiz lazım, orada ürün planlanmasının yapılması lazım. Ürün planlaması tabii sizin kısmınız değil ama konunun genel koordinasyonunu herhâlde sizin Bakanlığınız yapacaktır. Konya, Karaman başta olmak üzere Türkiye'deki bu kuraklık meselesine ilişkin çözüm önerileriniz nedir?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, teşekkür ediyorum.

Sayın Arı...

CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Bakan, Antalya ili Korkuteli ilçesinde Osmankalfalar Mahallemiz var. Milattan sonra 3'üncü ve 4'üncü yüzyıllara kadar giden tarihiyle, özellikle Osmanlı Dönemi'nden kalan Sultan Korkut Mağarası'yla önemli bir tarihî geçmişe sahip ve ayrıca tarımsal bir bölgemiz. Tarım alanlarını ve su kaynaklarını tehdit eden bir maden ocağı için "ÇED Olumlu" raporu verilmiş durumda. Bu karar uygulanır ise gerçekten bölgenin tarım alanlarına, su kaynaklarına ve tarihî geçmişine çok önemli zararlar verecektir. Bu ÇED raporunun gözden geçirilmesini ve iptal edilmesini talep ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Kırkpınar...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Sayın Bakanım, İzmir'de, biliyorsunuz, İzmir Büyükşehir Belediyesinin organize ettiği bir kooperatif mağduriyeti var. Bugün boyu vatandaşlarımız bizi aradı, mesaj attı; 460 vatandaşımız mağdur oldu. Diyorlar ki: "Bakanlığımız bu noktada Türkiye'de milyonlarca konut yapıyor. Acaba bizim sorunumuza deva olur mu, bir sonuç elde edebilir miyiz burada?" Ben bunu sormak istedim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türkeş Taş...

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Sayın Bakan, Adana Sarıçam Katı Atık Depolama Tesisi Bakanlığınızın denetiminde midir? Tesiste düzenli sızıntı suyu arıtımı yapılıyor mu? Sarıçam çöplüğü için kapatma veya rehabilitasyon planınız var mıdır?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Kurt...

RESUL KURT (Adıyaman) - Sayın Bakanım, Adıyaman sizi hakikaten çok seviyor, çok emekleriniz var Adıyaman'da, teşekkür ediyoruz.

Adıyaman, bugün, özellikle çarşı projesinde çok memnuniyet arz eden bir durum gösteriyor. İkinci, üçüncü, dördüncü etaplarla ilgili halkımızın büyük bir beklentisi var. Siz de daha önce buranın kentsel dönüşüm olarak uygulanacağını açıkladınız ama Adıyaman'da büyük bir beklenti var. Rezerv alanı olarak dâhil edilmesine yönelik bir çalışma olacak mı?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Güneş...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Teşekkür ederim Başkanım.

Sayın Bakanım, özellikle bu çevre temizliği açısından atık maddelerin geri dönüşümünde Uşak öncü bir il; Türkiye'nin yüzde 70'ini sağlamakta. Bunların şöyle bir sorunu var: Burada tabii ki toplayanlardan veya firmalardan alıyorlar bu atıkları ama burada bir KDV yok, sıfır KDV'yle giriyor, yüzde 18 KDV'yle çıkıyor. Özellikle tekstilimizin zor olduğu bu dönemde bu yönde herhangi bir yardım konusunda bir şey yapılabilir mi?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Çorabatır.

SURURİ ÇORABATIR (Antalya) - Sayın Bakan, bütçe rakamlarını incelediğimizde Bakanlık bütçesi 275 milyar, Kentsel Dönüşüm Başkanlığı bütçesi 111 milyar, Tapu Kadastro 15 milyar, Meteoroloji 8 milyar, ne yazık ki İklim Değişikliği bütçesi -en iddialı olmamız gereken önümüzdeki rekabet gücümüz için- 563 milyon gözüküyor. Yaptığımız araştırmalarda Avrupa ülkelerinde en küçük ülkede yaklaşık 3 veya 4 milyar dolardan başlayıp 70-80 milyar dolara kadar iklim değişikliği için ayrılan bütçelerden paralar var. Sizce İklim Değişikliği Başkanlığı için ayrılan miktar yeterli midir? Yeterli değilse 2026 için ek bir bütçe talebiniz olur mu?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Saki.

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) - Diyarbakır'ın Çınar ilçesine bağlı Çömçeli köyünde yapılmak istenen ve otuz yedi yıl süreceği söylenen Pomza Maden Projesi 250 dönümlük ormanı, merayı, dereleri, içme suyu kaynağını ve köy mezarlığını tehdit ediyor. Köylüler bu projenin durdurulması için köyde direniyorlar ve köylülere ateş açıldı bu yüzden. Oysa, hem İklim Değişikliği Bakanlığı sorumluluğu olarak bu kadar çevreye zarar verecek, yaşam alanlarını yok edecek bir projeye nasıl onay verilir? Köylüler talep ediyorlar, "Bizi dinleyin ve bu maden projesini durdurun." diyorlar; bu konuyla ilgili özellikle size sormamızı istediler. Hangi gerekçeyle böyle bir projeye onay veriliyor?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, teşekkür ediyorum.

Sayın Karaca.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Sayın Bakan, bu dosyada yeşil dönüşüm adı altındaki fonların hangi şirketlere nasıl dağıtıldığına ilişkin, İklim Yasası sürecinde yaşananlara ilişkin, kentsel dönüşüm mağduriyetlerine, maden ruhsatlarının çevresel yıkımlarının sonuçlarına, yoksullukla mücadele ödeneği yüzde 337 artırılırken bunun neden şirketler eliyle dağıtıldığına, âdeta bu ülke toprağı değilmiş gibi kullanılan Aliağa Gemi Söküm Tesislerinde yaşananlara ve deprem bölgesinde iddialarınızın aksine büyük mağduriyetler yaşayan halkın anlatılarına ilişkin 50 soru var; bu 50 soruyu yazılı yanıtlamanızı istiyorum.

Diğer dosya ise direkt Adalet Peşinde Aileleri Platformu'nun depreme ilişkin idari davalarda Bakanlığınızın sorumluluğuna dair tespitleri içeren bir rapor. Bu rapor sizin sorumluluğunuzun yalnızca davalarda yüzde 2 seviyesinde tutulmasının gerekçelerini açık bir biçimde soruyorum, bunlara cevap vermenizi istiyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Pala.

KAYIHAN PALA (Bursa) - Sayın Bakan, Bursa'da Nilüfer Çayı'nın temiz akması için Bakanlığınızın bir eylem planı var mıdır? Bursa'da maden ruhsatı olan kaç işletme vardır? ÇED raporu olmadan kapasite artış raporuyla büyüyen çimento fabrikası varken aynı hâkim rüzgâr yönünde ikinci bir çimento fabrikasının Yenişehir'de kurulmasına neden izin verilmektedir? Yenişehir Soğuksu Mahallesi'nde yapılmak istenen OSB için Şehir Plancıları Odası ve İnşaat Mühendisleri Odasının plan iptal kararları varken Bakanlığınız tarafından neden izin verilmiştir? İptal kararı varken inşaat nasıl devam etmektedir?

Teşekkürler.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Kaya.

AYKUT KAYA (Antalya) - Yakın zamanda açıklanan 500 bin Sosyal Konut Projesi'nde Antalya'ya sadece 13.213 konut düşmüş durumda. Antalya'nın nüfusu, göç baskısı ve kira fiyatları baz alındığında en az 18 bin konut olmalıydı. Turizm çalışanlarının, emeklilerin, gençlerin yoğun yaşadığı Alanya, Gazipaşa, Aksu, Kemer, Kumluca ve Finike ilçelerimiz bu projede neden yer almamıştır? Bu projede daire teslim tarihleri net açıklanmalı "Mart 2027'den itibaren." deniyor, bu yeterli değil, gecikme olması hâlinde vatandaşın kira yükü ve gecikme tazminatı TOKİ tarafından karşılanmalıdır. Bu konuda nasıl bir hukuki güvence veriyorsunuz alanlara?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, söz talepleri karşılanmıştır. Şimdi, Sayın Bakana gün içerisinde yapılan eleştiriler, ortaya konulan görüşler ve az önce sorulan sorulara cevap hakkını kullanması için otuz dakika süre veriyorum.

Buyurun Sayın Bakanım.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Çok teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, çok değerli milletvekilleri; bugün hepimiz Plan ve Bütçe Komisyonumuzun ülkemiz ve milletimiz için ne kadar kıymetli olduğunu hep birlikte bir kez daha görmüş olduk.

Bakanlığımıza dair her konuyu hesap verilebilirlik ve şeffaflık esaslarına göre bütüncül bir şekilde burada hep birlikte değerlendirdik. Ben, bugünkü toplantımızın hepimize çok önemli katkılar sağladığına inanıyorum. Saatlerdir süren görüşmelerde sunduğunuz tüm katkılar için her birinize de ayrı ayrı teşekkür ediyorum.

Şimdi, sürem elverdiğince sizlerden gelen soruları cevaplayacağım ve bir kısmını da yazılı olarak yanıtlayacağım.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bugünkü toplantımız boyunca bazı milletvekillerimiz adalet ve saygı çerçevesinde hareket ettiler, o vekillerimizin yapıcı eleştirileriyle bize yardım ettiğini görürken kimi vekillerimizin ise gerçekten ve hakkaniyetten uzak ifadeler kullandığını hep birlikte gördük.

Özellikle de 6 Şubat depremlerinden sonra devlet-millet el ele vererek yaralarımızı tamamen sardığımız bugünlere yakışmayan ifadeleri hakikaten burada hep birlikte üzüntüyle takip ettik. Doğruları takdir eden arkadaşlarımıza, bize bugün burada "Muhalefet partisinden olmak, her şeye muhalefet etmek değildir." hakikatini gösteren milletvekillerimize de ayrı ayrı teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, depremi siyaset konusu yapmak, kaybedilen canların verdiği hüzne de şu anda orada heyecanla, mutlulukla yeni yuvalarına kavuşan insanlarımıza da oradaki depremzede kardeşlerimize de hürmetsizliktir. Şu ana kadar teslim ettiğimiz 350 bin konutu, bir ay sonra tamamlanacak 453 binden fazla konutuyla, iş yeriyle, sosyal donatısıyla teslim edilecek yuvaları yok sayan sözler o eserleri inşa eden, işte bu arkamda oturan gece gündüz ailesinden, sevdiklerinden ayrı 200 bin mimarla, mühendisle, işçiyle gece gündüz çalışan işçinin emeğine haksızlıktır, saygısızlıktır. Afetin ilk gününden itibaren de biz bir taraftan işlerle uğraştık, bir taraftan çalışmalar yaptık, bir taraftan da bu algılara, bu yalanlara cevap vermeye gayret gösterdik. Afetin ilk gününden bu yana ne yapıldı ve sonuçta ne oldu; ben size kitabın ortasından söyleyeyim. Deprem olunca "İşte şimdi bittiler." dediler, "Bu enkazın altında kalırlar." dediler, "Yapamazlar, bitiremezler." dediler ama işte, bu arkadaşlarımla, orada yaşayan 14 milyon afetzede kardeşimizle el ele verdik, hamdolsun konutlarımızı bitirdik, teslim ettik. Orada 6 Şubat sabahı gözyaşları içerisinde evladını, çocuğunu, yakınına kaybeden annelerimizin, oradaki babalarımızın hüznlerini, bugün o teslim ettiğimiz, aralık ayında teslim edeceğimiz 500 bin konutla birlikte o hüznün yerini sevincin, o üzüntünün yerini kucaklaşmanın, kardeşliğin aldığını hep birlikte göreceğiz. Size tavsiyem, gelin, bu mutluluğa ortak olun, gelin, oradaki afetzede kardeşimizin sevincine ortak olun ve istihdam ediyorum, depremi siyasi malzeme yapmayın; hepimizin acısı, orada hepimizin bir yakını gitti. Bak, buradaki vekillerimiz orada eşini,

ağabeyini, kardeşini kaybetti. O yüzden burada yapılması gereken, hep birlikte 6 Şubat sabahı başlattığımız o birliği, beraberliği sonuna kadar korumaktır. Ne oldu? İşin sonunda Recep Tayyip Erdoğan söz verdi, yirmi üç yıldır olduğu gibi yine sözünü tuttu; oradaki durum budur, orada yapılan budur; nokta. Bunun üzerine hep birlikte o sevince ortak olmamız gerekir.

Değerli arkadaşlar, şu an afetin 15'inci gününde temellerini atan, 45'inci gününde ilk anahtarlarını teslim eden bir Türkiye var. Ve şimdi de Allah'ın izni, Cumhurbaşkanımızın liderliği, milletimizin, oradaki depremzede kardeşlerimizin desteğiyle sadece inşasını gerçekleştirdiğimiz 500 bin konutu değil... Bakın, 500 bin konut yapmıyoruz. Bazı arkadaşlar soruyor, deprem bölgesinden bihaberler, ne kadar konut yapıldığından haberleri bile yok çünkü oraya gitmiyorlar, gitmedikleri gibi bize de sormuyorlar. Biz orada 500 bin konutu değil 600 bini de aşan yeni yuvayı teslim etmek için gün sayıyoruz. Biz orada şu an sosyal konutlarıyla birlikte 680 bin konut yapıyoruz, dile kolay. Deprem olacak, bir yıl içerisinde enkazını kaldıracaksın, planını çizeceksin, her bölgenin ihtiyacına göre bir projelendirme yapacaksın, gece gündüz 200 bin işçi emekçiyse, oradaki depremzede kardeşinle el ele vereceksin ve iki yıl bile olmadan işte, 500 bini aşkın konutu teslim edeceksin; bu, dünyanın hiçbir yerinde yok, nereye giderseniz gidin bu mücadeleyi göremezsiniz. Bugün 11 ilimizde yerinde dönüşüm kapsamında 121 bin yuvayı yapıyoruz, lütfen not alın. Yine, orada devam eden sosyal konutlarımız, yaklaşık 90 bin sosyal konut projesi orada devam ediyor; 90 bin. Yine, hak sahipleriyle rezerv alandaki kentsel dönüşüm projelerimizle birlikte teslim edilen yuva sayısı inşallah, çok yakın zaman içerisinde 680 bine ulaşacak. Bu sayede tüm oradaki hak sahibi vatandaşlarımızı yeni yuvalarına kavuşturduğumuz gibi ihtiyaç durumunda kullanacağımız, orada evi olmayan dar gelirli vatandaşımıza ev alma imkânını sunacağımız projelerimizi de hazır hâle getirmiş olacağız.

Tabii, şunu da ekleyelim: Konut sayısındaki bu başarıyı sadece konut olarak yapmıyoruz. Orada depremden, 6 Şubattan önceki okuluyla, camisiyle, sosyal donatısıyla, parkıyla, altyapısıyla, atık su tüneliyle birlikte yapıyoruz ve aslında, bütüncül bir stratejik şehircilik anlayışıyla yapıyoruz. Artık tüm dünyanın kabul ettiği bu gerçeği hepimizin, buradaki tüm vekillerimizin de kabul etmesi ve burada o mutluluğa ortak olması gerekir. Deprem bölgesinde dünyanın en hızlı ve en büyük konut seferberliği gerçekleşmiştir, Türkiye deprem bölgesinde tek kelimeyle destan yazmıştır; bunu da devlet, millet el ele yapmıştır. Sizlerden bu gurura ve mutluluğa ortak olmanızı rica ediyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; deprem bölgesindeki konteyner kentlere dair bir soru geldi. Aslında bu soruyu soruyorlar, bir taraftan konutlar teslim edildikçe "Konteynerden çıkan vatandaşlarımızı niye zorla çıkarıyorsun?" diyenler de var; bunu da burada ifade etmek istiyorum. Şu an hâlihazırda konteyner kentlerde kalan hak sahibi vatandaşımız 41 bin. Bu vatandaşlarımızın 29.900'üne ev çıkmış ancak ev çıkmasına rağmen belli sebeplerden ötürü -ama oradaki komşuluk, ama oradaki ihtiyaçlar- kendi tercihleriyle veya başka nedenlerle evlerine geçmiyorlar. Yani bu ne demek? 30 bin deseniz, orada oturan sadece ve sadece 11 bin hak sahibi var 11 ilde; diğerleri kiracı, ihtiyaç sahibi. Ne yapalım? Onları sokağa mı atalım? O evler teslim edildikçe şu an Adıyaman'da kira 8 bin liraya düştü, Kilis'te 7 bin liraya, Gaziantep'te 8-10 bin liraya, Osmaniye'de, Hatay'da yeni teslim edilen konutlarla birlikte 8 bin liralara düştü ve vatandaşımız konutlar bittikçe yerleşiyor. Yıl sonunda da hak sahiplerimizin tamamı evlerine geçecek, hiçbir vatandaşımız, inşallah, konteynerde kalmayacak.

Sürekli sorulan bir soru da şehirlerimizdeki yüksek yaşam kalitesine uygun bütüncül projeler yapmak için belirlediğimiz rezerv alanlarla ilgili olarak geliyor. Ben cevap vermeden önce... Gerçi Cumhuriyet Halk Partisinden -ki ilgisiz olduğu için ayrıldı, burada değiller zannedersen- bir vekilimiz hariç, oradaki tüm Cumhuriyet Halk Partili, TİP'li bütün vekillerimize de özellikle sormanızı istiyorum "Orada bir rezerv alan mağduriyeti var mı, yok mu?" diye. Çünkü sayın vekillerimiz de başta rezerv alana itiraz ediyorlardı ama projelerimiz ilerledikçe geline nokadaki güzellikleri ve başarıları onlar da gördüler. İtirazların aceleyle yapıldığını, bölgenin realitesiyle alakasız olduğunu, yersiz olduğunu ve bize haksızlık ettiklerini her defasında ifade ediyorlar. O gün Defne'de, Samandağ'ında rezerv alana itiraz eden vatandaşımız bugün "Orası da rezerv alan olsun." diye vekillerimize, bizlere geliyorlar. Cevabımıza gelirse, biz 11 şehrimizde yaşanan büyük yıkımın ardından normal hayata geçmek için izlenmesi gereken her türlü yol ve yöntemi, emin olun, bilimin ve teknolojinin ışığında, yardımında yaptık. Bu süreçte her türlü zemin etüt çalışması, mikro bölgeleme çalışması yapmak suretiyle sağlam zeminleri bir bir tespit ettik ve fay hattı üzerine hiçbir inşaa faaliyeti yapmadık. Üstelik bu çalışmalarımızı çevreyi de koruyarak gerçekleştirdik. 6 Şubat sabahından daha fazla yeşil alan Hatay'da, Antakya'da, Defne'de, İskenderun'da vardır; Adıyaman'da, Kahramanmaraş'ta, Osmaniye'de vardır, daha fazlası vardır. Yani alanlara ihtiyaç olduğunda sağlam zeminlerde yaşayan vatandaşımızla, gittik, bire bir anlaştık; hakkı neyse hakkını vererek harekete geçtik. Bir defa, şunu iyi anlamamız gerekir: Rezerv alan bölge için bir seçenek değil zarurettir, zorunluluktur çünkü siz eğer rezerv alanda iş yapmazsanız o şehri yok edersiniz; Antakya kalmaz, Adıyaman kalmaz, Malatya kalmaz. Biz çok rahat bir şekilde şehrin dışında bunları yapabiliydik, biz zoru seçtik çünkü "O şehirleri tarihiyle, kültürüyle, medeniyetiyle hep birlikte ayağa kaldıracamız." dedik. O yüzden de zor olanı yapmak her babayığdın harcı değildi; biz, hamdolsun, o zor olanı başardık, milletimizle birlikte başardık.

Devletimizin araziye kamulaştırmasının yolları belli, mevzuat da belli. Biz vatandaşımızın bizden istediği alanlarda hiç kimseye zorla rezerv alan ilan etmiyoruz, zorla da orada iş yapmıyoruz, çoğunluk ne diyorsa çoğunluğa uyuyoruz ve istemedikleri hiçbir alanında da projemiz gerçekleşmiyor. Bu alanların hepsini ilan ettik, vatandaşımızla paylaştık. Vatandaşımızla görüşmeler çerçevesinde de rezerv alan konuları netleşmiş oldu ve şu an, hamdolsun, projelerimiz de olanca hızıyla devam ediyor, bitmek için gün sayıyor.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye'nin yüz akı kurumu TOKİ'mizle ilgili eleştirileri de burada hep birlikte şaşkınlıkla takip ettiğimi söylemek isterim. 1 milyon 750 bin sosyal konut yaparak dar gelirli vatandaşımızı ev sahibi yapan, Türkiye'nin en büyük sosyal konut hamlesi olan 500 Bin Sosyal Konut Projesi'ne başlayan, asrın felaketinde 3.481 şantiyede -saysanız bir gününüzü alır- çalışan, asrın felaketi öncesinde yaptığı binalarında yaşanan asrın felaketinde bir çatlak dahi olmayan, dimdik ayakta kalan TOKİ'yi eleştirirken herkesi biraz daha insafılı olmaya davet ediyorum. Bugün deprem bölgesindeki herkes TOKİ konutlarında oturmak istiyor, TOKİ binalarında oturmak istiyor. Türkiye'de milyonlarca aileye yuva kuran, inşa eden "TOKİ" ile "mağduriyet" kelimelerini yan yana koymayalım, lütfen koymayalım. Bu arkadaşlar emek veriyor, çalışıyor çünkü TOKİ bilhassa dar gelirli ailelerimiz için, orada evi olmayan vatandaşlarımız için güven ve gururla anılan bir Türkiye markasıdır, sizin de markanız. Asrın

felaketi sonrası maalesef ki öncelikler değişti. Biz orada vatandaşımız konteynerde yaşarken evi olan vatandaşa mı ev yapmalıydık, asrın felaketi için mi çalışmalıydık? Tabii ki asrın felaketi için çalışmalıydık.

CAVİT ARI (Antalya) - İtiraz eden olmadı Sayın Bakan.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Şimdi, öncelikler değiştiyse eğer, büyük bir yıkımı bir an önce gidermek için tüm gücümüzle bölgeye seferber olduk ve var olan bazı projelerde evet, yavaşlamalar oldu. TOKİ'mizin İlk Evim Arsa Projesi'nde geldiğimiz noktada, bakın, 235 bin hak sahibi kardeşimiz var. Bunun 107 bin 534 hak sahibi için imar planları tamamlanmış, kalanları da inşallah çok kısa süre içerisinde tamamlanacak, verilecek. Yine, bu proje kapsamında 250 bin İlk Evim Projesi'yle sosyal konut projesi yapmıştık. Bakın, deprem bölgesi devam ederken yapılanlardan bahsediyorum, 253 bin 840 konutun yapımı başladı. 253 bin 840, yani "Başlamadı." diyenlere "Orada bu işler unutuldu, bu işler yapılmadıysa yeni işler nasıl yapılacak?" diye algı yapmaya çalışan arkadaşlara söylüyorum. Ben bu vesileyle, milletimizin gönlünü her zaman olduğu gibi ferah tutmasını ve bize güvenmesini istiyorum, diliyorum. 1 milyon 750 bin sosyal konutu teslim eden bir irade, her afette milletin yanına iki saat sonra koşmuş olan bu kadro, İlk Evim Arsa Projesinde de hiç rahatsızlık duymayın, bu konutlarımızı da tamamlayacaktır. Milletimiz bilir ki, biz bugüne kadar ne söz verdiysek, seçim meydanlarında ne söylediysek yaptık; hamdolsun, bundan sonra da yapmaya devam edeceğiz.

Emlak Konutumuzun yaptığı gayrimenkul sertifikası ve Damla Kent Projesimize dair sorular geldi. Şimdi, burayı da anlamamışız. Biz Bakanlık olarak vatandaşımızın uygun maliyetle, güvenle, huzurla ev sahibi olabilmesi için her türlü argümanı ortaya koyuyoruz. Bir taraftan sertifika yapıyoruz, bir taraftan Emlak Katılım Bankasıyla devlet eliyle faizsiz konut, iş yeri, araç almaya imkân tanıyoruz. Damla Kent Projesi'yle de gayrimenkul sertifikası sunduk ve bu kararlılığımızı en yeni ve en güçlü adımları atmak suretiyle ortaya koyduk. Burada, maalesef, hesap kitap bilmeyen arkadaşlar yine hata yapıyorlar. Hissenin düşmesi vatandaşımızın zararına değil yararınadır çünkü bu projeyle vatandaşımız sertifika alarak ev sahibi olabilmektedir. Sertifikayla, topladıkları sertifikayla ev sahibi oluyorlar. Vatandaşımızın bütçesine göre ne kadar düşerse, o kadar uygun fiyatla ev sahibi olabilir yani hisseleri toplayacak, gidecek o sertifikalarla ev sahibi olacak. Şimdi, şunun altını önemle çizmek isterim: Bu proje milletimizin yuva hayalini gerçekleştirme ve gerçeğe dönüştürme sözümüzün en büyük ispatlarından biridir.

Diğer bir konu, Arnavutköy Sazlıdere'deki sosyal konut projemize ilişkin gelen sorular. Bu konuyu açtığınız için ben çok teşekkür ediyorum çünkü bu konuda biz dertliyiz. Bakınız, asrın felaketini yaşadık, yüz binlerce konut yaptık, sosyal konut yapıyoruz. Emin olun, bu çalışmalar bizi yormuyor. Zamanımızın büyük bir kısmını çok temel konularda dolaşıma sokulan dezenformasyon ve yalanlara cevap vermek alıyor. Bu Sazlıdere konusu, yine insafsız, yalanların dolaşıma sokulduğu önemli başlıklardan biridir. Bakın, kaç kere söyledik, duyurduk, ilan ettik, dedik ki "Bunlar sadece ve sadece sosyal konut." Bir taraftan diyorsunuz ki "Sosyal konutları niye yapıyorsunuz?" Bir taraftan sosyal konut yapıyoruz "Efendim, bu projeleri niye yapıyorsunuz?" diyorsunuz.

EVİRİM RIZVANOĞLU (İstanbul) - Su havzasının ortasına...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Sadece dar gelirli vatandaşlarımız hak sahibi olabilir, sadece ve sadece dar gelirli vatandaşlarımız. Burada sadece Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı konut alabilir ama ısrarla aynı algılar yapılmaya devam ediliyor. Tekrar anlatıyorum: Arnavutköy Sazlıbosna'da, iki etapta, toplam 36.631 konutun ihalesi yapılmış, inşaatı başlatılmıştır ve burada bununla beraber...

CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Bakan, bakın, yalnız, orada evlere kimin ev sahibi olacağı konusu değil evin yanlış yere yapıldığı konusunda bir itiraz var.

EVİRİM RIZVANOĞLU (İstanbul) - Su havzası olması...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Ben de konuşayım Sayın Vekilim, ben sizi dinledim sakince, siz de lütfen sakince dinlerseniz...

CAVİT ARI (Antalya) - O binanın yapımı...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Oranın su havzasıyla ilgili takdiri Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğümüzle, Tarım Bakanlığımızla ve o kararı da Tarım Bakanlığımız aldı.

CAVİT ARI (Antalya) - Yani evi o almış, bu almış, ona itiraz eden yok ki.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Saydığım bu konutların yapımıyla birlikte okulunu, parkını, camisini, sosyal donatısını da yapıyoruz. Ve projenin tamamının 250 bin sosyal konut kampanyası olduğunun ve hak sahiplerinin de tamamının Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olduğunun altını bir kez daha çiziyim.

Şimdi, Melen sorusu, Melen Çayı'ndan İstanbul'a su getirme projesi -ki öngörülen tarihi 2027 yılı içerisinde- Melen'den İstanbul'a barajdan -dereden değil barajdan- su gelecek ve Sazlıdere'den bu süreçte su kullanımına devam edilecek.

CAVİT ARI (Antalya) - Su kaynağı olduğunu siz de kabul ediyorsunuz yani...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - İlave su kaynaklarının devreye alınmasıyla -ki Sazlıdere'deki ihtiyacın katbekat fazlası- yine Hükümetimizin, devletimizin yaptığı yatırımlarla Melen'den getirilmektedir ve İstanbul'umuza bu su verilecektir.

EVİRİM RIZVANOĞLU (İstanbul) - İhale yapıldı, iptal edildi Sayın Bakan; Melen yıllardır kanayan yara.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Eğer Melen Projesi olmasa sizin altı yıllık süreçte İstanbul'a bir bardak su kaynağı getirmediğinizi de tüm İstanbul biliyor.

EVİRİM RIZVANOĞLU (İstanbul) - Melen Projesi nasıl iptal oldu Sayın Bakan?

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - O görev size ait değil mi, Hükûmete ait değil mi o?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Ayrıca, bu bölgenin imar planları ne zaman kesinleşti, biliyor musunuz? 2021 yılında, 2021; bu tarihi de not edelim. İhale planlaması da 26 Aralık 2024 tarihinde etaplar hâlinde ihalesi yapıldı, 26 Aralık 2024. Proje tamamen bu yapılan imar planlarına uygun bir şekilde yapıldı ve inşaatlarımız da hızlı bir şekilde yürütülüyor. Burada projelerimizin kuraları önceden çekilmiş, hak sahipleri de belirlenmiştir yani bugün çekilen bir kura yoktur. Bu takvime göre, şöyle bakan herkes, projemizin herhangi bir davayla ya da herhangi bir şahsın tutukluluk süreciyle uzaktan yakından

ilgisi olmadığını da net bir şekilde açıkça görür. Baştan itibaren ifade ettiğim gibi, Sazlıbosna'daki projemiz, milletimizin ev sahibi olması için, İstanbul'un deprem açısından daha güvenli bir şehir olması için iyi niyetle başlatılmış bir projedir ve dar gelirli vatandaşlarımız ev sahibi olacak.

Bakın, hepimiz siyasetçiyiz; elbette muhalefet bizi eleştirecek, biz de eleştiriler haksızsa eğer, yanıtını vereceğiz ama deprem gibi hayati bir konuda siyaset olmaz, manipölasyon yapılmaz, artık bundan da vazgeçmemiz gerekir.

Gebze'de çöken binayla ilgili bilgi vermek isterim: Buradan hızlı bir şekilde Gebze'ye gittik, ben bizzat yerinde gördüm, orada 4.988 bağımsız birimi inceledik, boşaltılan binalarla ilgili risk analizini yaptık ve riskli bulduğumuz 21 binayla ilgili de vatandaşımıza dedik ki "Bu binalarımız riskli." Sebebi? 2000 yılından öncesi yapılmış yapılar. 3 tanesi de yeni yapılmış ama tekniğine, projesine belki uygun değil, riskli. Dolayısıyla, bu binalarla ilgili de vatandaşımıza kentsel dönüşüm yapabileceğimizi, bu süreçte de her türlü kira yardımı, taşınma yardımı verebileceğimizi ifade ettik ve yıkıp inşallah yenisini yapacağız...

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Riskin sebebi nedir Sayın Bakan? Riskin sebebini açıklar mısınız lütfen.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Riskin sebebi ne?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - ...ve burada yıkımın etkisiyle mağdur olan esnafımıza, evine giremeyen vatandaşlarımıza da her türlü desteği sağlayacağız.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Sayın Bakan, riskin sebebini açıklar mısınız lütfen.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Yeni yapılan binalar nasıl oluyor da uygun olmuyor, onu merak ediyoruz. Kanun yok mu burada, yapı denetimi yok mu?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Sayın Erhan Usta Vekilimiz Kentsel Dönüşüm Başkanlığımıza dair bir soru sordu.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Riskin sebebi ne Sayın Bakan?

ORHAN YEGİN (Ankara) - Dinler misiniz!

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Ya, neyi dinleyeceğiz, Allah Allah! Bir şey soruyoruz burada!

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Dinlemeyeceksen çıkacaksın dışarı.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Hepiniz takdir edersiniz ki kentsel dönüşüm uygulamalarında hızlı olmak esastır ve afet riski bulunan alanlarda veya ani olarak meydana gelen afetlerde hızlı bir şekilde aksiyon almanız gerekir. Yani biz deprem konutlarını hızlı yaparken, hatırlayın, bazı siyasetçilerimiz "Ne bu aceleliz?" diyordu. Biz, aceleyle, vatandaşımızı evine bir saat, bir dakika daha erken ulaştırabilmek için çalışıyoruz. Başkanlığın da burada aksiyonunu daha da artırabilmesi için iç borçlanma yapmak suretiyle kentsel dönüşümdeki kararlılığımızı, irademizi daha da artıracamız ve burada asla ve asla kamu riski bulunmamaktadır.

Yine, Hasan Toktaş Vekilimiz "Bursa'daki tekstil tesislerindeki emisyon azaltılması için konulan sınırlar neden ülke genelinde daha sıkıdır?" diye sordular. Bu noktada, 1 Aralık 2025'te Endüstriyel Emisyonların Yönetimi Yönetmeliği yürürlüğe girecek ve tekstil sektöründe, ülke genelinde mevcut en iyi tekniklerle ilişkili emisyon sınır değerler artık ortak şekilde uygulamaya başlanacak.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; COP31, İklim Kanunu... Türkiye'nin COP31 ev sahipliği almaya dair başarısı küçümsenecek değil, hep birlikte gurur duyacağımız bir başarıdır. Açık söylüyorum, davulu da biz çalıyoruz, tokmak da bizde, söz de bizde, tamam mı? Bunu not edin çünkü başkanlık da bizim, ev sahibi de biziz, tamam mı? Başkanlık da biziz, ev sahibi de biziz. 196...

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Ama projelerde yoksunuz.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Hepsinde varız.

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Hiçbirinde yoksunuz.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Bakın, bakın, yani, ben nezaketten, tamam...

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Hiç nezaketli değilsiniz, gayet kabaşınız. Hiç kusura bakmayın!

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Sizin nezaketinizi burada herkes gördü, tamam mı?

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Hiç görmedi.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Yani, herkes gördü sizin ne kadar nezaketli olduğunuzu, tamam mı?

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Ne demek istiyorsunuz Sayın Bakan yani? Ya, lütfen buranın Meclis olduğunu ve karşınızdakinin de milletvekili olduğunu görün.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Ben, size, bir kadın olarak, kadın vekilimiz olarak nezaketimi bozmuyorum, sizi de nezakete davet ediyorum, tamam mı?

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Sabırla dinliyorsunuz, değil mi? Ne demek istiyorsunuz?

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Ben naziğim, siz nazik değilsiniz.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Evet, 196 ülkenin liderinin katılacağı zirve Türkiye'de yapılacak. Türkiye aynı zamanda COP31 -sorduğunuz soru- eylem gündemi ve bunun yürütülmesinden sorumlu olacak ülkedir.

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Ne kadar güzel, bravo!

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Tamam mı?

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Anladım, tamam, peki Hocam! Allah Allah!

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Sadece müzakereleri Avustralya yürütecek...

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Ben böyle bir insan görmedim hayatımda ya!

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - ...ve COP31 Başkanı Türkiye olacak ve son kararı Türkiye verecek, tek yetkili de Türkiye olacak. O yüzden gurur duyun bununla, ülkenizle gurur duyun, tamam mı?

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Ne güzel, evet! Abdullah Öcalan'ı da oraya götürün.
 ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Hülasa COP31...
 AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Siz Recep Tayyip Erdoğan'la değil de ülkenizle...
 ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Biz Cumhurbaşkanımızla da saygıdeğer Emine Erdoğan Hanımefendiyle de gurur duyuyoruz.
 AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Duymaya devam edin!
 ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Çatlasanız da gurur duyuyoruz, patlasanız da gurur duyuyoruz, tamam mı?
 AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Hiç de çatlamıyoruz.
 Recep Tayyip Erdoğan da Emine Erdoğan da bizi ilgilendirmiyor, bizi Türkiye Cumhuriyeti devleti...
 ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Ya, seni kim ilgilendiriyorsa ilgilendirsın ya! Biz gurur duyuyoruz, tamam mı?
 AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Duy, duymaya devam et.
 ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Tamam.
 AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Hayret bir şey!
 ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Hülasa, COP31 sürecinin yönünü de gündemini de biz belirleyeceğiz. Biz Türkiye'nin elde ettiği bu tarihî başarıyla...
 AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Deli midir nedir!
 ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Deli kendinizdir, tamam mı? Sözlerinizi size iade ediyorum. Sen burada deli gibi hareket ediyorsun. Sözünü sana iade ediyorum, tamam mı?
 AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Ne demek "Sen burada deli gibi hareket ediyorsun." ya! Niye bana hakaret ediyor ya? Niye üstüne alınıyor?
 RESUL KURT (Adıyaman) - Lütfen dinleyelim arkadaşlar.
 SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Sayın Başkan, temiz bir dile davet etmeyecek misiniz?
 AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Niye düzgün bir dille konuşmuyor?
 SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Sayın Başkan, temiz dile davet...
 CAVİT ARI (Antalya) - Kadın milletvekiline karşı "deli" diyor ya!
 ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Doğrusu, tüm vekillerimizin bu gururu paylaşmasını da Türkiye'nin COP31... (Gürültüler)
 AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Laf söylemeyecek miyiz!
 ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Sayın Başkanım, müdahale eder misiniz!
 BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar...
 CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Bakan, bir kadın milletvekili arkadaşımıza "deli" demek herhâlde uygun kaçmadı.
 ERHAN USTA (Samsun) - Sayın Bakanım, niye böyle bir şey yapıyorsunuz?
 İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - "Deli midir nedir!" diyor Sayın Bakana ya!
 ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Deli diyen kendisi Sayın Erhan Usta, kendisi ya.
 Hayır, hayır, ben hiçbir şey yapmıyorum.
 AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Ayıp ya! Ayıp ya!
 (Gürültüler)
 BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri...
 İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Ya, bir milletvekili Bakana "Deli midir nedir!" diyemez!
 AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Ne dedim be!
 İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - "Deli midir nedir!" dedin.
 NİLGÜN ÖK (Denizli) - "Deli midir..." demek ne demek?
 ERHAN USTA (Samsun) - Hariçten gazel okuyup oraya gelmek... (Gürültüler)
 İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Hayır, "Deli midir nedir!" diyor.
 NİLGÜN ÖK (Denizli) - Hayır, hayır, hayır, Sayın Erhan Usta...
 İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Sayın Bakana böyle bir şey...
 AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Ne dedim acaba, ne dedim acaba?
 İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - "Deli midir nedir!" diyor.
 ERHAN USTA (Samsun) - Hariçten gazel okumayın...
 (Gürültüler)
 NİLGÜN ÖK (Denizli) - Sayın Usta, aynı şekilde size "Deli midir..." denilse kabul eder misiniz?
 İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Hiç size yakışmadı.
 BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri...
 ADEM YEŞİLDAL (Hatay) - Bir hanımefendiye yakıştıramıyoruz.
 AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Ne dedim be?
 İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - "Deli midir, nedir." diyor.
 BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, bir sakın olalım.
 İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Hiç size yakışmadı.
 AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Bana hiçbir şey yakışmıyor, size her şey yakışıyor.
 BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakan, toparlayın.

Süreniz bitti, beş dakika veriyorum.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Çevre yönetimiyle ilgili eleştirilere de genel bir yanıt vermek isterim. Sunumumda da anlattım; ağaçlandırma faaliyetlerimizden atık yönetimine, çevre temizliğinden millet bahçelerimize detaylı bir şekilde çalışmalarımızı anlattım. Hemen ifade edeyim: Anlaşılan o ki sizdeki çevre anlayışıyla bizdeki çevre anlayışının çok farklı olduğu bugün net bir şekilde ortaya çıktı çünkü biz çevre deyince millet bahçeleri, güneş enerji santralleri, sıfır atık uygulamaları, doğa koruma projeleri, arıtma ve altyapı tesisleri anlıyoruz ama sizin çevreden ne anladığınızı hakikaten bir türlü anlayamıyoruz. Bakın, bugün dünya afetler başta olmak üzere iklim krizinden etkilenen çok ciddi sorunların etkisi altındadır. Akdeniz havzasında yer aldığımız için ülke olarak bizler de etkileniyoruz. Buna karşı geliştirdiğimiz özgün mekanizmalarla bir yandan kendi hassasiyetlerimizi gözetiyor, diğer yandan da uluslararası düzeyde aktif politikalara öncülük ediyoruz. İşte İklim Kanunu da bu noktada devreye giriyor çünkü bu kanun Sayın Cumhurbaşkanımızın ilan ettiği 2053 net sıfır emisyon hedefi ve yeşil büyüme vizyonu çerçevesinde iklim değişikliğiyle mücadelemize ivme kazandırmaktadır. Şu hususu da açıkça ifade etmek isterim ki bu ülkenin çevresine, doğasına, suyunu, toprağına hanel getirecek hiçbir düzenlemede bizim imzamız olmaz. İklim Kanunu da iddiaların tam aksine Türkiye'nin geleceğini korumak için atılmış stratejik bir adımdır. Atık ithalatıyla ilgili soruya geçmişte de birçok kez cevap verdik. Türkiye Cumhuriyeti'nde Çevre Kanunu gereğince tehlikeli atıkların ve karışık türde plastiklerin ithalatı kesinlikle yasaktır, yasak. İthalatına izin verilenler ise ekonomik değerleri haiz tehlikesiz atıklardır.

Ergene'yle ilgili soru geldi. Öncelikle şunu söyleyeyim: Biz burada Bakanlık olarak tüm sorumluluklarımızı yerine getiriyoruz. Tekirdağ Belediye Başkanımızla da görüştük, vekilimiz de takip ettiler; Ergene'de devlet, Sayın Cumhurbaşkanımız Türkiye'nin en büyük çevre projelerinden birini gerçekleştirmiştir. Devlet sorumluluğunu yerine getirmiş ancak oradaki organize sanayi bölgeleri ve belli belediyeler de sorumluluklarını yerine getirmemiştir. Burada Belediye Başkanımıza da gelin, hep birlikte Ergene'ye sahip çıkalım, hep birlikte; sen ben değil, hepimiz ne yapılması gerekiyorsa elimizi taşın altına koyalım ve bu projeyi bitirelim dedik ve bu samimiyeti de bekliyoruz. Burada gerekli her türlü tesis -idari yaptırım da dâhil ki ona- 19 tesis faaliyetten men edilmiş ve bu çerçevede 93 milyon lira da ceza kesilmiştir.

Son olarak şunu ifade etmek istiyorum: "Hatay'a Gazzelileri mi getireceksiniz?" diyen Sayın Vekile şunu söylemek isterim ki burada değil zannederseniz: Siz de...

ADEM YEŞİLDAL (Hatay) - Kaçtı, gördük.

CAVİT ARI (Antalya) - "Kaçtı." lafı yakışıyor mu ya. "Kaçtı." lafı yakışıyor mu arkadaş ya.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Ne kadar alıngansınız ya.

CAVİT ARI (Antalya) - "Kaçtı." lafı yakışıyor mu yani. Gidemez mi yani gidemez mi? Ayıp ya!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Dünyanın lafını ettiniz sabahtan beri.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, şurada iki üç dakikamız kaldı, şu işi bitirelim.

Değerli arkadaşlar, söylemlerimize dikkat edelim.

Sayın Bakan devam edin.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; son olarak "Hatay'a Gazzelileri mi getireceksiniz?" diyen Sayın Vekile şunu söylemek isterim ki kendisi de çok iyi biliyor ki her toplantıya davet edilmesine rağmen gelmeyen, Hatay'a ilgisiz, Hatay'a alakasız bir Vekilimiz bu.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Bak, bu yanlış bir tanım...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Tamam mı. Yapılan, yapılan, Hatay'da, Hatay'da...

CAVİT ARI (Antalya) - Devamlı Hatay'ın sorunlarını gündeme getiren...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Hani nerde, nerde? İlgili olsa beklerdi.

CAVİT ARI (Antalya) - Çok yanlış sözler kullandınız Sayın Bakan.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Bir soru sorduysa cevabını burada dinler Sayın Cavit Bey.

CAVİT ARI (Antalya) - Olmayan kişi hakkında arkasından böyle...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Yüzüne de söyleriz, yüzüne de söyleriz!

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Böyle bir usul yok, böyle bir usul yok! Yılda bir kere gelecek, burada milletvekiline hakaret edecek, var mı böyle bir dava! Böyle bir usul yok, böyle bir usul yok!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Hakaret etmiyor, tespit yapıyor, tespit!

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Durum tespiti yapıyor!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Nasıl bir milletvekiline böyle hitap edebilir, böyle bir usul yok!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakırlioğlu...

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Sayın Bakana soruyoruz...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir saniye arkadaşlar ya...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Cevap verecekse versin!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Arkadaşlar, bir saniye...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - O da Hataylıların oylarıyla seçilmiş bir milletvekili!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ya, tamam, seçilmiş... Tamam, ne yapalım şimdi?

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Siz nasıl Samsun'un oylarıyla seçildiyse, o da Hatay'ın oylarıyla seçilmiş bir milletvekili!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, ne yapalım seçildiyse!

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Bir milletvekiline bir Bakan bu şekilde hitap edemez, yargılayamaz!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakırlioğlu...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Soruya cevap versin, soruya cevap versin!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakırlioğlu...

Ya, bir müsaade edin değerli arkadaşlar...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Böyle bir şey yok, böyle bir şey yok!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ya, arkadaşlar, her şeyi siz mi takdir edeceksiniz ya! Allah'ını severseniz, bir durun, sakinleştirmeye çalışıyorum.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Ya, hakaret ediyor Sayın Başkanım!

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Ya, hakaret etmiyor!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ya, hakaret etmiyor, ettiği zaman müdahale ediyorum!

Bir saniye, bir saniye...

Sayın Bakırlioğlu, bakın, dersiniz ki: "Ya, bu eleştirileri kabul etmiyorum." Bunu diyebilirsiniz, Sayın Bakanın eleştirilerini kabul etmeyebilirsiniz. Ya, hakareti bana bir söyleyin, neresinde hakaret var? Bir söyleyin, ben müdahale ediyorum, her yere müdahale ediyorum ben.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - "Bölgesine ilgisiz bir milletvekili" diyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Tamam, hangisi bunun hakaret, bunun hakaret neresinde oluyor arkadaşlar? Bu eleştiriyi yapabiliyor.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Bana söylese ben hakaret kabul ederim; emeğim var, çalışmam var!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, ceza hukuku var, bir hukuk sistemimiz var. "Ben bunu hakaret olarak kabul ederimle..." hakaret kabul olunmuyor ki...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Size söylese siz hakaret kabul etmez misiniz?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ya, değerli arkadaşlar, hakaretin tanımı bellidir.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Ben desem ki "Sayın Muş Samsun bölgesine ilgisiz bir milletvekili."

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ee, tamam, "ilgisiz..."

Arkadaşlar yani Allah'ınızı severseniz... Neler söylüyorsunuz ya! Hukukçu burada ya!

Sayın Arı hukukçu, söylesin bakalım!

CAVİT ARI (Antalya) - Bakan derse tabanında yanlış anlaşılır, demese iyiydi Sayın Bakan.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Sabırla dinledik, yarım saattir sabırla dinledik!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakırlioğlu, bir saniye...

Ya, Sayın Bakan da on saattir dinliyor sabırla. Etmeyin, iki dakika kaldı, bitireceğiz şunu.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Sayın Bakan seçilmiş Can Atalay'ın da o toplantılara katılmadığını biliyor ya, onunla ilgili de fikir söyleyin!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Karaca'ya da teşekkür ediyorum.

Sayın Bakan, buyurun, toparlayın lütfen.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Siz de çok iyi biliyorsunuz ki Hatay'a yapılan her bir eser, her bir proje sadece ve sadece Hataylılarındır. Baştan beri biz bunu söylüyoruz, baştan beri bunu ifade ediyoruz ve burada yapılan projelerde de Hataylı kardeşlerimiz, vatandaşlarımız oturacak. Tabii, sizin bu soruyu sorarken nasıl Hatay diye bir derdiniz yoksa Gazze diye bir derdiniz de yok. Samimi değilsiniz bu soruyu sorarken, sadece ve sadece algı yapıyor, hâlâ bir Hatay milletvekili olarak da depremi siyasi malzeme yapmaya devam ediyorsunuz. Burada siyasi şov yaparak, "Söyleyip gideyim, algı oluşturayım gideyim." diyerek hiçbir yere varamazsınız. Bunu da şu Gazi Meclisin çatısı altında yapmaktan da maalesef imtina etmiyorsunuz.

CEVDET AKAY (Karabük) - Ya, Sayın Vekil en az 8 bakanlığa buraya geldi, ilgisiz bir vekil gelir mi!

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Süremizin el verdiği ölçüde ben tüm soruları yanıtlamaya çalıştım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakanım, gerisini yazılı istiyoruz.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Cevap veremediğimiz konuları da arkadaşlarımız sizlere yazılı olarak ifade edecekler.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Bu trampa girişiyse alakalı bahsettiği o konuda bilgi verecek misiniz Sayın Bakan?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Bizim tek bir davamız var, tek bir derdimiz var, tek bir gayemiz var: Milletimize hizmet yolunda...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Bu trampayla ilgili bahsettiği konuya cevap verecek misiniz?

ORHAN YEGİN (Ankara) - Yazılı, yazılı...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Eyvallah, anladık!

Sayın Bakan, bir şey soruyorum: Trampayla ilgili...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Dinlersen anlarsın "Anladık." deme, dinle!

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Ben dinliyorum da sen dinlemiyorsun Sayın Bakan!

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Milletimizin gönlünde yer edinmek, rızasını almak, duasını kazanmaktır.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Bir şey sorduk; bir iddiada bulunduk, bir ithamda bulunduk!

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Bu ülkenin yarınlarına eser kazandırmak, şehirlerimizi geleceğe hazırlamak ve bunun için de azimle, kararlılıkla, alın teriyle, başımızda baretimizle, ayağımızda çizmemizle, burada vekillerimizle, vatandaşımızla bir arada olarak çalışmaktır.

Bu vesileyle, katkı veren tüm Komisyon üyelerimize, milletvekillerimize, buradaki mesai arkadaşlarıma, depremzede kardeşlerime çok teşekkür ediyor ve 2026 yılı bütçemizin ülkemize, milletimize hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, gündemimizdeki kurumların bütçe, kesin hesap ve Sayıştay raporları üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Trampayla ilgili bir şey söylemediniz Sayın Bakan. Sayın Muş "Cevap verecek." dedi...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Geri kalanını, yazılı olarak talep ediyorum Sayın Bakırlioğlu; yeteri kadar süre verdim.

Şimdi sırasıyla bütçe ve kesin hesapları okutuyorum.

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Bir soru sordu, gitti; cevabını beklemedi diye kızdınız Sayın Bakan! Bir soruya "Cevabımı beklemedi, gitti." diye kızdınız!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ocaklı, başladım, oylamalardayım!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Ne kadar alıngansınız siz ya!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının bütçesini okutuyorum:

(Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının 2026 yılı bütçesi okundu)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - 8 adet önerge vardır, okutup işleme alacağım.

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI

YIL: 2026

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
2	20.30	01	03.02	26.000.000 TL

Ayyüce Türkeş Taş
Adana

Erhan Usta
Samsun

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, değerli bürokrat arkadaşlar; biraz daha sabır diliyorum, birazdan bitireceğiz.

Sayın Türkeş Taş, buyurun.

AYYÜCE TÜRKES TAŞ (Adana) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Ülkemizdeki kıyılardan yararlanma hakkı Anayasa'nın 43'üncü maddesinde güvence altına alınmıştır. Anayasa'da belirtilen kanuni düzenleme 3621 sayılı Kıyı Kanunu'yla mevzuata girmiştir. Kanun'un 5'inci maddesine göre, kıyıda ve sahil şeridinde planlama ve uygulama yapılabilmesi için kıyı kenar çizgisinin tespiti zorunludur. Sahil şeritlerinde yapılacak yapılar kıyı kenar çizgisine en fazla 50 metre yaklaşabilir. Sahil şeridinde ve özellikle büyük otellerin bulunduğu bazı parsellerde kıyı kenar çizgisinin maddi gerçekten farklı olarak belirlendiği görülmektedir. Böylece, yaklaşma mesafesi ve kıyı kenar çizgisi arasında kalan kullanım alanları bazı kişiler için en geniş tutulmuş ve o kişiler için haksız ticari çıkar sağlanmıştır. Kıyı kenar çizgisinin kanundaki tanıma aykırı olacak biçimde ve ilgili tacirlerin lehine belirlenmesi kabul edilebilir değildir. Bu uygulamalarla, Anayasa'nın 10'nuncu maddesinde yer alan "Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz." hükmü sebebiyle anlatılan nedenlerle Kıyı Kanunu'nda yer alan tanımlara bağlı kalınarak kıyı kenar çizgilerinin yeniden tespitinin sağlanması amacıyla ilgili programa 26 milyonluk bir ek kaynak artırımı yapılmalıdır.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeye geçiyorum.

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI

YIL: 2026

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR

11	20.23	01	07.03	25.000.000.000 TL
----	-------	----	-------	-------------------

Ayyüce Türkeş Taş
Adana

Erhan Usta
Samsun

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta, buyurun.

ERHAN USTA (Samsun) - Teşekkür ederim.

Şimdi, burada, bu İlk Evim Arsa Projesi'ndeki yavaş gidişten dolayı... Siz onu aslında biraz depreme bağladınız ama, yani konut olsa tamam, bir kısmı anlaşılabilir ona bir şey demem ama arsa tahsisleri de yapılamamış. Bunu depreme bağlamak ne kadar anlamlı olur bilmiyorum. Yani nihayetinde onunla da bir kısım personel ilgilenebilirdi ama bu konuda şimdi, vatandaş, çok ciddi bir şekilde gerçekten bunun mağduru olduğunu söylüyor ve bize ulaşıyor insanlar dolayısıyla bu işin daha erkene alınması lazım. Biz bu anlamda buraya 25 milyar lira ilave ödenek konulması suretiyle buradaki işleri hızlandırılmasını amaçlıyoruz.

Diğer bir konu da bununla doğrudan alakalı değil ama bu Damla Kent hisse fiyatları meselesi. Sayın Bakan, siz bunun düşmesinin iyi olduğunu söylediniz. Nihayetinde bu bir finansal araç, bir finansal aracın fiyatının düşmesinin iyi olması yani iyi olduğunu söylemek akla ziyan bir düşünce, bunu nasıl iddia edebilirsiniz, onu bilmiyorum. Nihayetinde, o zaman borsayı iyice düşürelim, tamam mı, herkes borsadan alsın falan. Bunun bir de karşı tarafı var. Sertifikayı, evet, biliyoruz, 800 bin tane sertifika olursa atıyorum 2+1 daire alacaksın ama o sertifikanın bir karşı tarafı yok mu? Yani diyelim ki 1 sertifika veya lot -ona ne diyorsunuz bilmiyorum, lot diyelim- 1 liraya düşerse buna hâlâ siz nasıl bir daire vereceksiniz, onun bir de karşı tarafı var? Dolayısıyla bundan beklenen şey nedir? Bunun değerlendirilmesidir ve insanlar aldığı zaman da yarın bir gün satmak istediklerinde -bir yatırım aracı olarak çünkü sunuyorsunuz, gayrimenkulün burada çok fazla prim yaptığını söylüyorsunuz- bunun fiyatının artması lazım ki insanlar açısından da bir değer ifade etsin. Yani netice itibarıyla bir finansal aracın fiyatının düşmesinin insanlar için iyi olduğunu söylemek insanın aklına yatan bir şey değil.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Spekülasyon yok, artmıyor, millet alabilir, birden artarsa nasıl satacak?

ERHAN USTA (Samsun) - Hayır, o zaman niye yüzde 40 düştü? Bana onun hesabını verin.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri...

ERHAN USTA (Samsun) - Öyle bir şey olabilir mi ya? Öyle bir şey olabilir mi? İnsanların o gün aldığına göre bugün altın cinsinden fiyatı yüzde 40 azalmış bir şeye iyidir diyebilir misiniz? Nihayetinde bir finansal araç, insanlar elinde bir değer tutuyor. Arkadaşlar, bu değerın fiyatı düşerse, 1 liraya düştüğünü varsayalım, 800 bin tane elimde var, 800 bin liraya bana yine 1 daire verebilecek misiniz siz 2+1? Veremeyeceksiniz, veremezsiniz, böyle bir şey yok.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Vereceğiz, vereceğiz.

ERHAN USTA (Samsun) - Hayır olmaz efendim, veremezsiniz. Ya, nasıl vereceksiniz?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Veririz.

ERHAN USTA (Samsun) - Ya, değeri olmayan bir şey.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Toplayan herkese verilecek.

ERHAN USTA (Samsun) - Hayır, yarın verilemeyecek bu.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Verilemeyecek mi?

ERHAN USTA (Samsun) - Hayır, nasıl vereceksiniz?

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Bu uzun vadeli bir şey.

ERHAN USTA (Samsun) - Ya, fiyatı olmayan bir şey. Yani değeri olmayan bir kâğıtla... O zaman ben şu kâğıtlardan getireyim size biraz, bana bir tane arsa verin.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Sertifikayı topladıktan sonra alabilirsiniz.

ERHAN USTA (Samsun) - Hayır efendim, yarın o gün geldiğinde bu işten vazgeçilecek, başka şey çıkacak.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

ERHAN USTA (Samsun) - Olur mu Sayın Bakan? Bunun bir değeri yok, değeri olmayan bir şeyin karşılığında reel bir şey veremezsiniz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakan, Sayın Usta; teşekkür ediyorum. Sayın Güneş, size de teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeye geçiyorum.

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının bütçesinde aşağıdaki değişikliğin gerekçesiyle birlikte kabul edilmesini arz ve teklif ederiz.

KURUM: ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI

YIL: 2026

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK	EKLENEN TUTAR
---------	----------	-----------	----------	---------------

			KOD	(TL)
Ormanların ve Doğanın Korunması ile Sürdürülebilirlik Programı (20)	20.67	01	01.01	250.000.000
Ormanların ve Doğanın Korunması ile Sürdürülebilirlik Programı (20)	20.38	01	01.01	250.000.000
Şehircilik ve Risk Odaklı Bütünleşik Afet Yönetimi Programı (2)	20.67	01	01.01	250.000.000
Şehircilik ve Risk Odaklı Bütünleşik Afet Yönetimi Programı (2)	20.30	01	01.01	400.000.000
Sürdürülebilir Çevre ve İklim Değişikliği Programı (21)	20.67	01	01.01	350.000.000

Ahmet Vehbi Bakırlioğlu
Manisa

Tahsin Ocaklı
Rize

Cavit Arı
Antalya

Cevdet Akay
Karabük

Veli Ağbaba
Malatya

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Akay, buyurun.

CEVDET AKAY (Karabük) - Eğitimlerini tamamlayan çevre mühendisi, orman mühendisi, harita mühendisi, harita teknikeri gibi mühendislerin atanamamaları söz konusu. Bunların Bakanlığın ilgili birimlerine, idarelere atanmaları ve işe başlamalarıyla ilgili personel ödeneklerinin artırılmasıyla ilgili bir talepte bulunuyoruz. 1,5 milyar artırılmasını talep ediyoruz. Yaklaşık 20 bin civarında mühendis ve teknikere iş imkânı sağlanmış olacak. Herhâlde vekillerimiz istihdam da yaratacağı için bu önergeye "evet" diyeceklerdir.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir. Müteakip önergeye geçiyorum.

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı bütçesinde aşağıdaki değişikliğin gerekçesiyle birlikte kabul edilmesini arz ve teklif ederiz.

KURUM: ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI

YIL: 2026

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	EKLENEN TUTAR (TL)
Sürdürülebilir Çevre ve İklim Değişikliği Programı (21)	20.31	01	07.03	40.000.000.000

Ahmet Vehbi Bakırlioğlu
Manisa

Tahsin Ocaklı
Rize

Cavit Arı
Antalya

Cevdet Akay
Karabük

Veli Ağbaba
Malatya

Ümit Özlale
İzmir

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Sayın Özlale...

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) - Bakın, Sayın Bakan da iklim değişikliğiyle mücadeleyle ilgili neredeyse hiçbir şey söylemedi. Program bütçesine baktığınız zaman da iklim değişikliğiyle mücadeleye ortalamanın altında bir kaynak ayrılmış. Türkiye'nin en büyük meselelerinden bir tanesidir. Buraya ekstradan kaynak ayırıyoruz. 40 milyar talep ediyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum...

Sayın Bakanım, Cumhuriyet Halk Partisi 40 milyar vermek istiyor size.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) - Neye gülüyorsun ki? Çok mu komik ağabey! Ya, sen ne kadar ciddiyetsiz bir adam oldun ya! Vallahi ciddiyetsiz oldun ya! Burada ben bir şey söylerken gülüyorsun! Çok mu komik! Çok ayıp ya! Bak, vallahi çok ayıp İsmail Ağabey!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Müteakip önergeye geçiyorum.

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Aşağıda gösterilen değişikliğin gerekçesiyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI

YIL: 2026

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
21	20.31	01	03.07	70.000.000.000

Adalet Kaya
Diyarbakır

Kamuran Tanhan
Mardin

Hakkı Saruhan Oluç
Antalya

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Tanhan, buyurun.

KAMURAN TANHAN (Mardin) - Atık su dökülen göller ve ırmakların temizlenmesi ve kirlenmesinin engellenmesi tüm canlılar için hayati bir öneme sahiptir. Ekolojik yıkımın engellenmesi ve suların temizlenmesi için Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına ödenek ayrılmasını öneriyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, milletvekilleri önergenin muhteviyatını anlamakta zorlanıyor. Lütfen, neye oy vereceklerini anlamaları lazım.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeye geçiyorum.

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Aşağıda gösterilen değişikliğin gerekçesiyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI

YIL: 2026

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
21	20.31	01	03.07	3.000.000.000

Adalet Kaya
Diyarbakır

Kamuran Tanhan
Mardin

Hakkı Saruhan Oluç
Antalya

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Tanhan, buyurun.

KAMURAN TANHAN (Mardin) - Çevre, kent ve ekolojik bütünlüğü korumaya yönelik davaların keşif, bilirkişi ücreti, analiz giderlerinin karşılanması, güvence altına alınacak şekilde söz konusu ödeneğin oluşturulması hem adalete erişim sağlanması hem de ekosistemin geri dönülmez zararlar karşısında korunabilmesi açısından hayati bir önemdedir. Dolayısıyla bu önergemizle buraya ödenek ayrılmasını talep ediyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, değerli milletvekilleri, DEM PARTİ Grubunun önergesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul Etmeyenler... Yine kabul etmediler.

CAVİT ARI (Antalya) - Memleket yararına olan tüm önergelerimizi reddediyor bu AK PARTİ milletvekilleri.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Kabul etmediler yani uygun görmemişler.

Müteakip önergeye geçiyoruz.

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı bütçesinde aşağıdaki değişikliğin gerekçesiyle birlikte kabul edilmesini arz ve teklif ederiz.

KURUM: ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
YIL: 2026
ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
22	20.39	01	03.05	25.000.000 TL

Sadullah Kısacık
Adana

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Kısacık, buyurun.

SADULLAH KISACIK (Adana) - Şimdi, yerel yönetimlerin geliştirilmesi açısından Çevre ve Şehircilik Bakanlığımıza da görev düşmekte. Yalnız, bütçeye baktığımız zaman bu bütçenin kısıtlı olduğunu görüyoruz. Belediyelere verilecek eğitim hizmetleri, uzman danışmanlık süreçleri, veri toplama, analiz altyapısının geliştirilmesi için hizmet alımlarının lehine 25 milyon TL'lik ekstra bir ödenek teklif ediyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, bu ödenek teklifini kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir. Müteakip önergeye geçiyorum.

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı bütçesinde aşağıdaki değişikliğin gerekçesiyle birlikte kabul edilmesini arz ve teklif ederiz.

KURUM: ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
YIL: 2026
ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	EKLENEN TUTAR (TL)
Toprak ve Su Kaynaklarının Kullanımı ve Yönetimi Programı (24)	20.41	01	06.09	3.000.000.000

Ahmet Vehbi Bakırlioğlu
Manisa

Tahsin Ocaklı
Rize

Cavit Arı
Antalya

Cevdet Akay
Karabük

Veli Ağbaba
Malatya

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Arı...

CAVİT ARI (Antalya) - Bakanlığın Toprak ve Su Kaynaklarının Kullanımı ve Yönetimi Programlarını uygulamada daha etkin olmasını sağlamak için Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı bütçesinin Toprak ve Su Kaynaklarının Kullanımı ve Yönetimi Programı'nın ilgili alt tertibine 3 milyar TL ödenek konulması için söz konusu önerge verilmektedir.

Değerli arkadaşlar, bu çok önemli bir konu, buna destek verin.

RESUL KURT (Adıyaman) - Etki analizi yaptınız mı?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

CAVİT ARI (Antalya) - Ve bu konu memleket adına faydalı.

RESUL KURT (Adıyaman) - Etki analizini göremedim.

CAVİT ARI (Antalya) - Evet, buyurun.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

CAVİT ARI (Antalya) - Yine reddettiniz, memleket yararına her şeyi reddediyorsunuz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, bir müsaade edin şu Bakanlığın bütçesini bir oylayalım.

SADULLAH KISACIK (Adana) - Çoğu gitti, azı kaldı.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ya, hakikaten ya, gözlerim yandı ya!

Şimdi Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının bütçesini oylarınıza sunuyorum:

(Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının 2026 yılı bütçesi oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Kesin hesabını okutuyorum:

(Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının 2024 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün bütçesini okutuyorum:

(Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün 2026 yılı bütçesi okundu)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - 1 adet önerge vardır, okutup işleme alacağım.

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü bütçesinde aşağıdaki değişikliğin gerekçesiyle birlikte kabul edilmesini arz ve teklif ederiz.

KURUM: TAPU VE KADASTRO GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

YIL: 2026

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
58	34.10	01	03.05	200.000.000 TL

Sadullah Kısacık
Adana

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Kısacık, buyurun.

SADULLAH KISACIK (Adana) - Şimdi, vatandaşımız yıllarca emek emek para biriktiriyor, bir ev alacak. Eve gittiği zaman emlakçıya göre ev 200 metrekare ama şeye göre 170 metrekare, yok, 130 metrekare; ne olduğu belirsiz. Yani benim hep hayalim, ya, bir tapuda bir ev alıyorsak o ev kaç metrekare, kaç oda... Her odanın hatta dökümü de yani üç oda; birinci oda şu kadar metrekare, salon bu kadar, mutfak bu kadar... Çünkü ciddi miktarda para veriyor ve ev alıyoruz, bu önemli Bakanım ama...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Çalışıyoruz.

SADULLAH KISACIK (Adana) - Teşekkür ediyoruz. Onun için de biz de diyoruz ki buna ek 200 milyon lira daha bütçe teklif ediyoruz.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Biz verelim?

SADULLAH KISACIK (Adana) - Evet, yani önemli bir proje, gerçekten. Ev alıyoruz, evin kaç metrekare olduğu belli değil.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Yani şimdi 200 milyon mu?

SADULLAH KISACIK (Adana) - 200 milyon verdik.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Kısacık, hep bol veriyordunuz, bu sefer bir şey vermemişsiniz yani.

SADULLAH KISACIK (Adana) - Ya, işte, Başkanım...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Şimdi Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün bütçesini oylarınıza sunuyorum:

(Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün 2026 yılı bütçesi oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Kesin hesabını okutuyorum:

(Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün 2024 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Meteoroloji Genel Müdürlüğünün bütçesini okutuyorum:

(Meteoroloji Genel Müdürlüğünün 2026 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Kesin hesabını okutuyorum:

(Meteoroloji Genel Müdürlüğünün 2024 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - İklim Değişikliği Bakanlığının bütçesini okutuyorum:

(İklim Değişikliği Bakanlığının 2026 yılı bütçesi okundu)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - 2 adet önerge vardır, okutup işleme alacağım.

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAŞKANLIĞI

YIL: 2026

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK	ARTIRILAN MİKTAR
---------	----------	-----------	----------	------------------

21	106.31	01	07.01	1.300.000.000 TL

Erhan Usta
Samsun

Ayyüce Türkeş Taş
Adana

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türkeş Taş, buyurun.

AYYÜCE TÜRKES TAŞ (Adana) - Teşekkür ederim Başkanım.

İklim değişikliğinin etkilerini görüyoruz hepimiz. Ekolojik dengenin korunması ve tabiatın devamlılığı için gerekli önlemlerin alınması, vatandaşlarımızın bu konuda bilinçlendirilmesi için gerekli politikaların hayata geçirilmesi amacıyla İklim Değişikliği Başkanlığının öncü bir kurum olduğu aşikârdır. Bu kapsamda, ilgili başkanlığın bütçesi 1 milyar 300 milyon TL artırılmalı ve iklim kriziyle mücadelenin hedeflerinin hayata geçirilmesi adına gerekli politikalar oluşturulmalıdır.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir. Müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

İklim Değişikliği Başkanlığı bütçesinde aşağıdaki değişikliğin gerekçesiyle birlikte kabul edilmesini arz ve teklif ederiz.

KURUM: İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAŞKANLIĞI

YIL: 2026

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
21	106.4	01	03.05	500.000.000 TL

Sadullah Kısacık
Adana

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Kısacık, buyurun.

SADULLAH KISACIK (Adana) - Evet, dünyanın ana gündemi iklim değişikliği. Biz de son zamanlarda, son yıllarda bunun etkisini ciddi bir şekilde hissediyoruz. Bu nedenle bütçe artışı teklif ediyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Şimdi İklim Değişikliği Başkanlığının bütçesini oylarınıza sunuyorum:

(İklim Değişikliği Başkanlığının 2026 yılı bütçesi oylandı, kabul edildi)

İklim Değişikliği Başkanlığının kesin hesabını okutuyorum:

(İklim Değişikliği Başkanlığının 2024 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Kentsel Dönüşüm Başkanlığının bütçesini okutuyorum:

(Kentsel Dönüşüm Başkanlığının 2026 yılı bütçesi okundu)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - 1 adet önerge vardır, okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Kentsel Dönüşüm Başkanlığı bütçesinde aşağıdaki değişikliğin gerekçesiyle birlikte kabul edilmesini arz ve teklif ederiz.

KURUM: KENTSEL DÖNÜŞÜM BAŞKANLIĞI

YIL: 2026

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	EKLENEN TUTAR (TL)
Şehircilik ve Risk Odaklı Bütünleşik Afet Yönetimi Programı (2)	108.31	02	05.03	200.000.000.000

Ahmet Vehbi Bakırlioğlu
Manisa

Tahsin Ocaklı
Rize

Cavit Arı
Antalya

Cevdet Akay
Karabük

Veli Ağbaba
Malatya

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Akay, buyurun.

CEVDET AKAY (Karabük) - Evet, Kentsel Dönüşüm Başkanlığı bütçesinin Risk Odaklı Bütünleşik Afet Yönetimi Programı'nın Marmara Kentsel Dönüşüm Genel Müdürlüğüyle ilgili alt tertibindeki 52 milyarlık yetersiz ödeneğin 200 milyar artırılmasıyla ilgili bu önergeyi veriyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.
Müteakip önergeye geçiyorum.

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: KENTSEL DÖNÜŞÜM BAŞKANLIĞI

YIL: 2026

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
2	108.31	02	05.03	98.000.000.000 TL
2	108.30	02	05.03	98.000.000.000 TL

Ayyüce Türkeş Taş
Adana

Erhan Usta
Samsun

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta...

ERHAN USTA (Samsun) - Teşekkür ederim.

Şimdi, burada, Kentsel Dönüşüm Başkanlığına 2 ayrı tertipten 196 milyar lira ilave ödenek öngörüyoruz. Sebebi şu: Yani gerçekten kentsel dönüşümle ilgili yapılacak işler var, birazdan Samsun'dan bir iki örnek vereceğim, Sayın Başkan da müsamaha gösterecektir Samsunlu olduğu için. Ama onun öncesinde, siz kentsel dönüşümde hızlı olmak için borçlanma... Sayın Bakan, tamam, sizin hızlı olmanızı anlıyorum ben ama bunu ödenekle yapalım. Sizin ortaya çıkış şeyiniz şu gerekçeye baktığımız zaman "Ya, bu Kentsel Dönüşüm Başkanlığı yapacağı işlerden dolayı ileride para tahsil edecek, alacakları olacak, onu ben şimdi borçla finanse edeyim, topladığım zaman da borcumu öderim." diyorsunuz, b şeklinde bir şey yapıyorsunuz. Ama bakın, bu, merkezî yönetim bütçesinin içerisinde özel bütçeli bir kuruluş. Yani şu anda aslında bu veriliyor ama gerçekten sistem açısından ciddi bir sıkıntı çıkarır bu. Yani ödenekle yapalım, ileride paranız geldiğinde yine o hazineye kaydedilebilir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ERHAN USTA (Samsun) - Başkanım bitiriyorum.

Bir de borç alsanız bile aldığınız borç gelir değil yani onu siz çizgi altına yazarsınız, o gelir olmadığı için yine açık vereceksiniz.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Burada TOKİ'nin bu başarısının sebebi TOKİ'nin kendi içinde bu serbestliğin olmasından kaynaklanıyor.

ERHAN USTA (Samsun) - O zaman bunu, sistemi, Kentsel Dönüşüm Başkanlığını özel bütçeli kuruluş olmaktan çıkartıp başka bir şey yapmak lazım.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Bu da pratik hareket edilsin, iş yapalım... Bakın, Gebze'de bina yıkılıyor...

ERHAN USTA (Samsun) - Bakın, Sayın Bakan, mesela, ben TOKİ'nin yaptıklarına bir şey diyor muyum? Çünkü TOKİ'nin statüsü ona uygun; bakın, merkezî yönetim bütçesinin içerisindeki bir kuruluşun statüsü buna uygun değil. Yarın bir gün başkaları da gelecek aynısını isteyecek; bakın, göreceksiniz, bu sıkıntıyı çekeceğiz.

Neyse, onun dışında, şimdi bu 196 milyar... Samsun'da, biliyorsunuz -2019'u yine hatırlatacağım yani bana seçim kaybettiren kişisiniz siz- Geldiniz, orada, Canik'te, İlkadım'da sözleri verdiniz, verdiniz, bizim oylar gitti. "Ya, yapacak bu sefer." filan dediler, hiçbir şey yapılmadı.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Nasıl yapılmadı?

ERHAN USTA (Samsun) - Hayır, hayır, yapılmadı. Bakın, Soğuksu Mahallesi'nde 650 tane konut yapıldı; ağabeyciğim, sadece 100 tanesini vatandaş alabildi.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - İlkadım'da yukarıya yaptık.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta, bunun önergeyle bir alakası yok. Samsun'un... Yani sizin seçimi kaybetmeniz, kazanmanızla bir alakası yok, orada 2 kat fark var arada ya.

ERHAN USTA (Samsun) - Mukaddimesi ya.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Mukaddimesi olur mu canım!

ERHAN USTA (Samsun) - Gerekçeye baksana ağabeyciğim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Yani sizin Samsun'da, Soğuksu'da, İlkadım'da seçimi kaybetmenizle bir alakası yok bunun.

ERHAN USTA (Samsun) - O işin mukaddimesi.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Yani toparlayın lütfen ya!

ERHAN USTA (Samsun) - Tamam.

Şimdi, özellikle Samsun'da, İlkadım ve Canik için ciddi bir problem var. Bakın, ben size bir tane örnek vereceğim, buna sizin de... Şu anda merkezî yönetime herhangi bir katkısı yok, tamamen Büyükşehir verildi. Büyükşehir Başkanı, Halit Bey, iyi niyetli bir şekilde çalışıyor, ona bir şey demiyorum ama Büyükşehirin bunun altından kalkması mümkün değil. Eğer altından kalkacak bir model bulursa, vatandaşın bunun altından kalkması mümkün değil.

Bakın, bir tane örnek vereceğim -Sayın Başkan, yani siz de Samsun Milletvekilisiniz- deniz manzaralı bir arsa, 300 metrekare arsa, 4 katlı bina var üzerinde, 216 metrekare daire veriliyor sadece. Hadi "1+1" desek, maksimum 4 tane daire veriyor. Hâlbuki, normal şartlarda, izin verilmiş olsa, orayı müteahhide verse 24 tane daire yapıyor. Adama 24 daire karşılığında 4 tane daire; böyle bir şey olabilir mi? Şimdi, ancak Büyükşehir bunun altından böyle kalkar. Dolayısıyla, eğer burada sıhhatli bir şey yapmak, insanları da mağdur etmek istemiyorsak, lütfen buraya bir miktar yani merkezî yönetim bütçesinden Büyükşehir mi aktarınız, nasıl yaparız -bu Kentsel Dönüşüm Başkanlığına o yüzden koyduk bunu- bir şey yapmamız lazım, yoksa diğer türlü vatandaş mağdur olacak.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ederim.

ERHAN USTA (Samsun) - Yani kaç tane böyle örnek var.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANİ MURAT KURUM - Sanayi sitesi...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Yani yerele indik artık, merkezî Hükûmetteyiz. Hepsini yapacağız.

Sayın Bakanım, Sayın Usta, hepinize teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Kentsel Dönüşüm Başkanlığının bütçesini oylarınıza sunuyorum:

(Kentsel Dönüşüm Başkanlığının 2026 yılı bütçesi oylandı, kabul edildi)

CEVDET AKAY (Karabük) - 111 milyar çok az.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Kesin hesabını okutuyorum:

(Kentsel Dönüşüm Başkanlığının 2024 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, böylece gündemimizde yer alan kamu kurum ve kuruluşlarının bütçe ve kesin hesapları kabul edilmiştir.

Değerli milletvekilleri, gündemimizdeki kamu kurumlarının bütçe, kesin hesap ve Sayıştay raporlarını görüşmek üzere 1 Aralık Pazartesi günü saat 10.00'da toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 00.01